Грађански парнични поступак, 1934.

Садржај

Први део. Судови
Први одсек. Судови и судски органи

Други део. Општа наређења о поступку
Први одсек. Парничне странке
Други одсек. Поступак
Трећи одсек. Усмена расправа
Четврти одсек. Достављање
Пети одсек. Празници и судски одмор

Трећи део. Поступак пред зборним судовима првога степена
Први одсек. Поступак до пресуде
Други одсек. Пресуде и закључци

Четврти део. Поступак пред среским судовима

Пети део. Правни лекови
Први одсек. Призив (незадовољство)
Други одсек. Ревизија
Трећи одсек. Рекурс

Шести део. Тужба због ништавности и тужба за обновљење

Седми део. Нарочите врсте поступка
Први одсек. Мандатни поступак
Други одсек. Поступак у меничним и чековним споровима
Трећи одсек. Поступак у споровима који проистичу из порабних уговора
Четврти одсек. Поступак пред избраним судовима

Регистар

240 Св. ЗБИРКА ЗАКОНА протумачених судском и административном праксом Издаје Др ГОЈКО НИКЕТИЋ Св. 240

347.91/.95

ГРАЂАНСКИ ПАРНИЧНИ ПОСТУПАК

2-177/12°

240.СВ. ЗБИРКА ЗАКОНА СВ. 240
протумачених судском и административном праксом
Издаје Др. ГОЈКО НИКЕТИЋ

Уведено у нови инвентар бр. 2342/42
1 јануара 1942 год.
Београд

ГРАЂАНСКИ

ПАРНИЧНИ ПОСТУПАК

ПРОТУМАЧЕН И ОБЈАШЊЕН МОТИВИМА, СПОРЕДНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ, УРЕДБАМА ЗА ЊЕГОВО ИЗВРШЕЊЕ, ОДЛУКАМА И Т. Д.

33251

БЕОГРАД
ИЗДАВАЧКО И КЊИЖАРСКО ПРЕДУЗЕЋЕ ГЕЦА КОН А. Д.
12 КНЕЗ МИХАИЛОВА УЛИЦА 12
1934

SAVEZNI SEKRETARIJAT ZA PRAVOSUDNE I OPŠTE UPRAVNE POSLOVE - CENTAR ZA UNAPREĐENJE SAVEZNE UPRAVE
BEOGRAD
INV. BR. _____

ШТАМПАРИЈА ДРАГ. ГРЕГОРИЋА, СТРАХИЊИЋА БАНА 75.

САДРЖАЈ

Страна

Грађански парнични поступак

Први део. Судови.

Први одсек. Судови и судски органи.

Редовни судови (§ 1.) — — — 15
Одношај судова у погледу степена (§§ 2–4) — — — — — — 34
Вршење судске власти (§§ 5–9) — 37
Већање и гласање (§§ 10–13) — 56
Записничари (§ 14) — — — 58
Искључење и изузеће судија (§§ 15–23) — — — — — — — 58
Искључење и изузеће других судских органа (§ 24) — — — — 62

Други одсек. Надлежност.

Прва глава. Општа наређења о надлежности.

Одређивање месне надлежности од стране Касационог Суда (§ 25) — — 63
Трајање надлежности (§ 26) — 71
Делегација (§§ 27–29) — — — 72
Просторно ограничење надлежности (§§ 30 и 31) — — — — — 73
Пренос појединих послова на председника или одређеног судију (§§ 32 и 33) — — — — — — — 74
Повераване службених послова другим судовима (§ 34) — — — — 75

Узајамна правна помоћ између домаћих судова (§ 35) — — — — 76
Правна помоћ по молби иностраних судова (§§ 36–38) — — — — 78
Оцењивање надлежности (§§ 39–41) 92
Сукоб надлежности.
А. Међу домаћим судовима (§ 42) 94
Б. С иностраним властима (§ 43) 96
Друга глава. Стварна надлежност.
Срески судови (§§ 44 и 45) — — 96
Окружни судови (§ 46) — — 100
Спорови у трговачким стварима (§ 47) — — — — — — — — 08
Спорови у рудничким стварима (§ 48) — — — — — — — 110
Вредност спорног предмета (§§ 49–56) — — — — — — 112
Осporавање надлежности грађанског, трговачког или рудничког већа (§§ 57–60) — — — — — — 117
Трећа глава. Месна надлежност (подсудност).
Општа месна надлежност (§§ 61–72) 119
Посебна месна надлежност.
1. Искључива.
Брачне ствари (§ 73) — — 127
Оставинске ствари (§ 74) — 128
Тужбе које подиже судија и тужбе против судије (§ 75) — — 128
Тужбе за накнаду против државних и самоуправних органа (§ 76) — 129
Спорови о непокретнини (§ 77) 135
Спорови о сметању поседа у погледу права на водама (§ 78) — 134

Спорови о пораби непокретнине (§ 79) — — — — — — — 134
Кад спорна непокретнина лежи у разним судским подручјима (§ 80) — 135
Спорови противу екстериторијалних лица (§ 81) — — — — — — 136
Спорови из одношаја чланства (§ 82) — — — — — — — 137
2. Изабрана месна надлежност.
Надлежност по месту занимања (§ 83) — — — — — — 137
Надлежност по месту станишта (настана) (§ 84) — — — — — — 137
Надлежност по месту испуњења (§§ 85–87) — — — — — — 138
Надлежност по месту где се налазе заложене ствари (§ 88) — — 140
Надлежност у случају сметања поседа на покретним стварима (§ 89) — 141
Надлежност за супарничаре (§ 90) — — — — — — — — 141
Надлежност главне парнице (§§ 91–93) — — — — — — 142
Надлежност противтужбе (§ 94) 143
Надлежност по пређашњем пребивалишту (§ 95) — — — — 144
Надлежност за лађаре и морнаре (§ 96) — — — — — — 144
Надлежност с обзиром на имовину (§ 97) — — — — — — 145
Надлежност по замени (субсидијарна) за тужбе из брачних и родитељских одношаја (§ 98) — — — 146
Узајамна надлежност за тужбе против страних држављана (§ 99) — 146

Избор између више једнаких надлежности (§ 100) — — — — 147
Споразум о надлежности судова (§ 101) — — — — — — 147

Други део. Општа наређења о поступку.

Први одсек. Парничне странке.

Прва глава. Способност бити парнична странка и парнична способност (§§ 102–111) — — — — — — 149
Друга глава. Супарничари (§§ 112–116) — — — — — — 157
Трећа глава. Учешће трећих лица у парници.
Главно мешање (главна интервенција) (§ 117) — — — — — 160
Споредно мешање (споредна интервенција) (§§ 118–121) — — — — 160
Обавештење трећега лица о парници (§ 122) — — — — — — 162
Именовање претходника (ауктора) (§ 123—126) — — — — — 163
Четврта глава. Пуномоћници (§§ 127–141) — — — — — — — 165
Пета глава. Парнички трошкови (§§ 142–157) — — — — — — 174
Шеста глава. Обезбеђивање.
Начин обезбеђивања (§ 158) — 184
Обезбеђивање парничних трошкова (§§ 159–163) — — — — — 185
Седма глава. Сиромашко право (§§ 164–174) — — — — — — 188

Други одсек. Поступак

Прва глава. Поднесци (§§ 175–186) 199

Друга глава. Рокови и рочишта.
1. Рокови (§§ 187–193) — — 206
2. Рочишта (§§ 194–203) — — 215
3. Заједничке одредбе (§§ 204–207) 220
Трећа глава. Последице пропуштања и повраћај у пређашње стање.
Последице пропуштања (§§ 208.–209.) — — — — — — — 221
Повраћај у пређашње стање (§§ 210.–218.) — — — — — — — 222
Четврта глава. Прекид и мировање поступка.
Прекид поступка.
Смрт странке (§§ 219.–221.) — 228
Губитак парничне способности и измена законског заступника (§ 222.) — 229
Отварање стечаја (§ 223.) — — 230
Измена идвоката (§ 224.) — — 233
Престанак судског пословања (§ 225.) — — — — — — — 234
Случајно спречење странке (§ 226.) — — — — — — — 234
Последица прекида (§ 227.) — 235
Настављање прекинутог поступка (§§ 228.–231.) — — — — — 236
Мировање поступка (§§ 232.–234.) — — — — — — — 238

Трећи одсек. Усмена расправа.

Прва глава. Јавност (§§ 235.–239.) 239
Друга глава. Говори странака и управљање парницом.
Говори странака (§§ 240.–243.) 242
Управљање парницом.
1. Од стране председника већа (§§ 244.–250.) — — — — — 244

SEKRETARIJAT ZA PRAVOSUĐE I OPŠTU UPRAVU

2. Од стране већа (§§ 251.–256.) 249
Закључење расправе (§§ 257.–258.) 252
Замерка због повреде прописа поступка (§§ 259. и 260.) — — — 254
Трећа глава. Одржање реда у заседању (§§ 261.–267.) — — — — 255
Четврта глава. Казне (§ 268.) — — 258
Пета глава. Записници (Протоколи). Расправни записник (§§ 269.–279.) 259
Записници састављени изван расправе (§ 280.) — — — — — 267
Садржина записника (§ 281) — 267
Шеста глава. Поравнање (нагодба) (§§ 282.–284.) — — — — — 268
Седма глава. Списи (§§ 285. и 286..) 269
Четврти Одсек. Достављање
1. У нашој држави (§§ 288.–291.) — 271
Пуномоћник за примање достава (§§ 292.–297.) — — — — — — 273
Место и време достављања (§§ 298.–301.) — — — — — — 277
Достављање тужбе (§§ 302.–304.) 280
Ускраћивање пријема (§ 305.) — 282
Доставница (судски рецепис) (§ 306.) — — — — — — — 282
Промена стана (§ 307) — — 283
Непосредна предаја (§ 308) — — 284
Достављање јавном објавом (§ 309.) 284
Достављање скрбнику (старатељу) (§§ 310.–312.) — — — — — 285
Достављање екстериторијалним лицима (§ 313.) — — — — — 287
2. Достављање у иностранству (§§ 314.–316.) — — — — — — 287
Пети одсек. Празници и судски одмор (§ 317. – 320.) — — — — — 289

Трећи део. Поступак пред зборним судовима првога степена
Први одсек. Поступак до пресуде.
Прва глава. Тужба, одговор на тужбу, припремни поступак и усмена спорна расправа.
Тужба (§§ 321.–326.) — — 292
Постојање парнице (парница у току) (§§ 327.–329.) — — — — 297
Преиначење тужбе (§ 330.) — 298
Међупредлог да се нешто утврди (§ 331.) — — — — — — 299
Повлачење тужбе (§§ 332. и 333.) 300
Прво рочиште (§§ 334.–337.) — 302
Одговор на тужбу (§ 338.) — 305
Одређивање усмене спорне расправе (§ 339.) 306
Припремни поступак (§§ 340.–351.) — — — — — — — 306
Усмена спорна расправа (§§ 352.–360.) — — — — — — — 314
Утврђивање записником (§ 361.) 320
Друга глава. Општи прописи о доказу и извођење доказа. 321
Доказ (§§ 362.–369.) — — 3 6
Вероватност (§ 370.) — — — 326
Извођење доказа (§§ 371.–377.)
Извођење доказа пред одређеним или замољеним судијом (§§ 378.–383.) 330
Поступак код извођења доказа (§§ 384.–387.) — — — — — — 333
Трећа глава. Доказ исправама.
Доказна снага исправа (§§ 388.–392.) — — — — — — — 336
Доказивање исправама (§§ 393.–398.) — — — — — — — 340

Подношење исправа од противника (§§ 399.–403.) — — — — — 342
Подношење исправа од трећих лица (§§ 404. и 405.) — — — — — 345
Доказ о истинитости исправе (§ 406. –409.) — — — — — — — 347
Утврђивање рукописа (§§ 410. и 411.) — — — — — — — 349
Чување исправа код суда (§ 412.) 350
Обнављање исправе (§ 413) — 350
Обавештајне ствари (§§ 414. и 415.) 350
Четврта глава. Доказ сведоцима.
Недопустивост и ускраћивање сведочења (§§ 416.–422.) — — — 351
Оцена сведочанства (§ 423.) — 356
Извођење доказа од стране одређеног или замољеног судије (§ 424.) — 359
Позивање сведока (§§ 425.–428. — 360
Последица изостанка (§§ 429.–431.) 362
Саслушавање сведока (§§ 432.–441.) — — — — — — — 364
Пристојбе сведока (§§ 442. и 443.) 373
Начин и облик поднашања (§ 444.) 374
Правни лекови (§ 445.) — — 374
Сведоци стручњаци (§ 446.) — 376
Пета глава. Доказ вештацима.
Именовање вештака (§§ 447.–449.) 376
Последице изостанка и невршења дужности (§§ 450.–452.) — — — 378
Извођење доказа (§§ 453.–460.) — 381
Делимична пресуда (§ 461.) 384
Правни лекови (§§ 462. и 463.) — 385
Шеста глава. Доказ увиђајем (§§ 464. –466.) — — — — — — — 386

Седма глава. Доказ саслушањем странака (§§ 467.–479.) — — — — 387
Осма глава Обезбеђење доказа (§§ 480.–485.) — — — — — — 395
Други одсек. Пресуде и закључци.
Прва глава. Пресуде.
Коначна пресуда (§ 486.) — — 399
Пристојбе (§§ 487. и 488.) — — 400
Међупресуда (§ 489.) — — — 401
Пресуда на основу одрицања (§ 490.) — — — — — — — 402
Пресуда на основу признања (§ 491.) — — — — — — — 403
Пресуда због изостанка или пропуштања (§§ 492.–499.) — — — — 403
Садржај пресуде (§§ 500.–506.) — 409
Правноснажност пресуде (§ 507.) — 412
Доношење, објављивање и достављање пресуде (§§ 508.–513.) — — 413
Писмени отправак пресуде (§§ 514. –517.) — — — — — — — 417
Исправљање пресуде (§ 518.) — 419
Допуњавање пресуде (§§ 519. и 520.) — — — — — — — 420
Друга глава. Закључци (§§ 521.–526). 421
Четврти део. Поступак пред среским судовима (§§ 527.–542.) — — — — 423
Посебна наређења за поступак у маличним (багателним) стварима (§§ 543. –547.) — — — — — — — 432
Нарочити прописи за поступак по тужбама због сметања поседа (државине) (§§ 548.–554.) — — — — 436

Пети део. Правни лекови.

Први одсек. Призив (незадовољство (§§ 555. и 556.) — — — — — 440
Општи прописи за призивни поступак (§ 557.) — — — — — 441
Призивни рок (§ 558) — — 441
Улагање призива (§ 559.–563.) — 442
Поступак код призивног суда.
Претходни поступак (§§ 564.–573.) — — — — — — — 445
Одређивање призивне расправе (§§ 574. и 575.) — — — — — 453
Усмена призивна расправа (§§ 576.–587.) — — — — — — 455
Одлука о призиву (§§ 588.–595.) 463

Други отсек Ревизија.

Кад има места ревизији (§§ 596.–598.) — — — — — — — 468
Улагање ревизије (§§ 599.–602.) — 471
Поступак пред ревизијским судом (§§ 603.–6607. — — — — — 473

Трећи одсек. Рекурс.

Кад има места рекурсу (§§ 608.–613.) — — — — — — — 478
Улагање рекурса (§§ 614.–619.) — 481
Поступак код рекурсног суда (§§ 620.–622.) — — — — — — 484

Шести део. Тужба због ништавности и тужба за обновљење (§§ 623.–626.) — 486
Поступак (§§ 627.–640.) — — 490

Седми део. Нарочите врсте поступка.

Први одсек. Мандатни поступак. (§§ 641.–648.) — — — — — — 499
Други одсек. поступак у меничним и чековним споровима (§§. 649.–654.) 506
Трећи одсек. Поступак у споровима који проистичу из пословних уговора.
Отказивање (§§ 655.–659.) — — 510
Вансудско отказивање (§§ 660. и 661.) — — — — — — — 516
Налог да се преда или прими пословни предмет (§ 662.) — — — — 518
Односај према узимаоцу на потпослу (поднајамнику или подзакупцу) (§ 663.) — — — — — — — 519
Прећутно обновљење пословног уговора (§ 664.) — — — — — 519
Рокови у пословним стварима (§ 665.) — — — — — — — 520
Поступак (§§ 666.–671.) — — 520

Четврти одсек. Поступак пред изабраним судовима.

Уговор о изабраном суду (§§ 672.–682.) — — — — — — — 525
Поступак пред изборним судијама (§§ 683.–690.) — — — — — 530
Поништај пресуде изабранога суда (§§ 691.–695.) — — — — — 538
Завршно наређење § 696. — — — 549

Регистар — — — — — — 551

ЗАКОНИК

О СУДСКОМ ПОСТУПКУ У ГРАЂАНСКИМ ПАРНИЦАМА (ГРАЂАНСКИ ПАРНИЧНИ ПОСТУПАК)

ЗА КРАЉЕВИНУ ЈУГОСЛАВИЈУ

од 13 јула, 1929. год.

ПРВИ ДЕО. СУДОВИ

ПРВИ ОДСЕК. СУДОВИ И СУДСКИ ОРГАНИ.

Редовни судови.

§ 1. — У грађанским правним стварима врше судску власт, у колико посебним законима није што друго наређено, ови редовни судови: срески, окружни, трговачки, апелациони судови и Касациони Суд.

Одговара чл. 1 аустр. Јурисдикционе норме.

Уводни закон за Законик о судском поступку у грађанским парницама (Грађански парнични поступник) од 9 јуна, 1930 год., са изменама и допунама од 2 септембра, 1931 год., — и 27 децембра, 1932 год.

Чл. 2. — Кад нови Законик о судском поступку у грађанским парницама добије обавезну

снагу, престају важити сви прописи других закона, уредаба и наредаба о предметима, који су уређени тим новим Закоником, уколико нису овим уводним Законом остављени на снази.

Чл. 3. — Уколико се који закон, уредба или наредба или која правила друштва, завода или удружења позивају на прописе Закона о судском поступку у грађанским парницама (на Грађански парнични поступак) или на Правилник судске власти (Јурисдикциону норму, Грађански судовник) или на који други од укинутих закона, којим се уређује надлежност или поступак у грађанским парницама, имају се под тим прописима подразумевати дотични прописи новог Законика о судском поступку у грађанским парницама, а у колико се у њима упућује на правне ствари реалне надлежности, имају се подразумевати правне ствари споменуте у § 77 и 79 овог новог Законика.

Чл. 4. — (1) Остају у важности:

1) прописи Закона о осигурању радника од 14 маја 1922 год., „Службене новине" бр. 117—XIX, и члан 314 Финансијског закона од 28 марта, 1928 год., „Службене новине" бр. 72—XXII, о судовима радничког осигурања;

2) прописи Наредбе о осигурању државног саобраћајног особља за случај болести и несреће од 30 маја 1922 год., „Службене новине" бр. 170 А, о изабраном суду за пресуђење захтева из овог осигурања;

3) прописи Правила братинске благајне од 1 децембра 1924 год., „Службене новине" бр. 21—IV, из год. 1925 о судовима рударског осигурања;

4) прописи Закона о Главној контроли од 30 маја, 1922 год., „Службене новине" бр. 125

—XX, о надлежности Главне контроле као рачунског суда (чл. 73—96) и о њеној надлежности за пресуђење спорова по рачунима самоуправних власти, установа и корпорација са сталном државном помоћи и по рачунима црквеним и манастирским (чл. 102);

5) прописи § 49 Закона о пристанишним капетанијама од 30 марта, 1922 год., „Службене новине" бр. 190—XXVIII, о надлежности пристанишних капетанија;

6) прописи чл. 34 Закона о преузимању портфеља осигурања живота од страних осигуравајућих друштава од 19 априла, 1922 год., „Службене новине" бр. 207—XXIX;

7) прописи Закона о исплати ратне штете од 29 новембра, 1922 год., „Службене новине" бр. 280, о судовима за оцену ратне штете;

8) прописи чл. 40 Закона о обезбеђењу усева и плодова од града од 31 јула 1923 год., „Службене новине" бр. 189;

9) прописи §§ 46 и 58 Правилника о закупу и вршењу транспорта поштанских пошиљки од 18 децембра 1924 год., „Службене новине" Бр. 38—VIII из 1925 год., о судској надлежности за спорове о накнади штете или трошкова из таквог уговора;

10) прописи Уредбе о уређењу односа између новинара и власника листова од 25 септембра 1925 год., „Службене новине" бр. 219—VII, о изабраном суду за пресуђење спорова из намештеничких односа између новинара и власника листова;

11) прописи закона о уређењу шеријатских судова и о шеријатским судијама од 21 марта,

1929 год., „Службене новине" бр. 73—XXIX, о надлежности шеријатских судова;

12) прописи Инвалидског закона од 4 јула, 1929 год., „Службене новине" бр. 161—LXVI, о инвалидским судовима;

13) прописи Закона о накнади штете Држави због дела велеиздаје и о забрани над имовином лица окривљених због таквих дела од 18 септембра 1929 год., „Службене новине" бр. 224—XC, о надлежности за парнице о захтевима из овога закона;

14) прописи Стечајног закона односно Закона о принудном поравнању ван стечаја о судској власти у стечају, односно о поступку за поравнање, а нарочито прописи о томе у којим се случајевима тужбе морају подносити код стечајног суда, односно код суда за поравнање, затим уколико је надлежност стечајног суда искључива и у којим се случајевима поступак, који је прекинут отварањем стечаја, може наставити код стечајног суда;

15) прописи, којима се остваривање приватноправних захтева упућује у надлежност управних власти, управних судова или међународних избраних судова или по којима грађанској судској парници мора претходити поступак друге а не судске власти;

16) прописи посебних закона, уредаба и наредаба, којима се изузетно предвиђа надлежност редовних грађанских судова;

17) прописи, који предвиђају надлежност судова у случајевима експропријације;

18) прописи, којима се спорови из уговора о служби (најму радне снаге) упућују у надлежност посебних судова или управних власти;

19) повластице у погледу судске надлежности, које су законом признате извесним друштвима, заводима и удружењима;

20) законски прописи, којим се коморама за трговину, обрт и индустрију или другим корпорацијама, друштвима и удружењима признаје право, да поставе избране судове за пресуђење извесних спорова.

(2) На поступак пред избраним судовима поменутим у предњем ставу примењиваће се, уместо прописа §§ 688 став 2 до 4 и 689 став 1 Грађанског парничног поступника, дотична наређења правилника коморе, корпорације, друштва или удружења о избраном суду. Пресуде таквог избраног суда не могу се побијати по наређењу бр. 3 § 691 Грађанског парничног поступника, уколико се ово наређење односи на поменуте прописе § 688 став 2 до 4 Грађанског парничног поступника.

Чл. 6. — (1) Док се за целу државу не донесе закон о надлежности и поступку за спорове, који проистичу из брачног односа, а нису имовинско-правне природе, остају на снази прописи који о томе постоје.

(2) Министар правде овлашћује се да прописе о поступку у брачним парницама, који важе у данашњем подручју виших земаљских судова у Љубљани и Сплиту, а тако исто и прописе који важе у данашњем подручју Банског стола у Загребу о поступку у брачним парницама пред редовним судовима, Уредбом саобрази новом Грађанском парничном поступнику.

Чл. 7. — (1) Општински односно месни судови као и општински уреди за посредовање, где данас постоје, остају за сада.

(2) Министар правде прописаће Уредбом потребна наређења о саставу и надлежности постојећих општинских (месних) судова и о поступку пред њима, а овлашћује се да Уредбом установи општинске судове где још не постоје, или да их укине где данас постоје, или да их замени општинским властима за посредовање, за које ће издати потребне прописе.

Чл. 8. — Остају у важности:

1) прописи о заступању у грађанским парницама Државе и имовинских маса, којима управља држава;

2) законски прописи о заступању у грађанским парницама општина и других самоуправних тела, затим имовине верских заједница, даље друштава, задруга и братинских благајница као и о достави судских позива и других судских писмена овима;

3) законски прописи о постављању заједничког скрбника (куратора) за имаоце деоних обвезница које гласе на доносиоца или се преносе индосаментом, као и за имаоце заложница.

Чл. 9. — Грађанским парничним поступником не дира се у прописе државних уговора, по којима се конзуларни функционари имају саслушати као сведоци у своме стану или им се има допустити да као сведоци дају свој исказ писмено.

Чл. 10. — (1) Даље се не дира у рокове одређене за отказ порабног уговора (уговора о закупу и најму) у погледу земљишта, зграда или ствари, које грађанско право за непокретнине признаје, као ни у дане и рокове одређене за предају или примање натраг таквих порабних предмета (§§ 655 бр. 2 и 668 ст. 2 гр. п. п.).

(2) Где такви дани или рокови нису одређени, може их одредити банска управа за своје подручје по споразуму са надлежним апелационим судом. На исти начин могу се преиначити већ постојећи рокови и одредити, у које доба и у којем обиму порабилац мора допустити прегледање порабног предмета споменуте врсте, у погледу којег је порабни уговор отказан, лицима која би хтела да узму под порабу тај предмет. Ове наредбе банске управе морају се објавити у новинама одређеним за службене објаве дотичне бановине.

Чл .11. — Не дира се у прописе грађанског права:

1) којима се извесне исправе признају као јавне или се признају равним домаћим јавним исправама;

2) којима се доказна снага извесних приватних исправа чини зависном од одређених услова;

3) којима се прописује, да за доказивање дана и места издања извесних исправа није довољна сама изјава издаваоца исправа, него је потребан други доказ;

4) којима се прописује начин подношења трговачких књига и одређују правне последице неподношења тих књига;

5) којима се прописује подношење дневника трговачких мешетара и изворника исправа састављених од јавног бележника.

Чл. 12. — (1) Даље се не дира у прописе §§ 99, 157 и 158 Грађанског законика, који важи у подручју Банског стола у Загребу и Виших земаљских судова у Љубљани и Сплиту, ни у прописе § 114 Грађанског законика за Краљевину Србију.

(2) Сметња за ступање у брак споменута у § 99 Грађанског законика не може се доказивати саслушавањем супружника у смислу прописа § 467 и след. Грађанског парничног поступника.

Чл. 13. — (1) Остају у важности:

1) прописи Трговачког закона о надлежности за тужбу за продају задржаних предмета (чл. 315 Трг. закона који важи у подручјима Виших земаљских судова у Љубљани и Сплиту; § 310 Трг. зак., који важи у подручјима Банског стола у Загребу и Апелационог суда у Новом Саду и § 327 Трг. зак., који важи у подручју Врховног суда у Сарајеву);

2) прописи Трговачког закона, на основу којих странка може тражити претходни судски увиђај и саслушање вештака (чл. 348, 365 и 407 Трг. зак., који важи у подручјима Виших земаљских судова у Љубљани и Сплиту; §§ 347, 371 и 481 Трг. зак., који важи у подручјима Банског стола у Загребу и Апелационог суда у Новом Саду, и §§ 365, 384 и 422 Трг. зак., који важи у подручју Врховног суда у Сарајеву).

(2) У случајевима споменутим у првом ставу под бр. 2. надлежан је суд наведен у § 480 ст. 3 Грађанског парничног поступника. У погледу постављања, заклињања и саслушања вештака долазе до примене прописи §§ 480 до 485 Грађанског парничног поступника о обезбеђењу доказа.

Чл. 14. — Остају у важности ови закони: (законски прописи) који важе у подручју Виших земаљских судова у Љубљани и Сплиту:

1) Закон од 27 априла 1873, Л. Д. З., бр. 67, о поступку о опоминању са изменама и

допунама по Царској наредби од 1 јуна 1914 год., Л. Д. З. бр. 118 (новела о растерећењу судова), затим по Закону од 30 јануара 1922 год., Службене новине бр. 105—XVII, и по Уредби од 15 априла, 1924, Службене новине бр. 106—XXIII;

2) прописи § 3 Закона од 5 марта 1869 године, Л.Д.З. бр. 27, односно Закона од 12 јула 1902, Л.Д.З. бр. 147, о одговорности железнице за телесне повреде и усмрћења људи проузрокована догађајима на железницама;

3) прописи Закона о пензионом осигурању намештеника од 12 маја, 1922 год., Службене новине бр. 125—XX, и Уредбе Министра социалне политике од 31 августа 1922 год., Службене новине бр. 268—XXXVII, о надлежности избраног суда за решавање тужби о побијању одлука пензионог завода за намештенике о захтевима осигураних и њихових породица.

Чл. 15. — Остају у важности ови закони (законски прописи), који важе у подручју Банског стола у Загребу:

1) § 8 Закона од 8 децембра 1877, Зборник закона и наредаба год. 1877, бр. 71, о дужности железничких потхватништава да накнаде штету почињену догађајима на железницама;

2) Закон од 22 децембра 1890, Зборник закона и наредаба 1891 год. бр. 3, којим се преиначују односно надопуњују установе поступка у послових урбарских.

Чл. 16. — Остају у важности ови законски прописи, који важе у подручју Апелационог суда у Новом Саду:

1) прописи седме главе (§§ 588 до 605) законског члана I: 1911 о платежним налозима;

2) прописи посебних закона, који извесне правне ствари без обзира на вредност парничног предмета дају у надлежност сресних судова или који предмете, који нису споменути у §§ 46 до 48 новог Грађанског парничног поступника, дају у надлежност окружних судова.

Правне ствари за које је у једном од поменутих закона предвиђена искључива надлежност будимпештанског судбеног стола или будимпештанског трговачког и меничног судбеног стола долазе у надлежност окружног суда у Новом Саду;

3) прописи посебних закона који за извесне правне ствари предвиђају посебне прописе о месној надлежности;

4) прописи, по којима се остваривање приватноправних захтева упућује у круг рада посебних судова.

Чл. 17. — У подручју Врховног суда у Сарајеву остају у важности:

1) Наредба од 20 фебруара 1884, Зборник закона и наредаба бр. 22, о давању тапија на земљишта која се броје као шумска земљишта;

2) чл. 21 и 22 Закона од 17 маја 1928 год., Службене новине бр. 122—LXI о бившим кметским селиштима и стеченим беглуцима.

Чл. 18. — Остаје у важности Закон од 27 марта, 1930 год., Службене новине бр. 78—XXIX, о ограничавању државних шума, који важи у подручју Апелационих судова у Београду и Скопљу и Великог суда у Подгорици.

Чл. 19. — (1) Прописи првог дела Грађанског парничног поступника о судовима (§§ 1 до 101) примењиваће се и у оним грађанским правним стварима, које по државним уговорима или

начелима међународног права спадају под судску власт наших судова, а нису посебним законским прописима изузете од судске власти редовних судова.

(2) Судска власт наших судова протеже се и на она лица, која по начелима међународног права уживају права екстериторијалитета, ако и уколико се она сама подвргну нашим судовима или ако се правна ствар односи на њихове непокретнине, које се налазе у нашој држави, или на њихова стварна права на непокретнинама других лица, која се налазе у нашој држави.

(3) За случај да суд посумња да ли је заснована надлежност наших судова у погледу којег екстериторијалног лица или да ли је којем лицу признато право екстериторијалитета, обратиће се Министру правде за објашњење. Ово објашњење веже суд при просуђивању питања надлежности.

Чл. 36. — (1) У колико није у следећим члановима што друго наређено, прописи новог Грађанског парничног поступника неће се примењивати на правне спорове, у којима је на дан кад је тај Закон добио обавезну снагу, већ поднесен одговор на тужбу (приговор на тужбу, односно протуспис) или је већ почела усмена спорна расправа (расправа о главној ствари). Ови ће се спорови претресати и одлучивати по досадашњим прописима.

(2) Али ако су у питању правни спорови који су вођени по поступцима што су важили пре грађанских парничних поступника, који данас важе у појединим правним подручјима, а поступак се у таквим споровима на дан ступања на снагу новог Грађанског парничног по-

ступника не налази у редовном току, било зато што мирује или из којег другог разлога, онда ће се у случају, ако се после ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника у таквом спору тражи наставак поступка, поступак наставити по прописима новог Грађанског парничног поступника, осим ако је већ донесена првостепена пресуда. Предња наређења вреде и у случају, ако је првостепена пресуда донесена у таквом правном спору пре ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника, услед правног лека укинута. На поступак настављен по прописима новог Грађанског парничног поступника сходно ће се примењивати прописи § 570 тог поступника.

(3) На остале спорове, који су већ покренути на дан ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника, примењиваће се његови прописи с овим изузетцима:

1) ако је расправа о приговорима, који спречавају парницу, започета пре ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника, у току, она ће се довршити по досадашњим прописима, тако исто ће се учинак одлуке о таквом приговору просудити по досадашњим прописима;

2) у случајевима поменутим под бр. 1 може се тужба повући (§ 332 гр. п. п.) све до почетка првог рочишта за усмену спорну расправу.

(4) У данашњим подручјима Банског стола у Загребу, Апелационих судова у Београду и Скопљу, у правним споровима поменутим у ставу 3, губе на дан ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника важност одлуке суда, којима је туженом наложено да поднесе одговор на тужбу (приговор на тужбу, односно

протуспис), и престају рокови одређени за подношење одговора (приговора, протуписа). Уместо тога парнични суд мора по службеној дужности, одредити рочиште за усмену расправу (§ 325 гр. п. п.), ако је за то по прописима новог закона стварно надлежан; иначе мора уступити списе суду, који је по прописима новог закона постао надлежним (чл. 42).

(5) Предњи прописи вреде нарочито и за оне случајеве, у којима по наређењима чл. 3 овог закона прописи новог Грађанског парничног поступника имају да замене досадашње друге врсте поступка.

Чл. 37. — (1) Ако су у мандатном поступку, у поступку у меничним споровима или у поступку у споровима из порабних уговора тужба, отказ или предлог да се порабни предмет преда или натраг прими поднесени пре ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника, а приговори против платног налога или против отказа или против налога да се порабни предмет преда или натраг прими благовремено поднесени после ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника или ако су приговори додуше раније благовремено поднесени, али на дан ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника још није отпочела расправа о овим приговорима, онда се на даљи поступак о овим приговорима, имају примењивати прописи новог закона.

(2) Прописи предњега става сходно ће се примењивати и у случају, ако је у поступку о опоминању (чл. 14 бр. 1) тражење да се изда уветни платни налог тужбом стављено пре ступања на снагу новог Грађанског парничног по-

ступника, а противљење против платног налога поднесено благовремено тек после ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника, или ако расправа, одређена о тужби услед противљења благовремено поднесеног пре ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника, на дан његовог ступања на снагу још није отпочела, као и у случају, ако је у поступку о платежним налозима (чл. 16 бр. 1) молба да се изда платни налог, поднесена пре ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника, а контрадикција против платног налога поднесена благовремено тек после ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника, или ако расправа, одређена услед контрадикције благовремено поднесене пре ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника на дан његовог ступања на снагу још није отпочела.

Чл. 38. — (1) У оним правним споровима, у којима је на дан ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника већ поднесен одговор на тужбу (приговор на тужбу, односно протуспис), или у којима је већ отпочела усмена спорна расправа (расправа о главној ствари), могу странке споразумно одустати од досадашњег парничног поступка и предложити, да се правна ствар претресе и одлучи по прописима новог Грађанског парничног поступника, и да се она у томе циљу, према потреби, упути ономе суду, који је по новим прописима за њу надлежан.

(2) Прекид застаревања, који је наступио услед подношења тужбе, не укида се због таквог споразума, односно због таквог уступљења другоме суду.

Чл. 39. — Ако би се у случајевима поменутим у чл. 37 и 38 по досадашњим прописима, имао примењивати сумарни или багателни поступак, таква правна ствар ће се према томе, да ли ће она доћи у надлежност зборног или среског суда провести и довршити по прописима новог Грађанског парничног поступника, који вреди за поступак пред зборним судовима, или по прописима, који вреде за поступак пред среским судовима. У последњем случају примењиваће се и посебни прописи §§ 543—547 Грађанског парничног поступника о поступку у маличним (багателним) стварима.

Чл. 40. — Против коначних пресуда које су донесене пре ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника, а исто тако и против коначних пресуда донесених после ступања на снагу новог поступника у парницама проведеним по досадашњим прописима, има места враћају у пређашње стање односно обнови поступка, али по досадашњим прописима. Напротив, могу се такве пресуде после ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника побијати тужбом због ништавости по новим прописима Грађанског парничног поступника (§ 623 гр. п. п.). Да ли у поједином случају постоји разлог за побијање, пресуђиваће се по прописима који су важили у погледу побијаног поступка у време кад се је овај поступак вршио.

Чл. 41. — (1) За правне спорове који су на дан ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника већ у току и који се по прописима чл. 36. имају провести и довршити по досадашњим прописима, остају све до њиховог свршетка надлежни судови у чију надлежност

спадају по досадашњим прописима. То вреди нарочито за надлежност у другом и трећем степену.

(2) Ако се пресуда донесена у таквим парницама или пресуда донесена пре ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника може побијати тужбом због ништавости у смислу чл. 40, надлежан је за такву тужбу суд наведен у § 626 новог Грађанског парничног поступника.

(3) Изузетно од прописа првог става, у подручјима Врховног суда у Сарајеву и Великог суда у Подгорици решавање правних лекова, за који су били надлежни Врховни суд у Сарајеву, односно Велики суд у Подгорици, прелази у надлежност апелационих судова, који буду установљени за ова подручја. На њих прелази и надлежност за тужбе због ништавости у оним случајевима у којима би по § 626 новог Грађанског парничног поступника за такву тужбу имао бити надлежан Врховни суд у Сарајеву, односно Велики суд у Подгорици.

Чл. 42. — За правне спорове, који су на дан ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника, већ у току, а који се по прописима овог закона (чл. 36 став 2 и 3 и чл. 37), или по споразуму странака (чл. 38) имају свршити по прописима новог Грађанског парничног поступника, остају надлежни судови, у чију надлежност спадају по досадашњим прописима, осим ако овим судовима по прописима новог Грађанског парничног поступника недостаје стварна надлежност за претресање и одлучивање дотичне парнице.

Чл. 43. — Ступањем на снагу новог Грађанског парничног поступника не дира се у

ток и трајање рокова одређених Грађанским закоником, досадашњим Грађанским парничним поступницима, или којим другим законом или судском одлуком за подношење које тужбе, као што су тужба због сметања поседа и тужба за оправдање предбележбе у земљишним (грунтовним) књигама или за подношење приговора против платног налога (платежног налога), или отказа порабног уговора или налога да се преда или натраг прими порабни предмет.

Чл. 44. — Допустивост побијања пресуда избраних судова, донесених пре ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника просуђује се по досадашњим законским прописима.

Закон о уређењу редовних судова од 18 јануара, 1929 год.:

§ 1. — У Краљевини Југославији врше судску власт ови редовни судови: срески, окружни, трговачки, апелациони судови и Касациони суд у колико то није посебним законима задржано за друга надлештва, установе или посебне судове.

У ред посебних судова за грађанске спорове спадају и општински (месни) судови, одвојени од општинске управне власти.

§ 102. — Где постоје општински судови или њима сличне установе остају и даље на снази наређења о њиховој надлежности. Ближа наређења о саставу и надлежности општинских судова, као посебних судова (§ 1 одељак други овог закона), о поступку тих судова као и о начину бирања општинских судова, прописаће се посебним законом.

Г. Министар правде писменом својим од октобра 1932 год., Бр. 94505 тражио је, да Касациони суд, на основу § 16 Закона о своме устројству, да своје мишљење о томе:

1) Да ли су и општински судови на подручју Касационог суда у Београду, који врше судску власт по закону о поступку судском у грађанским парницама за Краљевину Србију, дужни, да у смислу чл. 28 Устава за Краљевину Југославију, изричу своје пресуде и решења у име Краља и да у заглављу своје пресуде и решења употребе клаузулу: „У Име Његовог Величанства Краља" и

2) Како се правно имају сматрати све досадашње пресуде општинских судова, донете без ове клаузуле а које су од стране надлежног суда расматране и оснажене постале извршне?

Касациони суд у данашњој својој општој седници проучио је ово питање у смислу § 16. тач. 2. Закона о своме устројству, па је нашао:

По чл. 20 Закона о Краљевској власти и Врховној Државној Управи судска власт у целој земљи врши се у Име Краљево. Ово начело унето је и у Устав Краљевине Југославије од 3 септембра 1931 год. по чијем чл. 28 судови изричу пресуде и решења и извршују их у име Краља на основу Закона. Тако исто и по чл. 48 Устава Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца од 28 јуна 1921 год. судови су изрицали пресуде у име Краљево.

Најзад, ово исто наређује и пропис § 2 Закона о Уређењу редовних судова од 18 јануара 1929 год.

Међутим нигде није речено да ли се ово наређење односи и на општинске судове. Пре, доношења закона о уређењу редовних судова од 18 јануара 1929 г. само су решења Касационог суда имала наслов: „У Име Његовог Величанства Краља", — § 23 Зак. о устројству Касационог

суда од 20-II-1865 год. Према § 2 Закона о уређењу редовних судова од 18 јануара, 1929 год., само редовни судови изричу пресуде и решења у име Краљево. Који су пак редовни судови наведено је у § 1 истог Закона. По том законском пропису редовни су судови: срески, окружни, трговачки, апелациони судови и Касациони суд, док су по другом ставу истог законског наређења општински судови посебни судови надлежни за суђење незнатних грађанских спорова. Према томе излази, да општински судови као посебни, нису дужни да у заглављу својих пресуда и решења употребе клаузулу: „У име Његовог Величанства Краља", јер се наређење § 2 поменутог Закона односи само на редовне судове. У осталом ни у Закону о општинама од 1903 год., чл. 94 истог Закона, није наређено, да општински судови као судска власт изричу своје пресуде и решења у име Краљево, па ни у § 6 Закона о поступку судском у грађанским парницама где је ближе одређена надлежност општинских судова у грађанским споровима, а из кога се види, да су ти судови надлежни за суђење спорова незнатније вредности. Са изложеног Касациони суд је мишљења: 1. Да општински судови на подручју Касационог суда у Београду, који као посебни судови врше судску власт по Законику о поступку судском у грађанским парницама за Краљевину Србију, нису дужни да у смислу чл. 28 Устава за Краљевину Југославију употребе клаузулу „У име Његовог Величанства Краља", и — 2. Да према томе остају у важности све досадање пресуде општинских судова, донете без ове клаузуле, а које су од стране надлежног суда ра-

смотрене и оснажене или саме постале извршне. — Из Опште седнице Касационог суда од 18 октобра, 1932 год., Бр. 7256.

Односај судова у погледу степена.

§ 2. — У колико у посебним законима није што друго наређено, позвани су да врше у првом степену судску власт срески судови, окружни судови и трговачки судови.

Одговара § 2 аустр. Јурисдикционе норме.

Закон о уређењу редовних судова:

§ 6. — Срески судови врше судску власт у првом степену у грађанским парницама, трговачким и меничним предметима, ванпарничним предметима извршења као и у кривичним предметима према наређењима у законима који се тичу тих предмета.

Срески судови воде земљишне (баштинске, хипотекарне) књиге и решавају у земљишним стварима, у колико то не припада окружним судовима.

Срески судови су дужни да решавају и о другим предметима предвиђеним каквим посебним законом.

§ 14. — Окружни судови врше у грађанским парничним и ванпарничним предметима као и у предметима извршења судску власт у првом степену према законима, који се тичу тих предмета. У кривичним предметима окружни судови врше судску власт по наређењима закона о кривичном судском поступку.

У местима, у којима нема трговачког суда, воде окружни судови уписнике (регистре) трговачких фирми и врше у трговачким предметима судску власт као и трговачки судови.

Окружни судови врше судску власт у стечајном поступку у колико овај не спада у надлежност трговачких судова. Тако исто окружни судови дужни су да врше и све ове послове који конима о поступку и у другим законима.

§ 15. — Окружни судови у седишту Апелационих судова воде рудничке књиге и врше рударску судску власт у питањима рудника за цело подручје Апелационог суда, у колико то није у надлежности других судова.

Окружни суд у Београду води централну земљишну књигу железница и јавних канала за целу државу према наређењима закона о земљишним књигама.

§ 27. — Трговачки судови истог степена као и окружни судови постоје у Београду, Загребу и у другим местима у којима се оснују нарочитим законом.

Трговачки суд у Београду надлежан је за град Београд и Чукарицу, а Трговачки суд у Загребу за град Загреб.

Министар правде одредиће рок у коме ће се образовати Трговачки суд у Загребу.

§ 28. — Трговачки судови воде уписнике (регистре) трговачких фирми и врше судску власт у првом степену у парничним и ванпарничним трговачким и меничним предметима према наређењима о стварној надлежности садржаним у законима о поступку и у другим законима.

Осим тога врше судску власт и у трговачким стечајима.

§ 29. — Поморско судство врше окружни судови: на Сушаку, за поморску обалу окружних

судова Сушак и Госпић; у Сплиту за поморску обалу окружних судова Сплит и Шибеник; и у Дубровнику, за поморску обалу окружних судова Дубровник, Мостар, Котор, Цетиње и Бар.

Министар правде одредиће рок у коме ће се образовати нови окружни суд на Сушаку.

§ 30. — Наређења која вреде за окружне судове примењују се и на трговачке судове у парничним предметима. Место једног судије у већима заузима један почасни судија из реда трговаца, или, кад се врши рударско или поморско судство, лице упознато са рударским или бродарским питањима.

§ 3. — По правним лековима против одлука срески судова одлучује у другом степену окружни суд. Ако је у првом степену одлучио срески суд у вршењу трговачке или поморске судске власти, онда у другом степену одлучује надлежни трговачки суд, односно трговачко веће надлежног окружног суда. То исто вреди и за рудничке ствари.

По правним лековима против одлука среских судова одлучује у трећем степену Касациони Суд.

Одговара § 3. аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 596 и 622 Грађ. суд. пост.

§ 4. — По правним лековима против одлука, које у првом степену доносе окружни или трговачки судови, одлучују у другом степену апелациони судови а у трећем степену Касациони Суд.

Одговара § 4 аустр. Јурисдикционе норме.

Закон о уређењу редовних судова;

§ 40. — Касациони суд врши судску власт у последњем степену у грађанским парничним и ванпарничним, као и у грађанским, кривичним предметима, према наређењима закона о поступку који се тичу тих предмета, пазећи при том да се у земљи материјални и формални закони правилно и једнообразно примењују.

У колико је Касациони суд позван да врши и друге послове, предвиђено је овим и другим законима.

Вршење судске власти.

§ 5. — Код среских судова врши судску власт у грађанским правним стварима судија појединац, код окружних и трговачких судова, у колико посебним наређењима није што друго прописано, веће, које се, било да суди у првом или другом степену, састоји из три судије, од којих један председава.

У већима трговачких судова, и у већима окружних судова, који одлучују у првом или у другом степену у трговачким или поморским стварима (трговачка већа), или у рудничким стварима (рудничка већа), на место једног судије долази у спорним правним стварима један почасни судија из круга трговаца или људи вештих бродарству или рударству.

У расправама које ће подуже трајати, може председник већа узети једног или више допунских судија, који присуствују расправи, тако да, ако у току рада буде спре-

чен који члан већа, овај допунски судија ступи на место спреченога судије.

Одлучивање по предлогу за издавање платног налога по прописима мандатнога, меничног или чековног поступка, повериће старешина зборног суда првог степена једноме судији, који ће пословати као судија појединац.

Одговара § 5 и 7 аустр. Јурисдикционе норме.

Закон о уређењу редовних судова:

§ 7. — У среском суду врши судску власт судија појединац.

§ 9. — Старешина среског суда на крају године наређује и објављује на судској табли, које ће послове који судија радити у току наредне године и који ће га заменити у случају спречености, водећи при томе рачуна, да све судије буду равномерно запослене. Он одређује посао и осталом судском особљу и стара се да се послови у суду уредно врше.

Претседник окружног суда, којему су старешине подређених среских судова дужне на крају сваке године благовремено спровести распоред судија за наредну годину, може, ако има за то разлога, у року од 15 дана, наредити да се распоред послова промени.

Упразни ли се место једног среског судије, или се покаже да је један судија преоптерећен пословима, старешина суда може у току године мењати утврђени распоред послова и о тој промени мора известити претседника надлежног окружног суда.

§ 10. — Ваљаност службених радња судије појединца не може се оспоравати због тога

што их је предузео судија истог суда у чији круг рада не спадају те радње према годишњем распореду.

§ 12. — Министар правде на предлог надлежног претседника Апелационог суда, може наредити да се држе редовни судски дани изван седишта среског суда.

У којим ће се местима и у које доба држати редовни судски дани, треба на крају сваке године за наредну годину објавити на службеној табли среског суда, а осим тога обнародовати, по обичају места, у свима општинама у подручју истог суда. Држање ванредних судских дана има се благовремено објавити и према обичајима места у општинама за које се држе ти ванредни дани, а уз то и у суседним општинама из подручја односног среског суда.

Министар правде одређује који се послови могу вршити у редовним судским данима.

Место у коме се држи редовни судски дан вреди за послове који се ту имају вршити као седиште среског суда.

§ 73. — Почасни судија може бити сваки држављанин, који по своме звању познаје трговину, рударство или бродарство као и законе и обичаје који се на њих односе, а није законом ни судском одлуком ограничен у вршењу држављанских права или у располагању својом имовином.

Служба почасних судија је бесплатна.

§ 74. — Почасне судије поставља Министар правде из трговачког сталежа као и из круга лица упознатих са бродарством, по предлогу трговачке и обртничке коморе (трговачке, индустријске, занатлијске коморе), а оне из круга упознатих са рударством по предлогу Министра

шума и рудника, и то сваки пут на годину дана.

§ 75. — Министар правде издаће ближе прописе о начелима којих се треба држати при састављању предлога из предњег §-а.

§ 76. — Служба почасног судије је обавезна.

Министар правде прописаће у којим се случајевима изабрано лице не мора примити избора, односно, када постављени судија може тражити ослобођење од судијске дужности.

§ 77. — При ступању на дужност сваки почасни судија положиће заклетву пред претседником суда за који је постављен, да ће тачно и савесно вршити своју почасну судијску службу на основу постојећих закона и обичаја своје струке без обзира на личност и интерес парничара.

По положеној заклетви почасне су судије у погледу вршења службе и судијске дужности равне судијама по звању. Осим случаја кад је осуђен за какво кривично дело с којим је везан губитак грађанске части или јавне службе или кад је пресудом осуђен на губитак грађанске части, као и у случају пада под стечај или под старатељство, почасни судија лишиће се тог почасног звања једино пресудом дисциплинског суда по закону о судијама.

За неуредно вршење судијске службе претседник суда казниће почасног судију новчаном казном до хиљаду динара, против чега се судија може жалити надлежном Апелационом суду у року од осам дана од дана саопштене му одлуке о казни.

Уредба Бр. 71140 од 22 јула, 1933 год., о почасним судијама:

На основу §§ 75 и 76 Закона о уређењу редовних судова од 18 јануара 1929 год. прописује се Уредба о почасним судијама:

Постављање почасних судија

Чл. 1. — Почасне судије поставља Министар правде по предлогу трговачке и обртничке коморе (трговачке, индустријске и занатске) одговарајућег судског подручја односно по предлогу Министра шума и рудника (§ 74 Зус. и § 5 став 2 Грпп.).

Чл. 2. — Служба почасног судије свршава се крајем оне календарске године за коју је постављен.

Постављање почасних судија за идућу годину мора се извршити најдаље до 15 децембра сваке године. Почасне судије којима престаје служба услед протека службеног рока дужни су вршити службу почасног судије, док не ступе на дужност новопостављене почасне судије.

Чл. 3. — Број почасних судија код појединих трговачких и окружних судова (§ 5 став 2 Грпп., §§ 27 до 30 Зус.) утврђује Министар правде, по предлогу трговачких и обртничких комора (трговачких, индустријских, занатских) односно по предлогу Министра шума и рудника.

Чл. 4. — Претседник окружног односно трговачког суда најдаље до 15 октобра сваке године писмено ће се обратити трговачкој и обртничкој комори (трговачкој, индустријској, занатској), да му најдаље до 15 новембра предложи за свако место почасног судије по три лица. При том ће назначити да ли и колико почасних судија треба узети из круга лица упознатих са бродарством.

Чл. 5. — Министар шума и рудника најдаље до 1 децембра сваке године предложиће непосред-

но Министру правде за почасне судије потребан број лица упознатих са рударством.

Чл. 6. — За почасне судије могу бити предложена само лица која испуњавају ове услове:

1) да су држављани Краљевине Југославије;

2) да су навршили 30 година;

3) да су својевласни;

4) да по своме позиву познају трговину, бродарство или рударство као и законе и обичаје, који се на њих односе;

5) да се не налазе под стечајем, односно да им стечај није отворен зато што имовина није била довољна за покриће трошкова стечајног поступка;

6) да нису осуђени за какво кривично дело с којим је везан губитак часних права или јавне службе и да нису пресудом осуђени на губитак часних права;

7) да се не налазе под истрагом због којег од дела наведених под бројем 6;

8) да станују у месту суда код којега имају да врше почасну судијску дужност или у његовој близини;

9) да не стоје са судијама трговачког или окружног суда, код којега би имали да врше почасну судијску дужност, у односима наведеним у § 16 Закона о судијама редовних судова.

Чл. 7. — Трговачка и обртничка комора (трговачка, индустријска и занатска) дужна је пре него што поднесе суду предлог за почасне судије (чл. 4), позвати дотична лица, која намерава предложити, да јој доставе писмену изјаву о томе: да ли по њиховом знању постоји какав однос, који у смислу члана 6 и 16 чини сметњу за њихово постављање.

Њихове изјаве морају се приложити уз предлог поднет у смислу члана 4.

Чл. 8. — Трговачка и обртничка комора (трговачка, индустријска, занатска) послаће предлог за почасне судије (чл. 4) претседнику окружног односно трговачког суда, који ће га са мишљењем суда доставити преко Апелационог суда Министарству правде најдаље до 1 децембра.

Окружни суд даје своје мишљење у већу предвиђеном у §§ 23, 30 Зус.

И Апелациони суд ставиће своје евентуалне примедбе, у персоналном већу (§ 37 Зус.).

Заклетва почасних судија

Чл. 9. — Почасне судије дужни су, пре ступања на дужност, положити пред претседником окружног односно трговачког суда ову заклетву: „Ја Н. Н. заклињем се свемогућим Богом, да ћу владајућем Краљу веран бити, да ћу своју почасну судијску службу тачно и савесно вршити и да ћу се при изрицању правде држати једино постојећих закона и обичаја своје струке без обзира на личност и интересе парничара. Тако ми Бог помогао"!

При поновном наименовању почасни судија само се опомиње на већ раније положену заклетву.

Чл. 10. — Почасне судије позиваће се на расправу, по правилу, наизменично по азбучном списку, који ће се водити посебно за све врсте почасних судија. Приликом позивања узимаће се у обзир првенствено лица, која станују у седишту суда.

Окружни односно трговачки суд благовремено ће писмено обавестити почасне судије о расправама у којима има да учествују. У позиву ће се

назначити дан и час када морају приступити суду, и предмет расправе, уколико у појединим случајевима претседник већа то не изостави из разлога целисходности.

Чл. 11. — Почасне судије дужни су у одређено време приступити расправама на које су позвани. Ако су из оправданих разлога спречени, да уопште или на време, приступе суду, дужни су благовремено о томе известити претседника већа окружног односно трговачког суда. Претседник издаће наређење, да се позову друге почасне судије (чл. 10).

За неуредно вршење почасне судијске дужности казниће се почасне судије новчаном казном по § 77 Зус., противу које се казне могу жалити надлежном Апелационом суду, у року од осам дана, од дана саопштења одлуке.

Отсуство почасних судија

Чл. 12. — Отсуство, без обзира на трајање, одобраваће почасним судијама по образложеној молби претседник окружног односно трговачког суда код кога су на дужности.

Путни трошкови и дневнице почасних судија

Чл. 13. — Код службених радња, које веће предузима ван судске зграде, почасне судије имају права на путне трошкове и дневнице у истом износу као судије 5 групе.

Чл. 14. — Почасне судије, које не станују у седишту суда код којега врше своју почасну судијску дужност, имају право, ако су државни чиновници, на накнаду путних трошкова и дневница по Уредби за службена путовања државних чиновника, а иначе по чл. 13 ове Уредбе. Исплату поменутих трошкова наређује претседник Апелационог суда као наредбодавац II степена из

отвореног буџетског кредита за путне и сеобне трошкове (§ 230 став 1 бр. 2 Сп.).

Чл. 15. — Почасни судија не мора се примити избора, ако услед дубоке старости или услед болести не може ту дужност да врши.

Постављени судија може тражити ослобођење од судијске дужности, како у случајевима наведеним у 1 ставу, тако и у другим важним случајевима, а нарочито ако се трајно отсели са подручја дотичног окружног односно трговачког суда. Министар правде цениће оправданост наведених разлога.

Молба за ослобођење од дужности почасног, судије подноси се претседнику окружног односно трговачког суда (члан 16 последњи став).

Чл. 16. — Служба почасног судије престаје:

1) губитком држављанства Краљевине Југославије;

2) губитком својевласности;

3) ако је осуђен за какво кривично дело с којим је везан губитак часних права или ако је пресудом осуђен на губитак часних права;

4) ако се отвори стечај над његовом имовином, као и у случају ако се стечај не отвори за то што имовина почасног судије није довољна за покриће трошкова стечајног поступка;

5) ако се утврди трајна неспособност за вршење почасне судијске службе због телесне или душевне болести;

6) кад Министар правде одлучи у смислу члана 15;

7) на основу пресуде дисциплинског суда (§ 77 Зус.).

Претседник суда известиће Министра правде преко Апелационог суда о свима случајевима, који

повлаче по овој Уредби престанак службе.

Завршно наређење

Чл. 17. — Ова Уредба добија обавезну снагу за подручја на којима су добили обавезну снагу Законик о судском поступку у грађанским парницама од 9 јула 1930 год. и Закон о уређењу редовних судова, онога дана, којега Уредба буде обнародована у „Службеним новинама", а за остала подручја када поменути Закони за њих добију обавезну снагу.

(Службене новине Бр. 174—XLIX од 3 августа, 1933 год.).

§ 6. — Правне спорове о имовинско-правним захтевима, који спадају пред окружне и трговачке судове, претресање и одлучивање по прописима, који важе за поступак пред зборним судозима првога степена, један судија надлежног суда као судија појединац за то одређен од старешине суда, ако спорна ствар у новцу или новчаној вредности не прелази 30.000 динара, или ако се, до почетка усмене спорне расправе, вредност спорне ствари ограничи на тај износ или испод тога износа.

Ако се, пошто започне усмена спорна расправа, тужбено тражење прошири преко горњег износа, судија појединац остаје надлежан за суђење и о проширеном тражењу.

У парницама наведеним у §§ 91. и 92., расправљање и одлучивање судија појединац без обзира на вредност спорног предмета.

Парничари се могу сложити да им суди судија појединац у споровима од вредности преко 30.000 динара. Писмени споразум треба већ у тужби поднети; но ако и нема таквог

споразума, расправљање и суђење судија појединац кад се туженик упустио у расправљање о главној ствари не приговарајући да суд није прописно састављен.

Одговара § 7 аустр. Јурисдикционе норме.

Закон о уређењу редовних судова:

§ 17. — У колико овај или који други закон што друго не наређује, окружни судови врше судску власт у већима од три судије.

Судске одлуке доносе се већином гласова, ако овај или други који закон друкчије не наређује.

§ 19. — Претседник окружног суда саставља на крају сваке године, писменом наредбом, већа за наредну годину, одређујући при том које ће послове поједина већа свршавати, у коме ће већу који судија радити и ко ће овога заменити у случају спречености; даље, коме ће већу сам претседник, а коме најстарије судије председавати, и ко ће их замењивати у случају да буду спречени. У исто време претседник одређује судије појединце и наређује које ће послове они вршити.

Претседник и судије могу бити стални чланови или заменици у више већа.

За време судског одмора судске одлуке доноси посебно веће, које ће претседник саставити писменом наредбом независно од годишњег распореда.

Претседник одређује које ће послове радити остало судско особље.

Чл. 26. — Осим случајева, које предвиђају закони о судском кривичном поступку, и закони који вреде за вршење судске власти у грађанским предметима, није код окружних судова, потребна одлука већа о овим предметима;

1. о дозволи привременог заступања странке према прописима закона о грађанском судском поступку;

2. о одмеравању пристојби које странка има да плати своме адвокату;

3. о дозволи сиромашког права;

4. о захтеву полагања исправа и о повраћају ових према прописима закона о грађанском судском поступку;

5. о повраћају у пређашње стање због изостанка од првог рочишта;

6. о тражењу да се хипотекарна тужба или отпочета парница забележи у земљишну књигу;

7. о парничним трошковима и утврђивању износа ових, ако се тужба повуче пре или на самом првом рочишту или изван усмене расправе;

8. о пристојби сведока и вештака;

9. о трошковима ради обезбеђења доказа и о трошковима предлагачева противника код извођења доказа;

10. да се призив или ревизија достави противнику призиваоца, односно ревизијском противнику, њихов одговор да се достави призиваоцу, односно тражиоцу ревизије, даље, да се призив, ревизија или жалба са списима спроведе надлежном суду или суду који је дужан да их даље спроведе;

11. о дозволи споразумног привременог одвајања (раставе од стола и постеље), ако поводом тужбе о одвајању дође, изван усмене расправе, до поравнања (нагодбе) по коме обе стране траже то одвајање;

12. о списима којима је предмет обавештавање других надлештава или тражење обавештења од ових;

13. о издавању потврде да су трговачке књиге састављене и вођене по закону;

14. у ванпарничном поступку, издавање наредаба, које се тичу отпочињања поступка, управљања њиме или припремања решавања о самој ствари, као и наредаба које немају одлучног утицаја на права странака, а по закону су несумњива, и најзад, о одмеравању пристојби сведока и вештака;

15. у предметима вођења трговачких и задружних регистара, о наређивању, без права кажњавања, да се поднесу прописане пријаве, о наређивању да се у трговачки и задружни регистар забележи оно што се мора забележити по службеној дужности, о давању уверења из трговачког и задружног регистра или из исправа њима приложених, о издавању наредаба које се тичу само управљања поступком или припремање одлука у самој ствари или о издавању наредаба у случају у коме је само таква наредба по закону могућа. Исто ће се тако само једном судији поверити надзор над извршењем уписа у регистар;

16. при судском отказу хипотекарних тражбина; и

17. о жалбама против особља судске писарнице, извршних органа и судских служитеља због неизвршења или одуговлачења њима поверених службених послова или због начина њихова поступка при вршењу ових, у колико су те жалбе поднесене непосредно суду, а не лицима наведеним у § 101.

Све ове послове свршава претседник већа или за то нарочито одређени члан већа као појединачни судија.

§ 7. — Код апелационих судова врши судску власт у грађанско-правним стварима веће од пет судија, од којих један председава.

Но апелациони суд одлучује у већима од три судије по правним лековима у грађанско-правним стварима против пресуде и других одлука зборних судова првога степена, које је донео судија појединац.

Одговара § 8 аустр. Јурисдикционе норме.

Мотиви: По првобитном тексту § 8 аустр. Јурисдикц. норме имао је апелациони суд (виши земаљски суд) да у сваком случају одлучује у већима од пет судија. Када су се првом новелом од 1914 године у Аустрији увели судије појединци код зборних судова првог степена, прописано је изменењем § 8, да ће апелациони суд одлучивати у већу од петорице судија само о правним лековима против одлука које је донело веће зборног суда првог степена, а у већу од тројице судија о правним лековима против одлука које је донео судија појединац зборног суда. Трећом новелом од 1921 измењен је, очито из разлога штедње, § 8 Јурисдикционе норме тако, да апелациони суд има да у свима случајевима одлучује само у већу од тројице судија.

Закон у § 7 преузео је уређење по првој новели, а не оно по трећој новели, јер је сматрао да треба за важније ствари оставити веће од петорице судија, која дају већу гаранцију за темељно суђење.

Закон од 24 децембра, 1932 год., о седиштима и територитаријалној надлежности апелационих судова:

§ 1. — Садашњи Апелациони судови у Београду, Скопљу и Новом Саду, садањи Бански

стол у Загребу и садањи Виши земаљски судови у Љубљани и Сплиту претварају се у апелационе судове по Закону о уређењу редовних судова од 18 јануара 1929 године, а задржавају своју садашњу територијалну надлежност.

§ 2. — (1) Поред Апелационих судова поменутих у § 1 установљује се још и Апелациони суд са седиштем у Сарајеву. Територијална надлежност овог Апелационог суда обухвата подручје садашњег Врховног суда у Сарајеву.

(2) Наређењем првог става не дира се у пропис § 103 став 1 Закона о уређењу редовних судова од 18 јануара 1929 године.

§ 3. — (1) Од дана кад овај Закон добије обавезну снагу неће се у Врховном суду у Сарајеву попуњавати упражњена места све дотле док садашњи број његових судија не падне испод 11 судија рачунајући и претседника.

(2) По рангу млађе судије Врховног суда преко броја од 11 судија, рачунајући и претседника, биће од дана када овај Закон добије обавезну снагу привремено на раду у Апелационом суду у Сарајеву, задржавајући свој ранг и своје принадлежности као касационе судије.

Они ће се по реду свога ранга враћати у Врховни суд, кад број његових судија падне испод 11, а на њихова места постављаће се у Апелационом суду апелационе судије.

§ 4. — Вршење судске власти Апелационог суда за подручје садашњег Великог суда у Подгорици уредиће се посебним законом.

§ 5. — (1) На подручју Врховног суда у Сарајеву у ванпарничном поступку подразумевајући овде и стечајни поступак, као и поступак у земљишно-књижним стварима, уколико

је по постојећим прописима против одлука донесених у таквом поступку правни лек допуштен, такав правни лек иде на окружни или апелациони суд према томе, да ли је одлука у првом степену донесена од среског или окружног суда, а против одлука окружног или апелационог суда као суда другог степена правни лек иде на Врховни суд.

(2) Уколико није у постојећим прописима што друго наређено, у предметима из става 1 има места правноме леку на врховни суд онда, када је суд другог степена преиначио или укинуо одлуку суда првог степена, или када је одлука суда другог степена, којом се потврђује одлука суда првог степена, у којој битној тачци у очитој опреци са законом или са стањем списа или ако је почињена ништавост.

§ 6. — Сви кривични послови, за које је у смислу прописа члана 14 закона о стављању на снагу и увођењу у живот кривичног законика, законика о судском кривичном поступку и закона о извршењу казни лишења слободе од 16 фебруара 1929 године, до сада био надлежан Врховни суд у Сарајеву као апелациони суд, прелазе даном кад овај закон добије обавезну снагу у надлежност Апелационог суда у Сарајеву.

§ 7. — Послове ванпарничног поступка (§ 5) који се на дан кад овај Закон добије обавезну снагу затекну у Врховном суду, свршиће Врховни суд.

§ 8. — Овлашћује се Министар правде, да може особље потребно за нови Апелациони суд у Сарајеву постављати и преко броја особља одређеног по свим буџетским партијама

буџета расхода Министарства правде за 1932-33 г. и да може уштеде по свим партијама буџета расхода Министарства правде за 1932-33 г. употребити за покриће личних и материјалних издатака око провођења овог Закона.

§ 9. — (1) Овај закон добија обавезну снагу за свако од данашњих правних подручја када на дотичном подручју добије обавезну снагу Закон о уређењу редовних судова од 19 јануара 1929 године.

(2) Министар правде се овлашћује да уредбом пропише ближа наређења потребна за извршење овог Закона.

Препоручујемо Нашем Министру правде да овај Закон обнародује, свима Нашим Министрима да се о извршењу његовом старају, властима заповедамо да по њему поступају а свима и свакоме да му се покоравају.

(Службене новине Бр. 302. — CXIII од 28. децембра, 1932 год.).

Закон о уређењу редовних судова:

§ 32. — Апелациони судови врше судску власт у другом степену у грађанским предметима, који на основу правних лекова противу одлука нижих судова долазе пред Апелациони суд по наређењима закона о грађанском судском поступку или других закона. У кривичним предметима Апелациони судови врше судску власт по наређењима закона о кривичном судском поступку.

§ 34. — У колико овај или други који закон што друго не наређује, апелациони судови врше судску власт у већима од пет судија. Општу седницу апелационог суда састављају све судије тога суда, а најмање половина под претседништвом претседника или његовог заменика.

§ 36. — При крају сваке године одређује претседник писменом наредбом у којим ће предметима појединo веће вршити судску власт. Истом наредбом одређује и којем ће већу он, којем потпретседник, а којима по рангу најстарије судије претседавати, и ко ће их у претседавању заступати.

§ 38. — Наређења § 19. одељак други, трећи и четврти као и §§ 21., 24. и 25. примењују се сходно и на апелационе судове.

За решавање послова предвиђених у § 26., број 2, 4, 7, 8, 10, 12, 14 и 17 није потребан ни код апелационог суда закључак већа.

§ 8. — Касациони Суд врши судску власт у грађанско-правним стварима у већима од пет судија, од којих један председава, уколико посебни прописи не наређују већа са већим бројем судија.

Одговара аустр. Закону од 24 фебруара, 1907 год. — Д. з. л. 41.

Мотиви: Прописи §§ 8 и 9 узети су из аустријског закона од 24 фебруара, 1907 год. (Д. з. л. бр. 41) о вршењу судске власти код виших земаљских судова и код Врховног суда.

Уводни закон за Законик о судском поступку у грађанским парницама (Грађански парнични поступник):

Чл. 46. — Док се не установи један Касациони суд за целу Краљевину вредиће следеће... садашња оделења Касационог суда поменута у § 103 Закона о уређењу редовних судова од 18 јануара, 1929 год., сматрају се као Касациони суд у смислу прописа Грађанског парничног поступка.

Закон о уређењу редовних судова:

§ 39. — За целу Краљевину постоји један Касациони суд. Образовање овог Касационог суда одредиће се посебним законом.

§ 40. — Касациони суд врши судску власт у последњем степену грађанским парничним и ванпарничним као и у грађанским кривичним предметима, према наређењима закона о поступку који се тичу тих предмета, пазећи при том да се у земљи материјални и формални закони правилно и једнообразно примењују.

У колико је Касациони суд позван да врши и друге послове, предвиђено је овим и другим законима.

§ 47. — Касациони суд врши судску власт по правилу у већима од пет судија у колико овај или који други закон друкчије не наређује.

§ 9. — Осим, случајева, предвиђених у другим законима, код апелационих судова и код Касационог Суда није потребна одлука већа кад се одлучује: о одређивању месне надлежности суда (§ 25.), о делегацији судова по §§ 27. до 29. као и о пословима, који се састоје само из саопштења која се имају узети на знање. Известилац већа саставиће нацрт одлуке о томе, и предложиће га на одобрење председнику већа. Тако ће се исто поступити ако се ради о томе да се какве одлуке саопште другим властима или ако се ради о пословима који садржавају радње или наређења из делокруга судске управе; даље о решавању по представкама (притужбама) које се тичу ускраћивања судског делања или

одуговлачења судских послова, о преписци наших судова са иностраним властима, о добављању или одашиљању доказних средстава или списа, или ако се ради о упуствима, која се дају другим властима или се од њих тражи извештај. Ако се председник не слаже с предлогом известиоца, одлучује о томе веће.

Одговара аустр. закону од 24 фебруара, 1907 год., — Д. з. л. 41.

Мотиви: Прописи §§ 8 и 9 узети су из аустријског закона од 24 фебруара, 1907 (Д. з. л. бр. 41) о вршењу судске власти код виших земаљских судова и код Врховног суда.

Закон о уређењу редовних судова:

§ 54. — У случајевима § 26 број 2, 7, 8, 14 и 17 известилац спроводи свој предлог претседнику већа на одобрење. Ако се овај не сагласи с тим предлогом, изнеће га пред веће на одлуку.

Већање и гласање.

§ 10. — Председник већа руководи већањем и гласањем. Већање и гласање бива редовно у нејавној седници; али ако се не покаже потреба за већањем, може се о ствари одлучити у самом заседању.

Известилац гласа први; по рангу млађе судије гласају пре старијих, а председник већа последњи. Почасне судије гласају после известиоца, а ако нема овога, пре осталих судија.

Одговара §§ 9 и 10 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 58 и 59 Грађ. парн. пост.

§ 11. — Најпре ће се гласати о надлежности суда, о потреби допуне поступка и о другим претходним питањима. Ако се при одлучивању о главном предмету има одлучивати о више захтева, гласаће се о сваком посебно.

Судија, који је при гласању о којем предходном питању остао у мањини, не сме ускратити гласа о питању о којем се има затим одлучити.

Одговара § 11 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 40, 41, 322, 325, 335, 537 и 581 Грађ. парн. пост.

§ 12. — За сваку одлуку суда треба апсолутна већина гласова.

Ако се гласови поделе на више од два различита мишљења, тако да ни једно од њих нема већине, председник већа покушаће да се, раздвајањем питања и понављањем гласања, постигне апсолутна већина. Ако се гласови поделе у погледу које своте или количине на више од два мишљења, тако да ни једно нема апсолутне већине, онда ће се гласови, дати за највећу своту или количину, прибрајати гласовима датим за најближу мању све док на тај начин не буде постигнута апсолутна већина гласова.

Ако буде разлике у мишљењима о тачности гласања како је то председник утврдио, одлучиће о томе веће.

Одговара §§ 12 и 13 аустр. Јурисдикционе норме.

Види § 512 Грађ. парн. пост.

§ 13. — О већању и гласању саставиће се одмах нарочити записник. Како треба саставити овај записник прописаће судски пословник.

Одговара § 12 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 10—12 Грађ. парн. пост.

Записничари.

§ 14. — Записничари се могу узети не само из реда судијских помоћника, него и из реда особља судске писарнице.

Одговара § 15 аустр. Јурисдикционе норме.

Искључење и изузеће судија.

§ 15. — Судија је искључен од судијског пословања у стварима:

1. у којима је сам парнична странка или у погледу којих је он са једном од парничних странака у односају саовлашћеника, саобавезаника или регресног обавезника, или у којима је он једној парничној странци веровник или дужник;

2. своје жене и ако је брак разведен или растављен, или своје заручнице;

3. оних лица с којима је сродан: по крви у правој линији ма до којега степена, у побочној линији до четвртог; а по тазбини до другог степена и ако брак више не постоји;

4. у којима је парнична странка његов поочим, помајка или усвојеник, хранилац или храњеник;

5. у којима је једна парнична странка судији крштени кум, или ако судија којој парничној странци или који парничар судији децу крсти;

6. у којима је судија био или је још пуномоћник или пословођа или старалац (штитник или скрбник) или стараник;

7. у којима је као судија нижег или изабраног суда донео одлуку, или је иначе о спорној ствари дао своје правно мишљење;

8. у којима је парнични пуномоћник лице с којим је судија сродан по крви у правој линији ма до којега степена, а у побочној линији или по тазбини до другог степена.

Одговара § 20 аустр. Јурисдикционе норме.

Закон о уређењу редовних судова:

§ 78. — Судије, почасне судије, судијски помоћници и остало судско особље дужни су одмах саопштити старешини суда чим сазнају за који однос који их по закону искључује од вршења дужности.

Ако је у коме суду немогуће одлучити о искључењу, онда ће се то саопштити надлежном вишем суду.

Види § 451 и 627 Грађ. парн. пост.

§ 16. — Кад постоји који од разлога наведених у § 15., судија мора о томе известити старешину суда и тражити да га суд искључи из суђења, ма да странка не би захтевала да се он изузме.

Кад постоји један такав разлог искључења за старешину суда, он мора о томе известити свога заменика, а ако овога нема, онда

старешину непосредно претпостављеног му суда.

Одговара § 22 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 565, 571, 572, 588, 604 и 623 Грађ. парн. пост.

§ 17. — Свака странка може тражити да се судија изузме од суђења из свих разлога наведених у § 15., као и онда ако има довољних разлога да се посумња у његову непристрасност, што ће се узети нарочито када је једна парнична странка лице које судији или његовим сродницима (§ 15. бр. 3), има да суди по већ поведеној парници.

Одговара § 21 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 15 и 571 Грађ. парн. пост.

§ 18. — Изузеће судије треба странка да изјави поднеском или усмено у записник, код онога суда којему судија припада. При том странка има тачно да наведе околности на којима оснива изузеће.

Судија који се изузима треба да се изјасни о изузећу.

Странка која изузима судију из разлога пристрасности мора да учини вероватним околности, на којима оснива изузеће, ако их судија оспори.

Изузеће судије из разлога пристрасности мора странка тражити пре но што се упусти у расправу пред овим судијом или већем чији је он члан, или пре него што пред њима стави који предлог. Доцније сме странка тражити изузеће из разлога пристрасности само ако за такав разлог тек касније сазна или ако такав разлог тек касније наступи.

Одговара §§ 21 и 22 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 15—17 Грађ. парн. пост.

§ 19. — Ако суд нађе да странка тражењем изузећа иде само на одуговлачење поступка или на изигравање сталног распореда послова, онда ће тражено изузеће одбити, а странку, која га је предложила, осудити на новчану казну (§ 268.).

Види §§ 15—18 и 268 Грађ. парн. пост.

§ 20. — Судија, против којега је тражено изузеће, сме, док се правноснажно не одлучи о томе, радити само такве послове који се не могу одложити, а нема ко да га замени.

Одговара § 25 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 260, 571 и 590 Грађ. парн. пост.

§ 21. — О предлогу изузећа судије код среског суда, одлучује томе суду претпостављени окружни суд. Припада ли судија, чије се изузеће тражи, којему зборноме суду, онда одлучује исти зборни суд. Ако би иступањем тога судије надлежни зборни суд постао неспособним да одлучи о изузећу, одлучиће непосредно претпостављени суд.

Ако судија призна основ изузећу може му старешина суда поставити заменика. У таквом случају није потребна одлука по првоме ставу.

Одговара § 23 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 22 и 23 Грађ. парн. пост.

§ 22. — О изузећу одлучује се закључком без претходне усмене расправе. Надлежни суд може, пре него што одлучи, наредити извиђаје и преслушање.

Одговара § 24 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 21, 23 и 239 Грађ. парн. пост.

§ 23. — Одлука, којом се уважава изузеће, не може се побијати, а има се саопштити старешини суда, којему припада изузети судија. Кад је старешина којега среског суда изузет, саопштиће се одлука старешини претпостављеног окружног суда. Кад је изузет председник зборног суда, одлука ће се саопштити његовом заменику; а када је изузет председник зборног суда са свима члановима тога суда, одлука ће се саопштити председнику зборног суда вишег степена.

Одговара § 24 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 21, 22 и 27 Грађ. парн. пост.

Искључење и изузеће других судских органа.

§ 24. — Наређења §§ 15. до 23. односе се и на записничаре као и на особље судске писарнице. О предлогу изузећа пуноважно одлучује старешина суда којему су ти органи подређени.

Други судски органи, ако се према странци нађу у односају који би судију искључио од вршења његовог пословања, треба тај односај да јаве старешини суда, који ће наредити да ли се ти органи имају уздржати од вршења свога пословања.

Против ових одлука старешине суда нема места правном леку.

Одговара §§ 26 и 27 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 15—23 Грађ. парн. пост.

ДРУГИ ОДСЕК. НАДЛЕЖНОСТ.

Прва глава. Општа наређења о надлежности.

Одређивање месне надлежности од стране Касационог Суда.

§ 25. — Ако о спорној грађанској правној ствари има да суди домаћи суд, али у смислу овога закона нема претпоставака за одређивање месне надлежности одређеног домаћег суда или ако се оне не могу утврдити, Касациони Суд, по предлогу једне странке, наредиће који ће стварно надлежни суд бити месно надлежан.

Одговара § 28 аустр. Јурисдикционе норме.

Уводни закон за законик о судском поступку у грађанским парницама (Грађански парнични поступник):

Чл. 46. — Док се не установи један касациони суд за целу Краљевину вредеће следеће:

1) Садашња одељења Касационог суда поменута у § 103 закона о уређењу редовних судова од 18 јануара, 1929 год., сматрају се као Касациони суд у смислу прописа Грађанског парничног поступника. — 2) У случајевима §§ 25 и 64 Грађанског парничног поступника надлежно је за одређивање месне надлежности оно од одељења Касационог суда, поменутих у бр. 1, у чијем се подручју налази пребивалшите странке која ставља предлог.

Закон о уређењу редовних судова.

§ 4. — У сваком срезу (котару) постоји срески суд са седиштем у среском месту.

Сви садашњи котарски (срески) судови у Хрватској, Славонији и Међумурју, Далмацији и Босни и Херцеговини, Банату, Бачкој и Барањи и окрајна содишча у Словенији, претварају се у среске судове по овом закону и задржавају своју садашњу територијалну надлежност.

Седишта и територијална надлежност среских судова у Србији и Црној Гори утврдиће се накнадно законом.

Број среских судова, њихова седишта и њихова подручја, једном утврђена, могу се само законом мењати.

§ 5. — Надлежност среског суда протеже се на читаво подручје среза.

Законом се може, према потреби, у градовима са већим бројем становника, установити и више од једног среског суда. Тако исто по потреби може се установити један срески суд за два мања среза, као и више среских судова на подручју једног среза.

§ 13. — Сви садашњи судбени столови у Хрватској и Славонији, дежелна (земаљска) и

окружна содишча у Словенији, окружни (земаљски) судови у Далмацији, Босни и Херцеговини, Банату, Бачкој и Барањи, претварају се у окружне судове по овом закону и задржавају своју садашњу територијалну надлежност.

Седишта и нова месна надлежност окружних судова у Србији и Црној Гори утврдиће се накнадно законом, пошто се делимично или потпуно проведе уређење нових среских судова по овом закону, а дотле остају иста седишта и иста месна надлежност како постоје по досадашњем законодавству, с тим да ће се од дана кад овај закон добије обавезну снагу ти судови у Србији и Црној Гори звати окружним судовима по месту свога седишта.

Само законом могу се установити нови окружни судови и мењати места и територијална надлежност већ установљених окружних судова.

§ 27. — Трговачки судови истог степена као и окружни судови постоје у Београду, Загребу и у другим местима у којима се оснују нарочитим законом.

Трговачки суд у Београду надлежан је за град Београд и Чукарицу, а Трговачки суд у Загребу за град Загреб.

Министар правде одредиће рок у коме ће се образовати Трговачки суд у Загребу.

Господин Министар правде писмом својим Бр. 125807—31 год., тражио је, да Касациони суд да своје мишљење о томе: да ли се месна надлежност среских и окружних судова простире на подручја срезова, како су постојали на дан ступања на снагу Закона о установљењу среских и окружних судова или се са променом

подручја срезова мењају и подручја среских и окружних судова.

Касациони суд у данашњој својој општој седници проучио је ово питање, па је нашао:

Подручја среских судова по § 1 закона о установљењу среских и окружних судова, одређена су подручјима управних срезова пошто су ти срезови установљени за подручја одговарајућих управних срезова. Из тога се јасно види да је закон хтео да се та два подручја поклапају. Услед тога свака промена среског управног подручја, повлачи и промену судског подручја, кад год се другојаче изрично не нареди. Овако схватање није у опреци са одељком II чл. 100 Устава, по коме се судови и судске надлежности могу установити само законом, јер се по од. II чл. 84 Устава и бановине могу делити на срезове само законом. Према томе по уставним одредбама и судска и управна (бар што се тиче срезова и општина) подручја одређују се на исти начин — законом. Због тога свака законска промена управног среског подручја повлачи и промену судског подручја и у том погледу не може бити сумње. Сумња се појављује кад се управно подручје мења уредбом.

У члану 81 Устава говори се само о уредбама за примену закона (административне уредбе) а не помињу се правне уредбе. Због тога могло би се дискутовати: да ли би се законом могли пренети у надлежност управне власти послови, који су Уставом стављени у надлежност законодавне власти, али је ван спора да вреде таква овлашћења која потичу из закона, који су били у важности, кад је данашњи Устав издат, пошто је у чл. 118 Устава наређено, да сви ти закони остају на

снази док се редовним путем не измене или не укину. Према томе Устав је одржао у важности и таква овлашћења у колико су садржана у тим законима.

Законом о називу и подели Краљевине на управна подручја — §§ 3 и 16 — Министар унутрашњих послова овлашћен је, да, у случају где су поделом на бановине срез или општине подељени на више бановина, одреди срезовима и општинама подручја и седишта односно споји их са којим другим срезом или општином у бановини. Односно овлашћење истиче и из последњег одељка чл. 83. Устава. На основу тог овлашћења Министар унутрашњих послова 14 септембра, 1931 год. под III бр. 52054 (Службене новине бр. 212-31) издао је уредбу о промени подручја срезова и општина услед измена бановинских граница, којом су промењена подручја неких срезова. Самом том изменом управних подручја тих срезова промењена су и подручја одговарајућих судова, пошто су подручја ових судова приликом установљења везана за управна подручја тих срезова. Уредбом не само што се ништа противно не наређује, већ се из њене стилизације јасно види, да се није ишло на промену само управне надлежности, већ на промену среског подручја у сваком погледу а такво је и овлашћење у § 16 закона о називу и подели.

Поред тога што је овако тумачење у складу са напред поменутим законима, оно је целисходно и корисно у сваком погледу, како са гледишта администрације тако и гледишта грађана дотичних општина да не буду потрзани у два разна

среска места, што би било кад би се усвојило противно гледиште.

По § 3 закона о установљењу среских и окружних судова подручна надлежност окружних судова одређена је месном надлежношћу њихових среских судова, те свака промена места надлежности среских судова мења и месну надлежност одговарајућих окружних судова.

Према напред изложеном Касациони суд даје следеће мишљење: да су променама подручја срезова, извршеним Уредбом о промени подручја срезова и општина услед измене бановинских граница од 14 септембра, 1931 год., .III Бр. 52054 промењена подручја одговарајућих среских и окружних судова.

Из Опште седнице Касационог суда од 18 децембра, 1931 год., Бр. 13361.

Уредба Бр. 83300 — У 656 од 4 септембра, 1933 год., о измени и допуни Уредбе о отпочињању рада нових среских и окружних судова од 16 фебруара, 1931 год.:

На основу § 14 Закона о установљењу среских и окружних судова од 26 новембра, 1930 а сходно 2 ставу чл. 18 Уредбе о отпочињању рада нових среских и окружних судова од 16 фебруара, 1931 год., прописује се Уредба о отпочињању рада нових среских и окружних судова од 16 фебруара, 1931 год.:

Чл. 1. — Месна надлежност среског суда за град Београд и окружног суда за град Београд обухвата целокупан атар општине града Београда (тач. 1, § 1 и тач. 1 § 3 Зак. о установљењу среских и окружних судова).

Чл. 2. — Срески суд за срез врачарски и окружни суд за округ београдски, ако су пре

обнародовања ове Уредбе били надлежни на подручју проширеног атара општине града Београда, кад им је била поднесена која правна ствар, задржавају своју надлежност, док се та ствар коначно не реши.

Чл. 3. — Тапијске књиге, интабулационе књиге, протоколи и регистри среског суда за срез врачарски, који се односе на проширени атар општине града Београда, остаће и даље на чувању код среског суда за срез врачарски.

За уписе у досадашњим интабулационим књигама среског суда за срез врачарски који се односе на проширени атар општине града Београда, важе прописи чланова 7, 8 и 9 Уредбе о отпочињању рада нових среских и окружних судова од 16 фебруара, 1931 с том изменом што ће се у 2 ставу чл. 8 место „напомене, да извод одговара стању на дан 31 марта, 1931 год.", ставити „напомене, да извод одговара стању на дан 15 октобра, 1933 год."

Чл. 4. — Ако се пренос непокретности има извршити на основу тапије уведене у књигу тапија среског суда за срез врачарски, срески суд за град Београд уписаће у књигу тапија и азбучни именик све податке из те тапије, и о томе ће известити срески суд за срез врачарски, да то примети по књигама које се код њега налазе.

Чл. 5. — Досадашња архива среског суда за срез врачарски која се односи на проширен атар општине града Београда остаће и даље на чувању код среског суда за срез врачарски.

То исто вреди и за досадашњу архиву окружног суда за округ београдски, која се односи на предмете проширеног атара општине града Београда.

Чл. 6. — Ова Уредба добија обавезну снагу 16 октобра, 1933 године.

(Службене новине Бр. 202—LX од 6 септембра, 1933 год.).

Закон од 2 октобра, 1929 год., о атару општине града Београда и мерама за изградњу Београда и околине:

Чл. 1. — Атар општине града Београда простире се у овим границама, означеним према генералштабној карти од 1919 год. размера 1 : 25.000:

Од горњег врха Аде Циганлије током Саве и Дунава обухватајући Аду Циганлију, Велико Ратно Острво и Острво Хују, до доњег врха острва Хује; одатле на десну обалу Дунава код утока Миријевске реке, па узводно Миријевском реком за један километар од њеног утока; затим од те тачке у правој линији на раскрсницу пута за Миријево и за Ђурђево Брдо, североисточно од великог Врачара, и даље тим путем преко Ђурђевог Брда, остављајући село Миријево источно, па путем источно од коте 245, између Лешћа и Лаудановог Шанца, до краја тога пута на Смедеревском друму; одатле путем низ Милин поток на коту 150; од коте 150 на десној обали Мокролушке реке преко Цветанове ћуприје на коту 150 на левој обали Мокролушке реке, па даље на коту 170; одатле правом линијом на тачку старог крагујевачког друма, која је удаљена километар и по од пута Милошевац—Бањица; одатле низ Каљави поток, обухватајући село Бањицу у атар општине града Београда, на највишу тачку Гољиног брда, затим гребеном на коту 190 код барутног магацина; одатле путем низ гребен кроз раковичку шуму до раскршћа пута за Раковицу и за Кнежевац; од овог раскршћа преко железничке пруге Београд—Ниш ка коти 182 уз брдо до пута на гребену; одатле тим путем поред кречана ка Кошутњаку и онда поред Кошутњака, западно на одстојању до 500 метара, па преко Липака и Репишта до места, где се од друма Београд—Лазаревац одваја пут за Жарково, даље друмом Београд—Лазаревац до на један километар југозападно од водоводне инсталације на Белим Водама; одатле преко Макиша на један километар југозападно од нове водоводне црпке за савску воду на друму Београд—Обреновац, и најзад на почетну тачку код горњег врха Аде Циганлије.

(Службене новине Бр. 239—XCVIII од 12 октобра, 1929 год.).

Трајање надлежности.

§ 26. — Суд, који је био надлежан онда кад му је била поднесена која правна ствар, задржава своју надлежност док се ствар не сврши, баш и да се у току поступка промене околности, које су у почетку биле меродавне за одређивање надлежности истог суда. То правило не вреди, ако се околности промене тако, да одузму ствар од домаће судске власти у опште или бар од судске власти редовних судова.

Одговара § 29 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 25, 185 и 193 Грађ. парн. пост.

Делегација.

§ 27. — Ако суд, из којега од разлога наведених у § 15. или у § 17. не може да врши судску власт, послаће списе непосредно вишем суду, а овај ће наредити, који ће други суд исте врсте узети у рад дотичну правну ствар.

Одговара § 30 аустр. Јурисдикционе норме.

Види § 9 Грађ. парн. пост.

§ 28. — Из разлога целисходности, а по предлогу једне странке, може надлежни апелациони суд наредити да правну ствар расправи и пресуди на место надлежног суда други суд исте врсте који се налази у подручју истога апелационог суда.

Само Касациони Суд може наредити да се једна правна ствар пренесе из подручја једног апелационог суда у подручје другог апелационог суда.

Одговара § 31 аустр. Јурисдикционе норме.

Уводни закон за Законик о судском поступку у грађанским парницама (Грађански парнични поступник):

Чл. 46. — Док се не установи један Касациони суд за целу Краљевину вредеће следеће: 3) Прописи § 104 Закона о уређењу редовних судова сходно ће се примењивати и у случајевима § 28 став 2 Грађанског парничног поступника, ако се тражи да се правна ствар пренесе из подручја једног од данашњих одељења Касационог суда у подручје другог одељења Касационог суда, као и у случајевима § 42 Грађанског парничног поступника, ако се појави сукоб међу судовима, који се налазе у подручјима разних одељења Касационог суда.

§ 29. — Предлог о делеговању не одлаже поступак. О томе се предлогу одлучује без претходне усмене расправе. Суд може, пре но што пошље списе апелационом односно Касационом Суду у сврху одлучивања, позвати странке, да се о предлогу изјасне у одређеном року.

Одговара § 31 аустр. Јурисдикционе норме.

Види § 64 Стеч. зак., — и § 9 Грађ. парн. пост.

Просторно ограничење надлежности.

§ 30. — Сваки суд врши службене послове у границама свога подручја.

Достављање и други службени послови, што се имају извршити у зградама или бродовима заузетим од војске, извршиће се тек по претходној пријави заповеднику зграде односно брода.

Достављање и други службени послови, који се тичу екстериторијалних лица, или који се имају извршити против других лица у просторијама екстериториалних лица, врше се посредовањем Министарства иностраних дела.

Исти службени послови у погледу лица, настањених у зградама Краљевског Двора, вршиће се преко Дворског Маршалата.

Одговара § 32 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 31 и 313 Грађ. парн. пост.

§ 31. — Ако би била опасност од одлагања, или ако би се какав службени посао имао предузети на граници судског подручја, сваки је суд овлашћен да на територији наше државе прекорачи границе свога подручја, о чему ће одмах известити суд у подручју којега је предузео судске послове.

Одговара § 33 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 80 и 480 Грађ. парн. пост.

Пренос појединих послова на председника или одређеног судију.

§ 32. — Само у случајевима законом или судским пословником предвиђеним допуштено је да председник зборног суда или председник већа којему је упућена правна ствар сам врши поједине судске послове или да се појединi судски послови повере једноме члану већа или једноме члану надлежног зборног суда (одређени судија).

Уколико није посебним прописима што друго наређено, може само веће које је позвано да расправља и одлучи о правној ствари да повери поједине судске послове у овој правној ствари једном до својих чланова.

Одговара § 34 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 21, 24, 33, 126, 179, 182, 183, 202, 247, 257, 261, 263, 264, 266, 274, 277, 286, 288, 298, 303, 316, 319, 332, 340—351, 424, 482, 516, 522, 525, 564, 608, 610 и 618 Грађ. парн. пост.

§ 33. — У поступку пред зборним судовима повериће се одређеном судији они судски послови који се имају извршити изван усмене расправе или седнице, а за које нема услова да се замоли други суд да их изврши.

У колико законом није што друго наређено, веће, које је судију одредило, може одлуке одређеног судије променити било по предлогу, било по службеној дужности.

Одговара § 35 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 32, 350, 608 и 610 Грађ. парн. пост.

Повераваље службених послова другим судовима.

§ 34. — Окружни (трговачки) суд може извршење појединих судских послова, за које је он надлежан, пренети и на срески суд свога подручја, ако је то законом предвиђено, или је потребно ради лакшег свршавања посла или избегавања непотребних трошкова. Ако се такви судски послови имају извршити изван подручја окружног (трговачког) суда, овај ће се обратити суду, код којега или у чијем се подручју имају извршити ти послови (правна помоћ).

Извршење судских послова преноси се на други суд (замољени судија) молбом.

Ако се за извршење замоли иностранi суд, онда ће се то учинити узимајући у обзир сва наређења (државне уговоре, конвенције о правној помоћи и слично) која се на то односе.

Одговара § 36 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 31, 567, 582, 620 и 603 Грађ. парн. пост.

Узајамна правна помоћ између домаћих судова.

§ 35. — Сви домаћи судови дужни су један другоме указивати помоћ у службеним пословима.

У колико закон што друго не наређује, треба за правну помоћ замолити срески суд, у којега се подручју има извршити службени посао.

Молба да се изврше службени послови који се могу извршити само код извесног зборног суда, упутиће се овоме суду.

Ако замољени суд није месно надлежан за тражени службени посао, упутиће молбу надлежноме суду кад му је овај познат, и о томе обавестити молећи суд, а ако му надлежни суд није познат, вратиће молбу молећем суду.

За места где постоје више срески судова, може Министар правде уредбом одредити један од тих судова за указивање правне помоћи.

Одговара § 37 аустр. Јурисдикционе норме.

Уводни закон за законик о судском поступку у грађанским парницама (Грађански парнични поступник):

Чл. 22. — Редовни судови дужни су црквеним (духовним) судовима надлежним за пресуђење брачних спорова, затим обртним и избраним судовима као и избраним судијама, на послетку и свим осталим посебним судовима, властима и установама, за које је то нарочито прописано, по њиховој молби указивати правну помоћ уколико је замољена судска радња по закону допуштена и уколико је замољени суд за ту радњу надлежан. Прописи § 38 Грађанског парничног поступника сходно ће се и овде примењивати.

Закон о уређењу редовних судова:

§ 3. — Сви судови дужни су један другоме давати правну помоћ у службеним пословима.

§ 105. — Сви судови и све државне и самоуправне власти дужне су без одлагања давати правну помоћ и судовима из других правних подручја.

Свака службена радња коју на молбу надлежног суда изврши суд ма кога правног подручја у грађанским парничним и ванпарничним као и кривичним предметима вреди као да ју је извршио суд на чију молбу је радња извршена.

Ако молба суда једног правног подручја за правну помоћ дође ненадлежном суду или власти другог правног подручја, умољени суд или власт отправиће је надлежном суду или власти и о томе ће известити молећи суд.

Ако замољени суд држи да има сметња извршењу молбе, било због ненадлежности било из других разлога, известиће о томе свој надлежни Апелациони суд. Ако овај нађе, да сметње не постоје, позваће подређени суд да по молби поступи, иначе ће ствар отпремити на решавање Касационом суду, који решава у већу састављеном по §-у 104.

Судови као и друге власти једног правног подручја, надлежни за извршење, дужни су према прописима закона свога подручја извршити пресуде и друге правне акте, који су постали правноснажни после прогласа државног уједи-

ПРАВОСУДНЕ И ДРУГЕ ВЛАСТИ ЗА ПРЕДЕЛИ ЗАПАДНЕ

њења, а који по законима дотичног подручја чине основ за извршење, ако су те пресуде или правни акти снабдевени назнаком о извршности било да им се молбом обраћа сама странка непосредно или преко свог надлежног суда.

Правна помоћ по молби иностраних судова.

§ 36. — Домаћи судови дужни су указивати правну помоћ и иностраним судовима кад год им се они за њу обрате начином, који је предвиђен у државним уговорима, конвенцијама о правној помоћи или којим другим наређењима, осим:

1. ако тражени службени посао не потпада под надлежност замољеног суда. Улази ли овај посао у круг рада којега другог домаћег суда или које друге домаће власти, замољени суд упутиће молбу овом надлежном суду или надлежној власти на поступак и о томе укратко известити иностран суд;

2. ако се тражи таква радња која је по законима наше државе забрањена;

3. ако не постоји узајамност у указивању правне помоћи.

За случај да суд посумња у постојање узајамности, обратиће се Министру правде за објашњење, по којему је суд дужан поступити.

Одговара § 38 аустр. Јурисдикционе норме.

Закон од 6 фебруара 1930 год., о Конвенцији о Грађанском судском поступку потписаној у Хагу 17 јула 1905 године:

§ 1. — Одобрава се и добија законску силу Конвенција о грађанском судском поступку, потписана у Хагу 17 јула, 1905 године, која.. гласи:

I Саопштавање судских и вансудских аката.

Чл. 1. — У грађанским и трговачким стварима, саопштавање аката намењених лицима која се налазе у иностранству вршиће се, у државама уговорницама на захтев конзула државе молиље упућен власти коју назначи замољена држава. Захтев у коме је назначена власт од које потиче достављени акт, име и својство странака, адреса примаоца, природа акта о коме се ради, мора бити састављен на језику замољене власти. Та власт ће послати конзулу акт којим се доказује извршење саопштења или се назначује чињеница која је спречила извршење саопштења.

Све тешкоће које би настале поводом конзуловог захтева, расправиће се дипломатским путем.

Свака Држава Уговорница може изјавити, путем саопштења упућеног осталим Државама Уговорницама, да очекује да јој се захтев о саопштавању које се има извршити на њеној територији, а који садржи напомене назначене у првом ставу, упућује дипломатским путем.

Предње одредбе не противе се томе, да се две Државе Уговорнице споразумевају о томе да се допусти директно општење између њихових односних власти.

Чл. 2. — Саопштавање ће се обавити старањем надлежне власти замољене Државе. Та власт, сем случаја предвиђеног у члану 3, моћи ће се ограничити на то, да изврши саопштење предајом акта примаоцу који га прима добровољно.

Чл. 3. — Ако је акт, који се има саопштити, састављен било на језику замољене власти, било на језику уговореном између обе заинтересоване Државе, или ако је пропраћен преводом на једном од тих језика, замољена власт, у случају ако је таква жеља изражена у захтеву, извршиће саопштење акта у форми прописаној њеним унутарњим законодавством за извршење аналогних саопштења, или у некој нарочитој форми, само ако иста не би била у противности са тим законодавством. Ако таква жеља није изражена замољена власт ће прво настојати да предају изврши у смислу одредаба чл. 2.

Сем случаја противног споразума, превод предвиђен у претходном ставу биће оверен од дипломатског или конзуларног агента Државе молиље или од заклетог преводиоца замољене Државе.

Чл. 4. — Извршење саопштења предвиђено члановима 1, 2 и 3 моћи ће се ускратити само онда, ако Држава, на чијој се територији исто има извршити, нађе да је такве природе да би могло задирати у њен суверенитет или у њену безбедност.

Чл. 5. — Извршење саопштења доказаће се, било примаочевом датираном и овереном потврдом пријема, било потврдом власти замољене Државе, којом се констатује факат, форма и датум саопштења.

Ако је акт, који треба саопштити, достављен у два примерка, онда се примаочева потврда пријема или потврда власти мора ставити на једном од та два примерка, или му се има приложити.

Чл. 6. — Одредбе претходних чланова не противе се:

1. — могућности да се акта непосредно поштом упуте заинтересованим лицима која се налазе у иностранству;

2. — могућности за заинтересована лица да могу дати извршити саопштења директно старањем судског извршитеља или надлежних чиновника земље опредељења;

3. — могућности за сваку државу да саопштења, која су намењена лицима у иностранству, даде извршити старањем својих дипломатских и конзуларних агената.

У сваком овом случају, предвиђена могућност постоји само тада, ако то допуштају конвенције закључене између заинтересованих Држава, или, ако се, у недостатку конвенције, томе не противи Држава на чијој територији треба да се изврши саопштење. Та Држава не може се томе противити када, у случају става 1 бр. 3, акт треба да буде саопштен без принуде једном држављанину Државе молиље.

Чл. 7. — Саопштења неће моћи дати места накнади такса или трошкова ма које врсте то било.

Међутим, ако није противно уговорено, замољена Држава имаће право да од Државе молиље захтева накнаду трошкова проузрокованих интервенцијом неког надлежног државног органа или употребом неке нарочите форме у случајевима члана 3.

II. Молбена писма.

Чл. 8. — У грађанским или трговачким стварима судска власт једне Државе Уговорнице моћиће се саобразно одредбама свога законодавства, обраћати молбеним писмом надлежној власти једне друге Државе Уговорнице ради захтева, да

иста, у своме ресору, изврши било акт ислеђења, било друге судске акте.

Чл. 9. — Молбена писма достављаће конзул Државе молиље оној власти коју назначи замољена Држава. Та власт послаће конзулу акт којим се констатује извршење молбеног писма, или се назначује чињеница која је спречила извршење.

Све тешкоће које би се појавиле поводом таквог достављања биће расправљене дипломатским путем.

Свака Држава Уговорница може изјавити, једним саопштењем упућеним осталим Државама Уговорницама ,да очекује, да јој се дипломатским путем достављају молбена писма која се имају извршити на њеној територији.

Претходне одредбе не противе се томе, да се две Државе Уговорнице споразумеју да буде допуштено директно достављање молбених писама између њихових респективних власти.

Чл. 10. — Ако не постоји друкчији споразум, молбено писмо мора бити редиговано, било на језику замољене власти, било на језику уговореном између обе заинтересоване Државе, или пак оно мора бити пропраћено преводом на једноме од тих језика, овереном од једног дипломатског или конзуларног агента Државе молиље или од једног заклетог преводиоца замољене Државе.

Чл. 11. — Судска власт којој се упути молбено писмо биће дужна да по њему поступи примењујући иста принудна средства као и за извршење молбеног писма неке власти замољене Државе или захтева формулисаног у том циљу од неке заинтересоване странке. Неће бити неопходно потребно примењивање тих принудних средстава, ако се ради о предстанку парничних страна суду.

Власт молиља биће, ако она то захтева, обавештена о дану и о месту где ће се приступити извршивању захтеване мере, те да би заинтересована страна била стављена у могућност да томе присуствује.

Извршење молбеног писма моћи ће се ускратити само у овим случајевима :

1. Ако аутентичност исправе није утврђена;

2. Ако у замољеној Држави, извршење таквог молбеног писма не улази у делокруг рада судске власти;

3. Ако Држава, на чијој би се територији извршење имало обавити, нађе да је оно такве природе да задире у њен суверенитет или у њену безбедност.

Чл. 12. — У случају ненадлежности замољене власти, молбено писмо доставиће се по званичној дужности надлежној судској власти исте Државе, сходно правилима установљеним законодавством те Државе.

Чл. 13. — У свима случајевима кад замољена власт не изврши молбено писмо, она ће о томе одмах известити власт молиљу, назначујући, у случају чл. 11, разлоге са којих је извршење молбеног писма било ускраћено и, у случају члана 12, власт којој је молбено писмо достављено.

Чл. 14. — Судска власт, која приступа извршењу молбеног писма, примењиваће законе своје земље, у колико се тиче форме по којој треба поступити.

Међутим учиниће се по захтеву власти молиље да се поступи по некој нарочитој форми,

ако та форма не би била противна законодавству замољене Државе.

Чл. 15. — Одредбе претходних чланова не искључују могућност за сваку Државу да извршење молбених писама врши директно преко својих дипломатских или конзуларних агената, ако то допуштају конвенције закључене између заинтересованих Држава, или ако се томе не противи Држава на чијој се територији дотично молбено писмо има извршити.

Чл. 16. — Извршивање молбених писама неће моћи дати места накнађивању такса или трошкова ма које врсте то било.

Међутим, ако нема томе противног споразума, замољена Држава имаће право да од Државе молиље захтева накнаду оштета плаћених сведоцима или стручњацима, као и трошкова проузрокованих интервенцијом неког државног органа, која се показала потребном пошто сведоци нису предстали драговољно, или трошкова који проистичу из евентуалне примене члана 14, става 2.

III Кауција judicatum solvi (кауција за обезбеду парничних трошкова).

Чл. 17. — Никаква кауција ни депоновање, ма под којим називом то било, не може се наметнути, било по том основу што су странци, било по основу што немају домицила или места пребивања у земљи, држављанима једне од Држава Уговорница који имају свој домицил у једној од тих Држава, а који се појаве као тужиоци или као интервенијенти пред судовима неке друге од тих Држава.

Исто правило примењује се на уплату која би се тражила од тужилаца или интервенијената ради гарантовања судских трошкова.

И надаље ће се примењивати конвенције којима би Државе Уговорнице биле уговориле за своје држављане ослобођење од кауције „judicatum solvi", или од уплате судских трошкова, без обзира на домицил.

Чл. 18. — Осуде на плаћање парничних трошкова, изречене у једној од Држава Уговорница против тужиоца или интервенијента који су ослобођени кауције, депоновања или уплате, било на основу члана 17, ставова 1 и 2, било на основу закона оне Државе, у којој је поведена тужба, огласиће се, на захтев учињен дипломатским путем, бесплатно извршеним од стране надлежне власти у свакој од осталих Држава Уговорница .

Исто правило примењује се и на судске одлуке којима се износ парничних трошкова утврђује накнадно.

Претходне одредбе не противе се томе, да се две Државе Уговорнице споразумеју да заинтересована странка може и директно поднети захтев за стављање клаузуле извршности.

Чл. 19. — Одлука о плаћању трошкова оглашаваће се извршном без саслушавања странака, но с тим, да осуђена странка може накнадно изјавити жалбу, саобразно законодавству оне земље у којој се захтева извршење.

Власт надлежна за одлучивање о захтеву стављања клаузуле извршности ограничиће се на то да испита:

1. да ли, по закону оне земље где је осуда изречена, препис одлуке садржи услове потребне за њену аутентичност;

2. да ли је, по том истом закону, одлука постала извршна;

3. да ли је диспозитив, одлуке редигован, било на језику замољене власти, било на језику уговореном између обе заинтересоване Државе, или пак, да ли је пропраћен преводом, сачињеним на једноме од тих језика, и, ако не постоји противан томе споразум, овереном од дипломатског или конзуларног агента Државе молиље или од једног заклетог преводиоца замољене Државе.

Да би се задовољило условима прописаним ставом 2, бр. 1 и 2, биће довољна изјава надлежне власти Државе молиље којом се констататује да је дотична одлука постала извршна. Надлежност те власти потврдиће, ако не постоји друкчији споразум, највиши функционар који је на челу судске администрације у Држави молиљи. Изјава и потврда о којима је овде реч морају бити редиговане или преведене саобразно правилу садржаном у ставу 2, бр. 3.

IV. Бесплатна судска помоћ.

Чл. 20. — Држављанима сваке од Држава Уговорница указиваће се у свима осталим Државама Уговорницама бесплатна судска помоћ као и самим доморотцима, саобразно законодавству оне државе где се захтева бесплатна судска помоћ.

Чл. 21. — У свима случајевима, уверење или изјаву о сиротном стању имаће да издају или примају власти обичног места борављења странца, или, у недостатку тих власти, власти његовог актуелног места борављења. У случају ако те последње власти не би припадале једној Држави Уговорници и не би примале или не би издавале уверења или изјаве такве природе, биће довољно једно уверење или једна изјава, издати или примљени од дипломатског или конзуларног агента оне земље којој тај странац припада.

Ако молилац не станује у земљи где је захтев формулисан, уверење или изјава о сиротном стању биће бесплатно легализовани од дипломатског или конзуларног агента оне земље где се та исправа има поднети.

Чл. 22. — Власт надлежна за издавање уверења или за примање изјаве о сиротном стању моћи ће тражити податке о имовном стању молиоца код власти осталих Држава Уговорница.

Власт одређена за доношење одлуке по захтеву бесплатне судске помоћи задржава, у границама своје надлежности, право контролисања уверења, изјава и података који су јој дати.

Чл. 23. — Ако је бенефиција бесплатне судске помоћи била дата држављанину једне од Држава Уговорница, онда ће саопштења која се односе на исти спор, а која би се имала извршити у некој другој од тих Држава, моћи дати места једино накнади, од стране државе молиље замољеној Држави, трошкова проузрокованих применом нарочите форме на основу члана 3.

У истом случају, извршење молбених писама даће места само накнади, од стране Државе молиље замољеној Држави, оштета плаћених сведоцима или стручњацима, а тако исто и трошкова проузрокованих евентуалном применом члана 14, става 2.

V. Лични притвор.

Чл. 24. — Лични притвор, било као средство извршења, било једноставно као мера обезбеђења, неће се, у грађанским или трговачким стварима, моћи примењивати на странце који припадају једној од Држава Уговорница, у оним случајевима у којима се таква мера не би имала применити и на доморотце. Чињеница на

коју се може позвати држављанин, са домицилом у својој земљи, ради ослобођења од личног притвора, мораће имати исто дејство и у корист држављанина једне Државе Уговорнице, па макар та чињеница настала у иностранству.

VI. Завршне одредбе.

Чл. 25. — Ова Конвенција биће ратификована и ратификације депоноваће се у Хагу, чим шест од Високих Страна Уговорница буду у могућности да то учине.

О сваком депоновању ратификација сачиниће се записник, чији ће се оверени препис дипломатским путем доставити свакој од Држава Уговорница.

Чл. 26. — Ова конвенција примењује се пуноважно на европске територије Држава Уговорница.

Ако једна од Држава Уговорница жели да се ова Конвенција стави на снагу у њеним територијама, посесијама или колонијама које леже ван Европе, или у њеним конзуларно-судским областима, она ће своју намеру у ту сврху нотификовати једним актом, који ће се депоновати у архиви Холандске Владе. Ова ће, дипломатским путем, послати свакој од Држава Уговорница један оверени препис такве нотификације. Конвенција ће ступити на снагу у односима између Држава које афирмативном изјавом одговоре на такву нотификацију и између територија, посесија или колонија које леже ван Европе, и конзуларно судских области, за које буде била учињена та нотификација. Афирмативна изјава депоноваће се, тако исто, у архиви Холандске Владе, која ће, дипломатским путем, послати свакој од Држава Уговорница оверен препис те изјаве.

Чл. 27. — Државе заступљене на четвртој Конференцији за међународно приватно право моћи ће потписати ову Конвенцију све до депоновања ратификација предвиђеног чл. 25, став 1.

После тог депоновања, оне ће свагда моћи једноставно приступити Конвенцији. Држава која јој жели приступити, нотификоваће своју намеру једним актом који ће се депоновати у архиви Холандске владе. Ова ће, дипломатским путем, послати свакој од Држава Уговорница оверен препис таквог акта.

Чл. 28. — Овом Конвенцијом замениће се Конвенција за међународно приватно право од 14 новембра 1896 године и Допунски Протокол од 22 маја 1897.

Она ће ступити на снагу шездесетог дана рачунајући од дана када Државе Потписнице Конвенције од 14 новембра 1896 или Државе које су биле приступиле тој ранијој Конвенцији, буду депоновале своје ратификације ове Конвенције, а најкасније 27 априла 1909.

У случају члана 26, става 2, она ће ступити на снагу на четири месеца после датума афирмативне изјаве, а у случају члана 27, става 2, шездесетог дана после датума нотификације о приступању.

Разуме се да се нотификације предвиђене чланом 26, став 2, неће моћи учинити пре него што се претходно ова Конвенција буде ставила на снагу саобразно ставу 2 овога члана.

Чл. 29. — Ова Конвенција важиће пет година, рачунајући од дана назначеног у члану 28, став 2, за њено стављање на снагу.

Тај рок почеће да тече од тога дана, па и за оне Државе које буду после тога дана

извршиле депоновање или које буду после тога приступиле, а тако исто и што се тиче афирмативних изјава учињених на основу члана 26, став 2.

Ова Конвенција продужаваће се прећутно од пет до пет година, ако не дође до отказа.

Отказ мораће се нотификовати најмање на шест месеци пред истицање рока о коме је реч у ставу 2 и 3, Холандској влади, која ће о томе обавестити све остале државе.

Отказ може се применити и само на територије, посесије или колоније које леже ван Европе, или и на конзуларно судске области, обухваћене једном нотификацијом учињеном на основу члана 26, став 2.

Отказ ће имати дејства само у погледу на ону Државу која га буде нотификовала. Конвенција ће остати у важности за све остале државе уговорнице.

У потврду чега су односни пуномоћници потписали ову Конвенцију и на ову ставили своје печате.

Рађено у Хагу 17 јуна, 1905 у једном једином примерку који ће се депоновати у архиви Холандске Владе и чији ће се оверени препис доставити дипломатским путем свакој од Држава које су биле заступљене на четвртој Конференцији за међународно приватно право.

§ 2. — Овај закон ступа у живот и добија обавезну снагу пошто се испуне одредбе чл. 27 и 28 Конвенције о грађанско-судском поступку и обнародује у „Службеним новинама".

Препоручујемо Нашем Министру иностраних послова и Нашем Министру правде да овај закон обнародују и да се о његовом извршењу старају, властима заповедамо да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покоравају.

Напомена. — Депоновање ратификационог инструмента Конвенције о Грађанско-судском поступку извршено је у Хагу 7 априла, 1930 године. — Пов. Бр. 6974. Из Канцеларије Министарства спољних послова.

(Службене новине Бр. 100—XXXVIII од 3 маја, 1930 год.).

Види §§ 37 и 38 Грађ. парн. пост.

§ 37. — Правна помоћ указује се по наређењима која вреде за замољени суд.

Допуштено је одступити од наређења домаћих прописа само када се изречно моли да се при замољеној радњи држи извесног поступка, који не забрањују домаћи законски прописи.

Одговара § 39 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 36 и 38 Грађ. парн. пост.

§ 38. — Ако замољени суд ускрати тражену правну помоћ или ако се у погледу начина извршења правне помоћи појави разилажење у мишљењу између молећег и замољеног суда, онда ће апелациони суд, који је претпостављен замољеном суду, на молбу молећег суда или које друге за то позване иностране власти, или које странке одлучити, да ли је поступак замољеног суда уместан.

Одговара § 40 аустр. Јурисдикционе норме.

Уводни закон за Законик о судском поступку у грађанским парницама (Грађански парнични поступник):

Чл. 29. — У погледу саобраћаја судова са властима и странкама у иностранству меродавна су посебна наређења, која о томе постоје или која ће се о томе издати (државни уговори, наредбе министарстава и слично).

Види §§ 36 и 37 Грађ. парн. пост.

Оцењивање надлежности.

§ 39. — Суд има да оцени по службеној дужности да ли је надлежан чим му је подсена каква правна ствар спорне природе.

То оцењивање врши се на основу тужиочевих навода, у колико они нису суду познати као неистинити.

Одговара § 41 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 6, 41, 55, 95, 101 и 325 Грађ. парн. пост.

§ 40. — Ако је правна ствар, поднесена суду, одузета од домаће судске власти у опште или бар од судске власти редовних судова, онда ће суд, у сваком стању поступка, изрећи закључком своју ненадлежност односно недопустивост редовног правног пута и ништавост већ проведеног поступка. Исто тако ће поступити и виши судови, ако се тек пред њима појави поменута ненадлежност или недопустивост редовног правног пута.

Но ако се покаже таква ненадлежност односно недопустивост редовног пута тек пошто је поступак већ правноснажно свршен, онда ће Касациони Суд, по предлогу врховне

управне власти, изрећи да је проведени судски поступак ништав.

Одлука у смислу става 1. и 2. не сме се донети онда кад јој у погледу разлога ништавости стоји на путу која друга правноснажна одлука, донесена било од истога било од којега другог суда.

Одговара § 42 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 39 и 41 Грађ. парн. пост.

§ 41. — I. Ако суд сматра из других разлога, а не из оних који су наведени у § 40. да није надлежан (§ 39. став 2.), онда ће суд тужбу по службеној дужности одбацити.

Но кад је суд по тужби већ одредио рочиште, може се прогласити ненадлежним само онда, ако туженик благовремено изнесе приговор ненадлежности или ако суд по наређењима овога закона не може постати надлежним за ту правну ствар ни по изречном споразуму странака. О томе се одлучује закључком.

II. Ако је зборни суд одлучио да је стварно надлежан или кад је, ма да није стварно надлежан, после расправе у којој су обе странке учествовале саму ствар пресудио, онда није допуштено побијати одлуку, односно пресуду, позивањем на то, што је за ову правну ствар надлежан који други зборни или срески суд.

III. Ако је стварна надлежност којега суда правноснажно изречена, онда је за ту одлуку везан сваки суд којему се доцније ова правна ствар поднесе.

На основу одлуке среског суда, који се с обзиром на вредност спорног предмета прогласио ненадлежним, може се иста правна ствар повести пред којим зборним судом првога степена још пре него што та одлука постане правноснажном; за одлуку среског суда везан је и тај зборни суд све дотле док она не буде у вишем степену правноснажно преиначена.

Исто вреди и онда, кад трговачки суд или трговачко или рудничко веће којега зборнога суда упути правну ствар којему зборноме суду или којему већу, који имају вршити општу судску власт, а напослетку и за случај да се је такав зборни суд, односно такво веће, прогласило ненадлежним с обзиром на наређења §§ 47. и 48.

Одговара §§ 43, 45 и 46 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 39 и 40 Грађ. парн. пост.

Сукоб надлежности.

А. Међу домаћим судовима.

§ 42. — О сукобима међу различитим судовима првог степена у погледу надлежности за извесну правну ствар одлучује закључком онај суд који им је по степену непосредно заједнички виши суд.

Ова се одлука доноси без претходне усмене расправе по предлогу странке или по пријави којега од судова који учествују у сукобу.

Та се одлука не може побијати.

Одговара § 47 аустр. Јурисдикционе норме.

Уводни закон за законик о судском поступку у грађанским парницама (Грађански парнични поступник):

Чл. 46. — Док се не установи један Касациони суд за целу Краљевину вредеће следеће: 3) Прописи § 104 Закона о уређењу редовних судова, сходно ће се примењивати и у случајевима § 28 став 2 Грађанског парничног поступника, ако се тражи да се правна ствар пренесе из подручја једног од данашњих одељења Касационог суда у подручје другог одељења Касационог суда, као и у случајевима § 42 Грађанског парничног поступника, ако се појави сукоб међу судовима, који се налазе у подручјима разних одељења Касационог суда.

Закон о уређењу редовних судова:

§ 48. — Пуну седницу Касационог суда састављају за кривичне предмете једанаест судија из кривичног одељења, а за грађанске предмете исто толики број судија из грађанског одељења. У тај број улази и председник одељења, односно заменик...

У круг рада пуне седнице спадају осим ствари наведених у другим законима:

1. решавање сукоба о надлежности између управне, грађанске или војне власти и судске власти, као и сукоба о надлежности између управних и редовних судова...

§ 104. — Сукобе о надлежности, по тачци 1. § 48, између грађанских управних и војних власти и судова или између управних и редовних судова истог подручја решава одељење Касационог Суда надлежно за то подручје у већу од пет

судија. Такве сукобе између власти и судова разних подручја решава веће састављено од шесторице судија данашњих одељења Касационог Суда. Веће заседава у седишту Касационог Суда у Београду. Свако одељење бира у општој седници по једног члана и једног заменика за ово веће. Већу председава по рангу најстарији члан. Он саставља веће, кад год затреба, писменом наредбом. Веће доноси своје одлуке већином гласова; при једнакој подели гласова сматраће се да је већина на оној страни где је гласао председавајући.

§ 111. — Сукобе о надлежности који настану између судова који не припадају подручју истог одељења Касационог суда (§ 103) на захтев ма кога суда решава Касациони суд у већу предвиђеном у § 104.

Види § 43 Грађ. парн. пост.

Б. С иностараним властима.

§ 43. — Сукобе због надлежности међу домаћим судовима и иностраним судовима или властима, домаћи ће судови пријавити Министру правде.

Објашњење Министра правде веже домаћи суд.

Одговара § 48 аустр. Јурисдикционе норме.

Види § 42. Грађ. парн. пост.

Друга глава. Стварна надлежност

Срески судови.

§ 44. — У надлежност среских судова спадају:

1. спорови о имовинско-правним захте-

вима када предмет њихов у новцу или новчаној вредности не прелази 12.000 динара, с изузетком оних правних спорова, који су, без обзира на вредност спорног предмета, стављени у надлежност зборних судова првога степена.

Без обзира на вредност спорног предмета спадају у надлежност среских судова:

2. спорови о очинству ванбрачног детета и о обавезама, које има по закону ванбрачни отац према матери и детету;

3. спорови о одређењу или исправци граница непокретних добара, за тим спорови о службености стана, и о задржаном издржавању (преживитак);

4. спорови због сметања поседа (узнемиравања државине), ако се тужбом тражи само да се заштити и поврати последње фактично стање поседа;

5. сви спорови који потичу из порабног уговора (уговора о закупу или најму ствари) узевши овамо и уговоре споменуте у § 671., у колико се не води спор о самоме постојању таквих уговора или о плаћању порабнине или оштете; затим спорови о отказу, о предаји или преузимању ствари датих на порабу, даље спорови о задржавању покретних ствари које је унео порабилац, или које иначе јамче за обезбеђење закупнине ономе који даје ствар под закуп;

6. спорови који потичу из уговора о најму радне снаге између службодавца и слушинчади (слуга, служавака) или других лица, која су у службеном одношају, а такође живе у кућанству службодавца; између кућевласни-

ка и чувара куће; између земљорадничких (пољоделских) и шумарских привредника и њихових помоћних радника или надничара; затим између поседника рудника и свих других службодаваца (послодаваца) и код њих запослених мајстора, помоћника, радника или шегрта (ученика); као и спорови који потичу из службеног односаја морнара, у колико сви ови спорови нису посебним прописима одузети од надлежности редовних судова;

7. спорови између власника брода, лађара, сплавара, возара и њихових наручитеља или између гостионичара и њихових путника и гостију о обавезама које проузилазе из тих односаја;

8. спорови због мана на стоци;

9. спорови о пољским службеностима;

10. сви спорови које посебни закони стављају у круг рада среских судова.

У круг рада среских судова иду и одлуке о судском отказивању порабних уговора, побројаних у ставу 1. броју 5.; издавање налога да се предаду или приме порабни предмети као и извођење доказа о поморским штетама.

Одговара § 49 аустр. Јурисдикционе норме.

Закон о уређењу редовних судова:

§ 6. — Срески судови врше судску валст у првом степену у грађанским парницама, трговачким и меничним предметима, ванпарничним предметима и предметима извршења, као и у кривичним предметима према наређењима у законима који се тичу тих предмета.

Срески судови воде земљишне (баштинске, хипотекарне) књиге и решавају у земљишним

стварима, у колико то не припада окружним судовима.

Срески судови су дужни да решавају и о другим предметима предвиђеним каквим посебним законом.

§ 45. — У надлежност среских судова, а у границама означеним у § 44. став 1., број 1., спада такође издавање платног налога по прописима мандатног, меничног и чековног поступка (§ 5. став 4.), као и спорови настали на основу приговора изнесених против ових налога.

Мотиви: По аустријској јурисдикционој норми (§ 51, бр. 3) спадају спорови из меничних послова без обзира на вредност спорног предмета под искључиву надлежност трговачких судова, односно трговачких већа окружних судова.

Закон сматра да нема оправданих разлога, да се стварна надлежност за спорове из меничних обавеза друкчије уређује него за остале спорове. Како по поступнику који важи у Босни и Херцеговини, тако и по поступнику који важи у Војводини вреде у погледу спорова из меничних обавеза општи прописи о стварној надлежности, а у овим правним подручјима није се показала потреба, да се ови прописи измене. Обзиром на то, Закон је овде одступио од аустријског закона и одредио, да је и у погледу спорова из меничних обавеза за стварну надлежност меродавна вредност спорног предмета, т.ј. да и меничне тужбе спадају у надлежност среских судова у колико вредност спорног предмета не прелази износ од 12.000.— динара (§§ 45 и 47).

Окружни судови.

§ 46. — У надлежност окружних судова спадају сви они спорови, који нису стављени у надлежност среских судова.

Без обзира на вредност спорног предмета спадају под искључиву надлежност окружних судова:

1. спорови о признању или оспоравању законитости рођења;

2. спорови о растављању од стола и постеље, о разводу (распусту) брака или о проглашењу ништавости брака, у колико посебни закони не би стављали ове спорове у круг рада других власти;

3. сви остали спорови који произлазе из међусобних односаја брачних другова а не тичу се чисто имовинско-правних захтева или из односаја између родитеља и деце, у колико ти спорови не спадају у круг рада других власти или у неспорни поступак;

4. спорови о накнади штете коју учине грађанима државни или самоуправни органи неправилним вршењем службе;

5. спорови о рудничким стварима (§ 48);

6. сви спорови које посебни законски прописи стављају у круг рада окружних судова.

Одговара § 50 аустр. Јурисдикционе норме.

Уводни закон за Законик о судском поступку у грађанским парницама (Грађански парнични поступник):

Чл. 16. — Остају у важности ови законски прописи, који важе у подручју Апелационог суда у Новом Саду:

1) прописи седме главе (§§ 588 до 635) законског члана I: 1911 о платежним налозима;

2) прописи посебних закона, који извесне правне ствари без обзира на вредност парничног предмета дају у надлежност среских судова или који предмете, који нису споменути у §§ 46 до 48 новог Грађанског парничног поступника, дају у надлежност окружних судова.

Правне ствари за које је у једном од поменутих закона предвиђена искључива надлежност будимпештанског судбеног стола или будимпештанског трговачког и меничног судбеног стола долазе у надлежност окружног суда у Новом Саду;

3) прописи посебних закона који за извесне правне ствари предвиђају посебне прописе о месној надлежности;

4) прописи, по којима се остваривање приватноправних захтева упућује у круг рада посебних судова.

Закон о уређењу редовних судова:

§ 14 .— Окружни судови врше у грађанским парничним и ванпарничним предметима као и у предметима извршења судску власт у првом степену према законима, који се тичу тих предмета. У кривичним предметима окружни судови врше власт по наређењима закона о кривичном судском поступку.

У местима у којима нема трговачког суда, воде окружни судови уписнике (регистре) трговачких фирми и врше у трговачким предметима судску власт као и трговачки судови.

Окружни судови врше судску власт у стечајном поступку у колико овај не спада у надлежност трговачких судова. Тако исто окружни судови дужни су да врше и све оне послове који су им овим или другим законом додељени.

§ 15. — Окружни судови у седишту Апелационих судова воде рудничке књиге и врше рударску судску власт у питањима рудника за цело подручје апелационог суда, у колико то није у надлежности других судова.

Окружни суд у Београду води централну земљишну књигу железница и јавних канала за целу државу према наређењима закона о земљишним књигама.

Господин Министар правде са писмом својим од 20 новембра, 1931 год., Бр. 133.324 послао је Касационом суду препис решења београдског трговачког суда од 14 јануара 1931 год. бр. 2338 и од 8 јула 1931 год. Бр. 46.470, којима је трговачки суд одбио Англо Чехословачку банку и Пра шку Кредитну банку од тражења потврде картотеке. Поред ових преписа решења послао је и препис писма Мин. финансија — одељења пореза — од 27 маја, 1931 год. Бр. 37408 којим моли Господина Министра правде да расправи питање потврде и наплате таксе за картотеке.

Достављајући ово решење Мин. финансија Господин Министар правде захтевао је од Касационог суда да изволи дати мишљење:

Да ли се картотеке могу сматрати као врста трговачких књига и која је власт надлежна за њихову потврду.

По овоме захтеву Господина Министра правде Касациони суд у данашњој својој општој седници проучио је ово питање и нашао:

Да је по § 11 трг. зак. и распису Господина Министра правде од 30 децембра 1897 год., Бр. 12845 за потврду трговачких књига које трговци по закону морају водити, надлежан у Београду Трговачки суд, у унутрашњости надлежни Првостепени, односно Окружни судови. Такса за потврду ових књига наплаћује се по ТБр. 167 таксене тарифе при самој потврди.

Исто тако судови потврђују и остале трговачке књиге које трговци нису дужни водити, кад они те књиге поднесу суду на потврду и плате таксу из ТБр. 167 таксене тарифе.

Такса из ТБр. 167 б. таксене тарифе наплаћује се за потврду свих осталих књига трговачке природе без обзира јесу ли укоричене или се састоје из појединих неушивених листова.

Картотеке су поједини неушивени листови које приватне установе (банке, новчани заводи итд.) воде у место трговачких књига. Укупни број картотеке код једне установе које се воде у место једне одређене књиге (Главне књиге, књиге улога и др.), које трговци нису дужни водити, по закону чине врсту неповезане трговачке књиге састављене из појединих неушивених листова.

Па кад је овде у питању потврда картотека као врсте трговачких књига онда су за потврду картотека које се воде у место трговачких књига надлежни судови, који су надлежни за потврду трговачких књига, само текст потврде мора одговарати природи картотека. Такса за њихову потврду према решењу Мин. финансија од 26 фебруара, 1930 год., Бр. 16.028 наплаћиваће се на начин прописан у овом решењу.

Стога Касациони суд у својој општој седници по предњем захтеву Господина Министра правде на основу § 16 т. 2 зак. о Устројству Касационог суда даје ово своје мишљење:

Да се укупан број картотека код једне трговачке установе (банака, новчаних завода и др.)

које се воде у место појединих трговачких књига чије вођење за трговце није обавезно, — могу сматрати као врста трговачких књига и да су за потврду тих картотека надлежни судови, који су надлежни за потврду трговачких књига и који имају да наплаћују таксу за потврду на начин прописан у решењу Мин. финансија од 26 фебруара, 1930 год., Бр. 16028. — Из опште седнице Касационог суда, од 18 децембра, 1931 год., Бр. 12823, у Београду.

Господин Министар правде актом од 20 августа, 1931 год., под Бр. 53357 тражио је да Касациони суд у смислу прописа § 16 тач. 2 Закона о своме устројству, да мишљење: да ли се прописи уредбе од 7 децембра, 1861 год., Бр. 2444 имају тумачити тако, да су јеврејски духовни судови надлежни за расправљање брачних парница (о важности и разводу брака) између припадника Мојсијеве вере.

Касациони суд у данашњој својој Општој седници размотрио је овај предмет и прописе који се односе на постављено питање, па је нашао: да је овде у питању надлежност судова за расправу спорова по статусним односно породично правним тужбама.

I. — За расправу надлежности ових спорова у опште, нема изричних одредаба у закону, које би регулисавале питање, који су судови надлежни за те спорове. Услед овога а у вези прописа § 27 грађ. суд. пост., § 8 тач. 4 Закона о устројству судова и члана 18, тач. а, уредбе о убрзању рада код судских и иследних власти, има се применити опште правило, да за спорове, за које оскудева изричнз законска одредба о надлежности а који нису стављени ни у надлежност изузетних судова, као што је овде случај, апсолутно су надлежни грађански судови. — Дакле за расправу горе именованих спорова надлежни су редовни грађански судови. Од овог правила да су за расправу оваквих спорова надлежни редовни грађански судови законодавац је учинио изузетак за спорове овде у питању о уништају и разводу брака. Њих је он ставио у надлежност изузетним судовима — епархијским духовним судовима. То је учинио, и поред одредбе § 99 грађанског законика који гласи: „Сва дела спорна у смотрењу брака принадлеже суду духовном а тако и парнице поради уништења и развода брака, предузимаће се, расправљати и решавати од суда духовног, прописаним тога ради редом и начином".

За расправу ових спорова (уништај и развод брака) надлежни су дакле духовни судови али с тим да је брак закључен између припадника православне вере, што је у осталом допуњено одредбом тач. 4. члана 96 закона о црквеним властима источне православне цркве.

II. — Кад је у питању спор о уништају или разводу брака неправославних хришћана онда, разуме се, по начелу израженом у пропису § 53. грађ. законкиа по коме: „Закони ови узимају и права .... странаца другог вероисповедања у заштиту..." (у толико пре наших поданика) не могу бити надлежни они епархијски духовни судови означени у тач. под I који су надлежни само за припаднике православне вере. Ово питање за неправославне хришћане законодавац је регулисао горе поменутом уредбом од 7 септембра 1861 Бр. 2444 (Зборн. 14, стран. 202) у којој је поставио начело, да су за расправу ових спорова

надлежни грађански судови. Он у поменутој уредби вели: „.... а што се материјалног закона тиче, међутим, док се нарочити закон не пропише за католике у духу католичке цркве, а за лутеране у духу њихове цркве, да судови наши суде ове ствари по основима примљеним у законима оне цркве којој супрузи принадлеже....”

Према овоме за расправу ових спорова неправославних хришћана надлежни су редовни грађански судови с тим, да суде по основима дотичних цркава и то све док се нарочито не пропише закон.

III — Што се пак тиче питања надлежности који су судови надлежни за ове спорове (уништај и развод брака) нехришћана, законодавац није стипулирао никакву одредбу у закону; није одредио судове који би расправљали ове спорове, те се оно има расправити путем аналогије (за коју се има овлашћење у пропису § 2. грађ. суд. пост.) т. ј. када су по поменутој уредби бр. 2444—1861. г. надлежни редовни грађански судови за расправу поменутих спорова за неправославне хришћане онда су несумњиво аналогно пропису исте уредбе, с обзиром и на истакнуто начело у тач. под I): да су редовни грађански судови надлежни у недостатку изричних одредаба, ти исти судови надлежни (редовни грађански судови) и за расправу поменутих спорова нехришћана под условима прописаним у поменутој уредби.

Према овоме и за исповеднике Мојсијеве вере, као нехришћане надлежни су редовни грађански судови за расправу поменутих брачних спорова по одредбама поменуте уредбе бр. 2444/861. г.

Овде ваља истаћи да је Господин Министар Вера под 27. V 1926 год. М.Бр. 5541. у колико се тиче мојсијеваца потврдио „Правила црквено школске јеврејске општине у Београду”. По чл. 106. ових правила прописано је: „Код ове општине остаје и даље Бет Дин (јеврејски духовни суд) који се састоји... а у чију надлежност спада расправљање и суђење бракоразводних парница, закључених по законима јеврејске вере и доношење одлуке приликом халице”. Из ове одредбе могао би се извести закључак као да је овим прописан закон за мојсијевце, који се захтева по поменутој уредби, и да би требало да ова надлежност пређе са редовних грађанских судова на овде поменути јеврејски духовни суд. Овакав закључак не може да опстане, јер се поменутом уредбом тражи да се пропише закон од законодавне власти а не правила потврђена од управне власти (овде Господина Министра Вера). Ова правила која нису ни публикована немају законску важност већ имају карактер наредбе и као таква, не могу да регулишу истакнуто питање о надлежности суда, које спада у домен грађ. суд. поступка, као закона јавног поретка. Она регулишу (чл. 1) искључиво верске односе исповедника мојсијеве вере и то једног обреда, сефардског обреда. Сем овога она су регионална, важе само за верску општину у Београду, те кад би имала законске важности био би нарушен и принцип једнакости пред законом.

Са ових разлога прописи ових Правила су без утицаја на расправу истакнутог питања о надлежности.

На основу свега изложеног Касациони суд је мишљења: да су за расправу брачних спо-

рова (уништај и развод брака) на територији овога суда, између припадника мојсијеве вере (наших поданика) надлежни редовни грађански судови, с тим да суде по основима прописаним за цркву мојсијеве вере.

Из Опште седнице Касационог суда од 11 новембра, 1931 год., Бр. 9458.

Спорови у трговачким стварима.

§ 47. — I. Пред трговачке судове односно пред трговачка већа окружних судова спадају ако вредност спорног предмета прелази 12.000 динара:

1. спорови из трговачких послова, ако је тужба управљена против трговца, трговачког друштва или задруге, а посао је за тужену странку трговачки посао;

2. спорови који потичу из послова трговачких посредника (мешетара), мерача и других лица која су овлашћена да у трговачком промету врше и потврђују сличне послове, ако се ови спорови воде између њих и њихових налогодаваца;

3. спорови који настану из правног односаја између трговаца и њихових прокуриста, трговачких помоћника, трговачких путника и других намештеника у њиховој радњи, у колико ови потоњи не спадају у служинчад, као и спорови што настају из правних односаја свих ових лица према трећима, према којима њихова одговорност проистиче из послова извршених у кругу радње таквог послодавца;

4. спорови који потичу из менично-правних и чековно-правних захтева.

II. Без обзира на вредност спорнога предмета спадају под искључиву надлежност трговачких судова односно трговачких већа окружних судова:

1. спорови који потичу из правних односаја а тичу се заштите и употребе проналазака, узорака, модела и жигова, у колико о томе не постоје друга законска наређења;

2. спорови који се тичу бродова и пловидбе на мору и на водама проглашеним за међународне, затим они који потичу из свих правних односа о којима се има судити по приватном поморском праву, у колико се не примењују наређења § 44. бр. 5.—7.;

3. спорови из отуђења трговачке радње, који се воде између уговорних странака;

4. спорови о праву употребљавања трговачке фирме, као и спорови који потичу из тога права;

5. спорови који настану између оснивача којега деоничког друштва међу собом и између уписника деоница (акција) и оснивача; из правних односаја чланова трговачког друштва између њих самих као и из правних односаја између чланова управе и ликвидатора друштва, а тако исто и између њих и друштвених чланова; између тајних другара (ортака) и власника трговачких предузећа; између учесника удружења за поједине трговачке послове, вођене за заједнички рачун, а све то како за време трајања друштвеног односаја тако и по престанку његовом.

Одговара § 51 аустр. Јурисдикционе норме.

Закон о уређењу редовних судова:

§ 28. — Трговачки судови воде уписнике (регистре) трговачких фирми и врше судску власт у првом степену у парничним и ванпарничним, трговачким и меничним предметима према наређењима о стварној надлежности садржаним у законима о поступку и у другим законима.

Осим тога врше судску власт и у трговачким стечајима.

§ 29. — Поморско судство врше окружни судови: на Сушаку, за поморску обалу окружних судова Сушак и Госпић; у Сплиту за поморску обалу окружних судова Сплит и Шибеник; и у Дубровнику, за поморску обалу окружних судова Дубровник, Мостар, Котор, Цетиње и Бар.

Министар правде одредиће рок у коме ће се образовати нови окружни суд на Сушаку.

§ 30. — Наређења која вреде за окружне судове примењују се и на трговачке судове у парничним предметима. Место једног судије у већима заузима један почасни судија из реда трговаца, или, кад се врши рударско или поморско судство, лице упознато са рударским или бродарским питањима.

Спорови у рудничким стварима.

§ 48. — Пред рудничка већа окружних судова који врше рудничку судску власт долазе спорови, који се тичу рудокопње, у колико по § 44. бр. 1., 3., 4., 5. и 6. не спадају у круг рада среских судова.

Без обзира на вредност спорног предмета долазе искључиво пред поменуто веће спорови:

1. о тужбама којима се остварује какво стварно право на предмете рудничког власништва заједно са саставним деловима његовим над земљом и са прибором рудника, или којима се тражи да се такво једно право укине;

2. о употреби предмета означених под 1.;

3. о старијем праву копања при рударским концесијама;

4. о позиву да се одмере границе земљишта за рударско копање;

5. о престајању рудничких овлашћења;

6. о власништву или употреби вода у руднику;

7. о односајима, уређеним у рудничким законима између рудничких предузимача као и између њих и њихових чиновника и пуномоћника; затим о односајима између рудничких предузимача и поседника других непокретних добара;

8. о управљању рудничким предузећем и његовим прибором као и о вођењу рачуна о њему, између поседника рудника и његових чиновника или пуномоћника;

9. о друштвеним уговорима у погледу радње, употребе или искоришћавања заједничких рудника;

10. о односајима рударских друштава према својим члановима, уколико су ови односаји уређени рударским законима.

Одговара § 53 аустр. Јурисдикционе норме.

Види § 44 Грађ. парн. пост.

Вредност спорног предмета.

§ 49. — Вредност спорног предмета у погледу судске надлежности, оцењује се по времену кад је тужба поднесена. Плодови, прираштај, камате, штете и трошкови не узимају се у обзир кад не сачињавају предмет главног тужбеног захтева.

То исто вреди при решавању питања да ли спорна ствар спада пред судију појединца или пред веће зборнога суда првог степена.

Одговара § 54 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 6, 55, 56, 594 и 596 Грађ. парн. поступка.

§ 50. — Ако више супарничара једном тужбом утуже више захтева против више туженика у смислу § 112. број 1., или против истог туженика, а у овом последњем случају ти се захтеви оснивају на истом чињеничном и правном темељу, вредност спорног предмета ради утврђења надлежности одређује се према збиру свих утужених захтева. Напротив, ако се једном тужбом утужи више захтева у смислу § 112. број 2., или у смислу § 322. реченица 2, онда ради утврђења надлежности није меродаван збир вредности свију захтева, него се надлежност просуђује по вредности предмета сваког појединог захтева за се.

Тражи ли се само део неке главнице, меродаван је укупан износ још неизмирене главнице; а ако се тражи вишак, који преостаје из пребијања узајамних тражбина парничара

(пребитак), одлучује укупни износ тражбина које тужилац наведе у циљу да утврди тражени пребитак.

Одговара § 55 аустр. Јурисдикционе норме.

Мотиви: § 55 аустр. Јурисдикционе норме, којем одговара § 50, садржи у својој првој реченици пропис о томе, која ће вредност бити меродавна за одлучивање о питању стварне надлежности у случају кад се једном тужбом износи више захтева против више туженика (такозвана субјективна кумулација тужаба код супарничарства, § 112 Закона, — § 11 аустр. Грађ. парн. пост.) или против истог туженика (такозвана објективна кумулација тужаба, § 332 Закона, — § 227 аустр. Грађ. парн. пост.). По садањој стилизацији § 55 аустр. Јурисдикционе норме изгледа да постоји протусловље између њега и прописа § 227 аустр. Грађ. парн. пост. Ова нејасност дала је повода различитим схватањима ових прописа у аустриској литератури и јудикатури, мада су о овим прописима дата службена објашњење како од стране аустр. Министарства правде тако и од аустр. Врховног суда.

Да се у нашој јудикатури спречи свако разликовање схватања настојао је Закон да новом стилизацијом односно надопуном уклони сваку нејасност ових прописа, специјално између прописа § 50 и §§ 112 и 322.

По стилизацији биће јасно у којим је случајевима за питање стварне надлежности меродаван збир вредности свих утужених захтева, а у којим само вредност сваког од утужених захтева за себе.

§ 51. — Ако тужилац изјави у тужби, да је вољан у место утужене ствари примити одређени износ новаца, или тражи у тужби да му се досуди ствар или одређена свота, то ће та свота бити меродавна за оцену надлежности односно за састав суда (§ 6. ст. 1.).

У свима другим случајевима, у којима је вредност спорног предмета одлучна за оцену надлежности или за састав суда, а спорни предмет не састоји се из новчаног износа, треба да јој тужилац у тужби означи вредност. То поглавито вреди и код тужаба за утврђивање (установљење). Код оцене вредности спорног предмета не сме се одбити вредност оних противчинидби, које је тужилац можда дужан.

Одговара § 56 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 6, 55, 56, 321, 323, 543, 594 и 596 Грађ. парн. пост.

§ 52. — Ако се тужбом тражи само обезбеђење неке тражбине или заложно право, вредност се спорнога предмета одређује по износу тражбине која се има обезбедити. Ако је заложни предмет мање вредности од тражбине која се има обезбедити, вредност се спорнога предмета одређује по том предмету.

Одговара § 57 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 51 и 53—56 Грађ. парн. пост.

§ 53. — Као вредност права на користи или чинидбе које се понављају, узима се, и то:

1. ако је време трајања неограничено, двадесетогодишњи износ користи или чинидби;

2. ако је време трајања неодређено или ограничено на живот, десетогодишњи износ користи или чинидби;

3. ако је време трајања одређено, збир свих будућих користи или чинидби за све то време, али никако више од двадесетоструког једногодишњег износа.

Ако се спор води о постојању или непостојању каквога закупа или најма ствари, узима се као вредност спорног предмета трогодишњи збир порабнине.

Ако се води спор о законском издржавању (алиментацији), као вредност спорног предмета узима се збир трогодишњих оброка у колико се издржавање не тражи за краће време.

Одговара § 58 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 51, 52 и 54—56 Грађ. парн. пост.

§ 54. — За спорове којима је предмет извршење какве радње, трпљење, нечињење или изјава воље, а имовинска им вредност није пре тужбе утврђена наређењем власти, уговором или обичајем, узима се као вредност спорнога предмета онај износ што га тужилац означи као свој интерес.

Одговара § 59 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 51—53, 55 и 56 Грађ. парн. пост.

§ 55. — Ако зборни суд првога степена држи да је вредност спорног предмета у тужби очевидно прекомерно високо процењена и

ако сматра вероватним да по правилној процени вредност спорнога предмета не би постигла вредносну границу меродавну за надлежност зборног суда, може тај суд пре него што приступи усменом расправљању, по службеној дужности, испитати тачност наведене процене, било што ће преслушати парничаре било што ће разгледати спорни предмет, или га по потреби проценити преко вештака, ако се ово последње може учинити без знатних трошкова и без знатног одуговлачења. Ако зборни суд нађе да је за суђење ствари надлежан срески суд или судија појединац зборног суда првог степена, спровешће списе надлежном суду односно судији појединцу. У овом случају трошкови извиђања падају на терет тужиоца, у противном случају улазе у парничне трошкове.

Одговара § 60 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 51—54 и 56 Грађ. парн. пост.

§ 56. — Изузевши случај споменут у § 55., вредност спорног предмета како је наведена у тужби, обавезна је у погледу надлежности и за суд и за туженика.

Одговара § 60 аустр. Јурисдикционе норме.

Мотиви: Пошто се у маличним (багателним) стварима пресуда може побијати само из разлога ништавности (в. § 546 Законика), може бити случајева у којим ће тужилац назначити мању вредност предмета спора, да тако у спору добије за себе повољнији поступак.

По општем пропису (§ 56 Законика) вредност спорног предмета назначена у тужби меродавна је како за суд тако и за туженика.

Из споменутих разлога предвиђа § 543 Законика, да пропис § 56 не важи за маличии поступак, како то прима и аустријска пракса, и ако у одговарајућем § 448 аустр. Грађ. парн. пост. нема у томе погледу никаквог изречног прописа.

Види §§ 51—55, 543 и 546 Грађ. парн. пост.

Оспоравање надлежности грађанскоī, трīовачкоī или рудничкоī већа.

§ 57. — Ако се у правној ствари, која се расправља пред грађанским већем окружног суда, предложи да се правна ствар упути трговачком или рудничком већу истога суда (приговор ненадлежности), а суд пре него што се закључи расправа о главној ствари, нађе да ће овај приговор усвојити, онда ће суд, у колико се према стању расправе ово покаже као целисходно, једновремено одлучити, да једног редовног судију већа одмах замени један почасни судија.

То се исто може учинити заменом почасног судије једним редовним судијом, ако се приговори да трговачко или рудничко веће није надлежно с тога, што правна ствар спада у круг рада опште судске власти.

Одлука о приговору надлежности неће се у тим случајевима засебно странкама отправити, него ће се унети у пресуду, која ће се по закљученој расправи донети о главној ствари.

Одговара § 61 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 58—60 Грађ. парн. пост.

§ 58. — Ако веће, у случајевима претходног параграфа, одлучи да одложи одлучивање о приговору надлежности до одлуке о главној ствари, председник већа, према томе, да ли се захтева да се ствар упути трговачком, рудничком или грађанском већу, може према потреби придружити расправи једнога почасног судију или једнога редовног судију као допунског судију.

Ако првобитно веће затим нађе да је приговор о ненадлежности основан, онда, ако се ствар расправља пред грађанским већем, а ствар би требала да иде пред трговачко или рудничко веће, председник већа одредиће, да једног редовног судију замени придружени почасни судија.

Буде ли напротив ова правна ствар расправљена пред трговачким или рудничким већем, а требало би да иде пред грађанско веће, онда ће почасни судија тога већа уступити своје место редовном судији, који је био придружен као допунски судија томе већу.

Ове се одлуке не могу побијати засебним правним леком.

У пресуди навешће се промена, која је на тај начин наступила у саставу већа, и имена чланова већа, који су према тој промени донели пресуду.

Члан већа, који је на тај начин иступио, мора присуствовати расправи и већању, али не сме учествовати у већању и гласању о одлуци, но дужан је у року од три дана по донесеној одлуци председнику већа саопштити написмено своје мишљење о пресуђењу спор-

не ствари које ће се приложити записнику о већању.

Одговара § 62 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 57, 59, 60 и 515 Грађ. парн. пост.

§ 59. — Наређења §§ 57. и 58. примењују се и кад се у правној ствари, која је предата трговачком суду, изнесе приговор ненадлежности с тога, што правна ствар треба да иде пред окружни суд, који је позван да врши општу судску власт, или пак код овог последњег суда с тога, што правна ствар треба да иде пред трговачки суд.

Одговара § 63 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 57, 58, 60 и 570 Грађ. парн. пост.

§ 60. — Ако се одлука донесена помоћу допунског судије побија због ненадлежности суда, а виши суд држи да је првобитно веће доиста било надлежно да ствар пресуди, то се онда виши суд неће обазирати на ненадлежност, ако се и мишљење члана већа, који је иступио пре коначне одлуке, слаже са побијеном одлуком.

Одговара § 64 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 57—59 Грађ. парн. пост.

Трећа глава. Месна надлежност (Подсудност).

Општа месна надлежност.

§ 61. — Све тужбе, за које није основана посебна месна надлежност код којега другога суда, треба подносити стварно надлежноме су-

ду, који је за туженика опште месно надлежан.

Одговара § 65 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 62—72 Грађ. парн. пост.

§ 62. — Општа месна надлежност лица одређује се по месту, у којем се оно настанило у намери да тамо стално пребива (пребивалиште, домицил).

Ако ово лице има своје пребивалиште у подручју разних судова, онда тужилац може поднети тужбу код ма којега од тих судова.

Одговара § 66 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 61 и 63—72 Грађ. парн. пост.

§ 63. — За лице које нема пребивалишта у нашој нити у којој другој држави, опште месно надлежан је суд у подручју којега оно борави у време кад је тужба суду поднесена.

Ако то лице уопште не борави у нашој држави, или ако се не зна где оно у нашој држави борави, може оно, за обавезе засноване док је у нашој држави боравило, или за обавезе које у нашој држави има да испуни, бити тужено суду свога последњег пребивалишта или борављења у нашој држави.

Одговара § 67 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 61, 62, 64—72, 82 и 95 Грађ. парн. пост.

§ 64. — Наши држављани, који живе стално у иностранству као чиновници или службеници наше државе, задржавају општу месну

надлежност коју су имали док су живели у нашој држави. Ако се таква надлежност не може изнаћи, одређује се за њих општа месна надлежност према месту којему припадају као општинари. Ако не постоји ни таква општа месна надлежност, или ако се она не може изнаћи, одредиће је Касациони Суд у смислу § 25.

Одговара § 69 аустр. Јурисдикционе норме.

Уводни закон за законик о судском поступку у грађанским парницама (Грађански парнични поступник):

Чл. 46. — Док се не установи један Касациони суд за целу Краљевину вредеће следеће: 1) Садашња одељења Касационог суда поменута у § 103 Закона о уређењу редовних судова од 18 јануара, 1929 год., сматрају се као Касациони суд у смислу Грађанског парничног поступника. — 2) У случајевима §§ 25 и 64 Грађанског парничног поступника надлежно је за одређивање месне надлежности оно од одељења Касационог суда, поменутих у бр. 1, у чијем се подручју налази пребивалиште странке која ставља предлог.

Види §§ 9, 25, 61—63 и 65—72 Грађ. парн. пост.

§ 65. — За лица која се налазе у војној служби, као и за лица која служе у жандармерији, финансијској или пограничној стражи, надлежан је суд у подручју којега се налази јединица односно непосредна команда (заповедништво) којој та лица припадају.

У случају премештаја ова месна надлежност траје све дотле, док ово лице не стигне у ново место опредељења.

За војно лице, које се не налази у нашој држави надлежан је суд онога места, у коме се налази команда којој припада, или суд у чијем се подручју налазило место последње јединице односно непосредне команде војног лица.

Одговара § 68 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 61—64 и 66—72 Грађ. парн. пост.

§ 66. — За државу надлежан је суд онога места, у којем је седиште јавнога органа, који је по дотичним законским или другим прописима позван да државу у спорној ствари заступа; а за бановину, срез и општину суд у чијем је подручју седиште управе ових самоуправних тела.

Одговара § 74 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 61—65 и 67—72 Грађ. парн. пост.

§ 67. — Уколико појединa општа обавезна наређења што друго не прописују, општа месна надлежност јавних трговачких, командитних и деоничких друштава, друштава са ограниченим јамчењем, задруга, рудничких друштава, јавних завода и корпорација, цркви, надарбина и задужбина, завода који служе јавним сврхама, имовинских маса, удружења имовинских црквених, богоштовних и других општина, земљишних заједница, кућних задруга, као и других правних субјеката, који

нису физичка лица, а не потпадају ни под одредбе § 66., управља се према њиховом седишту. У сумњи узеће се као њихово седиште место, где се води њихова управа.

Одговара § 75 аустр. Јурисдикционе норме.

Закон о народној банци од 26 јануара, 1920 год., са изменама и допунама од 9 децембра, 1920 год., — и 19 априла, 1921 год.:

§ 31. — За све спорове банчине против других било других против банке, надлежан је трговачки суд у Београду, тако исто за спорове сваког њеног филијала надлежан је суд места у коме је филијала.

Закон о сузбијању нелојалне утакмице од 4 марта, 1930 год.:

§ 22. — По тужбама поднетим на основу овог закона против оног чије се предузеће налази у земљи или против којих се подноси тужба с обзиром на запосленост код нарочитог предузећа у земљи, искључиво је надлежан суд подручја где предузеће лежи. Ако предузеће има више радних места, надлежан је суд оног места на које се дело односи, иначе суд где је главно место предузећа. По тужбама противу лица која немају предузећа у земљи, надлежан је суд места где тужени стално пребива. Ако нема места пребивања у земљи, онда суд места привременог борављења у земљи, или ако и ово није познато, суд места где је дело учињено.

Против више тужених, за које су на основу става првог разни судови надлежни, ако су испуњени услови грађанског судског поступка, може се тужба поднети код ма којег од ових судова.

Кад се учињено дело, противно овом закону, врши преко списа или штампаних дела, која се

шаљу из места ван наше државе, у погледу надлежности суда, сматра се за место извршења дела оно место, камо је спис или штампано дело било послато, или где је предато и било растурено.

Закон о привилегованој аграрној банци од 16 априла, 1929 год.:

Чл. 49. — За све спорове било банчине против других било других противу банке надлежан је стварно надлежни суд у Београду; тако исто и за спорове њених филијала надлежни су судови који су у месту ових филијала. Али то не вреди за спорове за које, по прописима закона о судском поступку у грађанским парницама постоји искључива надлежност којег суда.

§ 68. — Суд, који је надлежан за тужбе против правнога лица, надлежан је и за тужбе, које оно подиже против својих чланова из односаја чланства као и кад чланови туже из тог односаја чланове управе или заступство тог правног лица.

Одговара § 83 аустр. Јурисдикционе норме.

Мотиви: § 68 предвиђа и пропис којег нема у аустр. Јурисдикционој норми, да је суд, који је надлежан за тужбе против правног лица надлежан и за тужбе, које оно подиже против својих чланова из односаја чланства, као и за тужбе самих чланова против чланова управе правног лица из тога односаја.

Посебна природа ових односаја и захтеви који из њих проистичу, оправдавају такву концентрацију надлежности.

Види §§ 61—67 и 69—72 Грађ. парн. пост.

§ 69. — За супругу надлежан је суд, који је за њеног мужа надлежан (§ 61.), све док брак не престане мужевљевом смрћу, или разводом, или док не буду брачни другови судом растављени од стола и постеље.

Ако је муж напустио своје пребивалиште у нашој држави, а жена је остала у земљи, онда је за њу надлежан суд места њезиног сталног боравишта све дотле, док брачни другови наново не отпочну заједнички брачни живот.

Одговара § 70 аустр. Јурисдикционе норме.

Мотиви: § 70 аустр. Јурисдикционе норме прописује у своме другоме ставу, да у случају ако муж напусти своје пребивалиште у нашој држави а жена остане у земљи, онда је за њу надлежан суд места њезиног сталног борављења све дотле, док муж опет не стекне пребивалиште у нашој држави. Но ово уређење води до неоправданог отешчивања положаја жене у оним случајевима у којима је жена међутим себи створила нову егзистенцију вођењем трговине или обрта, а живи и на даље одвојено од мужа, који се је до душе вратио у земљу и себи изабрао ново пребивалиште, но жена и надаље сама себе издржава. Водећи о томе рачуна, изменио је § 69 закона који одговара § 70 аустр. Јурисдикционе норме споменути пропис тако, да у таквом случају за жену остане надлежан суд места њезиног сталног боравишта све дотле, док се муж не врати у своје првобитно пребивалиште или док брачни другови наново не отпочну заједнички брачни живот.

Види §§ 61—68 и 70—72 Грађ. парн. пост.

§ 70. — Суд надлежан за оца (§ 61), надлежан је и за његову брачну, усвојену или позакоњену децу, све дотле док су под његовом очинском влашћу. За ову децу кад престане очинска власт, а она су још малолетна, као и за лица под скрбништвом, надлежан је стварно надлежни суд у месту, где је суд који је надлежан да води штитништво или скрбништво.

Одговара § 71 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 61—69, 71 и 72 Грађ. парн. пост.

§ 71. — За ванбрачну малолетну децу надлежан је суд, који је за матер надлежан (§§ 61, 69) све док не постану пунолетна. Али за ванбрачну малолетну децу, коју издржава неки јавни завод, надлежан је суд, у чијем је подручју седиште завода.

Одговара § 72 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 61—70 и 72 Грађ. парн. пост.

§ 72. — За жену и децу поменуту у § 70 реченица 1, оних лица која су означена у § 64, као и оних која су означена у последњем ставу § 65, надлежан је суд, који је надлежан и за мужа односно за оца ако заједнички живе. Иначе је за њих надлежан суд места у којем пребивају или стално бораве.

Одговара § 73 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 61—71 Грађ. парн. пост.

Посебна месна надлежност

1. Искључива

Брачне ствари

§ 73. — За тужбе којима се тражи растављање од стола и постеље, развод брака, или проглашење ништавости брака, затим за тужбе о имовинско-правним захтевима из брачног одношаја спојене са тужбом о растављању или разводу брака, као и за све тужбе које произилазе из брачног одношаја, а не тичу се чисто имовинско-правних захтева, надлежан је суд у подручју којега су брачни другови имали своје последње заједничко пребивалиште.

Одговара § 76 аустр. Јурисдикционе норме.

Уводни закон за Законик о судском поступку у грађанским парницама (Грађански парнични поступник):

Чл. 6. — (1) Док се за целу државу не донесе закон о надлежности и поступку за спорове, који проистичу из брачног односа, а нису имовинско-правне природе, остају на снази прописи који о томе постоје.

(2) Министар правде овлашћује се да прописе о поступку у брачним парницама који важе у данашњем подручју виших земаљских судова у Љубљани и Сплиту, а тако исто и прописе који важе у данашњем подручју Банског стола у Загребу о поступку у брачним парницама пред редовним судовима, Уредбом саобрази новом Грађанском парничном поступнику.

Види §§ 46 и 98 Грађ. парн. пост.

Оставинске ствари

§ 74. — За тужбе: 1. о наследном праву, или које се оснивају на легату (запису), или на другим наредбама за случај смрти; 2. наследника против наследника као таквих; 3. веровника које настану из захтева против покојника или против његових наследника као таквих, надлежан је до правноснажне судске предаје (уручења) заоставштине (расподредног решења) онај стварно надлежни суд у чијем се подручју налази седиште суда, код којега се расправља заоставштина.

Тужбе о деоби заоставштине долазе, како пре тако и после правноснажне судске предаје заоставштине, пред суд који расправља или је расправио заоставштину.

Одговара § 77 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 85, 90 и 101 Грађ. парн. пост.

Тужбе које подиже судија и тужбе против судије

§ 75. — Ако би тужбу имао поднети или би имао бити тужен срески судија код онога суда код којега послује, за спор је надлежан претпостављени окружни суд. Ако се у истоме положају нађе председник којега окружног суда, онда је надлежан најближи окружни суд, било да је за спор надлежан окружни било њему подређени срески суд.

Одговара § 79 аустр. Јурисдикционе норме.

Уводи закон за Законик о судском поступку у грађанским парницама (Грађански парнични поступник):

Чл. 23. — (1) Ако се у смислу прописа §§ 75 и 92 Грађанског парничног поступника у којем правном спору који би иначе спадао у надлежност среског суда тужба поднесе зборном суду, онда ће такав правни спор претресати и одлучивати по прописима, који важе за поступак пред зборним судовима првог степена, један судија надлежног зборног суда као судија појединац. За претресање и одлучивање маличних (багателних) ствари и тужби због сметања поседа остаће меродавни прописи §§ 543 до 554 Грађанског парничног поступника.

(2) У правним споровима поменутим у првом ставу, реченица друга, странке не морају бити заступане адвокатом.

Тужбе за накнаду против државних и самоуправних органа

§ 76. — За тужбе, којима се тражи накнада због повреде права, коју учине државни или самоуправни органи вршећи своју службу, месно надлежан је онај стварно надлежни суд у подручју којега се налази седиште државне власти или самоуправног тела, које је право повредило или чији су намештеници ту повреду права проузроковали.

Одговара § 80 аустр. Јурисдикционе норме.

Закон о чиновницима од 31 марта, 1931 год.:

§ 78. — (1) За штету коју државни службеник у вршењу своје дужности, причини трећим лицима, незаконитим или неправилним поступком, одговара службеник као извршилац и држава.

(2) Оштећеном лицу није потребно одобрење од претпостављене власти за подизање ове тужбе.

(3) Тужба се подиже код надлежног суда по месту где је штета причињена, и мора бити управљена противу извршиоца и државе. Ако тужба није одмах државу обухватила, њена одговорност престаје.

(4) Право на тужбу застарева за девет месеци од дана кад је штета причињена, односно од дана кад је оштећени за њу сазнао. Али и у овом другом случају, крајњи рок за подизање тужбе не може бити већи од једне године дана од настале штете. Горњи рок се рачуна од дана извршности судске одлуке по покренутом питању кривичне одговорности, ако је противу извршиоца вођена кривична истрага.

(5) Држава ће бити дужна тужиоцу досуђену оштету платити само у случају ако се од службеника не би могла наплатити.

(6) Решењем надлежног министра, у споразуму са министром финансија и у сагласности са претседником Министарског савета, може држава примити пуну одговорност за накнаду штете и тако туженог службеника ослободити одговорности, ако се утврди да је причињена штета последица претеране ревности у служби.

(7) За кривице, учињене у службеној дужности, одговара службеник кривично и дисциплински.

(8) За одговорност судија важе одредбе закона о судијама редовних судова.

Закон о судијама редовних судова од 8 јануара, 1929 год., — са изменама и допунама од 9 јула, 1930 год., — и 31 марта, 1931 год.:

Чл. 25. — Грађанин има право да подиже код редовног суда тужбу за оштету против државе због штете коју му је нанео судија при вршењу службене дужности. Ова тужба застарева за девет месеца, рачунајући од дана када је одлука из које је штета произашла правноснажном постала, а ако та одлука није оштећенику предата, или ако је оштећење учињено каквом другом радњом или нерадњом, онда од дана када је оштећеник за оштећење сазнао. За доказивање ове чињенице може се тужилац послужити свима предвиђеним средствима. Судија се овом застарелошћу може, у парници државе против њега бранити све док одлука, којом је осуђен, не постане правноснажна.

Тужба за одштету подноси се против државе по редовном грађанском поступку.

Редовни судови судиће и о накнади штете коју је судија учинио у службеној дужности грађанима, злонамерно или из крајњег нехата, ако је држава осуђена на плаћање накнаде по тужби приватног лица за штету.

Право државе на тужбу суду против судије за накнаду застарева за три године, рачунајући од дана кад је правноснажном постала пресуда којом је држава осуђена на накнаду штете.

Наређења ставова 1 до 4 вреде и за лица која нису судије у смислу овог закона, а по Закону о уређењу редовних судова врше судску власт, за тим за све судске органе постављене код суда за вршење судских званичних послова, даље за судске поверенике (јавне бележнике), одређене за вршење судских званичних послова и на послетку за чиновнике пореских власти и државне хипотекарне банке у погледу њиховог

рада са судским депозитима и новцем лица под старатељством.

Закон о државном саобраћајном особљу од 22 јуна, 1931 год.:

§ 80. — За штету коју службеник државних саобраћајних установа у вршењу своје дужности причини трећим лицима, незаконитим или неправилним поступком, одговара службеник као извршилац и држава.

Оштећеном лицу није потребно одобрење од претпостављене власти за подизање ове тужбе.

Тужба се подиже код надлежног суда по месту где је штета причињена и мора бити управљена противу извршиоца и државе. Ако тужба није одмах државу обухватила, њена одговорност престаје.

Право на тужбу застарева за девет месеци од дана кад је штета причињена, односно од дана кад је оштећени за њу сазнао. Али и у овом другом случају крајњи рок за подизање тужбе не може бити већи од једне године дана од настале штете. Горњи рок се рачуна од дана извршности судске одлуке по покренутом питању кривичне одговорности, ако је противу извршиоца вођена кривична истрага.

Држава ће бити дужна тужиоцу досуђену оштету платити само у случају ако се од службеника не би могла наплатити.

Решењем Министра саобраћаја у споразуму са Министром финансија и у сагласности са Председником министарског савета, може држава примити пуну одговорност за накнаду штете и тако туженог службеника ослободити одговорности, ако се утврди да је причињена штета последица претеране ревности у служби.

За кривице учињене у службеној дужности одговара службеник кривично и дисциплински.

За све штете које произлазе из уговора о превозу путника и робе може се тужити за накнаду штете само држава, која ће се од одговорних службеника обештетити сходно § 97.

Види § 46 Грађ. парн. пост.

Спорови о непокретнини

§ 77. — Код непокретних добара за тужбе о стварним правима, о непостојању таквих права или о њиховом укинућу, о деоби, о границама, затим за поседовне тужбе као и за тужбе због сметања поседа надлежан је суд у којега подручју непокретно добро лежи.

За тужбе о пољским и кућним службеностима или којем реалном терету надлежан је суд, у којега се подручју налази послужно или оптерећено добро.

Одговара § 81 аустр. Јурисдикционе норме.

Уводни закон за законик о судском поступку у грађанским парницама (Грађански парнични поступник):

Чл. 3. — Уколико се који закон, уредба или наредба или која правила друштва, завода или удружења позивају на прописе Закона о судском поступку у грађанским парницама (на Грађански парнични поступник) или на Правилник судске власти (Јурисдикциону норму, Грађански судовник) или на који други од укинутих закона, којим се уређује надлежност или поступак у грађанским парницама, имају се под тим прописима подразумевати дотични прописи новог Законика о судском поступку у грађанским пар-

ницама, а у колико се у њима упућује на правне ствари реалне надлежности, имају се подразумевати правне ствари поменуте у §§ 77 и 79 овог новог Законика.

Види §§ 44 и 548—554 Грађ. парн. пост.

Спорови о сметању поседа у погледу права на водама.

§ 78. — За тужбе због сметања поседа у погледу права на водама надлежан је суд у којега се подручју сметање догодило.

Одговара § 82 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 548—554 Грађ. парн. пост.

Спорови о пораби непокретнине.

§ 79. — Спорови који потичу из уговора о пораби земљишта, зграде или ствари које грађанско право за непокретне признаје, даље спорови из уговора о пораби воденица, или других грађевина подигнутих на лађама, спадају пред онај суд, у којега подручју лежи предмет порабе.

Исти је суд надлежан такође да у овим стварима изда одлуке и налоге побројане у последњем ставу § 44.

Одговара § 83 аустр. Јурисдикционе норме.

Уводни закон за Законик о судском поступку у грађанским парницама (Грађански парнични поступник):

Чл. 3. — Уколико се који закон, уредба или наредба или која правила друштва, завода

или удружења позивају на прописе Закона о судском поступку у грађанским парницама (на Грађански парнични поступник) или на Правилник судске власти (Јурисдикциону норму, Грађански судовник) или на који други од укинутих закона, којим се уређује надлежност или поступак у грађанским парницама, имају се под тим прописима подразумевати дотични прописи новог Законика о судском поступку у грађанским парницама, а у колико се у њима упућује на правне ствари реалне надлежности, имају се подразумевати правне ствари споменуте у §§ 77 и 79 овог новог Законика.

Види §§ 655—671 Грађ. парн. пост.

Кад спорна непокретнина лежи у разним судским подручјима.

§ 80. — Кад непокретно добро лежи у подручју више судова, а надлежност се оцењује по месту где лежи спорни предмет, тужилац има право да бира код кога ће од ових судова поднети тужбу.

То исто вреди и онда, кад је, с обзиром на границе подручја разних судова, сумњиво у којега подручју лежи спорно добро.

Ако се у једној тужби споје више захтева који би по предњим наређењима, с обзиром на место где лежи спорно добро, улазили у надлежност разних судова, тужилац има право да бира којему ће од ових судова поднети тужбу.

Одговара § 84 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 62, 100 и 322 Грађ. парн. пост.

Спорови противу екстериторијалних лица

§ 81. — Прописи о искључивој месној надлежности по §§ 77, 78 и 79 вреде и за екстериторијална лица.

Одговара § 85 аустр. Јурисдикционе норме.

Уводни закон за Законик о судском поступку у грађанским парницама (Грађански парнични поступник):

Чл. 19. — (1) Прописи првог дела Грађанског парничног поступника о судовима (§§ 1—101) примењиваће се и у оним грађанским правним стварима, које по државним уговорима или начелима међународног права спадају под судску власт наших судова, а нису посебним законским прописима изузете од судске власти редовних судова.

(2) Судска власт наших судова протеже се и на она лица, која по начелима међународног права уживају права екстериториалитета, ако и уколико се она сама подвргну нашим судовима или ако се правна ствар односи на њихове непокретнине, које се налазе у нашој држави, или на њихова стварна права на непокретнинама других лица, која се налазе у нашој држави.

(3) За случај да суд посумња да ли је заснована надлежност наших судова у погледу којег екстериториалног лица или да ли је којем лицу признато право екстериториалитета, обратиће се Министру правде за објашњење. Ово објашњење веже суд при просуђивању питања надлежности.

Чл. 21. — Лица којима не припада држављанство Краљевине Југославије сматраће се у погледу прописа Грађанског парничног поступника као иностранци.

Види § 30 и 77—79 Грађ. парн. пост.

Спорови из односаја чланства.

§ 82. — Спорови под I број 3 и под II број 5 § 47, као и они у којима се побијају закључци главних скупштина трговачких друштава или привредних господарских задруга, спадају под искључиву надлежност оног суда код којега је фирма уписана у трговачком регистру односно где се је имала уписати.

Одговара § 83 б аустр. Јурисдикционе норме.

Види § 47 Грађ. парн. пост.

2. Изабрана месна надлежност.

Надлежност по месту занимања.

§ 83. — Лица која бораве у неком месту, а према оклоностима може се претпоставити да ће ту дуже времена боравити, а особито радници, служинчад и ђаци могу, ако имају парничну способност, бити тужени за све имовинско-правне захтеве, и у месту њиховог борављења.

Одговара § 86 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 61 и 62 Грађ. парн. пост.

Надлежност по месту станишта (настана)

§ 84. — Лица, која имају ван судског подручја свога пребивалишта рудник, фабрику, трговачку или какву другу радњу, могу у споровима из правних одношаја, који проистичу из ових предузећа, бити тужена код суда, у којега се подручју налази то предузеће.

Кад сопственици рудника, фабрика, трговачких или обртничких предузећа имају и ван седишта предузећа посебна станишта, онда се може против њих поднети тужба из правних одношаја који се тичу тих станишта и код суда у подручју којега се станиште налази.

Лица, која као сопственици, уживаоци, или закупци било сами било преко других обрађују какво имање, коме припадају зграде за становање или за господарство, могу за све правне одношаје који проистичу из обрађивања тога имања бити тужени и код суда у којега се подручју налази ово имање.

Одговара § 87 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 67 и 82 Грађ. парн. пост.

Надлежност по месту испуњења.

§ 85. — Тужба ради утврђивања да ли постоји или не постоји неки уговор, тужба ради испуњења или укинућа уговора, као и тужба којом се тражи накнада штете због тога што уговор није испуњен никако или не како треба, може се поднети и код суда места, где по споразуму странака има туженик уговор да испуни. Тај споразум мора се исправом доказати.

Међу лицима која воде трговачки обрт заснива се надлежност по месту испуњења и онда када је у писменој наруџбеници, коју је наручилац потписао, садржана белешка да се куповна цена наручене робе има исплатити у одређеном месту и да се сме у том месту и утужити.

Одговара § 88 аустр. Јурисдикционе норме.

Уводни закон за Законик о судском поступку у грађанским парницама (Грађански парнични поступник):

Чл. 20. — У погледу тражбина из послова на отплату (на оброке) надлежност се према купцу, који има своје пребивалиште у нашој држави, не може оснивати на прописима §§ 85 и 101 ст. 1 и 2 Грађанског парничног поступника. Ово не вреди у случају, ако је посао на страни купца трговачки посао.

Мотиви: § 88 аустр. Јурисдикционе норме предвиђа у другом ставу такозвану надлежност по фактури (forum facturae, Facturengerichtsstand) По тој одредби основана је међу особама, које воде какав трговински обрт, надлежност по месту испуњења и тиме што се прими фактура, која је послата у исто време с робом или још пре него је роба стигла а која носи белешку да се куповина за робу имаде платити на неком одређеном месту и да се на истом месту може тужити. Неће се примити да постоји такав прећутни пристанак на надлежност по фактури само онда ако се тој белешци напосе или фактури уопште приговори да је против уговора, или се фактура поврати, макар и без примедбе, или се пак фактурирана пошиљка одбије као ненаручена.

Надлежност по фактури је без сумње једна важна повластица за велетрговце и индустријалце, дочим је за остале трговце, т.ј. оне који примају робу од велетрговаца доста опасна. — Али је она, како је искуство доказало, нарочито опасна за наш трговачки свет обзиром на то, што има међу нашим трговцима велики број

неписмених а мали број таквих који располажу са искуством да би обратили потребну пажњу на такве клаузуле на фактурама, с тога у нов Законик није унет такав пропис.

Али се потребама трговачкога промета може у сусрет изићи сличном мање опасном одредбом, да је надлежност по месту испуњења основана и онда, када је у писменој наруџбеници, коју је наручилац потписао, садржана белешка, да се куповнина за наручену робу имаде исплатити у одређеном месту и да се она у овом месту може и утужити.

Такова одредба унета је као став 2 у § 85 Законика.

§ 86. — Ималац менице може тужбу подићи против њених потписника код суда у подручју којега се налази место плаћања.

Одговара § 89 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 85 и 101 Грађ. парн. пост.

§ 87. — Тужбе које произилазе из најма брода, или службеног одношаја морнара и из послова поморског подвоза, могу се подносити и суду у подручју којега туженик борави, где се роба има предати, где се има свршити превоз путника односно где се прекине путовање.

Одговара § 90 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 44, 47, 83 и 85 Грађ. парн. пост.

Надлежност по месту где се налазе заложене ствар

§ 88. — Код суда надлежног по § 77 може се с тужбом, којом се остварује право залоге, спојити тужба, којом се тражи испла-

та тражбине залогом обезбеђене, а с тужбом, којом се тражи да се укине (брише) заложно право, може се спојити тужба, којом се тражи утврђивање да не постоји тражбина залогом обезбеђена, ако су обе тужбе управљене против истог туженика.

Тужбе због заосталих чинидби, које потичу из неког реалног терета, могу се подићи против поседника оптерећенога земљишта и код суда у подручју којега лежи оптерећено земљиште.

Одговара § 91 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 44, 52, 77, 93, 322 и 323 Грађ. парн. пост.

Надлежност у случају сметања поседа на покретним стварима.

§ 89. — Тужбе због сметања поседа (§ 44 бр. 4) на покретним стварима, могу се подносити и суду у подручју којега се догодило сметање.

Одговара § 92 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 44, 77, 82 и 548—554 Грађ. парн. пост.

Надлежност за супарничаре.

§ 90. — Више лица, за које постоји општа месна надлежност пред различитим судовима, уколико за спор не постоји која заједничка посебна надлежност, могу бити тужена као супарничари, пред сваким домаћим су-

дом, код којега постоји општа месна надлежност за једнога супарничара, или, кад међу њима има главних и споредних обвезаника, пред судом код којега постоји општа месна надлежност за којега од главних обвезаника, осим ако у смислу § 101 став 3 суд ни изречним споразумом странака не може постати надлежан.

Лица обавезана из исте менице могу бити тужена као супарничари код суда у подручју којега се налази место плаћања те менице.

Одговара § 93 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 86 и 112 Грађ. парн. пост.

Надлежност главне парнице.

§ 91. — Тужба, којом се остварује какав захтев на ствар или право, о којем код којега суда већ тече парница између других лица (главно мешање), може се подићи и код истога суда све док се главна парница правноснажно не сврши.

Одговара § 94 аустр. Јурисдикционе норме.

Види § 117 Грађ. парн. пост.

§ 92. — Тужба парничког пуномоћника и пуномоћника за примање достава којом траже награду и трошкове, може се подносити и суду парнице, из које потичу ове награде или трошкови.

Одговара § 94 аустр. Јурисдикционе норме.

Уводни закон за Законик о судском поступку у грађанским парницама (Грађански парнични поступник):

Чл. 23. — (1) Ако се у смислу прописа §§ 75 и 92 Грађанског парничног поступника у којем правном спору који би иначе спадао у надлежност среског суда тужба поднесе зборном суду, онда ће такав правни спор претресати и одлучивати по прописима, који важе за поступак пред зборним судовима првог степена, један судија надлежног зборног суда као судија појединац. За претресање и одлучивање маличних (багателних) ствари и тужби због сметања поседа остаће меродавни прописи §§ 543—554 Грађанског парничног поступника.

(2) У правним споровима поменутим у првом ставу, реченица друга, странке не морају бити заступане адвокатом.

Види §§ 127—141 Грађ. парн. пост.

§ 93. — Тужбе наведене у §§ 88, 91 и 92 могу се подносити тамо наведеним судовима, и ако они не би били стварно надлежни.

Одговара § 95 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 88, 91 и 92 Грађ. парн. пост.

Надлежност противтужбе.

§ 94. — Суду којему је поднесена тужба, може туженик поднети противтужбу све дотле, док усмена расправа по тужби није закључена у првом степену, али то само онда ако је захтев противтужбе у вези са тужбеним захтевом, или се иначе ти захтеви могу пребити; или ако се противтужбом тражи утврђење неког правног одношаја или права, које

је у току парнице постало спорно а од чијег постојања или непостојања сасвим или од чести зависи одлука о тужбеном тражењу.

Нема места протувтужби ако суд на захтев који се противтужбом износи или за тужбу за утврђење (§ 323) не би могао постати надлежан ни споразумом странака (§ 101. ст. 3).

Одговара § 96 аустр. Јурисдикционе норме.

Види § 327 Грађ. парн. пост.

Надлежност по пређашњем пребивалишту.

§ 95. — Занатлије, ситничари, крчмари, лађари, возари и други обртници; надаље помоћници, служинчад и други радници за плату, могу за своје тражбине од продаје производа и робе, за извршену службу или рад, у року од три месеца од када су последњи пут нешто продали или извршили, тужити купца или наручиоца рада или послодавца, који се је међутим преселио у подручје другог суда, код онога суда који је био надлежан по његовом пређашњем пребивалишту.

Исто вреди и за приватне учитеље у погледу њиховог захтева на награду.

Одговара § 97 аустр. Јурисдикционе норме.

Види § 83 Грађ парн. пост.

Надлежност за лађаре и морнаре.

§ 96. — Тражбине које потичу из правних односа, наведених у § 95, могу се утужити против лађара и морнара код суда у којега

подручју они у време подношења тужбе бораве и онда када имају своје пребивалиште у подручју неког другог суда.

Одговара § 98 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 63 и 95 Грађ. парн. пост.

Надлежност с обзиром на имовину.

§ 97. — Тужбе због имовинско-правних захтева против лица, која немају никаква пребивалишта у нашој држави, могу се поднети сваком домаћем суду, у којега се подручју налази каква имовина тих лица или предмет, који се тужбом тражи.

Ако овако лице има тражбину у нашој држави, то ће се пребивалиште његовог дужника сматрати као место у којем се налази његова имовина. Ако ни туженików дужник не пребива у нашој држави, али је у њеном подручју ствар која јамчи за туженикову тражбину, биће надлежан домаћи суд у чијем се подручју та ствар налази.

Инострани заводи, имовинске масе, друштва, задруге и друга инострана удружења, могу бити осим тога тужени и код домаћег суда у којега је подручју њихово стално заступство за нашу државу или орган којему је поверено да врши послове тих завода или друштава.

За спорове који се тичу лађа и пловидбе на мору, сматраће се домаћа лука, у којој је лађа регистрована, као место у којем лежи имовина.

Одговара § 99 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 63 и 83 Грађ. парн. пост.

Надлежност по замени (субсидијарна) за тужбе из брачних и родитељских односаја.

§ 98. — Тужбе против нашег држављанина, којима се тражи растављање од стола и постеље, развод брака или проглашење ништавости брака, као и друге тужбе које се не тичу чисто имовинско-правних захтева, а произилазе из међусобног односаја брачних другова или из односаја између родитеља и деце, у колико те тужбе не спадају у круг рада других власти, а за њих у нашој држави не постоји ни општа ни каква посебна надлежност, могу се поднети суду, који је за тужиоца опште месно надлежан, а ако не постоји таква надлежност у нашој држави, онда окружном суду у којега подручју тужилац има завичајност (општинску припадност), Ако за тужиоца не постоји ни оваква месна надлежност, Касациони Суд ће одредити који ће стварно надлежни суд бити месно надлежан за ту правну ствар (§ 25).

Исто наређење вреди и за тужбе против супруга или оца, који је у време склапања брака био наш држављанин, а касније или је напустио или је изгубио наше држављанство.

Одговара § 100 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 46 и 77 Грађ. парн. пост.

Узајамна надлежност за тужбе против страних држављана.

§ 99. — Ако се у другој којој држави допуштају против наших држављана у грађанским правним стварима тужбе пред таквим судовима, који по наређењима овога закона не би уопште или би само ограничено били месно надлежни за те правне ствари, онда ће иста надлежност вредети и код наших судова против држављана оне државе.

Одговара § 101 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 36 и 97 Грађ. парн. пост.

Избор између више једнаких надлежности

§ 100. — Ако су више судова за један исти спор надлежни, тужилац може поднети тужбу код ма којега од ових судова. Тужиочево право на избор престаје доставом тужбе туженику.

Одговара § 102 аустр. Јурисдикционе норме.

Види §§ 62, 63, 80 и 83—99 Грађ. парн. пост.

Споразум о надлежности судова.

§ 101. — Странке се могу писменим споразумом сложити да им суди одређени суд првога степена. Писмено о томе мора се још у тужби приложити.

Тај споразум вреди само онда, ако се тиче одређеног правног спора или пак више правних спорова, који сви произилазе из одређеног правног одношаја.

Спорови, уопште одузети кругу рада редовних судова, не могу се на основу таквих споразума пред њих износити. Исто тако не могу се износити пред зборне судове споро-

ви, који спадају пред среске судове, нити спорови, који спадају у искључиву надлежност зборних судова (§ 46 став 2, § 47 одељ. II и § 48 став 2), пред среске судове.

Суд сам по себи ненадлежан, у колико би споразумом странака могао да постане надлежан, постаје надлежан и тиме, што се тужених упусти у усмено расправљање о главној ствари, а није благовремено изнео приговор о ненадлежности тога суда.

Одговара § 104 аустр. Јурисдикционе норме.

Уводни закон за Законик о судском поступку у грађанским парницама (Грађански парнични поступник):

Чл. 20. — У погледу тражбина из послова на отплату (на оброке) надлежност се према купцу, који има своје пребивалиште у нашој држави, не може оснивати на прописима §§ 85 и 101 ст. 1 и 2 Грађанског парничног поступника. Ово не вреди у случају, ако је посао на страни купца трговачки посао.

Чл. 38. — (1) У оним правним споровима, у којима је на дан ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника већ поднесен одговор на тужбу (приговор на тужбу, односно протуспис), или у којима је већ отпочела усмена спорна расправа (расправа о главној ствари), могу странке споразумно одустати од досадашњег парничног поступка и предложити, да се правна ствар претресе и одлучи по прописима новог Грађанског парничног поступника, и да се она у томе циљу, према потреби, упути ономе суду, који је по новим прописима за њу надлежан.

(2) Прекид застаревања, који је наступио услед подношења тужбе, не укида се због таквог споразума, односно због таквог уступљења другоме суду.

Чл. 42. — За правне спорове, који су на дан ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника, већ у току, а који се по прописима овог закона (чл. 36, став 2 и 3 и чл. 37), или по споразуму странака (чл. 38) имају свршити по прописима новог Грађанског парничног поступника, остају надлежни судови, у чију надлежност спадају по досадашњим прописима, осим ако овим судовима по прописима новог Грађанског парничног поступника недостаје стварна надлежност за претресање и одлучивање дотичне парнице.

ДРУГИ ДЕО. ОПШТА НАРЕЂЕЊА О ПОСТУПКУ.

ПРВИ ОДСЕК. ПАРНИЧНЕ СТРАНКЕ.

Прва глава. Способност бити парнична странка и парнична способност.

§ 102. — Парничном странком може бити свако физичко и правно лице у колико има правну способност по прописима постојећих закона, као и удружења и имовинске масе којима посебни законски прописи признају право да буду парнична странка.

Способност за самостално вршење парничних радња пред судом као странка (парнична способност) има свако лице, уколико може самостално узимати на се обавезе.

Одговара § 1 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: Док немачки и мађарски Грађ. парн. пост. предвиђају посебни пропис о томе, ко може бити странком у парници (Parteifähigkeit) говори аустр. Грађ. парн. поступник само с парничној способности (§ 1 аустр. Грађ. парн. пост.).

Помањкање изречних прописа о способности бити странком, дало је у пракси повода разним сумњама, а нарочито о томе како треба поступати, када се у току парнице покаже, да лицу или удружењу које иступа у парници као странка мањка способност бити странка (на пр. тужи редовник који је положио завет сиромаштва или већ распуштено удружење или слично).

Да се спрече једнаке сумње при примени овога Законика унет је у § 102 изрични пропис, а за тим на одговарајућим местима и прописи о томе, како треба поступати кад се приговори или кад суд сам нађе, да ономе, који иступа у парници као странка, мањка способност бити странком (на пр. §§ 107, 334).

По дефиницији немачког и мађарског Грађ. парн. пост. покрива се способност бити парничном странком са правном способношћу, т.ј. са способношћу бити носилац права (правни субјекат). Али се ова дефиниција не може сматрати сасвим тачном. Тако на пр. признаје закон способност бити странком јавном трговачком друштву или стечајној маси и ако нису ни једно ни друго сами носиоци права. Држећи то у виду, даје § 102 такву дефиницију каква би могла покривати све случајеве, у којим је по изричитим законским прописима удружењима, имовинским масама или сличним субјектима, којима не припада карактер правнога лица, призната способност бити у парници странком (види § 67 Законика који одговара § 75 аустр. Јурисдикционе норме).

Закон о српској православној цркви од 8 новембра, 1929 год.:

Чл. 3. — Српска православна црква и поједини њени саставни делови и установе, које ће бити предвиђене црквеним уставом правна су лица, способна да по прописима закона стичу и држе како покретна тако и непокретна добра и врше сва права.

Устав српске православне цркве од 3 септембра, 1931 год.:

Чл. 144. — Свака епархија има свога правобраниоца са квалификацијама судије грађанског суда, који је уједно правобранилац и за послове епархијског савета и управног одбора дотичне епархије.

Епархијски правобранилац заступа интересе епархије пред властима у управним и судским пословима, а дужан је, на захтев, било епархиског суда било епархиског савета и одбора, давати им своја правна мишљења.

Закон од 14 децембра, 1929 год., о верској заједници Јевреја:

Чл. 3. — ...Савез односно удружење и верисповедне општине правна су лица и способна да по прописима закона стичу и држе како покретна тако и непокретна добра и да врше сва права која им као таквима припадају.

Закон о исламској верској заједници од 31 јануара, 1930 год.:

§ 6. — Исламска верска заједница и поједине установе предвиђене њеним Уставом правна

су лица, способна да по прописима закона стичу и држе како покретна тако и непокретна добра и врше сва права, која им као таквима припадају.

Устав исламске верске заједнице од 9 јула, 1930 год.:

§ 10. — Исламска верска заједница самостално управља и уређује своје верске, верско-просветне и вакуфско имовинске послове. Она самостално управља и слободно располаже целокупном својом имовином и приходима, под врховним надзором државе. Све те послове Исламска верска заједница врши преко својих верских и имовинско-управних органа, који су предвиђени Законом о исламској верској заједници и уређени овим Уставом.

§ 12. — У верском и верско-просветном погледу, Исламску верску заједницу представљају: Врховно верско старешинство са Реис-ул-Улемом, Улема-меџлис, муфтија и шеријатски судија; а у Вакуфско-имовинском погледу: Вакуфско-меарифско веће са својим управним одбором, Среско вакуфско-меарифско поверенство са подручним мутевелијама, и Цематски меџлис.

Закон о евангеличко хришћанским црквама од 16 априла, 1930 год.:

§ 4. — Евангеличко-хришћанске цркве аугсбуршког вероисповедања и реформована хришћанска црква, као и њихова црквено аутономна тела, правна су лица способна да врше сва права, која им као таквима припадају, а нарочито да стичу уживају како покретна тако и непокретна добра, према прописима њиховог црквеног устава и у границама закона. Исто важи и за оне црквене установе, којима то својство призна црквени устав.

Закон о радњама од 5 новембра, 1931 год.:

§ 393. — За заступање интереса трговине, индустрије и занатства постоје у целој Краљевини Трговинске, Индустријске и Занатске коморе, које су саветодавни органи државне управе и самоуправних власти по свима питањима у вези са интересима привредних грана, претстављених у њима. Коморе су правна лица.

§ 103. — Уколико овај закон што друго не наређује, оцењиваће се по постојећим законским прописима, да ли које лице може самостално узимати на се обавезе, да ли је парнично неспособној странци потребно законско заступање, као и да ли је потребно посебно овлашћене за вођење парнице или за поједине парничне радње.

Одговара § 2 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 107, 497 и 498 Грађ. парн. пост.

§ 104. — Иностранац који по праву своје државе нема парничне способности, сматраће се пред судовима наше државе парнично способним, ако је парнично способан по законима, који у нашој држави вреде.

Но то не спречава, да га заступа законски заступник, који је по закону његове државе на то овлашћен, све дотле, док такав иностранац не изјави да сам преузима вођење парнице.

Одговара § 3 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: § 104 Законика прописује у сагласности са § 3 аустр. Грађ. парн. пост. да се ино-

странац коме домаћи закон не признаје парничну способност имаде пред нашим судовима сматрати парнично способним ако има за то услове по нашим законима.

Али се може догодити, да за њега ипак дође његов законити заступник, јер мисли да је на то дужан и овлашћен, па ако би се због тога морала одгодити расправа, могле би странке услед тога имати велике штете. Обзиром на то, прописује § 104, отступајући у томе од аустријског закона, да ће се у таквом случају примити законити заступник иностранца све дотле, док овај не изјави да сам преузима парницу.

§ 105. — Законски заступник парнично неспособне странке има код прве парничне радње, коју врши пред судом, исправом доказати да је законски заступник, а осим тога, уколико је потребно, и посебно овлашћење за вођење парнице, ако обоје није већ опште познато код суда.

Тако исто ваља доказати потребно посебно овлашћење за предузимање појединих парничних радња, кад се те радње предузимају.

Одговара § 4 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 109, 123, 310 и 313 Грађ. парн. пост.

§ 106. — Што закон наређује за парничне странке, то вреди и за њихове законске заступнике, уколико овај закон не чини разлике.

Одговара § 5 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 151, 249 и 269 Грађ. парн. пост.

§ 107. — Суд ће у сваком стању парнице, по службеној дужности, пазити на то да ли онај, који се појављује као странка, има способност да буде парнична странка као и на недостатак парничне способности, законскога заступања, а исто тако и на недостатак потребнога посебног овлашћења за вођење парнице.

Ако се такав недостатак може уклонити, суд ће по службеној дужности издати за то потребне налоге и одредити потребан рок докле ће се одложити одлука о правним последицама тога недостатка. Али када је по странку којој недостаје способност бити странком, или по парнично неспособну странку опасност од одлагања, може се тој странци или лицу, које је заступа, допустити, да и пре него што протече тај рок предузме потребне парничне радње с тим да накнадно уклони недостатак.

Наредбе што их суд учини по ставу другом не могу се побијати засебним правним леком. Продужење рока, одређеног за уклањање недостатака, може се допустити само ако се недостатак не да уклонити због препрека, које су изван домашаја странке или њезиног заступника.

Одговара § 6 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 105, 325, 497, 498, 565, 571, 588, 598 и 623 Грађ. парн. пост.

§ 108. — Ако се недостатак способности бити странком, парничне способности, законскога заступања или овлашћења за вођење

парнице не може уклонити, или ако је за то одређени рок безуспешно протекао, суд првог или вишег степена, код којега се парница води, одлучиће закључком да је поступак ништав (§ 153).

Ова одлука не сме се донети онда, кад јој у погледу разлога ништавости стоји на путу која друга правноснажна одлука донесена било од истога било од којега другог домаћег суда.

Одговара § 7 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 107 и 153 Грађ. парн. пост.

§ 109. — Ако се има каква парнична радња предузети против парнично неспособне странке, која нема законског заступника, а од одуговлачења би било опасности за противника те странке, тада ће парнични суд по предлогу тога противника, поставити парнично неспособној странци скрбника (старатеља).

Скрбник ће за ову странку учествовати у поступку док законски заступник не ступи у парницу. Осим тога скрбник ће настојати да се тој странци постави законски заступник, ако је то потребно.

Одговара § 8 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 107, 110, 111 и 309—311 Грађ. парн. пост.

§ 110. — О предлогу стављеном по § 109 став први одлучиће се закључком, и ако предлог није стављен на усменој расправи, без

претходне усмене расправе. Но пре одлучивања могу се повести потребни извиђаји.

У поступку пред зборним судовима одлучује о предлогу који није стављен на усменој расправи председник већа коме је упућена правна ствар.

То исто вреди и за све друге случаје, у којима парнични суд има, по прописима грађанског права или по овом закону, да постави скрбника странци у грађанским парницама.

Одговара § 9 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 109, 111, 295, 310, 313 и 484 Грађ. парн. пост.

§ 111. — Трошкове око постављања скрбника и његовог пословања сноси ће странка, која је својом парничном радњом дала повода постављању скрбника али без повреде права на накнаду, која би јој припадала.

Одговара § 10 аустр. Грађ. парн. пост.

Види § 484 Грађ. парн. пост.

Друга глава. Супарничари.

§ 112. — Осим случајева, који су напосе означени у другим законима, може више лица заједно тужити или бити тужено (супарничари):

1. ако су у погледу спорнога предмета у правној заједници или се њихова права или обавезе оснивају на истом чињеничном и правном темељу;

2. ако су предмет спора захтеви или обавезе исте врсте, које се оснивају на битно

истоврсном чињеничном и правном темељу, а постоји месна и стварна надлежност истог суда за сваког појединог туженика.

Одговара § 11 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 55, 86, 90, 114, 115, 120, 121, 148, 191, 295 и 498 Грађ. парн. пост.

§ 113. — Уколико то не спречавају посебни услови уговореног јемства (поручанства), могу главни дужник и јемац бити заједнички тужени.

Одговара § 12 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 86 и 90 Грађ. парн. пост.

§ 114. — Сваки је супарничар према противној странци у парници толико самосталан, да радње или пропуштања једнога супарничара другому нити користе нити штете.

Одговара § 13 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 112, 113, 115, 116, 180, 295, 644 и 654 Грађ. парн. пост.

§ 115. — Ако се по природи спорнога правног одношаја или по којем законском пропису, дејство (учинак) пресуде, која се има донети, протеже на све супарничаре, онда они чине једну једину парничну странку, тако да се у случају, ако појединн парничари пропусте коју парничну радњу, дејство парничних радња, које су извршили други супарничари, протеже и на њих.

Одговара § 14 аустр. Грађ. парн. пост.

Стечајни закон од 22 новембра, 1929 год.:

§ 7. — Све парнице које је покренуо стечајни дужник, или когод против њега, изузевши оне, поменуте у § 6 ставу трећем, прекидају се отварањем стечаја. То се прекидање тиче и супарничара стечајног дужника, ако они с њиме чине једну јединствену парничну странку (§ 115 Законика о судском поступку у грађанским парницама). —

§ 122. — Веровници чије су тражбине остале оспорене у погледу исправности или исплатног реда, могу утврђења тих својих тражбина, уколико је парница допуштена, остварити тужбом, која се мора управити против свих оних лица, која су ту тражбину оспорила (§ 115 Законика о судском поступку у грађанским парницама). Тужбено тражење мора се заснивати само на оном основу, који је био наведен у пријави и на рочишту за испитивање; тамо наведени износ не сме се повисити.

Види §§ 112—114, 116 и 117 Грађ. парн. пост.

§ 116. — Свакоме супарничару припада право да подноси предлоге који служе току парнице.

У случају § 115 на свако рочиште позваће се сви супарничари, ма да су некоји од њих били изостали од ранијег рочишта.

Одговара § 15 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 112—115, 117, 192, 198, 199, 228, 229, 233, 309, 313, 315, 338, 341, 492 и 494 Грађ. парн. пост.

а глава. Учешће трећих лица у парници.

Главно мешање (главна интервенција).

§ 117. — Ко за себе тражи у целини или од чести ствар или право, о којем између других лица већ тече парница, може обе ове парничне странке заједнички тужити, све док се ова парница правоснажном одлуком не сврши.

Одговара § 16 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 91, 93, 112—116 и 254 Грађ. парн. пост.

Споредно мешање (споредна интервенција).

§ 118. — Ко има правног интереса, да у парници, која тече међу другим лицима, једна од странака победи, може се придружити тој парничној странци.

Осим тога могу се на тај начин придружити којој од странака сва лица, која посебни законски прописи овлашћују за споредно мешање.

Одговара § 17 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 115, 121 и 128 Грађ. парн. пост.

§ 119. — Споредно мешање у парници врши се тиме што се суду предаје посебан поднесак, у којем умешач наводи зашто му је стало до тога да једна странка победи. Тај ће се поднесак доставити обема парничним странкама.

Споредно мешање може бити све дотле, док се ова парница правноснажном одлуком не сврши.

Ако која од парничних странака предложи, да се одбије споредан умешач, одлучиће се о том предлогу закључком, након претходне усмене расправе, проведене између споредног умешача и оне странке, која оспорава право на мешање. Тиме се не зауставља ток главног поступка.

Док се правноснажно не одбије споредно мешање, мора се допустити умешачу да суделује у главном поступку и његове парничне радње не могу се искључити.

Одлука којом се допушта споредно мешање не може се побијати засебним правним леком.

Одговара § 18 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 118, 120, 121 и 254 Грађ. парн. пост.

§ 120. — Умешач мора парницу примити у оном стању, у којем се налази у време његовог мешања. Он је у даљем току парнице овлашћен у циљу потпомагања оне странке у чијој парничној победи има правни интерес (главна странка) да употреби сва нападна и одбранбена средства, да нуди доказе и предузима све остале парничне радње; његове парничне радње имају за главну странку у толико правнога дејства у колико не стоје у супротности са парничним радњама ове странке.

По пристанку обеју парничних странака може умешач ступити као странка у парницу на место онога, коме се придружио.

Одговара § 19 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 118 и 121 Грађ. парн. пост.

§ 121. — Ако се правно дејство пресуде, донесене у парници по природи спорнога правнога односа или по посебном законском пропису протеже и на правни однос умешача наспрам противника помогнуте странке, умешач има положај супарничара у смислу § 115.

Одговара § 20 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 115, 118, 119 и 120 Грађ. парн. пост.

Обавештење трећег лица о парници.

§ 122. — Ко у циљу, да би засновао извесно грађанско правно дејство, има да обавести неко треће лице о отпочетој парници, може то учинити доставом поднеска, у којем ће навести разлог обавештења и укратко стање, у којем се налази парница, ако је ова већ отпочета.

С таквим обавештењем може се у отпочетој већ парници или у парници, која ће се тек отпочети спојити и позив за заштиту (споредно мешање), који је заснован на прописима грађанског права.

Обавештења о парници не даје право странци која обавештава, да тражи прекид отпочете парнице, продужење рокова или одгађање рочишта одређеног за расправу.

Одговара § 21 аустр. Грађ. парн. пост.

Уводни закон за законик о судском поступку у грађанским парницама (Грађански парнични поступник):

Чл. 26. — Где Грађанско право странци који хоће да се користе правом на јемство, налаже дужност да тражи заступање (заштиту), има се под тим подразумевати дужност обавештавања о парници у смислу прописа § 122 Грађанског парничног поступника. Са пропуштањем обавештења о парници скопчане су правне последице, које Грађанско право прописује за пропуштање тражења заступања (заштите).

Именовање претходника (ауктора).

§ 123. — Ко буде тужен као поседник (држалац) које ствари или којега стварног права, а у парницу неће да се упусти, јер тврди, да држи у име некога трећег, има одмах чим му је достављена тужба позвати ово треће лице (претходника), да се на првом рочишту, одређеном пред парничним судом, изјасни о своме односу према спорном предмету или спрам тужбенога захтева.

Ово позивање претходника као и позив бивају доставом поднеска, који ради образложења тога позивања треба да садржи потребно обавештење о поведеној парници. Један примерак овог поднеска доставиће се тужиоцу још пре првог рочишшта.

Одговара § 22 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 124 и 125 Грађ. парн. пост.

§ 124. — Ако претходник призна на рочишту да постоји одношај који туженик тврди, онда он може, по пристанку туженика, ступити на место њега као странка у парницу.

Тужиочев пристанак за то потребан је само у толико у колико он ставља и захтеве којих постојање не зависи од питања, да ли туженик држи ствар или право у име претходника.

Кад претходник преузме парницу, парнични ће суд туженика, ако он то предлаже, закључком ослободити тужбе (§ 336). Напротив, ако на првом рочишту не дође до споразума о преузимању парнице од стране претходника, онда се туженик не може даље опирати упуштању у парницу.

Одговара § 23 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 123 и 125 Грађ. парн. пост.

§ 125. — Кад претходник, и ако је уредно позван, не дође на прво рочиште, или ако на првом рочишту оспори тврђење туженикове или ако се на првом рочишту уопште не изјасни, туженик се може ослободити тужбе намирењем тужиочевог захтева.

У колико из тога за претходника настаје право на накнаду штете, цениће се по грађанском праву.

Одговара § 24 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 123 и 124 Грађ парн. пост.

§ 126. — Достављање поднесака означених у §§ 119, 122 и 123 наређиваће претседник већа.

Одговара § 25 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 119, 122, 123 и 288 Грађ. пар. пост.

Глава четврта. Пуномоћници.

§ 127. — Кад овај закон не наређује што друго, могу странке парничне радње предузимати или лично или преко пуномоћника.

И она странка, коју заступа пуномоћник може доћи пред суд са својим пуномоћником и поред њега пред судом давати усмене изјаве и у оним случајевима, где је прописано заступање адвокатом.

Одговара § 26 аустр. Грађ. парн. пост.

Уводни закон за Законик о судском поступку у грађанским парницама (Грађански парнични поступник):

Чл. 8. — Остају у важности:

1) прописи о заступању у грађанским парницама Државе и имовинских маса, којима управља Држава;

2) законски прописи о заступању у грађанским парницама општина и других самоуправних тела, затим имовине верских заједница, даље друштава, задруга и братинских благајница као и о достави судских позива и других судских писмена овима ;

3) законски прописи о постављању заједничког скрбника (куратора) за имаоце деоних обвезница, које гласе на доносиоца или се преносе индосаментом, као и за имаоце заложница.

Закон о организацији финансијске управе од 7 децембра, 1929 год.:

§ 9. — Државна правобранилаштва заступају државу у њезиним имовно-правним односима из било које правне области пред редовним и посебним судовима и властима, дају правна мишљења која од њих траже министарства или дру-

га надлештва и установе и извршују друге послове, које им Министар финансија одреди.

Државу, односно Железничку дирекцију заступао је у овоме спору правни референт дирекције, док је по чл. 9 Закона о организацији финансијске управе од 7 децембра, 1929 год. (Службене новине Бр. 290—29) од тога дана једино Државно правозаступништво овлашћено да заступа државу у свима њеним имовно правним односима из којих било правних основа пред редовним судовима. Према овоме, заступање тужене стране — државе, односно железничке дирекције од стране шефа правног одсека дирекције није пуноважно и суд према томе није могао ни изрећи пресуду после ступања на снагу овог закона, 14 јуна, 1930 год., под Бр. 14955, кад на рочишту истог дана државу није заступао и државни правобранилац, па потом ни Апелациони суд није могао такву пресуду ожалбеном својом пресудом одобрити, кад тужена страна није била пуноважно по закону заступљена. И ако је до ступања на снагу реченог Закона о организацији финансијске управе од 7 децембра, 1929 год., железничку дирекцију у њеним споровима пред судовима могао заступати шеф њеног правног отсека према чл. 9 Уредбе о организацији финансијске управе од 25 јануара, 1919 год., ипак је од ступања на снагу поменутог Закона о организацији финансијске управе од 7 децембра, 1929 год., то право правног отсека дирекције престало и суд је био дужан на доцнија рочишта по томе спору позивати државног правобраниоца и њему све одлуке, као правном заступнику државе, достављати. — О. о. 30 јануара, 1932 год., Бр. 10113. — О. о. с. 18 октобра, 1932 год., Бр. 6241.

§ 128. — У поступку пред зборним судовима свију степена странке морају бити заступане адвокатом, било да се парница води пред већем било пред судијом појединцем.

Но ово се наређење не односи на првостепени поступак у брачним споровима; даље на прво рочиште и, уколико овај закон што друго не наређује, на парничне радње пред одређеним или замољеним судијом, пред претседником већа и старешином суда, као ни на оне изјаве и радње, које се врше у судској писарници.

Заступање ерара и јавних заклада уређује се посебним законом. Оно што овај закон наређује за адвокате и њихове заменике вреди и за заступнике ерара и њихове заменике.

Одговара § 27 аустр. Јурисдикционе норме.

Закон о уређењу редовних судова:

§ 91. — Ако странка којој је признато сиромашко право, а још јој није постављен адвокат од стране коморе, хоће да уложи правни лек против пресуде односно решења среског суда, суд ће наредити једном од својих судија или судијских помоћника да правни лек састави и да га благовремено преда, у ком случају потпис чиновника суда замењује потпис адвоката.

Све то вреди и за одговор на правни лек.

Мотиви: Прописано је принудно заступање адвокатима само за поступак пред зборним судовима првог и виших степена (§ 128). За тај поступак постоји фактичка потреба, да странке буду заступане адвокатима. За поступак пред среским судовима који је једноставнији, не постоји таква потреба. Овде прописати принудно

заступање адвокатима, било то само за парнице од веће вредности значило би, обзиром на сиромаштво већег дела нашег народа, онемогућити широким слојевима, да траже правду код судова. За поступак пред сресним судовима мора се препустити странкама да траже помоћ адвоката када то саме нађу за сходно. По искуству чини то и онако свака странка која је у стању да плати адвоката ако је ствар важнија. А за оне, који то не могу, вредеће пропис § 530, по којем, у поступку пред сресним судовима, странке, које не заступа адвокат, могу тужбу, предлоге и саопштења, изван усмене расправе изјавити у судски записник и § 531, по којем је суд дужан дати таквој странци упуте, како ће допунити или исправити тужбу писмено предату, која је мањкава.

Види §§ 127 и 129—141 Грађ. парн. пост.

§ 129. — Адвокати, јавни бележници и професори права на Универзитету уопште, а чиновници суда, државног правобранилаштва (одветништва), државног тужилаштва и Министарства Правде само, ако су способни за вршење судијске службе или адвокатуре, могу сами вршити парничне радње и не треба им адвокат ни у првом ни у вишем степену у парницама својим, своје супруге и деце као ни у оним парницама у којима су законски заступници других лица.

Одговара § 28 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 127, 128, 130—141, 142, 144 и 268 Грађ. парн. пост.

§ 130. — Где није прописано заступање адвокатом, може се поставити за пуномоћника свако својевласно лице.

Лица, која су суду позната као пискарачи (надрописари), не могу као пуномоћници заступати странке ни на расправи ни код других парничних радња. Против одлука о томе нема места засебном правном леку.

Одговара § 29 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 127—129 и 131—141 Грађ. парн. пост.

§ 131. — Адвокати или други пуномоћници имају при првој парничној радњи, коју предузму у парници, доказати изворним (оригиналним) пуномоћијем (§§ 388 до 390) или овереним преписом, да су овлашћени на заступање. Пуномоћије се може код суда задржати.

Ако је пуномоћије дато приватном исправом и посумња се о њезиној истинитости, може суд по предлогу или по службеној дужности наредити, да се поднесе од суда или бележника оверено пуномоћије. Против ове наредбе нема места правном леку.

Странка, која лично са заступником приступи суду може на рочишту изјавити да даје пуномоћије заступнику, а суд ће то усмено опуномоћавање записником утврдити.

Одговара § 30 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 127—130, 132—141 и 388—390 Грађ. парн. пост.

§ 132. — Адвокату издано пуномоћије за вођење парнице (парнично пуномоћије) овлашћује га по сили закона:

1. да поднесе и прими тужбу и да врши све парничне радње које се тичу парнице, рачунајући овамо и оне, које проузрокује противтужба, тужба због ништавости или тужба за обновљење, даље предлог за привремене наредбе као и тужба у смислу § 117;

2. да склапа поравнања (нагодбе) о предмету парнице, да призна противникове захтеве, да се одрече захтева које је ставио његов властодавац;

3. да издејствује привремене наредбе;

4. да захтева извршење (егзекуцију) ради обезбеђења и намирења и да предузме све радње које се у том поступку покажу као потребне;

5. да прима досуђене трошкове од противне странке; и

6. да издато му парнично пуномоћије пренесе на другог адвоката како за поједине радње тако и за отсеке поступка. Тамо где је прописано заступање адвокатом, може овога по његовом овлашћењу, заменити адвокатски приправник који је код њега запослен и на замењивање по закону овлашћен (§ 133); а за оне парничне радње, за које није прописано заступање адвокатом, може поставити и друге заменике.

Одговара § 31 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 117, 127—131 и 133—141 Грађ. парн. пост.

§ 133. — Адвокатски приправник који је уписан у именику адвокатских приправника, може заменити адвоката код којега је на вежби кад се легитимише уверењем одбора адвокатске коморе, но код апелационог и управног суда само, ако је положио адвокатски испит (§ 26 Закона о адвокатима).

Одговара § 31 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 127—132, 134—141 и 561 Грађ. парн. пост.

§ 134. — Ограничење законскога обима парничнога пуномоћија, макар да је оно изражено у пуномоћију, има према супротној страни правнога дејства само у колико се ограничење тиче овлашћења, означених у § 132 под бројевима 2 и 3 и у колико је то противној страни нарочито преко парничног суда до знања стављено.

Одговара § 32 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 127—133 и 135—141 Грађ. парн. пост.

§ 135. — Лицима која нису адвокати може странка издати парнично пуномоћије или их овластити само за поједине парничне радње.

Обим, дејство и трајање парничног пуномоћија оцењиваће се по прописима овога закона, а обим, дејство и трајање пуномоћија за поједине парничне радње, оцењиваће се, у колико законом није што друго наређено, по садржини пуномоћија и по грађанском праву.

Одговара § 33 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 127—134, 136—141, 219 и 222 Грађ. парн. пост.

§ 136. — Парничне радње, које пуномоћник предузима на основу парничног пуномоћија, имају према противнику исто правно дејство као да их је предузео сам властодавац. Но то вреди за признање чињеница и друге чињеничне изјаве само у колико не буду одмах опозвани, допуњени или исправљени од странке, која је дошла заједно са пуномоћником.

Одговара § 34 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 127—135 и 137—141 Грађ. парн. пост.

§ 137. — Парнично пуномоћије не престаје смрћу властодавца ни променом у погледу његове парничне способности или његовог законског заступства.

Но правни последник властодавца или нови законски заступник парнично неспособне странке може у свако доба опозвати парнично пуномоћије.

Одговара § 35 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 127—136, 138—141, 219, 222 и 224 Грађ. парн. пост.

§ 138. — Ако се пуномоћије за вођење парнице или за поједине парничне радње опозове или откаже, то према противној страни вреди тек онда, кад јој странка преко парничног суда јави, да је пуномоћије престало, а у парницама, где је заступање преко адвоката прописано, кад јој странка јави свога ново постављеног адвоката. Једно и друго бива доставом поднеска. У погледу тога достављања вреди наређење § 126.

После отказа пуномоћија пуномоћник је дужан и овлашћен још за месец дана да ради за властодавца само у толико, у колико је потребно да од њега уклони какву правну штету.

Одговара § 36 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 127—137 и 139—141 Грађ. парн. пост.

§ 139. — Суд ће у сваком стању поступка по службеној дужности пазити на недостатак пуномоћија.

Ако у парницама, у којима је прописано заступање адвокатом, није пуномоћије поднесено већ у тужби односно у одговору на тужбу, а странка, у року који ће јој одредити председник већа, не поднесе пуномоћије које је издала адвокату, председник већа одбациће тужбу, односно одговор. Нема места продужењу овога рока.

Одговара § 37 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 127—138, 140, 141, 325, 335, 565, 571, 588, 598 и 632 Грађ. парн. пост.

§ 140. — Код појединих хитних парничних радњи може суд по својој оцени допустити да за странку привремено изврши парничну радњу лице, које није поднело пуномоћије и то по нахођењу суда или пошто оно противну странку обезбеди за могућну штету и трошкове или без тога обезбеђења.

Суд ће одмах наредити, да се накнадно поднесе пуномоћије за извршење парничне радње, или да се добави накнадно одобрење за те радње, а док не протече за то одређени рок застаће се са издавањем наредбе или одлуке. Пошто тај рок безуспешно протече, поступаће се без обзира на ту парничну радњу; противна странка има право захтевати накнаду трошкова и штете, проузроковане тим привременим допуштањем оваквог заступања.

Осим одлуке о накнади трошкова и штете не могу се засебним правним леком побијати судске одлуке, издане у смислу предњих наређења.

Одговара § 38 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 127—139 и 141 Грађ. парн. пост.

§ 141. — У колико овај закон не чини разлику односе се његова наређења о парничним странкама и на њине пуномоћнике.

Одговара § 39 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 127—140, 143, 144, 151, 264, 268 и 469 Грађ. парн. пост.

Пета глава. Парнични трошкови.

§ 142. — Свака ће странка претходно сама сносити трошкове, које је проузроковала својим парничним радњама. Обе ће странке заједнички сносити трошкове таквих судских радња, којима су обе странке заједнички дале повода, или које се предузимају од суда по предлогу или по службеној дужности у интересу обеју странака.

У колико странци припада право на накнаду трошкова, које је поднела, цениће се по прописима ове главе, кад овај закон не наређује што друго.

Одговара § 40 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 111, 149, 151, 153, 218, 264, 312, 376, 405, 422, 428, 429, 450, 461, 464 и 482 Грађ. парн. пост.

§ 143. — Странка, која у парници буде потпуно побеђена, има противној странци као и њезином споредном умешачу накнадити све вођењем парнице проузроковане трошкове, који су били потребни ради целисходног остваривања или одбране права. О висини и потреби трошкова одлучује суд по својој увиђавности при чему ће брижљиво оценити све околности, а неће допустити доказни поступак.

Ако постоји службено прописана тарифа за награде адвоката или иначе за висину трошкова, онда ће се трошкови одмерити по тој тарифи.

По првом ставу овога параграфа досуђиваће се и трошкови, који постану суделовањем адвоката, који не станују у месту где је извршена парнична радња. Ако је суделовало више адвоката за исту странку, припада јој накнада трошкова, као да је суделовао само један адвокат, осим ако је била потребна промена у особи адвоката.

Одговара § 41 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 145, 152 и 529 Грађ. парн. пост.

§ 144. — За свој лични труд не може ни странка ни споредни умешач захтевати накнаду. Ако је било потребно да странка дође лично пред суд, а нарочито, ако је странка без пуномоћника приступила пред срески суд, онда ће јој се досудити накнада за штету, коју је услед дангубе претрпела, као и накнада путних трошкова.

Ако странку заступа лице, које не припада сталежу адвокатском нити бележничком, наложиће се побеђеној странци, да противној странци накнади само државне таксе и потребне издатке у готовом новцу, проузроковане вођењем парнице. Но ово ограничење не вреди у погледу накнаде парничних трошкова, што тражи парнична странка коју по законским прописима заступа државно правобранилаштво.

Одговара § 42 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: По аустријском закону може странка коју је заступао пуномоћник који није ни адвокат ни бележник, тражити само накнаду такса и осталих готових издатака, али не и трошак за приступ пуномоћника (§ 42 ст. 2 аустр. Грађ. парн. пост.).

Ово гледиште није оправдано, јер зашто на пр. да не би жена, коју је заступао муж, смео тражити онај трошак, који би она добила да је сама приступила.

Стога одступајући од аустријског закона прописује се, да странка у таквом случају може тражити онај трошак, који би добила, да је сама приступила.

Види §§ 142, 143 и 145—157 Грађ. парн. пост.

§ 145. — Ако свака странка делимично победи, а делимично подлегне, онда ће се трошкови међусобно пребити или сразмерно разделити. Тај се део трошкова може утврдити бројем или постотком.

Но суд може и при таквом исходу парнице наложити једној странци накнаду свију трошкова, које су противна странка и њен споредни умешач имали, ако је противна странка подлегла само у сразмерно незнатном делу својега захтева, а због тога дела нису настали посебни трошкови, или ако је величину њезине тражбине у парници тек требало утврдити вештацима, по узајамном обрачунавању или по увиђавности суда.

Одговара § 43 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 142—144 и 146—157 Грађ. парн. пост.

§ 146. — Ако се суд из околности увери, да је странка могла још раније изнети чињенице и доказна средства, па се услед тога задоцњења одуговлачило свршавање парнице, може суд по предлогу или по службеној дужности наложити тој странци, да накнади сасвим или од части парничне трошкове, баш ако и победи.

То вреди нарочито и онда, када је странка, која је победила, требала да своје наводе и доказе изнесе већ у припремним поднесцима, а она је то доцније учинила те је на тај начин одуговлачила расправу или довршење парнице.

Одговара § 44 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 142—145, 147—157, 243, 244, 257, 321, 338, 353 и 359 Грађ. парн. пост.

§ 147. — Ако туженик својим поступком није дао повода тужби и ако је одмах на првом рочишту признао тужбени захтев, мора тужилац своје парничне трошкове сносити а туженику његове накнадити.

Одговара § 45 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 142—146 и 148—157 Грађ. парн. пост.

§ 148. — Ако се странка, која је дужна накнадити трошкове састоји из више лица, која у главној ствари нису солидарно одговорна, трошкови се деле по главама. Но кад је знатна разлика у погледу учешћа у парници, одредиће суд уделе у накнади по сразмери тога учешћа.

Уколико на накнаду трошкова обавезна лица у главној ствари одговарају солидарно по прописима грађанског права, протеже се ова солидарна одговорност и на парничне трошкове досуђене противној странци. За трошкове који су настали тиме што су поједини учесници предузели посебне парничне радње, не одговарају остали учесници.

Одговара § 46 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 112, 121, 142—147 и 149—157 Грађ. парн. пост.

§ 149. — Трошкови склопљенога поравнања сматраће се као узајамно пребијени, ако у њему није што друго уговорено. То исто

вреди и за трошкове у парницама које су поравнањем свршене, ако њихова накнада није већ једној странци досуђена правоснажном одлуком, а о тој досуди не би ништа у поравнању било споменуто.

Странке могу споразумно поверити суду одмеравање износа оних парничних трошкова, које по склопљеном поравнању једна странка има да накнади другој. Против ове одлуке суда нема места правном леку.

Трошкови безуспешно покушаног поравнања сматраће се као парнични трошкови. То вреди и за случај § 529.

Одговара § 47 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: Закон предвиђа у § 529 у сагласности са § 433 аустр. Грађ. парн. пост. да може странка која намерава поднети какву тужбу, тражити да се још пре поднесене тужбе противник позове пред срески суд његовог пребивалишта због покушаја поравнања.

У аустријској пракси се је појавила сумња, да ли је странка могла трошак безуспешнога покушаја поравнања урачунати у парнични трошак, када се после поднесе тужба. Да се спречи таква сумња при примени овога прописа додана је § 149 закона (који одговара § 47 аустр. Грађ. парн. пост.) одредба да се тај трошак сме урачунати у парнични трошак. Ово решење је стварно оправдано а служиће у корист ове институције, која је у интересу да се парнице по могућности избегавају.

Види §§ 142—148, 150—157, 206, 218, 376, 424 и 529 Грађ. парн. пост.

§ 150. — Ако је странка својом кривњом или случајем, који се њој десио, проузроковала противној страници трошкове, онда јој суд може по предлогу или по службеној дужности наложити накнаду ових трошкова независно од исхода парнице.

Странка, којој је накнада таквих трошкова већ у току парнице била досуђена, није дужна вратити их ни онда, ако буде у главној ствари осуђена на накнаду парничних трошкова.

Одговара § 48 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 142—149, 151—157, 206, 218, 247 и 622 Грађ. парн. пост.

§ 151. — Законским заступницима, адвокатима и другим пуномоћницима може суд по предлогу или по службеној дужности наложити, да сами сносе или да из своје имовине накнаде оне трошкове, које су проузроковали својом грубом кривњом.

То нарочито вреди и за увећање трошкова које је проузроковано грубом кривњом на тај начин што се у поднеску навађало оно што у ствар не спада или што су поднесци сувише опширни.

Одлука о томе донеће се засебним закључком. Пре него што се одлучи, саслушаће се о томе заступник, односно пуномоћник. Чим овај закључак постане правноснажним, може се извршити из имовине дотичног лица.

Одговара § 49 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 142—150, 152—157, 178, 183, 184, 243, 268, 606 и 622 Грађ. парн. пост.

§ 152. — Наређења §§ 142 до 151 меродавна су и за поступак поводом правних лекова и за одлуке које имају донети судови другог и трећег степена о трошковима поступка спроведеног на основу правних лекова. Тако исто вреде та наређења и онда када виши суд, преиначујући одлуку нижега суда, има одлучивати и о трошковима целога поступка, који је претходио. Околност што једна странка има за себе одлуке нижих судова није меродавна за питање о накнади трошкова целога поступка.

Одговара § 50 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 142—151, 153—157, 569 и 570 Грађ. парн. пост.

§ 153. — Ако услед правног лека или по службеној дужности поступак нижег суда буде укинут или ако буде оглашен за ништаван, а једној се странци може приписати у кривњу, да је поступак био отпочет или настављен, ма да је постојао укидни разлог или разлог ништавости или јој се има приписати у кривњу што је настао укидни разлог или разлог ништавости, може суд, по предлогу или по службеној дужности, одлучити, да та странка накнади трошкове укинутога поступка и трошкове који су настали поводом правног лека.

Ако се укинути поступак водио услед тога што суд из очевидне грубе кривње није пазио на постојећи укидни разлог или разлог ништавости, или ако је суд очевидном грубом кривњом проузроковао укидање поступ-

ка, може се по предлогу или по службеној дужности, судији појединцу, или оним члановима већа, који су за ту очевидну грубу кривњу одговорни, наложити да накнаде трошкове укинутога поступка као и трошкове настале поводом правнога лека. Пре одлучивања суд ће саслушати одговорне судије. Овај закључак којим је накнада трошкова наложена, може судија побијати рекурсом (§ 608).

Ако се због ништавости укине само одлука а не и поступак, одлучивање о накнади трошкова оставиће се за нову одлуку о самој ствари.

Осим тих случајева трошкови укинутог или уништеног поступка међусобно ће се пребити.

Одговара § 51 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: Претпоследњим ставом § 153 наиме одредбом да се у случају ако се укине само одлука (пресуда, закључак), а не и поступак који је одлуци претходио, имаде одлучивање о накнади парничног трошка задржати за нову одлуку о ствари, допуњава се преузетим § 51 аустр. Грађ. парн. пост. Тиме се решава једно питање које је у аустријској јудикатури било спорно.

Види §§ 142—152, 154—157, 571, 572, 597, 604 и 623 Грађ. парн. пост.

§ 154. — Суд ће у свакој пресуди и у закључку, којим се спорна ствар за тај степен (инстанцију) свршава, одлучити и о накнади парничних трошкова. У закључцима у којима се спорна ствар не свршава, може суд одлучити о накнади трошкова само онда, кад дужност накнаде не зависи од одлуке о главној ствари.

Ако суд доносећи делимичну пресуду, није кадар у погледу пресуђених захтева или делимичног захтева одмах да одлучи и о трошковима, има се у пресуди изрећи у колико се одлука о том оставља за касniју пресуду.

Одговара § 52 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 142—153, 155—157, 206, 218, 249, 325, 422, 423, 450, 487, 489, 519, 553, 562, 568, 604, 607, 643 и 654 Грађ. парн. пост.

§ 155. — Кад се усмено објављује пресуда или закључак којим се налаже накнада трошкова, може се одмерење износа трошкова задржати за писмени отправак пресуде или закључка, у случајевима када је писмени отправак прописан.

Одговара § 53 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 142—154, 156, 157 и 510 Грађ. парн. пост.

§ 156. — О дужности накнаде трошкова одлучиваће се без предлога странке, ако је на време поднесен трошковник (списак трошкова).

Странка која тражи накнаду трошкова има предати суду трошковник са потребним прилозима, пре но што се закључи расправа која непосредно претходи одлучивању о накнади трошкова (§ 154); но ако се има одлучивати без претходне расправе, онда странка

мора трошковник с прилозима предати још приликом њеног преслушања или заједно с предлогом, о којем треба суд да одлучи.

Одговара § 54 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 142—155 и 157 Грађ. парн. пост.

§ 157. — Одлука о трошковима, која је садржана у пресуди парничног суда, може се побијати само рекурсом, ако се заједно не побија и одлука о главној ствари.

Ако једна странка побија пресуду само у погледу трошкова, а друга у погледу главне ствари, онда ће суд другога степена у исто време донети одлуку и по призиву и по рекурсу.

Одговара § 55 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: Обзиром на пропис § 57 аустр. Грађ. парн. пост. појавила се је у пракси сумња, како треба поступати ако једна странка побија пресуду само у погледу трошка рекурсом а друга у погледу саме ствари призивом. Да се ова сумња уклони унета је у § 157 (који одговара § 55 аустр. Грађ. парн. пост.) одредба, да ће у таквом случају призивни суд једном одлуком решити и призив и рекурс.

Види §§ 142—156, 578, 611, 622, 645 и 654 Грађ. парн. пост.

Шеста глава. Обезбеђивање.

Начин обезбеђивања.

§ 158. — Ако парничне странке нису друкчије уговориле, обезбеђење, које је прописано овим законом, даје се по правилу полагањем готовог новца код суда.

Ако то суд одобри, могу се за обезбеђење место готовог новца положити код суда домаћи вредносни папири, који се бележе на берзи а по оцени суда дају довољно покриће или уложнице домаћих новчаних завода или земљорадничких (сељачких) задруга. Давање обезбеђења средством укњижбе (интабулације) на непокретнинама, које леже у нашој држави, или средством поручанства, може суд допустити само ако се увери, да се на други начин обебеђење не може никако или може само тешко остварити.

На предмету датом за обезбеђење, чим је положен суду, стиче се заложно право за обезбеђени захтев.

Одговара § 56 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 140, 160—163, 216 и 618. Грађ. парн. пост.

Обезбеђивање парничних трошкова.

§ 159. — Ако није државним уговорима што друго наређено, дужни су иностранци кад туже у нашој држави, на захтевање туженика обезбедити парничне трошкове, осим:

1) ако по законима државе, којој тужилац припада, држављани Краљевине Југославије нису обавезни давати обезбеђење;

2) ако тужилац, у подручју Краљевине Југославије, поседује довољно имовине у непокретнинама или укњиженим тражбинама (интабулацијама) за покриће парничних трошкова;

3) код тужаба у брачним парницама;

4) код меничних, чековних, мандатних ту-

жаба, код противтужбе као и код тужбе подигнуте услед јавнога позива суда.

Буде ли сумње о том ,какви закони, наређења или какво поступање постоји у држави, којој припада тужилац, затражиће се о томе објашњење од Министра правде. Оно је за суд обавезно.

Одговара § 57 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: Аустр. Грађ. парн. поступак прописује у § 60, да се тужилац може ослободити дужности давања обезбеђења парничног трошка, ако заклетвом потврди да га не може дати. Ово се решење питања не може одобрити. Наиме не сме се сметнути с ума, да институција обезбеђења парничног трошка има у виду заштиту наших грађана од неоправданих тужби иноземаца осигуравши им наплату трошкова, ако се иноземац одбије с тужбом. Дати иноземцу могућности да се на тако лак начин реши дужности обезбеђења парничног трошка јесте тим мање оправдана, што је дужност обезбеђења наметнута само припадницима оних држава, чије законодавство то исто тражи од наших грађана (в. § 159 бр .1 Закона) и што институција права сиромаштва даје и сиромашним иноземцима могућност трошка (в. § 164 ст. 2 и § 165 бр. 2 Закона).

Такове одредбе немају ни немачки ни мађарски Грађ. парн. пост.

Из ових разлога је у овом питању одступљено од аустријског закона. Доследно томе елиминисани су у § 161 и 163 Закона прописи који говоре о полагању заклетве.

Види §§ 158, 160—163 и 165 Грађ. парн. пост.

§ 160. — Туженик је дужан на првом рочишту и пре него што се упусти у расправљање о главној ствари, ставити предлог да му се обезбеде парнични трошкови и назначити износ захтеваног обезбеђења, иначе губи право да то тражи. Касније може туженик захтевати да му се да обезбеђење, само ако у току парнице наступе претпоставке за обезбеђење или ако се у току парнице покаже, да дато обезбеђење није довољно. Но накнадном захтевању да се даде или допуни обезбеђење нема места у случају, кад је неоспорени део тужиочеве тражбине довољан за покриће туженикових трошкова.

О предлогу да се даде или допуни обезбеђење одлучује се закључком.

Одговара §§ 58 и 59 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 158, 159, 161—163, 334 и 537 Грађ. парн. пост.

§ 161. — Ако се усвоји предлог, онда ће се у закључку одредити висина обезбеђења као и рок, у којем тужилац мора положити обезбеђење.

При одмеравању износа обезбеђења узеће се у обзир трошкови, које ће вероватно имати туженик, али се неће обазирати на трошкове, који би могли настати услед његове противтужбе. Тужилац има у одређеном року дати обезбеђење.

У писменом отправку закључка саопштиће се тужиоцу, да ће суд, ако безуспешно протече рок поменут у првом ставу, по предлогу туженика изрећи, да је тужба повучена,

или ако буде предлог стављен у поступку поводом правних лекова (§ 160), да ће се сматрати да је тужилац повукао правни лек. И о једном и о другом одлучује се закључком после усменога или писменога преслушања тужиочева.

Одговара § 60 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 158—160, 162, 163, 332 и 333 Грађ. парн. пост.

§ 162. — Ако је туженик благовремено ставио предлог да му тужилац обезбеди трошкове, онда туженик није дужан наставити поступак у главној ствари, све док се не одлучи о његовом предлогу.

Ако се предлог одбије, суд може наредити настављање поступка, не чекајући да закључак постане правноснажним, а против те наредбе нема места рекурсу.

Предлог да се допуни обезбеђење не одлаже поступак.

Одговара § 61 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 158—161, 163, 227, 334 и 579 Грађ. парн. пост.

§ 163. — Чим се благовремено даде обезбеђење наставиће се поступак у главној ствари, по предлогу једне или друге странке.

Одговара § 62 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 158—162 и 228 Грађ. парн. пост.

Седма глава. Сиромашко право.

§ 164. — Суд може, брижљиво оцењујући све околности, признати сиромашко право оној странци, која не може парничне трошкове сносити без штете по нужно издржавање своје и своје породице.

Иностранцима се признаје ово право само под претпоставком узајамности. Ако се сумња, да ли постоји узајамност, добавиће се о томе објашњење Министра Правде, које је за суд обавезно.

Одговара § 63 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 165—174 Грађ. парн. пост.

§ 165. — Признањем сиромашкога права добија странка у тој парници:

1) привремено ослобођење од плаћања такса и других државних пристојби, које се плаћају поводом парнице;

2) ослобођење од давања обезбеђења за парничне трошкове;

3) право тражити, да јој се постави адвокат, који ће привремено водити парницу бесплатно, али само уколико је за вођење парнице прописано заступање адвокатом;

4) право да у спору за који није прописано заступање адвокатом, а у којем треба да поднесе тужбу суду ван места својега пребивалишта или сталног боравишта, сме код среског суда својега пребивалишта или сталног боравишта дати у записник своју тужбу, и затражити да се тај записник спроведе парничноме суду, те да јој овај постави заступника, који ће је у парници бесплатно заступати; за такве заступнике поставиће се чиновници државнога тужиоштва или суда;

5) привремено ослобођење од плаћања пристојби, путних трошкова, дневница и т. д.

изасланих судских чиновника и служитеља, извршних органа, сведока, вештака, затим трошкове за потребне огласе, преписе и рубрике, напослетку потребних издатака у готову новцу које учине постављени од суда законски заступници или сиромашкој страни постављени адвокати или заступници. Ти ће се трошкови привремено исплаћивати из државне благајне.

Одговара §§ 64 и 65 аустр. Грађ. парн. пост.

Уводни закон за Законик о судском поступку у грађанским парницама (Грађански парнични поступник):

Чл. 27. — (1) Адвокат који је у смислу § 165 бр. 3 Грађанског парничног поступника постављен за заступника сиромашне странке, може код парничног суда првог степена предложити да се разреши дужности заступања, ако сматра, да су остваривање или одбрана права, који су му предати, обесни или безизгледни. Парнични суд одлучује о таквом предлогу закључком, пошто преслуша сиромашну странку. Сиромашна странка може рекурс против овог закључка и у поступку пред зборним судом дати у судски записник.

(2) Тиме што је адвокат правноснажно разрешен дужности заступања, престаје, у парницама у којима је прописано принудно заступање адвокатом, у исто време и дозвољено сиромашко право за ту парницу.

Закон о уређењу редовних судова:

§ 91. — Ако странка којој је признато сиромашко право, а још јој није постављен адвокат од стране коморе, хоће да уложи правни лек против пресуде односно решења среског суда, суд ће наредити једном од својих судија или судијских помоћника да правни лек састави и да га благовремено преда, у ком случају потпис чиновника суда замењује потпис адвоката.

Све то вреди и за одговор на правни лек.

Господин Министар правде актом од 3 новембра 1931 год., Бр. 124612 доставио је Касационом суду у овереном препису питање првостепеног суда у Плевљима од 14 новембра, 1931 год., Бр. 7275 о томе: 1. Ко ће сносити трошкове за излазак чиновника судских на лице места ради вршења увиђаја и вештачења по грађанским споровима, — 2 за тим трошкове полицијске власти, кад по наредби суда има да изврши увиђај или вештачење у грађанским споровима — и 3. трошкове за извршење судске пресуде, — све у случају, да је заинтересовани парничар сиромашног стања. Тражио је, да Касациони суд да своје мишљење по овом питању.

Касациони суд у данашњој својој општој седници проучио је ово питање, па је нашао:

У глави VII Законика о поступку судском у грађанским парницама од 13 јула, 1929 год., говори се о сиромашком праву. У § 165 овога Законика стоји, да признањем сиромашког права странка добија, поред привилегија означених у тач. 1—4 и привилегије из тач. 5 а на име: „Привремено ослобођење од плаћања пристојби, путних трошкова, дневница итд. изасланих судских чиновника и служитеља, извршних органа, сведока, вештака итд." Ти ће се трошкови привремено исплаћивати из државне благајне.

Како је цела VII глава која говори о сиромашком праву на важности од 30 јула, 1930 год., то се трошкови означени у писму Госпо-

дина Министра правде Бр. 124612 имају привремено исплаћивати из државне благајне. Кад ће се пак, где и на који начин исплаћивати ови трошкови, по чл. 47 Уводног закона има се регулисати Уредбом — правилником, који има да донесе Господин Министар правде, у споразуму са надлежним министром, овде Министром финансија.

Из Опште седнице Касационог суда од 9 децембра, 1931 год., Бр. 12293.

Распис Министра правде Бр. 29639 од 22 марта, 1932 год.:

Министар финансија, Одељ. пореза доставило је актом од 19 фебруара, о. г. Бр. 85057-31 овом Министарству ово:

„Покренуто је питање, да ли је довољно, да странка само један пут прикључи тужби уверење о имовинском стању, ма колико би година трајао судски поступак, или, како је било у пређашњем поступку треба да се уверење о имовинском стању понови сваке године односно да ли уверење о имовинском стању застарева након извесног рока; Минист. Финансија, Одељ. пореза, на основу §-а 43 зак. о суд. таксама даје по овоме предмету следеће објашњење:

У смислу §-а 8 одељ. А став (1) и (2) зак. о суд. таксама признавање сиромашког права врши се по прописима §§ 164—174 грађ. парн. поступника; а § 165 Грађ. парн. поступка каже одмах у почетку:

„Признањем сиромашког права добија странка у тој парници". То значи, да ослобођења, која су даље у овом §-у наведена, важе за целу парницу без обзира на време трајања дотичне парнице. Са овим прописом у сагласности је

пропис §-а 8 одељ. А, став (4) Зак. о суд. таксама, где је казано, да дејство признавања сиромашког права почиње оног дана, кад се суду преда молба са уверењем о имовинском стању и да вреди за све списе, радње и исправе, за које је по пропису §-а 2 Зак. о суд. таксама настала таксена обавеза тога дана или доцније.

Каутелу против евентуалне злоупотребе пружа § 169 Грађ. парн. поступка, где је нормирано да може парнични суд првог степена одузети у свако доба сиромашко право, и то по предлогу или по службеној дужности, чим се покаже, да претпоставке, потребне за признање овога права нису постојале у време његовог признања; кад су пак те претпоставке у току парнице престале услед промене имовинског стања странке и онда ће парнични суд првог степена по предлогу или по службеној дужности изрећи, да је сиромашко право престало.

Са §-ом 169 Грађ. парн. пост. у вези је пак § 172 истог закона, где је прописано, да ако постоје претпоставке за то, да се признато сиромашко право доцније одузме, да ће се странци, којој је одузето то право по службеној дужности или по предлогу којега учесника наложити, да накнадно плати оне износе, од којих је била привремено ослобођена.

Начин како ће се формално поступати у оваквим случајевима прописан је у чл. 26 правил. о изврш. зак. о суд. таксама.

Не сме се губити из вида пропис члана 12 став (10) поменутог правилника, према коме уверење о имовинском стању, на основу кога се тражи признање сиромашког права, не сме бити старије од једне године у моменту тражења.

Старије уверење може се употребити само онда, ако власт која га је издала, најдаље шест месеци пре употребе писмено потврди, да нису настале никакве промене.

Даље се не сме губити из вида и пропис чл. 13 става (2) правилника о извршењу Зак. о судским таксама, где је казано да признање сиромашког права за парницу остаје на снази и за извршни поступак само онда, ако се поведе извршни поступак најдаље шест месеци после коначног свршетка парнице". —

С обзиром на § 166 Зак. о суд. пост. у грађ. парницама, одлуку о признању сиромашког права, доноси онај суд, у чијем подручју сиромашна странка има своје пребивалиште или стално боравиште. У случају кад је питање признања сиромашког права жени у бракоразводној парници, има се узети да молиља има за своје пребивалиште оно место у коме њен муж живи, пошто не подноси доказе да је између њих брак разведен, да би, као таква, могла сама себи опредељивати боравиште. — О. о. 23 марта, 1931 год., Бр. 3509.

Види §§ 164 и 166 — 174 Грађ. парн. пост.

§ 166. — Молба за признање сиромашког права поднеће се писмено или у записник код парничког суда првог степена или у записник код среског суда у чијем подручју сиромашна странка има своје пребивалиште или стално боравиште.

У молби ће се навести правна ствар, за коју треба признати сиромашко право, и приложити уверење (сведоџбу) о имовинским при-

ликама сиромашне странке. У уверењу мора бити наведен приход који странка има од своје зараде или из других извора, као и лица која парнична странка има издржавати, а осем тога мора се нарочито потврдити, да странка није кадра намиривати трошкове поступка (§ 164 став 1).

За издавање таквих уверења надлежна је општинска власт оне општине у којој сиромашна странка има своје пребивалиште или боравиште, а уредбом надлежних министара прописаће се поступак за издавање и потврђивање таквих уверења.

Лицима која су под старатељством (штитништвом или скрбништвом) могу таква уверења издавати и старатељске власти.

Одговара § 65 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 164, 165, 167—174 и 608 Грађ. парн. пост.

§ 167. — Одлуку о томе да ли ће се странци којој је признато сиромашко право, доделити адвокат (§ 165 број 3), доноси у сваком случају парнични суд првога степена.

Који ће адвокат заступати сиромашну странку одређује одбор адвокатске коморе.

Одговара § 66 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 164—166 и 168—174 Грађ. парн. пост.

§ 168. — Ако у току парнице настане потреба, да се изван подручја суда, у којем пребива постављени адвокат сиромашне стран-

ке, изврши панична радња, код које треба да суделује адвокат, онда ће, по предлогу постављеног адвоката или сиромашне странке одбор надлежне адвокатске коморе одредити адвоката, који пребива у подручју суда, где ће се парнична радња извршити.

Одговара § 67 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 164—167, 169—174 и 343 Грађ. парн. пост.

§ 169. — Парнични суд првога степена одузеће у свако доба сиромашко право и то по предлогу или по службеној дужности, чим се покаже да предпоставке потребне за признање овога права нису постојале у време његовог признања; кад су пак те претпоставке у току парнице престале услед промене имовинског стања странке, и онда ће парнични суд првога степена по предлогу или по службеној дужности изрећи да је сиромашко право престало.

Смрћу странке престаје признато јој сиромашко право.

Одговара § 68 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 164—168 и 170—174 Грађ. парн. пост.

§ 170. — Странке, које неистинитим наводима измаме признање сиромашкога права, казниће парнични суд због обести (§ 268).

Ко у уверењу, поменутом у § 166, знајући, наведе што неисправно или потврди као истинито оно што зна да није исправно, одговара, ако је сиромашко право признато, за износе, од којих је странка била привремено ослобођена, за трошкове заступања адвокатом као и за сву осталу нанесену штету.

Одговара § 69 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 164—169 и 171—174 Грађ. парн. пост.

§ 171. — Ако се противнику сиромашне странке наложи накнада парничних трошкова могу се непосредно од њега наплатити и трошкови означени у § 165 број 1 и 5, од којих је странка била привремено ослобођена, као и награда и издаци адвоката који је заступао сиромашну странку.

Одговара § 70 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 164—170 и 172—174 Грађ. парн. пост.

§ 172. — Ако постоје претпоставке за то да се признато сиромашко право доцније одузме, онда ће се странци, којој је одузето то право, по службеној дужности или по предлогу којега учесника наложити, да накнадно плати оне износе од којих је била привремено ослобођена. С обзиром на имовинско стање сиромашне странке, може јој се наредити и само делимично накнадно намирење.

Кад се странци нареди такво накнадно плаћање, имаће странка у првом реду да намири издатке у готовом новцу, који по § 165 број 5 падају на терет државе, затим да под-

мири награду и трошкове адвоката, а напослетку да плати таксе и државне пристојбе.

Чим постане правноснажан закључак издан по првом ставу, он се може извршити из имовине странке, обвезане на накнадно плаћање.

Одговара § 71 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 164—171, 173, 174 и 608 Грађ. парн. пост.

§ 173. — У случајевима назначеним у § 166, 167, 169 и 172 одлучиће се о стављеним предлозима без претходне усмене расправе. Но суд може тражити потребна обавештења.

Закључак, да се којој странци призна сиромашко право и закључак да се сиромашној странци има поставити адвокат, не може се побијати правним леком.

Странке могу предузимати радње из ове главе без адвоката и пред зборним судом.

Одговара § 72 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 164—172, 174, 239 и 608 Грађ. парн. пост.

§ 174. — Ниједна се странка не може противити, да се упусти у парницу или да настави расправљање нити може тражити да се продуже рокови или одгоде рочишта због тога што је предана молба за признање сиромашкога права или што је стављен други који предлог према прописима ове главе.

Но ако је сиромашна странка благовремено дала молбу за признање сиромашкога

права, а о њој није донет закључак, или ако је повољно решено, али саромашној странци није још постављен заступник сиромашних, не може се у поступку, где је прописано заступање адвокатом с тога разлога, што је сиромашна странка приступила без адвоката на рочиште одређено за усмену спорну расправу или што није на време предан одговор на тужбу, донети пресуда због изостанка или због неподношења одговора на тужбу.

Одговара § 73 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 164—173, 492, 494 и 495 Грађ. парн. пост.

Други одсек. Поступак.

Прва глава. Поднесци.

§ 175. — Писмени поднесци, којима се по овоме закону ван усмене расправе могу да стављају суду предлози, молбе или саопштења, морају садржавати:

1. означење суда, затим странака по презимену и имену, занимању и боравишту, положају у парници, њихових заступника и означење спорнога предмета;

2. означење прилога и њихов број, као и да ли се прилози подносе у изворнику или у препису;

3. потпис саме странке или њеног законског заступника или пуномоћника, а и потпис адвоката у парницама, у којима је прописано заступање адвокатом (§§ 128. и 129.).

Одговара §§ 74 и 75 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 176—186 Грађ. парн. пост.

§ 176. — У сваком поднеску даље ће се навести кратко и прегледно чињенице којима се предлози образлажу.

Ако је потребно, да се поједини наводи докажу или учине вероватнима, означиће се појединачно и доказна средства којима ће се странка служити.

Одговара § 76 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 175 и 177—186 Грађ. парн. пост.

§ 177. — Ако се о предлогу, стављеном у поднеску, има усмено расправљати, приложиће се поднеску само преписи исправа, на које се странка позива; ако долазе у обзир само делови исправе, довољно је приложити извод, у којем стоји увод, место које се односи на ствар, завршетак, датум и потпис.

Ако су исправе већ познате противној странци или ако су знатног обима, довољно је да се оне у поднеску тачно означе и да се понуди противној странци да их прегледа или да се предаду суду кад се то захтева.

Ако се исправе не налазе у рукама странке, онда ће се навести начин, на који ће се прибавити.

Одговара § 77 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 175, 176 и 178—186 Грађ. парн. пост.

§ 178. — Поднесци, којима се припрема усмена расправа (припремни поднесци) садржаваће поред онога, што је наведено у § 175. још и:

1. предлоге, које странка намерава да стави на усменој расправи;

2. чињенице, приказане на начин изложен у § 176. на које ће се странка позивати на усменој расправи ради образложења својих предлога или ради побијања противникових предлога, као и доказна средства, којима ће се странка служити на расправи у циљу да би доказала властите наводе или да би побила противникова чињенична тврђења;

3. ако треба, и изјаве о томе, да ли је истинит, тачан и потпун навод о чињеницама, садржан у којем ранијем поднеску противникову, као и изјава о томе, да ли су допуштена доказна средства која је понудио противник.

У припремни се поднесак не смеју уносити правна извођења и разлагања о вероватности или веродостојности појединих чињеничких тврђења или о вероватности доказне снаге понуђених доказа.

Одговара § 78 аустр. Грађ. Парн пост.

Види §§ 175—177, 179—186, 243, 245, 371, 374, 586, 600, 601 и 614 Грађ. парн. пост.

§ 179. — Где закон допушта, може се предлог, молба или саопштење унети у судски записник, што вреди колико и писмени поднесак. Записник ће се тај састављати по прописима о поднесцима.

Изван усмене расправе може саставити тај записник у поступку пред зборним судовима како судија тако и судијски помоћник кога одреди старешина суда или председник већа.

Одговара § 79 аустр. Грађ. парн пост.

Види §§ 175—178, 180—186, 321, 329, 361, 562, 600, 677, 678 и 679 Грађ. парн. пост.

§ 180. — Поднесци, који се по закону имају доставити и противној странци, ако овим законом није друкчије наређено, предају се суду у толико примерака, колико има противника и још један примерак за суд.

Поднесцима приложиће се још рубрике (натписи) у колико су потребне за обавештење других учесника.

Рубрика ће садржавати означење суда, странака и спорнога предмета на начин наведен у §-у 175.

У случајевима, који су прикладни за отправке у скраћеном облику, подносилац рубрике унеће у њу, уместо спорног предмета, тражење, онако како је у поднеску наведено. Тачнији ће се прописи о том издати судским пословником.

Одговара § 80 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 175—179, 181—186, 289, 292, 297 и 515 Грађ. парн. пост.

§ 181. — Кад се по овом законику има доставити противној странци примерак поднеска, приложиће му се и препис прилога.

У изворнику поднесене исправе задржаће се код суда, а противнику дати на преглед ако он то захтева.

Одговара § 81 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 85, 101, 131, 175—180, 182—186, 289, 292, 297, 641, 651 и 672 Грађ. парн. пост.

§ 182. — Но ако подносилац није суду предао изворне исправе, на које се позива а које у рукама има, противна странка има право тражити, да их он преда суду у року од три дана, и да је о томе извести. Противна странка може у року од три дана одкад је примила извештај, ове исправе прегледати и од њих узети препис.

Ако странка учини вероватним да хитно потребује исправу, онда може суд, а у поступку пред зборним судом председник већа, по предлогу странке сразмерно смањити рок за разгледање. Против одлуке о таквом предлогу нема места правном леку.

Одговара § 82 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 175—181, 183—186, 247, 324, 326, 352, 530 и 574 Грађ. парн. пост.

§ 183. — Уколико у овом закону није што друго прописано, суд ће по службеној дужности наредити, да се уклоне формални недостатци, који спречавају уредно пословање с поднеском. Таква се наредба не може побијати засебним правним леком.

Као формални недостатак сматраће се нарочито, ако се није пазило на прописе §§ 175. и 177. или ако недостаје потребан број примерака или рубрика. Није ни од какве важности што је правни лек неисправно назван, ако је иначе тражење јасно.

У поступку пред зборним судовима издаваће ове наредбе председник већа, коме је упућена правна ствар.

Одговара § 84 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 175—182, 184—186, 322, 561, 565, 568, 589, 600, 601 и 607 Грађ. парн. пост.

§ 184. — Да се уклоне формални недостатци, може се странка позвати у суд или јој се може повратити њен поднесак с упуством, како да уклони формални недостатак, који ће јој се означити.

Ако се при предаји поднеска имало пазити на рок, треба за поновно подношење поднеска одредити нови рок. Ако поднесак буде у том новом року поднесен, сматраће се да је поднесен суду онога дана, кад је први пут био поднесен. Продужење овога рока није допуштено.

Против закључака изданих на темељу предњих прописа нема места засебноме правноме леку. Уколико се због тога може тражити помоћ код виших судских власти, које имају право надзора наређује закон о уређењу судова и судски пословник.

Одговара § 85 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 175—183, 185 и 186 Грађ. парн. пост.

§ 185. — Брзојав уважаваће се само онда, ако за три дана, пошто суд прими брзојав, стигне поднесак састављен у прописаном облику или ако се иначе у томе року уклоне недостаци брзојава. Такво писмено допуњење није потребно за оне молбе и саопштења, за које није прописан нарочити облик. Ако је поднесак везан за рок, онда мора пре него што протече овај рок стићи суду и поменуто писмено допуњење. Само у погледу странке, која станује изван седишта парничног суда, а нема пуномоћника у седишту суда, сматраће

се, да је она благовремено поднела поднесак везан за рок, ако је њен брзојав стигао док тај рок траје, а поднесак стигне суду за три дана после брзојава.

Одговара § 97 аустр. Судског организационог закона од 27 новембра, 1896 год., — Д.з. л. Бр. 217.

Мотиви: У § 185 Законика предвиђају се посебни прописи о томе, како треба поступати са поднесцима, који долазе суду у облику брзојава.

Аустр. Грађ. парн. поступак нема о томе прописа него су потребни ушли у аустр. Закон о устројству судова (§ 89) и у аустр. Пословник за судове (§§ 97 и 98).

Свакако да ови прописи спадају у Грађ. парн. поступак, па је зато такав пропис и унет. При томе се је Законик у главном држао односних прописа аустр. Закона о устројству судова и Пословника за судове.

Види §§ 175—184 и 186 Грађ. парн. пост.

§ 186. — Ако се у поднеску увредљивим испадима повреди дужно поштовање према суду, или буде увређен противник, заступник, пуномоћник, сведок или вештак, може суд којему је он поднесен, изрећи казну против подносиоца због нарушења реда без обзира на то, да ли ће се повести кривични поступак.

Са истих разлога може се због нарушења реда казнити адвокат, који је потписао такав поднесак.

Одговара § 86 аустр. Грађ. парн. пост.

Види § 175—185, 263, 265, 267 и 268 Грађ. парн. пост.

Друга глава. Рокови и рочишта.

1. *Рокови.*

§ 187. — У колико трајање рокова за предузимање парничних радња није самим законом наређено (законски рокови), одредиће их суд с обзиром на особености појединога случаја (судијски рокови).

Одговара § 123 аустр. Грађ. парн. пост.

Уводни закон за Законик о судском поступку у грађанским парницама (Грађански парнични поступник):

Чл. 43. — Ступањем на снагу новог Грађанског парничног поступника не дира се у ток и трајање рокова одређених Грађанским законником, досадашњим Грађанским парничним поступницима, или којим другим законом или судском одлуком за подношење које тужбе, као што су тужба због сметања поседа и тужба за оправдање предбележбе у земљишним (грунтовним) књигама или за подношење приговора против платног налога (платежног налога), или отказа порабног уговора или налога да се преда или натраг прими порабни предмет.

Закон о уређењу редовних судова:

§ 90. — Кад странка у правним предметима има да у законском или судском року даде какву изјаву, стави какав предлог, преда поднесак или да предузме какву другу радњу која се тиче судског поступка, онда се дан кад је дотично писмо предано пошти препоручено сматра као дан предаје суду.

Види §§ 188—193 Грађ. парн. пост.

§ 188. — Ако суд у погледу рока није што друго наредио, почиње судијски рок тећи доставом закључка, којим се рок одређује. Ако није потребно достављање закључка, онда рок почиње његовим објављењем.

Одговара § 124 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 187, 189—193, 505, 512, 522, 546 и 615 Грађ. парн. пост.

§ 189. — Код прорачунавања рока, који је одређен по данима, не урачунава се у рок онај дан, у који пада тренутак или догађај, по којем се има рачунати почетак рока.

Рокови одређени по седмицама, месецима или годинама свршавају се протеком онога дана последње седмице или месеца, који по свом имену или броју одговара дану, којега је рок отпочео. Ако нема тога дана у последњем месецу, рок се свршава протеком последњег дана тог месеца.

Свршетак рока може се назначити и извесним календарским даном.

Предњи прописи вреде како за законске тако и за судијске рокове.

Одговара § 125 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 187, 188 и 190—193 Грађ. парн. пост.

§ 190. — Почетак и ток законских и судијских рокова не спречавају недељни и празнични дани. Али ако свршетак рока падне у недељу или празник, онда се за последњи дан рока узима први наредни радни дан.

Који се дани имају сматрати празницима, наредиће Уредбом Министар Правде.

Одговара § 126 аустр. Грађ. парн. пост.

Закон о празницима од 27 септембра 1929 год.:

§ 1. — У дане државних празника, у недеље, на своје верске празнике означене у § 3, и на празнике своје крсне славе, државни службеници не морају бити на дужности, осим случајева који су законом изузети.

§ 2. — Државни празници су: Рођендан Њ. В. Краља и Дан Уједињења.

§ 3. — Верски празници државних службеника у смислу § 1 су ови:

1) за православне: Бадњи дан, Божић (два дана), Богојављење, Св. Сава, Велики Петак, Ускрс (други дан), Ђурђев дан, Спасов дан, Св. Ћирило и Методије, Духови (други дан), Успење Пресвете Богородице (Велика Госпојина) и Св. Никола;

2) за римокатолике: Божић (два дана), Нова Година, Богојављење (Св. Три Краља), Св. Јосип, Спасово, Ускрс (други дан), Брашанчево (Тјелово), Петар и Павао, Св. Ћирило и Методије, Велика Госпа, Сви Свети и Безгрешно Зачеће Бл. Девице Марије;

3) за грко-католике: Бадњи-дан, Божић (два дана), Богојављење (Св. Три Краља), Вел. Петак, Ускрс (други дан), Спасово, Св. Ћирило и Методије, Духови (други дан), и Безгрешно Зачеће Бл. Девице Марије;

4) за евангелике: Божић, Велики Петак, Спасов дан и празник Реформације;

5) за муслимане: Рамазански Бајрам (три дана), Курбански Бајрам (три дана), Мевлуд и 1 Мухарема (нова година — један дан);

6) за Јевреје: Пасха (прва два и последња два дана), Рош-Ашана (два дана), Јон-Кипур (дан и по) и Шевуот (два дана).

§ 4. — На државне празнике и у недеље, по правилу, у државним надлештвима, заводима и установама не врши се редован рад. Од 9 до 11 часова, дежурни службеници вршиће хитне и неодложне послове.

На верске празнике побројане у § 3, државна надлештва, заводи и установе вршиће по правилу свој редован рад, са службеницима који у тај дан немају свој верски празник. Ако у саставу надлештва не би било службеника друге вере, или их не би било у довољном броју, да се одржи редован рад, поступиће се као што је прописано за државне празнике и недеље.

Старешина ће распоређивати по реду државне службенике у недеље и празничне дане.

У хитним и неодложним случајевима, државни службеници ће своју дужност вршити у свако доба без обзира на недеље и празнике.

§ 5. — На Видов-дан одржаће се у богомољама као и до сада помен јунацима изгинулим у минулим ратовима.

§ 6. — Министар правде прописаће Уредбом оне дане, који се имају сматрати као празници у смислу Закона о уређењу редовних судова, закона о грађанском и кривичном судском поступку, меничног и чековног закона, као и других закона, којима су за празнике везана извесна правна дејства. — Но на те дане судско особље ће радити као и ча радне, ако ти

дани нису државни или верски празници по овоме закону.

§ 7. — Са недељама изједначују се, у погледу рада у надлештвима, они празнични дани, у које поједине вароши, по старом обичају, славе свога патрона, и то ако се на тај дан обуставља општи привредни рад. У противном такви дани се изједначују са верским празницима побројаним у § 3. Потребна упутства даваће надлежни бан.

§ 8. — Прописима овога Закона, у погледу рада државних надлештава у недеље и празнике, не дира се у оне прописе који важе за рад државних саобраћајних, поштанских, телеграфских и телефонских установа, царинских надлештава, државних привредних установа и предузећа, војних јединица, завода и установа, жандармерије, полицијске и финансијске страже, полицијских агената, судских апсана, казнених и сличних завода, болница и других здравствених установа и школа и мисија у иностранству. У колико таквих прописа до сада нема, надлежни се министри овлашћују да их донесу.

§ 9. — У дане државних празника могу се истицати на зградама само државне заставе. У те дане морају се истаћи државне заставе на свима државним и самоуправним надлештвима, као и на зградама установа јавно-правног карактера; а у варошима и варошицама сви сопственици зграда дужни су истаћи државне заставе.

§ 10. — Овај Закон ступа у живот и добија обавезну снагу кад се обнародује у „Службеним новинама". Од тога дана губе снагу сви законски и други прописи који су, у погледу уређења рада у државним надлештвима, заводима и установама, противни прописима овога Закона, осим оних о којима је реч у § 8.

(Службене новине Бр. 233—XCVI од 5 октобра, 1929 год.).

Уредба Бр. 9862 од 1 фебруара, 1930 год. о празницима у смислу судских поступника и осталих закона осим Меничног законика и Закона о чеку.

На основу § 6 Закона о празницима од 27 септембра, 1929 год., прописује се ова Уредба о празницима у смислу судских поступника и осталих закона осим Меничног закона и Закона о чеку:

§ 1. — У колико закон о уређењу редовних судова, Закон о судском поступку у грађанским парницама, Закон о судском кривичном поступку као и други закони, осим Меничног закона и Закона о чеку вежу за празнике извесна правна дејства, сматрају се као празници:

а) за све грађане: рођендан Њ. В. Краља, дан уједињења и све недеље;

б) за грађане православне вере следећи православни празници: 1) Богојављење, — 2) Сабор Св. Јована (Јовањ-дан), — 3) Св. Сава, — 4) Сретење, — 5) Благовести, — 6) Ђурђев-дан, — 7) Св. Ћирило и Методије, — 8) Св. Петар и Павле, — 9) Св. Илија, — 10) Преображење, — 11) Велика Госпојина, — 12) Мала Госпојина, — 13) Крстов-дан (14—27 септембра), — 14) Митров-дан, — 15) Архангелов-дан, — 16) Ваведење Богородице, — 17) Св. Никола, — 18) Бадњи-дан, — 19) Први и други дан Божића, — 20) Велики Петак, — 21) Други дан Ускрса, — 22) Спасов-дан, — 23) Други дан Духова; —

в) за грађане римокатоличке вере следећи римокатолички празници: 1) Нова година, — 2) Света три краља, — 3) Свећница, — 4) Св. Јосип, — 5) Благовест, — 6) Св. Ћирило и Методије, — 7) Св. Петар и Павао, — 8) Велика Госпа, — 9) Сви свети, — 10) Безгрешно зачеће Богородице, — 11) Први и други дан Божића, — 12 Други дан Ускрса, — 13) Спасово, — 14) Други дан духова, — 15) Брашанчево (Телово); —

г) за грађане грко-католичке вере, следећи грко-католички празници: 1) Богојављење, — 2) Сретење, — 3) Благовест, — 4) Ђурђев-дан, — 5) Св. Ћирило и Методије, — 6) Св. Петар и Павао, — 7) Св. Илија, — 8) Преображење, — 9) Велика Госпојина, — 10) Мала Госпојина, — 11) Крстов-дан (14—27 септембра), — 12) Митров-дан, — 13) Арханђелов-дан, — 14) Ваведење Богородице, — 15) Безгрешно зачеће Богородице, — 16) Св. Никола, — 17) Бадњи дан, — 18) Први и други дан Божића, — 19) Велики Петак, — 20) Други дан Ускрса, — 21) Спасов-дан, — 22) Други дан Духова.

д) за грађане евангелистичког, аугсбаршког и хелветског (реформисаног) вероисповедања, следећи евангелички празници: 1) Нова година, — 2) Велики Петак, — 3) Други дан Ускрса, — 4) Спасов-дан, — 5) Други дан Духова, — 6) Празник Реформације (31 октобра), — 7) Бадњи дан, — 8) Други дан Божића.

ђ) за грађане исламске вере следећи исламски празници: 1) Први дан празника Муамедовог рођења (Мевлуд), — 2) Прва три дана Рамазанског бајрама, — 3) Прва три дана Курбанског бајрама, — 4) Први дан нове године,

— у петак, затим у дане Лејлеи-регаиб, Лејлеи-мирац, Лејлеи-берат и Лејлеи-кадр, и у дане у очи Рамазана и оба Бајрама странкама исламске вере које дођу пред власти, треба омогућити да оду петком до 11 сати а осталим споменутим данима до подне, да би могли извршити своје верске дужности.

е) за грађане јеврејске вере следећи јеврејски празници: 1) Свака субота, — 2) Два прва и два последња дане Пасхе, — 3) Два дана Шевуота, — 4) Рош-Ашана (два дана), — 5) Јон-Кипур, један и по дан (пола дана у очи Јон-Кипура), — 6) Прва два дана и последња два дана Сукота.

§ 2. — На напред наведене верске празнике државни службеници морају бити на дужности, као и у радне дане, ако ти празници нису за њих верски празници у смислу § 3. Закона о празницима. За рад судова и осталих надлештава подређених Министарству правде вреде прописи § 4 Закона о празницима.

§ 3. — Ова Уредба ступа на снагу када буде проглашена у Службеним новинама Краљевине Југославије. Тада престају важити сви досадањи прописи по предмету ове Уредбе.

(Службене новине Бр. 29—X од 7 фебруара, 1930 год.).

Види §§ 187-189 и 191-193 Грађ. парн. пост.

§ 191. — Ако рокови било законски било судијски за предузимање исте парничне радње протичу за поједине супарничаре у разна времена, онда могу ту парничну радњу сви супарничари предузимати све дотле, док и једноме од њих још стоји на расположењу рок за ову радњу.

Одговара § 127 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 187—190, 192 и 193 Грађ. парн. пост.

§ 192. — Суд може законске као и судијске рокове продужавати с изузетком оних рокова које закон изреком забрањује продужити (строги или преклузивни рокови). Продужити рокове споразумом странака није допуштено.

Суд може продужити рок по предлогу, ако је странка, у чију корист тече рок, због неотклоњивих или бар врло важних разлога, спречена благовремено предузети парничну радњу, која је за рок везана, а странка би без продужења претрпела непоправиму штету.

Предлог се мора поднети суду пре него што протече рок, који се има продужити. О предлогу се може одлучити закључком без претходне усмене расправе; но пре него што се допусти поновно продужење рока, саслушаће се противник, ако није предлог од обе странке споразумно стављен.

Чињенице наведене за оправдање предлога, ваља учинити вероватнима. Ако предлог није довољно образложен, одбиће се.

Кад се продужи рок, увек ће се одредити и дан којега се свршава продужени рок.

Одговара § 128 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 107, 139, 185, 187—191, 193, 212, 558, 562, 572, 599, 601, 615, 628, 643, 649, 651, 652, 657, 661, 662 и 670 Грађ. парн. пост.

§ 193. — Онај дан, у који је предат пошти поднесак управљен суду, узима се као дан предаје самоме суду.

Тај се дан утврђује рецеписом или поштанским жигом на омоту.

Одговара § 89 аустр. Судског организационог закона од 27 новембра, 1896 год., З. д. л. Бр. 217.

Види §§ 187—192 Грађ. парн. пост.

2. *Рочишта.*

§ 194. — Рочишта се одређују по предлогу странке, у колико закон друкчије не наређује. Пазећи на посебне прописе овога закона, суд се има старати о одређивању рочишта и означити место, дан и сат рочишта.

Нема места засебноме правноме леку против одређивања рочишта или против ма којега позива на рочиште.

Одговара § 130 аустр. Грађ. парн. пост.

Закон о уређењу редовних судова:

§ 92. — Недељом и празником не смеју се држати претреси и рочишта, осим ако постоји опасност у одлагању.

Који се дани за судове имају сматрати празницима прописаће Уредбом Министар правде.

Види §§ 184, 195—203, 216, 255, 258, 264, 339, 343, 351, 355, 377, 381, 384, 445, 456, 464, 475, 498, 574, 575, 603, 605, 631—633, 645, 648, 654 и 666 Грађ. парн. пост.

§ 195. — Странка, која је тражила, да се одреди рочиште, позиваће се на њ рубриком, а противна странка писменим позивом уз достављање једнога примерка поднеска или пре-

писа записника. Када се одређује рочиште по службеној дужности, позиваће се обе странке судском рубриком.

У парницама, у којима је по закону прописано заступање адвокатом, суд ће у првом позиву на усмену расправу, ако се већ тај позив не доставља адвокату, позвати странке, да поставе адвоката као заступника, и упозорити их какве ће штетне последице по закону настати, ако адвоката не поставе и ако изостану од рочишта.

Ако се на расправи усмено одреди ново рочиште, позваће се посебним позивом само она странка, која није присуствовала при објављивању новог рочишта.

Одговара § 131 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 194 и 196—203 Грађ. парн. пост.

§ 196. — Ако закон друго не наређује, рочиште се држи у судској згради.

Рочиште за усмену расправу може се одредити и на каквом месту изван судске зграде, ако се расправа на том месту може лакше извести или тиме избећи већи трошак.

Одговара § 132 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 194, 195 и 197—203 Грађ. парн. пост.

§ 197. — Рочиште почиње оглашењем ствари.

Сматра се, да је пропуштено рочиште, ако се странка, од кад је ствар оглашена па

до закључења усмене расправе, не јави или ако се јави а неће да се упусти у расправљање, ма да ју је судија на то позвао, или ако се након оглашења ствари опет удаљи.

Као пропуштено сматра се рочиште и онда, кад странка дође без адвоката на рочиште за оне парничне радње, за које је прописано заступање адвокатом.

Одговара § 133 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 194—196 и 198—203. Грађ. парн. пост.

§ 198. — Рочишта се могу само судијском одлуком одгодити и то по предлогу или по службеној дужности:

1. ако суд нађе да је неотклоњива или бар врло важна препрека спречила благовремени долазак једне или обеју странака или их је спречила да отпочну или наставе расправу, а странка би без одлагања рочишта претрпела непоправиму штету;

2. ако је суд другим неодгодивим службеним пословима или другим важним узроцима спречен да отпочне или настави расправу;

3. ако се нареди извођење доказа, које се не може одмах пред парничним судом извести, а тај је доказ од битне важности за даљу расправу, или ако је, ради настављања и довршења расправе, потребно да се добаве исправе или обавештајне ствари или предмет увиђаја (разгледа);

4. ако се расправа на одређеном рочишту због других узрока не може завршити.

Одговара § 134 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 194—197 и 199—203 Грађ. парн. пост.

§ 199. — Предлог да се рочиште одгоди у случају § 198. број 1. треба разлозима оправдати и онда, ако су га обе странке споразумно ставиле. Оклоности, које спречавају долазак странке, отпочињање или настављање расправе, имају се навести и на захтев суда учинити вероватним. Ако предлог не буде довољно оправдан, одбиће се.

Одговара § 135 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 194—198 и 200—203 Грађ. парн. пост.

§ 200. — Предлог да се рочиште одгоди, може се ставити на самом рочишту или пре почетка рочишта.

У првом случају, одлучиће се о предлогу одмах, но пошто се преслуша присутна противна странка. Ако се одгода не дозволи, расправа ће се без даљега прекидања започети или наставити. Против странке, која се удаљи пре одлуке, или која после одбијања предлога неће да расправља о ствари, наступају правне последице пропуштања рочишта.

На предлоге о одгађању, који стигну пре рочишта, примењиваће се прописи § 192. става 3.

Одговара § 136 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 194—199 и 201—203 Грађ. парн. пост.

§ 201. — Кад се рочиште одгоди, суд ће, ако је могућно, одмах усмено странкама саопштити дан и сат новога рочишта; иначе ће странке обавестити рубриком.

Ово ће се наређење нарочито и онда применити, када се одгоди рочиште ради извођења доказа.

Одговара § 137 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 194—200, 202 и 203 Грађ. парн. пост.

§ 202. — У колико није потребно да се у смислу § 508. став 2. због настале промене у саставу суда понови расправа, судија или председник већа, пред којим бива расправа, изнеће у случају одгађања рочишта на наредном рочишту усмено оно што је било битно у ранијој усменој расправи, на темељу расправног записника и осталих парничних списа, на које се ваља обазирати, и за тим ће наставити прекинуто расправљање.

Одговара § 138 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 194—201 и 203 Грађ. парн. пост.

§ 203. — Ако се достава припремнога подneска или преписа записника, на основу којих је следовао позив, толико закасни, да време између доставе позива и рочишта није довољно, да се противник припреми за усмену расправу или да благовремено постави адвоката, где је то по закону потребно, и ако уз то противник није крив овом закашњењу, онда ће судија, а у поступку пред зборним судовима председник већа, пред којим се води расправа, по предлогу или по службеној дужности одгодити рочиште још пре него што буде отпочело. О том ће се без одлагања обавестити сва лица, која су позвана на рочиште.

Одговара § 139 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 194—202 Грађ. парн. пост.

3. *Заједничке одредбе.*

§ 204. — Ако одређивање рока или рочишта не бива којом одлуком суда или на усменој расправи, онда ће га у поступку пред зборним судовима одређивати председник већа, којему је упућена правна ствар. То исто вреди и онда, кад се одлучује о предлогу, да се који рок продужи или да се рочиште одгоди, а предлог није стављен на усменој расправи.

Одговара § 140 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 205—207 Грађ. парн. пост.

§ 205. — Прво продужење рока и прва одгода рочишта не може се побијати правним леком ако дозвољено продужење рока не премаша трајање првобитнога рока, а дозвољена одгода рочишта не траје више од четири недеље.

Одговара § 141 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 204, 206 и 207 Грађ. парн. пост.

§ 206. — Странци која је дала повода продужењу рока или одгађању рочишта, наложиће суд по предлогу противника или по службеној дужности да накнади трошкове, проузроковане противнику а у износу, колико суд одреди. Враћање тих трошкова не може се ни онда захтевати, ако противник буде у главној ствари осуђен на накнаду судских трошкова.

Ако се такав предлог за накнаду судских трошкова стави на рочишту, одлучиће се о

њему без одлагања након преслушања присутнога противника.

Ако се рочиште осујети због недоласка обеју странака, свака странка сноси половину трошкова тиме проузрокованих.

Одговара § 142 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 204, 205 и 207 Грађ. парн. пост.

§ 207. — Овлашћења, која су у овој глави дана суду или председнику већа, припадају и одређеноме или замољеноме судији у погледу рокова и рочишта, која он одређује.

Одговара § 143 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 204—206 Грађ. парн. пост.

Трећа глава. Последице пропуштања и повраћај у пређашње стање.

Последице пропуштања.

§ 208. — Пропуштање једне парничне радње има, поред даљих последица предвиђених у овом закону за поједине случајеве и ту последицу, да странка не може више извршити парничну радњу, коју је требало извршити.

Одговара § 144 аустр. Грађ. парн. пост.

Види § 209 Грађ. парн. пост.

§ 209. — Само у случајевима нарочито у закону означеним, потребно је упозорити странке на законске последице пропуштања. Те последице наступају саме по себи, уколико по

прописима овога закона њихово наступање не зависи од предлога којим се тражи, да се остваре штетне правне последице пропуштања.

У последњем случају може се пропуштена парнична радња, ако је за њу био одређен рок, накнадно предузети све до дана којега је суду стављен такав предлог. Ако се пропуштена парнична радња имала предузети на којем рочишту, онда се пропуштена парнична радња може предузети до закључења оне расправе, која се води по предлогу стављеном да се остваре последице пропуштања.

Одговара § 145 аустр. Грађ. парн. пост.

Види § 208 Грађ. парн. пост.

Повраћај у пређашње стање.

§ 210. — Ако је која странка непредвиђеним или неотклонивим догађајем била спречена, да благовремено дође на рочиште или предузме за рок везану парничну радњу, а тиме је проузроковано пропуштање имало за странку ту штетну правну последицу што је искључена од те парничне радње, онда ће се тој странци, уколико закон друкчије не наређује, по предлогу дозволити повраћај у пређашње стање.

Предлог за повраћај пропуштенога рока или за повраћај пропуштенога рочишта не може се оснивати на околностима, које је суд нашао као недовољне још онда кад је та страна тражила продужење истог рока или одгоду истога рочишта.

Одговара § 146 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 211—218, 385, 519, 554, 650 и 666 Грађ. парн. пост.

§ 211. — Предлог за дозволу повраћаја одбиће се без усмене расправе, докле год странка може и без повраћаја предузети пропуштену парничну радњу по § 209. ставу 2.

Ако странка предложи повраћај против пресуде због изостанка (§§ 492. и 495.) или против пресуде због пропуштања одговора на тужбу (§ 494.) а поред тога предложи и повраћај због протека рока за улагање призива против исте пресуде, одложиће се поступак о последњем предлогу за повраћај, док одлука о првом предлогу не постане правноснажном.

Предлог за повраћај неће се уважити, ако је странка могла због препреке коју је навела у оправдање предлога за повраћај, захтевати продужење рока или одгађање рочишта или ако је ова препрека већ била нестала у време, кад је станка по § 209. ставу 2. још могла накнадно извршити саму парничну радњу.

Одговара § 147 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 209, 210, 212—218, 492, 494 и 495 Грађ. парн. пост.

§ 212. — Предлог за дозволу повраћаја поднеће се суду, код којега је ваљало предузети пропуштену парничну радњу. Уколико закон што друго не наређује, предлог се мора поднети за петнаест дана. Овај рок почиње од

дана, кад је нестало препреке, која је проузроковала пропуштање, а, ако је странка тек доцније сазнала за пропуштање, од дана, кад је то сазнала. Овај се рок не може продужити. По истеку три месеца од дана пропуштања, повраћај се више не може молити.

Одговара § 148 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: У § 148 аустр. Грађ. парн. пост. прописује се, да треба предлог за дозволу повраћаја у пређашње стање, због пропуштања какве парничне радње, поднети у року од 15 дана, рачунајући од дана када је нестало запреке, која је проузроковала пропуштање.

Но може бити случајева, да странка сазна да је пропустила односну парничну радњу, кад је већ протекао рок од 15 дана после престанка запреке. Не би било право да се странкама у таквим случајевима узме могућност да траже повраћај.

Обзиром на то се по § 212 Законика сходном допуном преузетог прописа § 148 аустр. Грађ. парн. пост. уважавају и ови случајеви (Једнако § 251 ст. 1 бос. херц. Грађ. парн. пост. и § 452 ст. 2 мађар. Грађ. парн. пост):

Види §§ 210, 211 и 213—218 Грађ. парн. пост.

§ 213. — Странка, која предложи повраћај, треба у поднеску или у записнику, који га замењује, да наведе све чињенице, којима поткрепљује свој предлог као и доказна средства, којима те чињенице чини вероватнима. Пристанак противне странке на предложени повраћај, као ни признање да постоје чињенице, на којима се оснива предлог за повраћај, не разрешава предлагача од дужности, да учини вероватнима чињенице, којима свој предлог правда.

Истовремено с предлогом предлагач треба да изврши и пропуштену парничну радњу; а, ако је пропуштено рочиште, онда треба да изврши све што је имао учинити за припремање усмене расправе.

О предлогу да се дозволи повраћај одлочиваће суд закључком по претходној усменој расправи; но суд може и без претходне усмене расправе дозволити повраћај, ако се предлог за повраћај правда чињеницама које су код суда опште познате.

Очевидно прекасно поднесени предлози одбациће се без даљег поступка.

Одговара § 149 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 210—212 и 214—218 Грађ. парн. пост.

§ 214. — Дозволом повраћаја враћа се парница у оно стање, у којем се налазила пре пропуштања. Приликом дозволе повраћаја укинуће се пресуда донесена због изостанка или због пропуштања одговора на тужбу.

Ако је пропуштено рочиште, може се већ на рочишту одређеном за расправу о повраћају спојити та расправа са расправом, која се имала провести на пропуштеном рочишту; а ако се дозволи повраћај, онда се ова расправа и без споменутог спајања може одмах провести.

Одговара § 150 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 210—213 и 215—218 Грађ. парн. пост.

§ 215. — Због пропуштања рока за стављање предлога да се дозволи повраћај у пређашње стање и због пропуштања рочишта одређеног за расправу по предлогу за повраћај, нема места повраћају.

Одговара § 151 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 210—214 и 216—218 Грађ. парн. пост.

§ 216. — Предлогом за дозволу повраћаја у пређашње стање не зауставља се ток парнице. Ипак може суд по предлогу привремено прекинути парницу ако се то неопходно потребно покаже, да би се обезбедио потпун успех повраћају, који ће се вероватно дозволити, а прекидањем парнице не наноси се знатна штета предлагачевом противнику.

Ако се у то време расправља о спору пред судом вишега степена, има се тај виши суд одмах обавестити, да је одређено привремено прекидање поступка, отпочетога поводом правнога лека.

Кад се одлучи о предлогу за повраћај, наставиће се прекинути поступак по предлогу или по службеној дужности.

Одговара § 152 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 210—215, 217 и 218 Грађ. парн. пост.

§ 217. — Против одлуке, којом се дозвољава повраћај у пређашње стање, нема места правном леку, осим случаја кад је повраћај у пређашње стање дозвољен премда је предлог за повраћај прекасно поднесен или је дозвољен противно прописима §-а 215.

Одговара § 153 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: Законик (§ 217 у сагласности са § 153 аустр. Грађ. парн. пост.) начелно не даје правни лек против одлуке којом се дозвољава повраћај у пређашње стање. Али се може догодити да суд непажњом дозволи повраћај и ако је требао предлог за повраћај безусловно одбити (као у случајевима §§ 212 и 215 законика). За такве случајеве треба дати правни лек као што то предвиђају и бос. херц. (§ 253) и мађарски Грађ. парн. пост. (§ 457).

О томе води рачуна § 217 законика сходном допуном преузетог § 153 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 210—216 и 218 Грађ. парн. пост.

§ 218. — Странци, која је предложила повраћај, наложиће се да накнади све трошкове, који су противнику проузроковани пропуштањем и расправљањем о предлогу за повраћај, као и трошкове поступка, који је услед повраћаја изгубио своју ваљаност, без обзира на то да ли је предлог за повраћај уважен или одбијен.

Одговара § 154 аустр. Грађ. парн. пост.

Види § 210—217, 611, 613 и 622 Грађ. парн. пост.

Четврта глава. Прекид и мировање поступка.

Прекид поступка.

Смрт странке

§ 219. — Смрћу једне странке прекида се поступак само онда, кад умрлу странку није заступао ни адвокат ни ко други са парничним пуномоћијем.

Прекид траје дотле, док правни последници (универсални сукцесори) умрле странке не преузму поступак, или ако противник раније предложи по прописима грађанског законика да се постави скрбник (старатељ) у цињу да се с њим за умрлу странку настави поступак, док га скрбник не преузме.

Противник може код суда, код којега се водила правна ствар у време смрти странкине, предложити да се позову правни последници странке, да преузму поступак. Услед таквог предлога позваће их суд да преузму поступак и уједно да расправљају о главној ствари.

Тај ће се позив доставити по прописима §§ 302. и 303.

Одговара § 155 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 220, 221 и 229 Грађ. парн. пост.

§ 220. — Ако не дође ни један од позваних правних последника а њихово правно следовање буде вероватним учињено, онда ће суд по предлогу противника закључком изрећи, да су правни последници умрле странке преузели поступак.

На рочишту на којем се објави закључак о преузимању поступка, може се одмах отпочети поступак у главној ствари.

Одговара § 156 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 219 и 221 Грађ. парн. пост.

§ 221. — Ако позвани правни последници или некоји од њих дођу на рочиште и оспоравају дужност, да ступе у парницу, онда ће о томе суд одлучити након усмене расправе. Ако суд одлучи, да су правни последници дужни преузети поступак, онда се после објаве тога закључка може на истом рочишту према стању ствари отпочети или наставити поступак у главној ствари.

То има нарочито да важи онда, када рекурс против објављеног закључка вероватно неће имати успеха.

Одговара § 157 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 219—222 и 224—230 Грађ. парн. пост

Губитак парничне способности и измена законског заступника.

§ 222. — Ако странка изгуби парничну способност или ако законски заступник умре или ако престане његово овлашћење за заступање, а странка није постала парнично способна, прекида се поступак само онда, кад странку, које се тичу те промене, не заступа ни адвокат ни ко други на темељу парничног пуномоћија.

Прекид у овим случајевима траје докле год законски заступник или нови законски заступник не јави противној странци, да је постављен и док не преузме поступак.

И противна странка може предложити, да се позове законски заступник парнично неспособне странке да преузме поступак.

Одговара § 158 аустр. Грађ. парн. пост.

Види § 228 Грађ. парн. пост.

Отварање стечаја.

§ 223. — Стечајни закон одређује у колико се отварањем стечаја над имовином које странке прекида поступак.

Одговара § 159 аустр. Грађ. парн. пост.

Стечајни закон од 22 новембра, 1929 год.:

§ 6. — Парнице у којима се остварује или обезбеђује неки захтев на имовину која спада у стечајну масу, не могу се после отварања стечаја ни покренути ни наставити против стечајног дужника.

Парнице због разлучних захтева или ради тога, да се из стечајне масе излуче предмети који у њу не спадају, могу се после отварања стечаја покренути или наставити, али само против управитеља стечајне масе.

Парнице о захтевима који се у опште не односе на имовину, која спада у стечајну масу, а нарочито оне, којих је предмет нека лична чинидба стечајног дужника, може стечајни дужник и док траје стечај покренути или наставити, а такве парнице могу бити покренуте или настављене и против њега.

§ 7. — Све парнице које је покренуо стечајни дужник, или когод против њега, изузевши оне, поменуте у § 6 ставу трећем, прекидају се отварањем стечаја. То се прекидање тиче и супарничара стечајног дужника, ако они с њиме чине једну јединствену парничну странку (§ 115 Законика о судском поступку у грађанским парницама).

Поступак могу предузети управитељ стечајне масе, супарничар стечајног дужника и противник.

Парнице у погледу оних захтева који се морају пријавити у стечај, не могу се преузети пре свршетка рочишта одређеног за испитивање пријављених тражбина. Те парнице, уместо управитеља стечајне масе, могу преузети и они веровници, који су на поменутом рочишту оспорили дотичну тражбину.

§ 36. — На побијање је овлашћен управитељ стечајне масе.

Захтеве за побијање, које су поједини стечајни веровници остваривали изван стечаја, као и извршења на основу наслова, које су стечајни веровници издејствовали за своје захтеве за побијање, може, док стечајни поступак траје, остваривати само управитељ стечајне масе. Из имовине, која према резултату тих парница, односно извршења, припадне стечајној маси, морају се првенствено намирити парнични трошкови дотичних веровника.

Ако су парнице веровника због захтева за побијање у време, када се отвара стечај, у току, оне се отварањем стечаја прекидају. Управитељ стечајне масе може у место веровника ступити у парницу или то одбити (§ 8. став 2).

Ако управитељ стечајне масе одбије да ступи у парницу, могу је парничне странке наставити само у погледу парничних трошкова. Тиме што је одбио да ступи у парницу, управитељ стечајне масе не губи право да побија дотично дело по наређењима овога закона.

Наређења ст. 1. до 4. не вреде у погледу захтева за побијање, који припадају разлучним веровницима према прописима о побијању изван стечаја ради одржања својих права на одвојено намирење, или ради оспоравања захтева којег другог разлучног веровника у погледу одвојеног намирења.

§ 122. — Веровници чије су тражбине остале оспорене у погледу исправности или исплатног реда, могу утврђења тих својих тражбина, уколико је парница допуштена, остварити тужбом, која се мора управити против свих оних лица, која су ту тражбину оспорила (§ 115. Законика о судском поступку у грађанским парницама). Тужбено тражење мора се заснивати само на оном основу, који је био наведен у пријави и на рочишту за испитивање; тамо наведени износ не сме се повисити.

Кад се оспорава тражбина, која је извршна, онда мора тужбу поднети онај, који је тражбину оспорио.

О исправности тражбине, у погледу које парница није допуштена, одлучиће надлежна власт, али о исплатном реду одлучиће у сваком случају стечајни суд.

Стечајни судија одредиће рокове, у којима се мора оспорени захтев код суда или друге надлежне власти остваривати и упозориће

учеснике на правне последице, које би настале, ако се ти рокови пропусте (§§ 143. став 3., 146. став 2. и 179. став 2.); рок мора износити најмање месец дана.

Стечајне веровнике, чије су тражбине остале оспорене, било у погледу исправности било у погледу исплатног реда, а који нису присуствовали рочишту за испитивање, стечајни судија известиће уколико су њихове тражбине оспорене.

Измена адвоката.

§ 224. — Кад адвокат које странке умре или постане неспособан да настави заступање странке, прекида се поступак у колико закон прописује заступање адвокатом.

Прекид траје док странка не постави другог адвоката, и док овај то не јави преко суда противној странци, преузимајући у исто време поступак.

Да би се преузео поступак, може суд по предлогу противне странке наложити странци, да у одређеном року постави новога заступника. Такав ће се предлог предати суду, пред којим се је водила парница у време, када је адвокат умро или постао неспособан. Ако нови заступник не буде у одређеном року пријављен суду и у исто време не буде поднесено пуномоћије, онда ће се по протеку рока сматрати, да је поступак преузет, а странку задесиће од тада све правне штетне последице које по овом закону наступају кад се не постави адвокат у парници, за коју закон прописује заступање адвокатом.

У погледу поднесака, што их странка поднесе после протека рока, примењиваће се сходно § 139. став 2.

У поступку пред зборним судовима налоге да се постави нов адвокат, издаваће председник већа којему је упућена правна ствар.

Одговара § 160 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 128, 129, 135 и 138 Грађ. парн. пост.

Престанак судског пословања.

§ 225. — Ако услед рата или другог догађаја престане рад у суду, онда се за време трајања тога стања прекида поступак у свима правним стварима које теку код тог суда.

Кад престане препрека може свака странка тражити да се поступак настави.

Одговара § 161 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 221 и 228 Грађ. парн. пост.

Случајно спречење странке.

§ 226. — Ако се странка у ратно доба налази у војној служби, или ако борави у месту које је наредбом власти, ратом или другим догађајем одсечено од саобраћаја са судом, код којега се води правна ствар, а постоји бојазан да би ове околности могле на одсутну странку неповољно утицати у погледу вођења парнице, може се по предлогу или службеној дужности наредити прекид поступка, док се препрека не уклони, баш и онда, када одсутну странку заступа парнични пуномоћник.

На то управљени предлог поднеће се суду код којега се води правни спор, а може се ставити и у записник. О њему ће се одлучити без предходне усмене расправе, но суд може пре одлучивања наредити потребно извиђање ради разјашњења.

Свака странка може тражити, да се настави прекинути поступак.

Одговара § 162 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 132, 135, 221, 228 и 370 Грађ. парн. пост.

Последица прекида.

§ 227. — Прекид поступка има за све парничаре и умешаче ту последицу, да се док траје прекид не могу издавати позиви ради расправе о спорној ствари, а позиви, који су већ раније издати, губе своју важност и напослетку престају тећи сви рокови за преузимање парничних радња. Кад се настави поступак, отпочиње изнова тећи пун рок.

Парничне радње, које је једна странка предузела за време прекида у погледу спорне ствари, немају према другој странци правних последица. Правно дејство ових парничних радњи, у колико се таква радња по својој природи не мора поновити, отпочиње тек пошто поступак буде преузет.

Прекид који је наступио после закључења усмене расправе, не спречава да се на основу те расправе донесе и објави одлука.

Одговара § 163 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: Обзиром на пропис § 163 став 2 аустр. Грађ. парн. пост. појавила се је у аустријској пракси сумња о правном учинку парничних радњи преузетих за трајања прекида парнице.

Јаснијом стилизацијом прописа става 2 § 227 који одговара ставу 2 § 163 аустр. Грађ. парн. пост. уклања се сада ова служба.

Види §§ 192, 220, 221, 228 и 231 Грађ. парн. пост.

Настављање прекинутог поступка.

§ 228. — Настављање прекинутог поступка бива у колико није предњим прописима што друго наређено, стављањем предлога да се одреди рочиште за усмену расправу или за настављање усмене расправе; ако је пак прекид наступио док је текао рок за предузимање које парничне радње, онда се сматра да је поступак настављен, чим се стави предлог да се поново одреди рок за ту парничну радњу.

Престанак разлога за прекид поступка треба учинити вероватним. Ова наређења важе нарочито онда, ако је због смрти једне странке постављен скрбник заоставштине, било по грађанском законику било по другим законским прописима.

Настављање може предложити не само скрбник него и противник умрле странке.

Одговара § 164 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 216, 220, 221, 223, 224, 254, 255, 370 и 639 Грађ. парн. пост.

§ 229. — Предлог, који је по §-у 228. потребан, да се испослује преузимање поступка, ставиће се код суда код којега је текла парница у доба кад је наступио разлог прекидању.

Одлука о предлозима означеним у § 228. доноси се без претходне усмене расправе; ипак може суд пре одлучивања саслушати противну странку кад год му је сумњиво, да је престао разлог прекидању.

Кад се одређује рочиште за расправу о предлогу да се настави поступак (§ 219. претпоследњи став), даље у одлукама којима се уважава предлог за преузимање, стављен у смислу §§ 222., 223., 224., 225., 226. и 228., као и у одлукама којима се по службеној дужности преузима поступак, имају се странке опоменути на штетне правне последице, које настају у случају пропуштања.

Одговара § 165 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 219, 222—226, 228 и 639 Грађ. парн. пост.

§ 230. — У случајевима §§ 220., 221. и 222. став 3., ако поступак у главној ствари није преузет одмах на рочишту, одређеном ради расправе о предлогу за преузимање поступка, има се у одлуци којом се налаже преузимање поступка означити и дан, од којега се сматра да је поступак преузет.

У свим другим случајевима суд ће, у колико се не примењују прописи §-а 224., одредити тај дан у одлуци о предлогу за преузи-

мање или у закључку, којим се по службеној дужности преузима поступак.

Одговара § 166 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 220—222 и 224 Грађ. парн. пост.

§ 231. — У колико по овом закону није што друго наређено, предња ће се наређења сходно примењивати, кадгод се има прекинути поступак из других разлога, а не из оних, који су означени у овој глави.

Одговара § 167 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 128, 162, 174, 195, 197, 216, 254, 255 и 639 Грађ. парн. пост.

Мировање поступка.

§ 232. — Странке се могу споразумети, да поступак мирује. Такав споразум важи тек од дана када су га обе странке пријавиле суду. Кад поступак мирује, наступају исте правне последице, као и кад се прекида поступак, но с тим изузетком, што строги рокови не престају тећи. Осим тога последица мировања поступка је та, да се поступак не може преузети пре него што протече три месеца од дана, када је споразум пријављен суду.

Одговара § 168 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 192, 199, 206, 227, 233 и 234 Грађ. парн. пост.

§ 233. — Поступак мирује догод која странка не предложи, да се одреди рочиште за усмену расправу, или ако је поступак био

обустављен за време док је текао рок за предузимање какве парничне радње, поступак мирује све дотле, док странка не предложи да се поново одреди рок за ову парничну радњу.

Ако се такав предлог стави пре него што протече тромесечни (§ 232.) или уговорени дужи рок, има суд по службеној дужности или по предлогу противне странке, без расправе одбити такав предлог или изрећи, да не вреди одређено рочиште или рок.

Одговара § 169 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 192, 199, 227, 232, 234 и 475 Грађ. парн. пост.

§ 234. — Ако ниједна странка не дође на рочиште, одређено за усмену расправу, или ако су дошле, а неће да се упусте у расправљање, настаје услед тога мировање поступка, осим ако такав изостанак по прописима овога закона нема утицаја на ток парнице.

Повраћај у пређашње стање може се по предлогу дозволити и у погледу пропуштања, које има за последицу маровање поступка.

Одговара § 170 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 109, 136, 197, 213, 214, 232, 233, 334, 349, 494, 585 и 603 Грађ. парн. пост.

Трећи одсек. Усмена расправа.

Прва глава. Јавност.

§ 235. — Расправа пред парничним судом као и објављивање судијских одлука бива јавно.

Као слушаоци имају приступа само одрасла ненаоружана лица.

Приступ се не сме забрањивати лицима, која су по својој јавној служби дужна носити оружје.

Одговара § 171 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 236—239, 334, 509, 511, 523 и 571 Грађ. парн. пост.

§ 236. — Јавност ће се искључити, ако би отуда било опасности за морал, јавни поредак или какав нарочити државни интерес, или ако је основана бојазан, да ће се јавност расправе злоупотребити ради тога да се смета расправи или отежава утврђивање стања ствари.

Осим тога може суд по предлогу једне странке искључити јавност, ако се морају расправљати или доказивати чињенице из породичног живота.

Јавност се може искључити за целу расправу или за поједине њезине делове; но искључење јавности не може се никако протегнути на објављивање саме изреке (диспозитив) пресуде или других одлука којима се поступак завршује. У колико је искључена јавност које расправе, у толико је забрањено и јавно објављивање њене садржине.

Одговара § 172 аустр. Грађ. парн. пост.

Закон о сузбијању нелојалне утакмице од 4 априла, 1930 год.:

§ 36. — Код усмене расправе, поред случајева предвиђених у грађанским односно кривичним поступцима, може се на тражење које парничне стране или сведока, искључити јавност, ако би се јавношћу каква тајна производње или трговине изложила опасности.

Види §§ 235 и 237—239 Грађ. парн. пост.

§ 237. — Расправа о предлогу за искључење јавности бива у нејавној седници.

Закључак о искључењу јавности мора се јавно објавити. Против тога закључка нема места засебноме правноме леку.

Одговара § 173 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 235, 236, 238, 239, 260, 556, 565, 571, 588, 598 и 609 Грађ. парн. пост.

§ 238. — Ако се јавност искључи, може свака странка захтевати, да се поред њеног заступника допусти тројици лица (§ 235.), која она означи, да присуствују расправи.

Судијама, затим за судије оспособљеним чиновницима државног тужиоштва и правобраниоштва и за судије оспособљеним чиновницима Министарства правде, као и адвокатима и јавним бележницима и професорима правног факултета допуштен је приступ у сваком случају осим ако је јавност била искључена из разлога наведеног у ставу 2. § 236.

Одговара § 174 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 235—237 и 239 Грађ. парн. пост.

§ 239. — Пропис да је расправа јавна не вреди за испитивање или преслушање једне или обеју странака, које по прописима овога

закона претходи доношењу закључака о каквом предлогу. Исто тако не вреди пропис о јавности за саслушање странака, сведока, вештака и других лица, које бива изван расправе пред парничним судом.

Одговара § 175 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 235—238 Грађ. парн. пост.

Друга глава. Говори странака и управљање парницом

Говори странака.

§ 240. — Пред парничним судом странке расправљају усмено о правном спору. У правним стварима, за које је прописано заступање адвокатом, усмена се расправа припрема писменим поднесцима. Осим тога потребно је подносити припремне поднеске само у случајевима, који су у овом закону нарочито означени.

Одговара § 176 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 241—243 Грађ. парн. пост.

§ 241. — После оглашења ствари суд ће саслушати странке о њиховим предлозима, о чињеничним наводима, којима образлажу своје, а побијају противникове предлоге, као и о њиховим доказима и понудама доказа, а тако исто и о правним разлагањима, која се тичу спорног одношаја (говори странака). Није допуштено читање писмених састава место говора.

Писмена, на која се странке позивају у својим говорима, прочитаће се само у толико, у колико она још нису позната суду или противној странци или у колико се ради о њиховом дословном садржају.

Одговара § 177 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 240, 242 и 243 Грађ. парн. пост.

§ 242. — Свака странка треба да у својим говорима наведе истинито, потпуно и опредељено све чињенице, које су у поједином случају потребне за образложење њезиних предлога, да понуди доказе, потребне за утврђење њезиних навода, да се опредељено изјасни о чињеничним наводима и понуђеним доказима свога противника, да изложи резултат извођених доказа и да се опредељено изјасни и о излагању противникову.

Одговара § 178 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 240, 241 и 243 Грађ. парн. пост.

§ 243. — Странке могу до закључења усмене расправе износити нова чињенична тврђења и нова доказна средства, која се тичу предмета ове расправе. Ако суд стекне уверење, да је странка изнесени нови навод или доказ могла истаћи раније и да је то очигледно пропустила у намери да спор одуговлачи а допуштањем тих нових навода и доказа знатно би се отегнуло довршење парнице, онда суд може по предлогу или по службеној дужности изрећи да такви наводи и докази нису допуштени.

Ако при том има грубе кривње странкиног адвоката може се осим тога над њим изрећи казна због нарушења реда.

Одговара § 179 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 240—242 Грађ. парн. пост.

Управљање парницом.

1. Од стране председника већа.

§ 244. — Усменом расправом управља код зборних судова председник већа, коме је правна ствар упућена.

Председник отвара, управља и закључује расправу; он даје реч и може је одузети ономе, који не послуша његове наредбе; он испитује и саслушава лица која се имају испитати односно саслушати ради доказивања и објављује одлуке већа.

Председник ће се старати, да се ствар потпуно претресе, а да се ипак расправа не развлачи опширним разлагањем и расправљањем незнатних споредности и да се, колико је могуће, без прекидања, приведе крају.

Одговара § 180 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 243 и 245—250 Грађ. парн. пост.

§ 245. — Ако се започета расправа мора одгодити, председник ће, уколико је могуће, не само одмах одредити ново рочиште, него ће у исто доба по службеној дужности предузети све мере, које су потребне, да би се спорна ствар могла свршити на новом рочишту.

Пре него што се предузму ове мере може председник, по потреби, захтевати да о том одлучи веће.

Нарочито се може странкама наложити, да у одређеном року предаду суду исправе, које ће употребити као доказна средства, да би их противник прегледао и да назначе имена и боравиште сведока, који се имају саслушати. Кад странка у намери да одуговлачи парницу, не испуни такав налог, и тражена доказна средства поднесе тек на настављеној усменој расправи, онда може веће, по предлогу или по службеној дужности, изрећи да овим доказним средствима нема места, ако би се тиме настављање расправе одуговлачило.

Одговара § 181 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 243, 244, 246—250, 371 и 374 Грађ. парн. пост.

§ 246. — Председник ће на усменој расправи испитивањем или на други начин радити на томе, да се изнесу за одлуку важне чињенице или да се попуне недовољни наводи о околностима, које служе за образложење или побијање захтева; да се означе или надопуне доказна средства за те наводе и у опште да се даду сва разјашњења, која су потребна, да би се истинито и потпуно утврдило чињенично стање у погледу изнесених права и захтева странака.

Ако која странка у своме говору одступи од садржине припремнога поднеска, који је она предала, или ако се говори странка не слажу са осталим парничним списима, на ко-

је се мора обазирати по службеној дужности, онда ће председник на то упозорити.

Осим председника могу и остали чланови већа стављати странкама питања, која су прикладна за сазнање спорног одношаја и за утврђивање стања ствари.

Одговара § 182 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 243—245 и 247—250 Грађ. парн. пост.

§ 247. — Ради припреме усмене расправе а у циљу потпуног извиђања стања ствари може председник већа:

1. позвати странке да лично дођу на усмену расправу;

2. наредити да странке оне исправе, које се у њиховим рукама налазе, а на које се једна или друга странка позивала, за тим списе, обавештајне ствари, предмете увиђаја (разгледа), родословља, планове, скице и остале нацрте и саставке предаду суду и за одређено време оставе код суда;

3. наредити да се добаве исправе које чува каква јавна власт или јавни бележник а на које се повала једна од парничних странака, затим друге обавештајне ствари и предмете увиђаја;

4. наредити да се изврши увиђај у присутности странака и да вештаци кажу своје мишљење, затим позвати као сведоке лица, од којих се према тужби или према стању расправе може очекивати објашњење о важним чињеницама.

Ипак се не може ово наредити у погледу исправа и сведока кад се обе странке изјасне против тога.

Такви се извиђаји могу наредити и пре него што отпочне усмена расправа, ако је бојазан, да се иначе не би могле више утврдити околности, важне за одлуку, или да се које доказно средство доцније не би могло више употребити или пак само под знатно тежим условима.

Одговара § 183 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 243—246 и 248—250 Грађ. парн. пост.

§ 248. — Свака странка може ради објашњења стања ствари присутној противној странци или њеном заступнику стављати питања преко председника, или с његовом дозволом, непосредно сама, о свима околностима, које се тичу предмета правнога спора или усмене расправе а важне су за вођење парнице. Нарочито могу питати, да ли постоје и какве су исправе, обавештајне ствари и предмети увиђаја.

Ако председник одбије које питање као неумесно, или ако противник оспори умесност питања, онда може странка захтевати да о томе одлучи веће.

Одговара § 184 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 243—247, 249 и 250 Грађ. парн. пост.

§ 249. — Ако странка, која је без пуномоћника дошла на расправу, није способна, да се разговетно изјасни о предмету правно-

га спора или усмене расправе, председник ће одгодити рочиште на што краће време и упутити странку, да на ново рочиште дође са способним пуномоћником, ако је потребно с адвокатом, јер ће се иначе сматрати да је изостала. Из овога се разлога не сме рочиште поново одгодити.

Предњи ће се прописи сходно примењивати и онда кад пуномоћник које странке није способан да се разговетно изјасни о предмету правнога спора или усмене расправе, те се расправа не може спровести зато што странка није присутна или што се с њоме не може расправљати (§ 128 ст. 1). Ако таква препрека настане у погледу законскога заступника странке, онда ће председник у исто време издати потребне налоге да се постави способан пуномоћник.

Одговара § 185 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 243—248 и 250 Грађ. парн. пост.

§ 250. — Ако се ма које лице, које учествује у расправи, противи каквој наредби председниковој у погледу управљања расправом или каквом питању, што га је ставио председник или који члан већа, онда о таквом противљењу одлучује веће.

Против одлуке већа нема места засебноме правноме леку. То вреди и за одлуке, које донесе веће по §-у 243 став 1, § 245 став 2 и § 248 став 2.

Одговара § 186 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 243—249, 521, 609 и 616 Грађ. парн. пост.

2. Од стране већа.

§ 251. — Ако пред једним судом тече више парница, које се воде између истих лица или у којима је исто лице парнични противник разних тужилаца или разних туженика, онда се могу те парнице закључком већа спојити у заједничку расправу, ако је вероватно, да ће се тиме олакшати или ускорити њихово свршавање или да ће се смањити парнични трошкови.

Веће може закључити да се за заједничку расправу пред њим споје више парница и онда кад неке од њих спадају пред судију појединца истога окружнога суда.

Но заједничком се пресудом могу одлучивати само парнице између истих лица.

Одговара § 187 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: По § 251 Законика који одговара § 187 аустр. Грађ. парн. пост., може суд спојити више парница, које се воде пред њим, ако се оне воде између истих лица или ако је у њима исто лице парнични противник разних тужилаца или разних туженика.

Став 2 § 404 аустр. Грађ. парн. пост. прописао је у свом првобитном тексту да се о тако спојеним парницама може одлучити једном пресудом само ако су се водиле међу истим лицима. Трећом новелом измењен је овај пропис тако, да се у сваком случају може о спојеним парницама одлучити једном пресудом.

Ова се измена не може одобрити, јер по искуству у пракси могу настати разне потешкоће ако се донесе једна пресуда о више парница у којим нису исте странке.

Обзиром на то остао је § 500 законика при првобитном тексту § 404 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 252—256 Грађ. парн. пост.

§ 252. — Веће може наредити, да се одвојено расправља о појединим захтевима исте тужбе; исто тако може наредити, да се одвојено расправља о противтражбинама, које износи туженик.

Одговара § 188 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 251 и 253—256 Грађ. парн. пост.

§ 253. — Кад се код образложења или побијања једног и истог захтева појави више самосталних спорних тачака, или ако у погледу истога захтева буде изнесено више самосталних средстава за нападај или за одбрану, онда може веће наредити, да се расправа најпре ограничи на једну или више од тих спорних тачака.

Нарочито ако се изнесе приговор да суд није надлежан, да већ тече парница или да је спорна ствар правноснажно пресуђена, може веће наредити да се најпре одвојено расправља о овим приговорима.

Одговара § 189 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 251, 252, 254—256, 356, 544, 633 и 634 Грађ. парн. пост.

§ 254. — Ако одлучивање о правном спору зависи сасвим или од части од постојања или непостојања извесног правног односа,

који је предмет друге већ отпочете парнице, или који се има утврдити у поступку, отпочетом код које управне власти, веће може наредити, да се поступак прекине све дотле, док не постане правноснажна одлука о том правном односају.

Такав прекид може веће по предлогу наредити и онда кад се оспорава допустивост споредног или главног мешања (§ 117.)

После правноснажног свршетка парнице или поступка управне власти има се преузети поступак у главној ствари по предлогу или по службеној дужности.

Одговара § 190 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 117, 227, 229, 230, 251—253, 255, 256 и 508 Грађ. парн. пост.

§ 255. — Ако се у току парнице појави сумња о каквом кривичном делу, које би, кад би се утврдило и пресудило, било од одлучног утицаја на одлучивање о правном спору, може веће наредити да се парница прекине док се не сврши судски кривични поступак.

Такав се прекид може нарочито наредити, кад има разлога сумњи, да је исправа важна по одлучивање о правном спору, лажна или лажно преиначена, или да су лажно исказали о битним околностима странка, сведок или вештак, а чији би исказ веће иначе вероватно узело у обзир при одлучивању.

Кад се правноснажно сврши судски кривични поступак преузеће се прекинути поступак у главној ствари по предлогу или по службеној дужности.

Одговара § 191 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 202, 227, 251—254, 256, 364 и 508 Грађ. парн. пост.

§ 256. — Веће може по предлогу или по службеној дужности опозвати своје наредбе, којима је наредило да се разлучи, споји или прекине поступак или расправа.

Наредбе издане по §§ 251 до 255 могу се побијати правним леком само у толико, у колико се њима наређује прекид поступка.

Одговара § 192 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 251—255, 521 и 616 Грађ. парн. пост.

Закључење расправе.

§ 257. — Председник ће изрећи да је расправа закључена, кад веће сматра да је спорна ствар или предлог, о којем се има одвојено одлучити, а о којем се расправља, потпуно претресен и на основу изведених доказа сазрео за одлуку.

Расправа се сматра једном целином све дотле док се не изрече да је закључена.

Да је расправа закључена, може се изрећи и пре него што се изведу сви од суда допуштени докази али то само онда, ако још нису стигли извесни списи који су потребни за одлучивање, или ако још само остаје, да замољени судија изведе поједине доказе, па се обе странке одрекну расправљања о резултату тога доказивања или пак веће сматра, да

је такво расправљање излишно. У овоме ће случају суд донети одлуку чим му стигну затражени списи или списи о изведеном доказу, а неће опет наређивати усмену расправу.

Одговара § 193 ауостр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: У § 193 аустр. Грађ. парн. пост. овлашћује се суд да расправу закључи још пре него што се изведу сви од суда допуштени докази, ако се обе странке одрекну расправљања о резултату тога доказивања или пак суд сам сматра да је такво расправљање излишно. Овај је пропис без сумње уместан, јер се тако странкама приштеђује дангуба и трошак сувишног рочишта.

По тексту § 193 аустр. Грађ. парн. пост. вреди овај пропис само за случај, да још није изведен доказ који има да изведе замољени судија.

Но споменути разлози говоре за то, да се овај пропис протегне и на случај ако треба само још сачекати неки спис, који је тражен од других власти, установа или слично.

Да не буде о томе сумње, допуњени су (у § 257 Законика) у том погледу преузети прописи § 193 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 258 и 259 Грађ. парн. пост.

§ 258. — Веће може наредити да се закључена расправа опет отвори, ако се ради одлучивања покаже као потребно да се разјасни или попуни оно, што је изнесено или да се претресе доказ о чињеници, за коју је веће тек после закључења расправе пронашло, да је треба доказати; надаље ако веће у случају § 257 став 3, пошто му стигну списи о

доказивању, сматра да је даља расправа потребна с обзиром на резултат доказивања или с обзиром на изјаве странака дате приликом доказивања.

Одговара § 194 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 257 и 259 Грађ. парн. пост.

§ 259. — Овлашћења која су у §§ 244 до 258 дата председнику већа и већу припадају у поступку пред среским судом и судији појединцу, пред којим се спорна ствар усмено расправља. То исто вреди и за судију појединца зборног суда (§ 6).

Одговара § 195 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 244—258 и 527—540 Грађ. парн. пост.

Замерка због повреде прописа поступка.

§ 260. — Ако се повреди пропис, којим се уређује поступак, а нарочито, ако се повреди какав пропис о облику парничне радње, странка, која је овлашћена да се због тога жали има одмах изреком изјавити своју замерку. Ако се без замерке упусти у даље расправљање, а за повреду је знала или морала знати, онда се не може више због те повреде жалити.

То не вреди када је повређен такав пропис, по којем се мора поступити и онда, када би се странка одрекла његове примене.

Кад се замерка изјави на усменој расправи, онда је треба забележити у расправни записник ако се истакнута повреда одмах на расправи не уклони.

Одговара § 196 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 15, 16, 94, 112, 118, 175, 178, 321, 330, 332 и 352 Грађ. парн. пост.

Трећа глава. Одржање реда у заседању.

§ 261. — На усменим расправама пред зборним судовима стараће се за ред председник већа.

Он је овлашћен опомињати на ред лица, која непристојним понашањем сметају расправи и одређивати, што је потребно, да се одржава ред.

Одговара § 197 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 19, 170, 186, 243, 262—265, 267, 409, 421, 429, 450, 527—554, 606, 616 и 622 Грађ. парн. пост.

§ 262. — Забрањено је изражавати одобравање или неодобравање.

Ко унаточ опомене смета расправи, може бити уклоњен с расправе. Лице, које учествује у расправи, може бити уклоњено тек онда пошто је претходно било опомену то да ће бити уклоњено, и пошто је било упозорено на правне последице такве мере.

Странка се мора нарочито упозорити, да се због њезиног уклањања може против ње донети пресуда због изостанка или пресуда по § 495.

Ако лице, које учествује у расправи, буде уклоњено, онда се може по предлогу поступити против њега исто онако као и када би се добровољно удаљило.

Одговара § 198 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 209, 236, 264, 265, 492, 493, 495 и 538 Грађ. парн. пост.

§ 263. — Ко на расправи учини крупнију непристојност, нарочито ако увреди чланове суда, парничну странку, заступника, сведока или вештака, може се закључком већа казнити због нарушења реда казном до шест стотина динара. Ова казна не искључује кривично-правну и дисциплинску одговорност.

Ко се противи наредбама које је издао председник или веће за одржање реда и мира, може бити кажњен затвором до три дана.

Одговара § 199 аустр. Грађ. парн. пост.

Закон о уређењу редовних судова:

§ 89. — Све доставе суда врше се по службеној дужности.

Особама које буду позване да дођу суду изван грађанског и кривично-судског поступка биће у позиву, ако се не одазову, припређено казном због нарушења реда, коју прописује закон о грађанском судском поступку. Ко и на поновљен позив не дође, биће принудно суду доведен.

Казна се одмерава по прописима закона о грађанско-судском поступку, који говори о казнама због нарушења реда.

Види §§ 186, 265, 268, 616 и 618 Грађ. парн. пост.

§ 264. — Ако парнични пуномоћник смета расправи (§ 262) или учини какву непристојност или увреду (§ 263), онда га може веће казнити укором или новчаном казном до хиљаду две стотине динара.

Ако пуномоћник настави непристојно понашање или се противи наредбама председника или већа, изданим ради одржавања реда и мира, онда му веће може одузети реч, и, ако је потребно, може се позвати парнична странка, да постави другога пуномоћника; ако то не може одмах бити, онда ће се рочиште по службеној дужности одгодити. Трошкове осујећенога рочишта и одгађања сноси пуномоћник који је то скривио.

Ако има отежавних околности, може веће, кад је пуномоћник адвокат или адвокатски приправник, поред тога спровести ствар надлежној дисциплинској власти.

Одговара § 200 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 262 и 263 Грађ. парн. пост.

§ 265. — Закључци који буду донесени по предњим наређењима, сместа су извршни.

У поступку пред већима зборних судова може лице, које учествује у расправи бити уклоњено само закључком већа.

Одговара § 201 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 261, 262, 267 и 618 Грађ. парн. пост.

§ 266. — Ако лице војног реда, које у кривичним стварима потпада под војничку судску власт, учини дело, које се има казнити

по § 263, и ако суд налази да оно поред новчане казне на коју га суд осуди, треба да одговара и кривично-правно или војно дисциплински, онда ће председник то доставити надлежној војничкој власти.

Одговара § 202 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 261—265 и 267 Грађ. парн. пост.

§ 267. — Овлашћења, дата у овој глави председнику и већу, има и судија појединац пред којим бива усмена расправа као и одређени или замољени судија код расправа и доказивања, која се пред њим воде, а тако исто код предузимања службених радња изван усмене расправе.

Одговара § 203 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 5, 6, 32, 261—266 и 610 Грађ. парн пост.

Четврта глава. Казне.

§ 268. — Казна због нарушења реда не сме бити већа од 600 дин., или, ако се изрече против адвоката, од 1.200 динара; казна због обести не сме надмашати 3000 динара.

Ако које лице не може платити новчану казну, она ће се заменити затвором. Трајање затвора одређује суд, али затвор не сме трајати дуже од десет дана.

Новчана казна не замењује се затвором кад је она била изречена против пуномоћника из реда адвоката, адвокатских приправника, бележника, бележничких приправника и јавних чиновника, који у вршењу своје службе учествују као пуномоћници.

Одлуке о казни извршују се по службеној дужности.

Одговара § 220 аустр. Грађ. парн. пост.

Закон о сузбијању нелојалне утакмице од 4 априла, 1930 год.:

§ 20. — Ако суд нађе да је једна страна поднела тужбу или неосновано водила парницу из пакости, казниће се на тражење противника или по званичној дужности до 50.000.— динара. Ова ће се казна заменити у случају немогућности наплате, затвором до месец дана.

Види §§ 19, 170, 186, 243, 263, 264, 409, 422, 429, 450, 606 и 622 Грађ. парн. пост.

Пета глава. Записници (протоколи).

Расправни записник.

§ 269. — О свакој усменој расправи пред судом саставиће се записник (расправни записник), који ће осим бележака и навода, које овај закон нарочито наређује, садржавати:

1. означење суда, имена судија, записничара и тумача, ако га буде; означење времена и места расправе, а при расправи пред парничним судом означење да ли је расправа јавна, или је била јавност искључена;

2. имена странака и њиних заступника као и кратко означење спорнога предмета;

3. означење лица, која су као странке или као њини заступници или пуномоћници дошла на расправу.

Одговара § 207 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 270—281 Грађ. парн. пост.

§ 270. — Кад се на првом рочишту или на првој усменој расправи (§ 536 први став, прва реченица) по тужбеном тражењу донесе пресуда због туженикового изостанка, или кад се донесе пресуда на основу одрицања или на основу признања, а те су пресуде утврђене забелешкама у смислу § 516, онда та забелешка о пресуди долази на место расправног записника.

Тужиоц може против садржине те забелешке изјавити противљење по § 275.

Одговара § 207 последњи став аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 269, 271—281, 516 и 536 Грађ. парн. пост.

§ 271. — Осим општих означења (§ 269), треба у записник унети:

1. изјаве странака којима се сужава или преиначује тужбено тражење; којима се изречно признаје неки дуг или његов део; којима се странка одриче изнесеног захтева или дела његовог или правних лекова, затим изјашњења о предлогу, да се једна странка саслуша под заклетвом;

2. предлоге странака стављене на расправи, а који се тичу главне ствари или су важни

за ток или за решавање парнице, ако их суд није усвојио или ако их странке нису повукле до закључења рочишта;

3. судске одлуке које су на расправи донесене и објављене, затим оне наредбе председника против којих је допуштен који правни лек.

Изјаве и предлози под бр. 1 и 2 могу се и написмено приложити записнику. У том случају не треба их унети у записник. За такве писмене саставе не може се тражити засебан трошак.

Исто тако не треба унети у записник објављене судске одлуке, ако се оне једновремено с објављивањем написмено приложе записнику.

Одговара § 208 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: § 271 Законика предвиђа у сагласности са § 208 аустр. Грађ. парн. пост., да се у поступку пред зборним судом, где странке заступају адвокати, могу неке изјаве и предлози и написмено приложити записнику о расправи.

Циљ је ове одредбе, да се тако олакша утврђивање у току расправе и приштеди време. Међутим постоји, а нарочито обзиром на наше прилике, опасност да се злоупотребом овог овлашћења усменост расправе не претвори у писменост.

Да до тога не дође зависи у првом реду до судије који управља расправом. Али Законик сматра, да би такву злоупотребу могла спречити и одредба, да странке немају право за такове саставе тражити засебан трошак, т.ј. да могу само зарачунати трошак за учествовање у расправи. Из ових разлога у ст. 2 § 271 у овом

смислу допуњени су преузети прописи аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 269, 270 и 272—281 Грађ. парн. пост.

§ 272. — У сваки записник о усменој расправи треба, осим података по којима се може разабрати како је уопште текла расправа, унети укратко и прегледно садржину онога, што обе странке наведу о стању ствари.

Даље ће се у записнику означити доказна средства која су странке понудиле за наводе, који су остали спорни.

Суд може по предлогу или по службеној дужности наредити, да се поједини делови чињеничних навода или понуђених доказа унесу опширније у записник.

Ако се расправа истога дана не може свршити, онда ће се на сваком поједином рочишту у записник унети оно, што је на њему изнесено.

Одговара § 209 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 269—271 и 273—281 Грађ. парн. пост.

§ 273. — При навођењу садржине изнетих чињеница и понуђених доказа треба се по могућности позивати на припремне поднеске, на списе припремнога поступка и на приказ стања ствари у отправку доказног закључка (§ 373). Ако има припремних поднесака или списа припремнога поступка, онда је довољно да се у записник унесу само знатна одступања усмених навода од писмених навода.

Није допуштено бележити у записник поједине говоре странака.

Нацрти за записнике о расправи не смеју се примати.

Ако странка неће да суделује при састављању записника, записник ће се ипак саставити.

Одговара § 210 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 269—272 и 274—281 Грађ. парн. пост.

§ 274. — Бележење у записник прописачо у § 272 може се и тако извршити, да председник или судија појединац који управља расправом, одмах, чим се доврши расправљање са странкама, укратко и прегледно пред странкама (§ 273 став 4), прикаже стање ствари, како произлази из њиних навода, те да се то излагање, уколико је могућно уз позивање на садржину парничних списа, унесе у записник.

Ако због обима расправнога градива или других околности буде потребно или целисходно, да се штогод још у току расправљања записником утврди, онда се може записник саставити и на тај начин, да се садржина појединих одсека расправе (§§ 252 и 253) кратко и збијено стави у записник.

Одговара § 211 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 269—273 и 275—281 Грађ. парн. пост.

§ 275. — Састављени записник показаће се странкама, да га прегледају или ће им се прочитати, па ће га оне потписати. Странка-

ма је допуштено, да по прегледу или прочитању записника скрену пажњу на оне тачке записника, у којима приказ садржине расправе не одговара њезином правом току.

Исправка садржине записника, која се чини суду потребном, унеће се у додатак записнику.

Ако се не уваже примедбе странака, онда могу странке изјавити противљење против дотичних навода расправнога записника.

Ако се странка с овога или којега другога разлога буде противила појединим наводима записника, треба у додатку записника забележити да су и која су противљења против записника изјављена.

Када странку заступа адвокат, може суд наредити, да се противљење утврди предајом краткога писменога састављка, који ће се приложити записнику.

Одговара § 212 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 269—274, 276—281, 439, 463 и 592 Грађ. парн. пост.

§ 276. — Ако странка не може да се потпише или може само да стави ручни знак, онда ће записничар ставити њезино име на записник.

Ако се која странка удаљи пре састављања записника или неће да потпише записник, онда ће се то навести у додатку записника уз разлоге, које је странка изнела.

Записник треба да потпише председник или судија појединац који управља расправом, записничар а исто тако и тумач, ако га је било.

Ако је председник спречен, потписује место њега по рангу најстарији члан већа.

Одговара § 213 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 269—275 и 277—281 Грађ. парн. пост.

§ 277. — Против закључака и наредаба судије појединца који управља расправом, а који се тичу састављања записника нема места засебном правном леку.

Ако се у поступку пред већем зборних судова изјави противљење против таквих закључака и наредаба председника, онда ће о томе одлучивати веће. Против његове одлуке нема места засебноме правноме леку.

Одговара § 214 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 269—276, 278—281, 361 и 609 Грађ. парн. пост.

§ 278. — Уколико странка изреком не изјави противљење, записник састављен према предњим прописима, даје потпун доказ о току и садржини расправе.

Једино се записником може доказати да се придржавало формалности, прописаних за усмену расправу.

Промена у личности судије не утиче на доказну снагу онога што је записником већ утврђено.

Одговара § 215 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 269—277, 279—281, 361, 373, 439, 463, 538 и 540 Грађ. парн. пост.

§ 279. — Ако се на расправи покаже потреба, да се изда доказни закључак по ставу 3 §-а 373 па се расправа не закључи на истом рочишту, могу се наводи странака, који се односе на стање ствари, унети у отправак доказног закључка, који ће се одмах после рочишта израдити; у том случају није потребно да се наводи унесу у записник.

Странкама ће се доставити отправци доказног закључка. Против неисправности о чињеничним и доказним наводима странака могу странке на идућем расправном рочишту изјавити противљење. Противљење ће се у записник унети или укратко написати и записнику приложити (§ 275 став 4 и 5).

Одговара § 444 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: Аустр. Грађ. парн. поступак предвиђа у прописима § 444 за поступак пред среским судом олакшање утврђивања садржаја расправе записником о расправи на тај начин, што овлашћује суд да у случају кад изда доказни закључак (§ 373 Законика), унесе наводе странака о стању ствари у отправак тога закључка а да се ти наводи не унесу у сам записник, а то с тога, што се стање ствари мора свакако унети у отправак доказног закључка, па је сувишно да се то два пута бележи, на име један пут у записнику о расправи а други пут у отправку доказног закључка.

Како ови разлози говоре и за једнако олакшање састава записника пред зборним судом, преузео је у § 279 Законик пропис § 444 аустр. Грађ. парн. пост. и за поступак пред зборним судом.

Дакако вредиће он према § 527 законика надаље и за поступак пред среским судом.

Види §§ 269—278, 280, 281, 378—383 и 592 Грађ. парн. пост.

Записници састављени изван расправе.

§ 280. — Записници, који се саставе изван усмене расправе, треба да садрже поред података споменутих у § 269 и поред утврђивања по §-у 271 још и кратак приказ службене радње и збијену садржину чињеничних навода парничних странака и трећих учесника.

Прописи §§ 272 до 278 вреде и за ове записнике.

Одговара § 216 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 269—279 и 281 Грађ. парн. пост.

Садржина записника.

§ 281. — По службеној дужности узимаће се у обзир садржина расправнога записника и његових прилога, затим записника који су у току парнице саставили одређени или замољени судија и прилога, који су они уз те записнике предложили парничном суду.

Ако странке нису биле присутне службеној радњи коју је извршио одређени или замољени судија, треба им, уколико се не примењује пропис става 3 §-а 257, дати могућности да се пре одлучивања на усменој

расправи изјасне о резултату дотичних службених радња и о наводима садржаним у послатим списима.

Одговара § 217 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 269—280, 357, 570 и 585 Грађ. парн. пост.

Шеста глава. Поравнање (Нагодба).

§ 282. — Суд може на усменој расправи, по предлогу или по службеној дужности, покушати да се странке поравнају потпуно или само о појединим спорним тачкама. Ако дође до поравнања, треба да се садржина његова стави у расправни записник.

Странке ако пристану на то, могу се упутити одређеном или замољеном судији, да он покуша поравнање и, ако успе, да га стави у записник.

Да ли се због тога што једна странка предлаже поравнање или због започетих преговора о поравнању може одложити отпочињање или настављање расправе, просуђиваће се по §§ 192 и 198.

Одговара § 204 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 192, 198, 283 и 284 Грађ. парн. пост.

§ 283. — У судском се поравнању може признање правнога односа, или обавезивање да се нешто чини, трпи или пропусти учинити зависним од полагања уговорене заклетве.

Предметом заклетве могу бити само спорне чињенице.

У поравнању мора се одредити рочиште, на којем се има заклетва положити, или бар рок, у којем странка која се има заклети, мора тражити да се одреди то рочиште.

Заклетва се полаже пред судијом, којега за то одреди старешина суда, означеног у поравнању.

Одговара § 205 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 282, 284 и 467—479 Грађ. парн. пост.

§ 284. — Странкама ће се на захтев о њихову трошку издати отправак записника о поравнању.

Ако је поравнањем уговорена заклетва, издаће се странци, која то захтева, и препис записника о положеној заклетви, или потврда суда да је заклетва положена или не.

Одговара § 206 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 282 и 283 Грађ. парн. пост.

Седма глава. Списи.

§ 285. — Свака странка може се ради образложења својих предлога позивати на писмена достављена јој на потицај противне странке. Ако су та писмена изгубљена а ни код суда се не налази који примерак тих писмена, онда може странка тражити да јој противник дозволи да она о своме трошку разгледа и узме препис писмена која се налазе код друге странке.

Одговара § 218 аустр. Грађ. парн. пост.

Види § 286 Грађ. парн. пост.

§ 286. — Странке могу разгледати све списе, који се налазе код суда а тичу се њихове правне ствари и могу о свом трошку узимати и преписе, осим нацрта (реферата) пресуда и закључака, записника о већању и гласању суда, као и списа који садрже дисциплинске наредбе. За припрему њихових говора, ваља им дозволити да прегледају и записнике и списе припремнога поступка.

С одобрењем обеју странака могу и трећа лица прегледати и преписати парничне списе. Ако нема таквог одобрења може старешина суда допустити и трећем лицу, да их прегледа и препише, ако оно учини вероватним свој правни интерес за то.

Писмена, која је странка предала суду вратиће јој се на захтев када престане разлог, са којега су се код суда чувала.

Одговара § 219 аустр. Грађ. парн. пост.

Погрешно је нахођење суда, да је неумесно тражење молиоца да изврши фотографисање рецеписа, а са разлога тога, што ни једним законским прописом странкама није допуштено, да судска акта могу фотографисати, већ да имају једино права акта разгледати и преписивати, дакле не и фотографисати. Јер и ако закон изрично не предвиђа као начин преписивања акта и фотографисање њихово, ипак се под преписивањем има и овај начин разумети, пошто се и под фотографисањем разуме преписивање — копирање какве исправе, и суд и такав фотографисани препис (а не да је рукопис веран фотографији) може оверити. — О. о. 18 августа, 1931 год., Бр. 20416.

Види § 285 Грађ. парн. пост.

Четврти одсек. Достављање.

§ 287. — Достављање бива по службеној дужности, уколико овај закон што друго не наређује.

Одговара § 87 аустр. Грађ. парн. пост.

Уводни закон за Законик о судском поступку у грађанским парницама (Грађански парнични поступник):

Чл. 28. — Министар правде прописаће уредбом пристојбине које припадају судским органима за доставу судских писмена и поступак за наплату истих. Док се ова уредба не изда, важиће о томе прописи који данас постоје.

Закон о уређењу редовних судова:

§ 89. — Све доставе суда врше се по службеној дужности.

Особама које буду позвате да дођу суду изван грађанског и кривично-судског поступка биће у позиву, ако се не одазову, припрећено казном због нарушења реда, коју прописује закон о грађанском судском поступку. Ко и на поновљен позив не дође, биће принудно суду доведен.

Казна се одмерава по прописима закона о грађанско-судском поступку, који говоре о казнама због нарушења реда.

Види §§ 288—316, 349, 513 и 543 Грађ. парн. пост.

1. *У нашој држави.*

§ 288. — Достављање бива по правилу поштом, иначе преко судских службеника, преко општинског поглаварства (општинског суда) или преко полицијске власти.

Уредбом ће се уредити, којим ће се органом поједини судови служити за достављање, како ће се при том поступити, да достава одговара наређењима овога закона и шта се има учинити, ако достављачки орган не врши своје дужности како треба.

Службеници суда, општинска поглаварства и полицијске власти могу извршити доставе само у подручју своје надлежности.

Начин достављања наређује суд чија се одлука има доставити или којему је поднето писмено или код којега је састављен записник који се има доставити. Овај суд издаваће и наредбе потребне за достављање у колико оне не спадају у дужност оне власти, која непосредно врши достављање. Код зборних судова може све ово наредити председник већа, којему је упућена правна ствар.

Одговара §§ 88 и 89 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 287 и 289—316 Грађ. парн. пост.

§ 289. — Ако више учесника имају заједничког заступника, онда ће се сматрати да је достава за све извршена, ако је томе заступнику предан један примерак онога, што се имало доставити.

Ако је за једног учесника више заступника овлашћено на примање судских достава, онда ће се сматрати да је достава извршена, ако се једноме од тих заступника преда примерак онога, што се имало доставити.

Исто вреди и за достављање преписа прилога приложених поднеску или записнику, ако се ти преписи имају доставити.

Одговара § 90 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 287, 288 и 290—316 Грађ. парн. пост.

§ 290. — Војнику, док је под заставом, доставиће се преко непосредно му претпостављене команде.

Ако се иначе има доставити у војничким или од војске запоседнутим зградама, вршиће се достављање непосредно, но по претходном обавештењу војног заповедника те зграде.

Одговара § 92 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 287—289 и 291—316 Грађ. парн. пост.

§ 291. — Ако је која парнична странка за парницу издала парнично пуномоћије, онда ће се до престанка пуномоћија (§ 138) достављати све што се тиче ове парнице само том пуномоћнику.

У правним стварима, које се тичу пословања трговачке радње, може се за имаоца радње доставити и прокуристи.

Одговара § 93 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 287—290 и 292—316 Грађ. парн. пост.

Пуномоћник за примање достава.

§ 292. — Ако је лице, које станује у месту парничног суда, било опуномоћено да прима доставе, одређене за којега учесника у пар-

ници, онда ће се достављати томе пуномоћнику.

Ако га је на примање достава овластило више учесника, предаће му се толико примерака писмена колико има учесника, али је довољно да му се достави само по један примерак преписа свакога прилога.

Одговара § 94 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 287—291 и 293—316 Грађ. парн. пост.

§ 293. — Судија појединац, односно председник већа може по предлогу или по службеној дужности наложити странци, да у одређеном року означи пуномоћника за примање достава, који станује у седишту парничнога суда, ако би се непосредним достављањем странци или њеном заступнику знатно одуговлачио поступак.

Против такве наредбе нема места засебном правном леку.

Одговара § 95 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: Аустријски Грађ. парн. поступак прописује у § 95 да суд може наложити странци да означи пуномоћника за примање, који станује у седишту парничног суда, ако странка станује ван подручја зборног суда првог степена, који је сам парнични суд, или ван подручја зборног суда, у чијем се подручју налази седиште среског суда, који је парнични суд.

Овај пропис има очито у виду да становање странке ван подручја зборног суда првог степена отешчава достављање позива и других судских

писмена странци, те да се с тога поступак често одуговлачи.

Међутим, има доста случајева у којима је достављање странци јако отешчано и ако она станује у самом месту парничног суда; тако кад она често одсуствује а нема никога коме би се место ње могло достављати (в. § 299 Законика).

С тих разлога препоручило се је да се пропис § 95 аустр. Грађ. парн. пост. надомести општим прописом § 293 Законика, по којем суд може наредити да странка мора означити пуномоћника за примање достава, који станује у месту суда у сваком случају, дакле и када станује у подручју парничног суда, па чак и у самом месту суда, кад год суд нађе да би се непосредним достављањем странци или њезином заступнику, знатно одуговлачио поступак.

Види §§ 287—292 и 294—316 Грађ. парн. пост.

§ 294. — Ако странка, противно наредби суда, не постави пуномоћника за примање достава; ако се овај не може пронаћи или неће да се прими те дужности, онда се могу познија достављања извршити тако, да се писмено преда пошти у препорученом писму на последњу познату адресу странке. Достава ће се сматрати извршеном, чим се пошиљка преда пошти, па и онда ако је пошта врати као неуручиву.

Ако достава поштом није допуштена, саопштиће се странци пошто без успеха протекне рок, одређен јој за означење пуномоћника за примање достава, да ће се сва даља достављања извршивати тако да ће се писме-

но које треба доставити положити код суда, а да ће то имати дејство доставе.

Одговара § 96 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 287—293 и 295—316 Грађ. парн. пост.

§ 295. — Супарничари који немају заједничког заступника, морају, када туже, у тужби, иначе пригодом прве парничне радње, јавити суду заједничкога пуномоћника за примање достава који станује у седишту парничнога суда. Супарничари могу једнога између себе поставити за заједничког пуномоћника за примање достава и онда, кад овај, истина, не станује у месту парничног суда, али станује у подручју зборног суда првог степена који је у тој ствари парнични суд или у којега се подручју налази срески суд који је у ствари парнични суд.

Ако супарничари по том налогу благовремено не поступе, поставиће им се по предлогу противне странке а на опасност и трошак њихов, заједнички пуномоћник за примање достава у седишту парничнога суда. Против овог закључка нема места засебном правном леку.

Такве закључке издаје председник већа, коме је правна ствар упућена.

Одговара § 97 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 287—294 и 296—316 Грађ. парн. пост.

§ 296. — Главна странка сматраће се као пуномоћник за примање достава онога споредног умешача, који има положај супарничара (§ 121) све дотле док суд, с пристанком овога, не постави другога заједничког пуномоћника за примање достава (§ 295 став 2 и 3).

Одговара § 98 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 287—295 и 297—316 Грађ. парн. пост.

§ 297. — Пуномоћник за примање достава, постављен за појединo лице, има сваки пут без одлагања послати овоме достављена му писмена.

Тако исто, заједнички пуномоћник за примање достава има без одлагања послати достављена му писмена оним лицима, за која их је примио, и допустити им да прегледају и препишу прилоге које он треба да чува.

Одговара § 99 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 287—296 и 298—316 Грађ. парн. пост.

Место и време достављања.

§ 298. — У месту где се достављање има извршити (место достављања) достављаће се редовно у стану, пословној просторији, радионици или писарници адресата, но достава је правоваљана ма где и ма кад да је адресату учињена, осим ако ју је он одбио по праву коју му даје следећи став.

Достављање ван просторија поменутих у предњем ставу а тако исто достављање у недељне или празничне дане или по ноћи сме

се вршити само по изречном овлашћењу суда. Ово овлашћење може код зборног суда дати председник већа, коме је ствар упућена. Против ове одлуке нема места правном леку. Овлашћење мора бити забележено на самом писмену, које се има доставити, као и на омоту, ако се писмено доставља у омоту. Кад нема таквог овлашћења, лице, коме се има доставити није дужно примити писмено. Поменуто ограничење достављања у недељне и празничне дане не вреди за достављање поштом.

Одговара §§ 100 и 101 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 287—297 и 299—316 Грађ. парн. пост.

§ 299. — Кад се онај којему се има нешто доставити не затече у стану, онда се може правоваљано доставити сваком одраслом укућанину, који се тамо нађе а достављач зна, да припада породици или да тамо служи.

Ако се ни таква лица не затеку, онда се може доставити порободавцу или чувару куће који у истој кући с адресатом станују, ако они на то пристану.

Ако се достављање има да изврши у радионици, пословној просторији или писарници, а лице коме се има доставити ту се не затече, онда се може доставити којему од присутних одраслих лица, за које достављач зна да припада породици или да је ту намештено.

Но овакво достављање није допуштено, када чланови породице, укућани, намештеници, и т. д. учествују у парници као противници онога лица, којему се има доставити.

Одговара §§ 102 и 103 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 287—298 и 300—316 Грађ. парн. пост.

§ 300. — Кад се не може доставити ни непосредно лицу којему треба да се достави, ни по § 299., достављач ће положити писмено, које је имао доставити, ако се достава имала извршити преко поште, код поште места достављања (§ 298), а у осталим случајевима код општинског поглаварства места достављања. Писмену обзнану о том прибиће достављач на врата стана, пословне просторије, радионице или писарнице у присуству једног одраслог лица које ће се на обзнани потписати, или ће га сам достављач потписати ако је неписмено.

Достављач ће на обзнани словима означити дан којега је обзнану прибио.

Достава се сматра извршеном кад је обзнана прописно прибијена и писмено положено.

О томе, да је достава на тај начин извршена, биће суд извештен.

На правоваљаност доставе нема утицаја, ако обзнана буде оштећена или поништена.

Одговара § 104 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 287—299 и 301—316 Грађ. парн. пост.

§ 301. — Достављање јавним органима, који заступају државу у грађанским праницама, или другим властима, општинама, корпора-

цијама, заводима и другим правним субјектима који нису физичка лица, чиниће се, у колико није за поједине случајеве друго прописано, чиновнику или службенику, који је одређен за примање писама управљених на којега од горе споменутих адресата.

Ако достављач таквог чиновника или службеника не нађе, може извршити доставу свакоме намештенику адресата, којега затече у дотичном уреду, канцеларији, или пословној просторији.

Одговара § 105 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 287—300 и 302—316 Грађ. парн. пост.

Достављање тужби.

§ 302. — Тужба се мора доставити у руке туженику, његовом заступнику, овлашћенику за примање тужаба, а у парницама, које се тичу послова трговачке радње којег лица, може се доставити и прокуристи тужене фирме.

Ако се не може тако доставити, онда ће се странка, којој се има тужба доставити, позвати писменом обзнаном да ради примања доставе буде у своме стану, обртној или пословној просторији, радионици или писарници у одређени дан и сат, који ће јој се уједно означити. Та ће се обзнана оставити у тој просторији, а ако су те просторије затворене, онда ће се обзнана прибити на улазна врата у присуству две одрасле особе које ће се на обзнани потписати или ће их сам достављач потписати, ако су неписмене. Ако се странка томе позиву не одазове, поступиће се по § 300.

На правоваљаност доставе нема утицаја, ако обзнана буде оштећена, или поништена.

Одговара § 106 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 287—301 и 303—316 Грађ. парн. пост.

§ 303. — Ако се тужба имала доставити поштом или судским службеником, а поновна достава се не би могла за кратко време извршити због велике удаљености или тешке приступачности доставнога места, онда се тужба може одмах после првог безуспешног покушаја достављања, предати општинском поглаварству да ту доставу изврши туженику.

Ако се ни на тај начин не може доставити у руке туженику или његовом овлашћеном заступнику у року од четири недеље после предаје тужбе општинском поглаварству, онда ће оно туженику по §-у 300. обзнанити да тужба која му се имала доставити, лежи код општинског поглаварства и да то има дејство правоваљано извршене доставе. Општинско поглаварство треба чим протече означени рок, да изврши ову обзнану прибијањем писмене обзнане на врата туженикова стана, његове пословне или обртне просторије, радионице или писарнице. Дан којега се обзнана овако учини, вреди као дан доставе.

Дозвола да се тужба, коју треба доставити преда према потреби општинском поглаварству ради достављања, има се дати још онда, кад се наређује достављање тужбе (§ 288.).

Одговара § 107 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 287—302 и 304—316 Грађ. парн. пост.

§ 304. — Наређења §§ 302. и 303. вреде за сва достављања, која се услед законског наређењења имају извршити по прописима који вреде за достављање тужаба.

Одговара § 108 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 287—303 и 305—316 Грађ. парн. пост.

Ускраћивање пријема.

§ 305. — Ако онај коме се какво писмено може ваљано доставити, без законитог разлога изјави да неће да га прими, онда ће достављач писмено које има доставити, оставити на месту достављања, или ако то није могућно, положиће га код поште односно код општинског поглаварства (§ 300.) и то потврдити на доставници. Остављање или полагање има дејство доставе.

Одговара § 109 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 287—304 и 306—316 Грађ. парн. пост.

Доставница (судски рецепис)

§ 306. — Писмено, којим оно лице, којему је поверено достављање, потврђује да је доставу извршило, јесте доставница.

Онај, којему је штогод предано, има да потпише доставницу; ако не може потписати, ставиће своју ручни знак, а потписаће га достављач у присутности једнога писменога сведока, који ће се такође на доставници потписати.

Ако адресат неће да потпише или свој ручни знак да стави на доставницу, забележиће то достављач на доставници.

Сваку доставницу потписаће и достављач, који ће још написати словима датум и место достављања, ако то адресат није већ сам учинио.

Одговара § 110 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 287—305, 307—316 и 388 Грађ. парн. пост.

Промена стана.

§ 307. — Кад странка за време парнице промени своје пребивалиште или стан, дужна је то саопштити суду; то исто вреди и за заступника странке и за пуномоћника за примање достава.

Ако они то не учине и ако се та лица због промене стана не могу пронаћи, онда ће се сва даља достављања, која се тичу овога спора, предузимати на досадањем месту достављања по прописима §-а 300. али тако да се у § 300. став 1. захтевано саопштење замени усменим саопштењем најмодавцу који у истој кући станује, или чувару куће којега је најмодавац оставио а који у њој станује.

Одговара § 111 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 287—306 и 308—316 Грађ. парн. пост.

Непосредна предаја

§ 308. — Ако се писмено, које се има доставити, још налази у писарници суда или уреда, преко којега се има доставити, може га адресат тамо непосредно примити, ако докаже како треба своју истоветност.

Потврда о предаји придружиће се списима парнице.

Одговара § 114 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 287—307 и 309—316 Грађ. парн. пост.

Достављање јавном објавом.

§ 309. — Ако се учини вероватним да је непознато боравиште лица, којему се има какво писмено доставити, онда се то по предлогу може учинити јавном објавом, у колико нема места примењивању прописа §-а 307.

О том предлогу, ако није стављен на усменој расправи, одлучиће се без претходне усмене расправе а у поступку пред зборним судовима донеће ову одлуку претседник већа, којему је правна ствар упућена.

Достављање јавном објавом бива, кад се писмено, које се има доставити, прибије на огласну таблу парничнога суда.

Ако суд при дозволи јавне објаве не одреди дужи рок, или се лице, којему се има

доставити, не јави раније код суда ради пријема писмена, сматраће се да је достава извршена по протеку тридесет дана од кад је објава била прибијена. На правоваљаност доставе нема утицаја, ако је прибијено писмено још пре тога времена скинуто са судске табле или оштећено.

Одговара § 115 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 287—308 и 310—316 Грађ. парн. пост.

Достављање скрбнику (старатељу)

§ 310. — Лицима којима се због непознатог боравишта може достављати само јавном објавом, има суд, по предлогу или по службеној дужности, поставити скрбника (§ 110 ст. 3), ако би та лица услед достављања, које им се има учинити, требала да ради заштите својих права, предузму какву парничну радњу, а нарочито ако писмено, које се има доставити, садржи позив оваквих лица.

Одговара § 116 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 287—309 и 311—316 Грађ. парн. пост.

§ 311. — Огласом ће се објавити постављање скрбника, његово име и боравиште и кратка садржина писмена, које се има доставити, заједно са означењем парничнога суда и спорнога предмета. Оглас ће садржати напомену, да ће то лице постављени му скрбник заступати на опасност и трошак његов све до-

тле док се то лице само код суда не појави или не пријави свога пуномоћника.

Оглас ће се прибити на огласну таблу парничног суда и једанпут ставити у новине, које су одређене за службена објављивања тога суда. Ако је то у поједином случају целисходно и ако није скопчано с несразмерно великим трошком, може се по предлогу или по службеној дужности наредити, да се оглас стави у друге новине или да се више пута огласи. Против те наредбе нема места правном леку.

У поступку пред зборним судовима издаваће ту наредбу председник већа, којему је правна ствар упућена.

У правним стварима до 500 динара може се објављивање извршити по месном обичају уместо стављања у новине.

Одговара § 117 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 287—310 и 312—316 Грађ. парн. пост.

§ 312. — Достава се сматра да је извршена, чим се оглас прибије а писмено достави скрбнику.

Трошкове објављивања и постављања скрбника претходно ће сносити без штете по право на накнаду она странка, која их је својом парничном радњом проузроковала.

Одговара § 118 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 287—311 и 313—316 Грађ. парн. пост.

Достављање екстериторијалним лицима

§ 313. — Ради достављања ектериторијалним лицима и лицима, која се налазе у стану којега екстериторијалног лица, суд ће се обратити Министарству Иностраних Дела.

Ако се не буде могло овим путем доставити, онда ће суд, код којега тече парница, по предлогу или по службеној дужности поставити томе лицу скрбника (§ 110.).

Скрбник ће лицу, којему се има доставити, без одлагања саопштити своје постављање као и садржину предатога му писмена, уз означење парничнога суда и спорног предмета, и за ово лице учествовати у парничном поступку све дотле, док се то лице само не појави или не пријави свог пуномоћника; а ако постоје услови §§ 309. или 310., онда ће предложити јавно објављивање у смислу §§ 309. или 311.

Што се тиче трошкова око постављања скрбника и објављивања примењиваће се § 312. став 2.

Одговара § 119 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 287—312 и 314—316 Грађ. парн. пост.

2. *Достављање у иностранству.*

§ 314. — Достављање држављанима Краљевине Југославије који се баве у туђој држави и тамо уживају право екстериторијалности, вршиће се по молби суда преко Министарства Иностраних Дела.

Одговара § 120 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 287—313, 315 и 316 Грађ. парн. пост.

§ 315. — Достављање лицима, која се налазе у туђој држави а нису она из § 314., вршиће се молбом надлежној иностраној власти, при чему се има пазити на посебне прописе који су издати у погледу појединих држава.

Ако потврда о достави не стигне за време, за које је достава могла бити извршена, онда може интересована парнична страна предложити да се достави средством јавног објављивања или да се постави скрбник у смислу § 310.

То исто вреди и онда, кад је достављање у иностранству било узалудно покушано, или кад је несумњиво, да неће инострана власт задовољити молбу и указати правну помоћ.

Одговара § 121 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 287—314 и 316 Грађ. парн. пост.

§ 316. — Код зборних судова председник већа, којему је правна ствар упућена, управљаће молбе за достављање по §§ 313. до 315.

Достава се у овим случајевима доказује писменом сведоџбом замољене власти или њеним писменим саопштењем да је достава извршена. Молби се може приложити и доставница, да се на њој потврди достава.

Одговара § 122 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 287—315 Грађ. парн. пост.

Пети одсек. Празници и судски одмор.

§ 317. — Недељом и празником не смеју се држати рочишта, осим ако постоји опасност од одлагања.

Који се дани имају сматрати верозаконским и државним празницима, прописаће се уредбом Министарства Правде.

Одговара § 221 аустр. Грађ. парн. пост.

Закон о уређењу редовних судова:

§ 92. — Недељом и празником не смеју се држати претреси и рочишта, осим ако постоји опасност у одлагању.

Који се дани за судове имају сматрати празницима прописаће Уредбом Министар правде.

Види Закон о празницима, — и Уредбу о празницима у смислу судских поступника и осталих закона осим меничног закона и Закона о чеку код § 190 Грађ. парн. пост.

§ 318. — За време судског одмора држе се рочишта и доносе одлуке само у феријалним стварима; но одмор нема утицаја на извршни поступак.

Феријалне су ствари:

1. менични и чековни спорови;

2. парнице око настављања рада на отпочетој грађевини;

3. спорови због сметања поседа, ако се тужбом тражи само да се заштити и поврати фактично стање поседа;

4. спорови о отказу, о предаји или преузимању под закуп или најам датих ствари,

станова и других просторија као и пољских добара датих ради привреде уговором споменутим у § 671.;

5. спорови који потичу из уговора о најму радне снаге између послодаваца и радника или других лица, која су у службеном односају, између власника и чувара куће, између земљорадничких (пољоделских) и шумарских привредника и њихових помоћних радника или надничара; између поседника рудника и свих других давалаца рада (послодаваца) и код њих запослених мајстора, помоћника, радника или шегрта, као и спорови из службеног односаја морнара или лађара;

6. спорови између гостионичара, бродара (лађара), сплавара или возара и њихових гостију, путника или наручитеља подвоза о обавезама, које произлазе из ових њихових међусобних односаја;

7. предлози за обезбеђење доказа;

8. спорови споменути у §§ 34. до 36. закона о извршењу и обезбеђењу;

9. предлози, да се дозволе, ограниче или укину привремене наредбе.

Одговара § 223 и 224 аустр. Грађ. парн. пост.

Закон о уређењу редовних судова:

§ 93. — Судски одмор траје без прекида од 1 јула до 15 августа закључно. За то време одређују се рочишта и претреси и доносе одлуке само у феријалним стварима.

Види §§ 480—485, 548—554, 649—654 и 656—671 Грађ. парн. пост.

§ 319. — Старешина суда може осим предмета побројаних у § 318 и друге предмете, ако је потребно брзо решење, од случаја до случаја прогласити феријалним стварима, а нарочито спорове о очинству ванбрачног детета и обавезама, које има по закону ванбрачни отац према матери и детету, као и спорове о давању издржавања које неком лицу припада по закону, осим када су ови спорови спојени с другима, који не спадају у феријалне ствари. Његова се одлука не може побијати правним леком.

Одговара § 224 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 317, 318, и 320 Грађ. парн. пост.

§ 320. — Ако почетак судског одмора пада у време док тече рок, или ако почетак рока пада у време судског одмора, продужиће се рок за цело трајање судског одмора, или за онај део одмора који још преостаје.

Судски одмор нема утицаја на почетак и свршетак рокова у феријалним стварима, на строге рокове у поступку на основу правних лекова против пресуда због изостанака или пропуштања или признања захтева, на рокове за подношење предлога за повраћај у пређашње стање, као и на рок за подношење приговора у мандатном поступку.

Одговара § 225 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 212, 225, 227, 318, 319, 334, 492, 493, 495, 538, 558, 562, 572 и 599 Грађ. парн. пост.

ТРЕЋИ ДЕО. ПОСТУПАК ПРЕД СПОРНИМ СУДОВИМА ПРВОГА СТЕПЕНА

Први одсек. Поступак до пресуде

Прва глава. Тужба, одговор на тужбу, припремни поступак и усмена спорна расправа.

Тужба.

§ 321. — Тужба се подноси припремним поднеском, који треба да садржи опредељено тражење као и у појединостима кратко и потпуно навођење чињеница, на којима се оснива захтев тужиочев, у главним и споредним стварима. Тако исто треба тачно и у појединостима назначити доказна средства, којима тужилац намерава да се послужи на расправи ради доказивања својих чињеничних тврђења.

Када надлежност или састав (§ 6. ст. 1.) суда, којему је тужба поднесена, зависи од вредности спорнога предмета, онда ће се у тужби навести и потребни подаци о вредности његовој.

Ако се тужба тиче каквог предмета трговачке, поморске или рудничке судске власти, а подноси се суду, који има не само ову посебну, него и општу судску власт, онда треба при означењу суда навести, да се предлаже расправа спорне ствари пред трговачким или рудничким већем.

Иначе важе за писмену тужбу општи прописи о припремним поднесцима (§ 178. и следећи).

Одговара § 226 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 151, 178, 179, 183, 243, 245, 371, 374 и 530 Грађ. парн. пост.

§ 322. — Једна тужба може обухватати више захтева против истог туженика. Али кад се ти захтеви оснивају на истом чињеничном и правном темељу (§ 50. реченица 1.), онда је такво здружење више захтева у истој тужби допуштено само, ако је парнични суд за сваки поједини захтев стварно и месно надлежан. Међутим у овом случају није потребно да је парнични суд стварно надлежан и према збиру вредности тих захтева. У сваком пак случају мора бити прописана иста врста поступка за сваки поједини захтев.

Одговара § 227. аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: У мотивима § 50 Законика већ је споменуто, да је нејасност прописа § 227 аустр. Грађ. парн. пост., који говори о спајању у једну тужбу више захтева против истог туженика (такозвано објективно кумулирање тужаба) дала повода разним сумњама о замашају прописа овог §-а.

Законик је настојао да јаснијом стилизацијом прописа §-а 322, који одговара § 227 аустр. Грађ. парн. пост. уклони ове сумње.

Стилизацијом § 322 Законика, јасно је изражено, да овде треба разликовати између захтева против истог туженика који се оснивају на истом чињеничном и правном темељу, а чије је спајање једном тужбом безусловно допуштено и друговрсних захтева против истог туженика, чије је спајање једном тужбом допуштено само под

условима, да је за суђење о сваком од ових захтева надлежан суд код којег се мисли подићи тужба, и да за сваки од тих захтева вреди иста врста поступка.

Овом приликом уклоњене су још неке неоправдане несугласице између текста § 227 аустр. Грађ. парн. пост. који одговара § 322 Законика и бр. 1. § 11 аустр. Грађ. парн. пост, који одговара § 112 Законика.

Види §§ 321 и 323—326 Грађ. парн. пост.

§ 323. — Тужбом се може тражити, да се утврди (установи), да ли постоји или не постоји неки правни одношај или право, да се призна истинитост неке исправе или утврди неистинитост њезина, ако тужилац има одређени правни интерес, да се што пре судском одлуком утврди тај правни одношај или право или истинитост исправе.

Одговара § 228 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 321, 322 и 324—326 Грађ. парн. пост.

§ 324. — Већ у тужби може се предложити:

1. да се туженику при позиву на прво рочиште или при позиву на усмену спорну расправу наложи, да донесе извесне, тачно означење исправе, обавештајне ствари или предмете увиђаја за које тужилац мисли, да су ради доказивања потребни и да се налазе код туженика;

2. да се нареди што је потребно да би се на време добавиле за прво рочиште или за

усмену спорну расправу тачно означене исправе, обавештајне ствари или предмети увиђаја, који ће по свој прилици требати за доказивање, а налазе се код које јавне власти или јавног бележника (§ 247. бр. 3.);

3. да се на прво рочиште или на усмену спорну расправу позову сведоци у тужби именовани, а који имају посведочити истинитост чињеничних навода.

По предлогу наведеном под бр. 2. поступаће се само онда, ако странка по законским прописима не може без учешћа суда добавити дотичне исправе, обавештајне ствари и предмете увиђаја или ако се власт или бележник неоправдано опиру да их предаду.

У погледу доказних средстава, која се тичу других питања, а не оних, о којима се расправља на првом рочишту, не може се при одређивању првога рочишта ништа наређивати.

Одговара § 229 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 321—323, 325 и 326 Грађ. парн. пост.

§ 325. — Претседник већа, којему је правна ствар упућена, одредиће на основу тужбе рочиште за усмену расправу (§ 334).

Али ако он мисли, да тужба није допуштена због ненадлежности суда или због недостатка способности бити парничном странком или због недостатка парничне способности или због потребног законског заступања тужиоца или туженика, изнеће пред веће да одлучи: да ли ће се одредити рочиште или ће се издати наредба по § 107. или ће се тужба одбацити.

Одговара § 230 аустр. Грађ. парн. пост.

Уводни закон за Законик о судском поступку у грађанским парницама (Грађански парнични поступник):

Чл. 36. — (1) У колико није у следећим члановима што друго наређено, прописи новог Грађанског парничног поступника неће се примењивати на правне спорове, у којима је на дан, кад је тај Закон добио обавезну снагу, већ поднесен одговор на тужбу (приговор на тужбу, односно протуспис) или је већ почела усмена спорна расправа (расправа о главној ствари). Ови ће се спорови претресати и одлучивати по досадашњим прописима.

(4) У данашњим подручјима Банског стола у Загребу, Апелационих судова у Београду и Скопљу, у правним споровима поменутим у ставу 3, губе на дан ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника важност одлуке суда, којима је туженом наложено да поднесе одговор на тужбу (приговор на тужбу, односно протуспис), и престају рокови одређени за подношење одговора (приговора, протусписа). Уместо тога парнични суд мора по службеној дужности, одредити рочиште за усмену расправу (§ 325 гр. п. п.), ако је за то по прописима новог закона стварно надлежан; иначе мора уступити списе суду, који је по прописима новог закона постао надлежним (чл. 42).

(5) Предњи прописи вреде нарочито и за оне случајеве, у којима по наређењима чл. 3. овог Закона прописи новог Грађанског парничног поступника имају да замене досадашње друге врсте поступка.

Види §§ 321—324 и 326 Грађ. парн. пост.

§ 326. — Прво ће се рочиште тако одредити да између доставе тужбе и рочишта буде од прилике рок од петнаест дана. При томе ће се пазити на време, које је вероватно потребно за достављање.

Ако боравиште туженикове није познато, може се прво рочиште према приликама одредити и на дуже, а у хитним случајевима, ако туженик борави у месту суда или може за кратко време тамо стићи, и на краће време, а по потреби и тако, да између доставе и рочишта буде размак времена само за двадесет и четири сата.

Одговара § 231 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 321—325 Грађ. парн. пост.

Постојање парнице (Парница у току).

§ 327. — Достава тужбе туженику има за правно дејство, да парница тече (постојање парнице). Кад није што друго прописано, довољно је предати тужбу суду, да се очува рок или да се прекине ток рока.

Ако која странка изнесе какав захтев тек у току парнице, парница у погледу тога захтева почиње постојати од онога часа, кад је тај захтев изнесен на усменој расправи.

Одговара § 232 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 328 и 329 Грађ. парн. пост.

§ 328. — Последица тога што парница већ тече, јеста та, што се за време док тече не сме ни код тога, ни код кога другога суда

повести друга парница о изнесеном захтеву. Тужба која се за време док тече парница поднесе о истом захтеву, одбациће се по предлогу или по службеној дужности.

Откад парница почне тећи, па све док усмена расправа у првом степену није закључена, може туженик суду, код којега је већ почела тећи парница, поднети противтужбу, уколико постоје остали законски услови надлежности за противтужбу.

Одговара § 233 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 327 и 329 Грађ. парн. пост.

§ 329. — Отуђење ствари или тражбине, о којој тече парница, нема никаквог утицаја на парницу. Уколико другим законским прописима није што друго наређено, онај који је стекао спорну ствар или тражбину, није овлашћен, без пристанка противниковог, ступити у парницу као главна странка.

Одговара § 234 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 327 и 328 Грађ. парн. пост.

Преиначење тужбе.

§ 330. — Пре него што парница почне тећи, увек је тужилац овлашћен преиначити тужбу, коју је суду предао, а нарочито може проширити тужбено тражење, ако се тиме не искључује надлежност парничног суда.

Пошто је парница почела тећи, потребан је за ово преиначење пристанак противника; али ће се сматрати, да такав пристанак постоји, ако се туженик упусти у расправљање по преиначеној тужби а да се не противи преиначењу.

Но суд може такво преиначење допустити и пошто је парница почела тећи и без обзира на противљење туженика, ако не постоји бојазан, да ће се преиначењем знатно отежати или одуговлачити расправа. Против таквог закључка нема места засебном правном леку.

Тужба се неће сматрати као преиначена, ако се без преиначења основа тужбе, измене, допуне, објасне, или исправе чињенични наводи тужбе или докази у њој понуђени, или ако се без преиначења основа тужбе сужава тужбено тражење у главној ствари или у погледу споредних тражбина, или ако се, уместо првобитног захтеваног предмета, други предмет или интерес захтева.

Одговара § 235 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 120, 124, 329, 332, 334, 543 и 609 Грађ. парн. пост.

Међупредлог да се нешто утврди.

§ 331. — Тужилац може, без пристанка туженикового, све до закључења усмене расправе, на основу које ће се донети пресуда, ставити предлог да се, било пресудом по тужби донесеном, било међупресудом, утврди неки у току парнице оспорени правни одношај или право од чијега постојања или непостојања зависи сасвим или од части одлука о тужбеном тражењу.

Такав предлог није допуштен, ако се о предмету оваквог предлога може расправља-

ти само по посебноме поступку, који је искључиво прописан за предмете те врсте, или ако се томе противе прописи о стварној надлежности судова.

Одговара § 236 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 94, 101, 271, 322, 354, 489 и 507 Грађ. парн. пост.

Повлачење тужбе.

§ 332. — Тужба се може повући, без туженикового пристанка, до почетка првог рочишта, а ако туженик на ово рочиште не дође, може се тужба повући и на првом рочишту.

Кад се тужилац у исто време одрече тужбеног захтева, може и без туженикового пристанка повући тужбу до закључења усмене спорне расправе.

Тужба се повлачи поднеском, који ће суд доставити туженику или изјавом датом на усменој расправи. Достављање поднеска наређује претседник без претходног закључка већа.

Повлачење тужбе има ту последицу, да се сматра као да тужба није ни поднесена и да тужилац има накнадити туженику све парничне трошкове, који туженику нису већ правноснажно наложени.

Кад се тужба повуче, одлучује се о предлогу никнаде трошкова закључком. Кад о том предлогу одлучује веће, одмеравање износа трошкова може се поверити једноме члану већа.

Повучена се тужба може изнова поднети ако се тужилац пригодом повлачења није одрекао тужбеног захтева.

Одговара § 237 аустр. Грађ. парн. пост.

Уводни закон за Законик о судском поступку у грађанским парницама (Грађански парнични поступник): ;

Чл. 36. — (1) У колико није у следећим члановима што друго предвиђено, прописи новог Грађанског парничног поступника неће се примењивати на правне спорове, у којима је на дан, када је тај Закон добио обавезну снагу, већ поднесен одговор на тужбу (приговор на тужбу, односно протуспис), или је већ почела усмена спорна расправа (расправа о главној ствари). Ови ће се спорови претресати и одлучивати по досадашњим прописима.

(3) На остале спорове, који су већ покренути на дан ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника, примењиваће се његови прописи с овим изузетцима:

1) ако је расправа о приговорима, који спречавају парницу, започета пре ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника, у току, она ће се довршити по досадашњим прописима; тако исто ће се учинак одлуке о таквом приговору просудити по досадашњим прописима.;

2) у случајевима, поменутим под бр. 1 може се тужба повући (§ 332 гр. п. п.) све до почетка првог рочишта за усмену спорну расправу.

(5) Предњи прописи вреде нарочито и за оне случајеве, у којима по наређењима чл. 3 овог Закона прописи новог Грађанског парнич-

ног поступника имају да замене досадашње друге врсте поступка.

Види § 333 Грађ. парн. пост.

§ 333. — Правне последице означене у § 332 наступају и онда, кад се према прописима овога закона тужба има сматрати повученом.

Одговара § 238 аустр. Грађ. парн. пост.

Види § 332 Грађ. парн. пост.

Прво рочиште.

§ 334. — Прво рочиште држи се пред председником већа, или пред чланом већа, којему је то председник наложио.

Прво је рочиште одређено за то, да се покуша поравнање, да се пријаве приговори недопустивости редовнога правнога пута или ненадлежности суда, да се пријави приговор да већ тече парница или да је ствар правноснажно пресуђена, као и да се прими изјава именованога претходника (ауктора). На првом се рочишту има осим тога изнети предлог да се парнични трошкови обезбеде. Даље може се на првом рочишту свршити спорна ствар пресудом на основу признања или одрицања или због изостанка; напослетку тужилац може предложити, да му се одобри преиначење тужбе.

О предлогу да се обезбеде парнични трошкови или да се допусти преиначење тужбе, затим о предлогу стављеном од које странке

на првом рочишту, да се тужба одбаци зато што која странка нема способности да буде странка или што није парнично способна или што лице, које приступа као заступник није за то овлашћено, има се одмах на првом рочишту расправљати и одлучити. Ова последња три питања као и ненадлежност суда, која се не може уклонити изречним споразумом странака, могу се по службеној дужности на првом рочишту претрести и на основу тога донети закључак о обустави поступка.

Друго се ништа не сме износити на првом рочишту.

Одговара § 239 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 123, 282—284, 302, 303, 327, 335, 336, 490 и 492 Грађ. парн. пост.

§ 335. — Приговор ненадлежности суда мора се пријавити на првом рочишту.

Пошто се одржи прво рочиште, може се ненадлежност суда само у толико узети у обзир, у колико је у питању ненадлежност, која се не може уклонити изречним споразумом странака.

Суд ће у свако доба по службеној дужности, узимати у обзир, да није допуштен редовни правни пут, да већ тече парница и да је ствар правноснажно пресуђена.

Одговара § 240 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: По § 335 став 2 Законика, који одговара § 240 аустр. Грађ. парн. пост., мора суд у свако доба по службеној дужности узимати у обзир да није допуштен редовни правни

пут, да већ тече парница и да је правна ствар правноснажно пресуђена.

Из тога следи да се мора сматрати као ништаван поступак, који је поведен и ако постоји једна од поменутих запрека.

Међутим § 477 бр. 6 аустр. Грађ. парн. пост., уважује као разлог ништавости само запреку, да није допуштен редовни пут правде.

Пошто према пропису § 333 треба све поменуте запреке, које спречавају парницу, једнако уважити, морају се доследно томе и једнако уважити као разлози ништавости. Обзиром на то, прописом § 571 бр. 6 Законика допуњен је у том погледу преузети пропис § 477 бр. 6 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 334, 336 и 337 Грађ. парн. пост.

§ 336. — Ако се учесници (§ 124.), на темељу изјаве коју је дао именовани претходник на првом рочишту, сложе да парницу преузме претходник, онда ће судија одмах на првом рочишту закључком ослободити туженика на његов предлог од тужбе.

Одговара § 241 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 124, 334, 335 и 337 Грађ. парн. пост.

§ 337. — Ако се прво рочиште одгоди због околности, која је спречила туженика да на време дође, или га је спречила да на том рочишту пријави приговоре и стави предлоге, који се имају изнети на првом рочишту, онда

прописи о првом рочишту вреде и за одгођено рочиште.

Одгођено рочиште такође бива пред претседником већа или чланом већа, којему је то наложио претседник.

Одговара § 242 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 334—336, 371 и 374 Грађ. парн. пост.

Одговор на тужбу.

§ 338. — Ако према резултату првога рочишта буде потреба одредити усмену спорну расправу, судија којему је поверено држање првога рочишта, одмах ће на рочишту наложити туженику закључком, да одговори на тужбу и одредити му рок за предају одговора, који ће одмерити према околностима појединога случаја, али не дужи од четири недеље. Против тога закључка нема места засебном правноме леку.

На тужбу ће се одговорити припремним поднеском. Тај поднесак има да садржи одређени захтев, и, ако туженик оспорава тужбени захтев, мора укратко и потпуно садржавати чињенице на којима се оснивају приговори туженикови као и доказна средства (§ 321. ст. 1.), којима туженик намерава да се послужи на усменој спорној расправи. Уколико међутим није наређена одвојена расправа о приговорима туженковим: да није допуштен редовни правни пут, да суд није надлежан, да већ тече парница или да је ствар

правноснажно пресуђена, туженик ће у свом поднеску навести и оне околности које поткрепљују те приговоре и означити доказна средства за утврђење оправданости тих приговора.

У том поднеску може туженик изнети и један или више предлога, наведених у § 324, или изнети предлог, да се поведе припремни поступак пред одређеним судијом.

Одговара § 243 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 150, 243, 245, 340, 371, 535 и 609 Грађ. парн. пост.

Одређивање усмене спорне расправе.

§ 339. — Пошто је на време предан одговор на тужбу, председник већа коме је правна ствар упућена, ако је предложено, да се поведе припремни поступак или ако он сматра да је такав поступак потребан или целисходан, изнеће пред веће да оно о томе одлучи; у противном случају одредиће рочиште за усмену спорну расправу. Ово последње учиниће се и онда, ако веће нађе, да нема места припремном поступку.

Одговара § 244 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 209, 341, 342 и 494 Грађ. парн. пост.

Припремни поступак.

§ 340. — За припремање усмене спорне расправе о правној ствари, која спада пред веће, може се, пред одређеним судијом, наредити припремни поступак:

1. у парницама, које се тичу исправности рачуна, деобе имовине и сличних одношаја, у којима се има расправљати о знатном броју спорних захтева и противзахтева и примедаба (манисања);

2. ако су у припремним поднесцима садржани чињенични наводи толиког обима или такве врсте, да је потребно претходно прегледати их и средити у сврси да се убрза или упрости усмена спорна расправа;

3. ако се странке ради доказивања оспорених чињеница од значаја позивају у већем обиму на доказе, који се немогу извести на усменој спорној расправи пред парничним судом, или би се њиховим извођењем она вероватно знатно отежала или несразмерно одуговлачила, нарочито ако се странке позивају на сведоке, који не станују ни у месту где је парнични суд, ни у његовој близини, или ако је ради сазнања истине корисно, да се сведоци саслушају изван усмене расправе на лицу места.

Одговара § 245 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 178, 255, 338—340 и 537 Грађ. парн. пост.

§ 341. — Веће може по предлогу тужиочеву наредити припремни поступак, ма да је већ одређено рочиште за усмену спорну расправу, ако такав предлог буде стављен у року од осам дана, од када је тужиоцу достављен одговор на тужбу.

Ако се тек на усменој спорној расправи појави потреба да се изведу докази наведени

у § 340. број 3. може веће у свако доба пошто преслуша странке, упутити правни спор, или једну или више самосталних спорних тачака, на припремни поступак пред одређеног судију, ако му се чини ова мера погодном за то да се олакша утврђивање стања ствари или убрза свршавање парнице а да се тиме знатно не умноже трошкови.

Одговара § 246 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 338, 339 и 342 Грађ. парн. пост.

§ 342. — О томе да се поведе припремни поступак одлучује веће без претходне усмене расправе, осим случајева наведених у ставу другом § 341. Али веће може пре одлучивања провести све извиђаје, који су му за разјашњење потребни. Закључак којим се наређује припремни поступак или којим се одбија предлог да се поведе тај поступак, не може се побијати рекурсом.

У закључку, којим се наређује припремни поступак, има се означити члан већа као одређени судија, пред којим ће се тај поступак изводити. Ако овај буде спречен да изврши налог, претседник већа одредиће другога члана већа, да изведе припремни поступак.

Одговара § 247 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 340, 341 и 343—351. Грађ. парн. пост.

§ 343. — Рочиште за припремни поступак, а ако оно буде одређено, и свако даље рочиште, наређује одређени судија и обавештава о њему странке или њихове заступнике.

И у поступку пред одређеним судијом морају странке бити заступљене адвокатом.

Одговара § 248 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 128, 197, 340—342, 344—351 и 385 Грађ .парн. пост.

§ 344. — Одређени судија има у припремном поступку сва овлашћења и дужности председника, наведена у §§ 244 до 249. Он може наредити да се изведу докази, допуштени у припремном поступку, и извести их или сам или преко замољеног судије. Код извођења доказа има он нарочито и она овлашћења која у поступку пред зборним судовима врши председник, када се изводе докази пред парничним судом.

Тако исто има одређени судија да врши дужности председника у погледу списа, које му пошље замољени судија о изведеним доказима.

У припремном се поступку не могу странке саслушавати у сврху доказивања (§ 467 и след.)

Одговара § 249 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 340—343, 345—351, 375, 376, 379, 380, 399, 404, 421, 422, 438 и 467 Грађ. парн. пост.

§ 345. — Ако се која у § 340 бр. 1 споменута парница упути на припремни поступак, онда ће се у том поступку по реду, који наредн одређени судија, одвојено усмено расправљати о појединим од странака изнесеним

захтевима, противзахтевима, средствима напада̀ја и одбране, примедбама и разјашњењима. На основу такве расправе утврдиће се записником:

1. који су захтеви и противзахтеви изнесени и која су средства напада̀ја и одбране употребљена;

2. који су од ових захтева, противзахтева, средстава напада̀ја и одбране оспорени, а који су неоспорени;

3. у погледу оспорених треба приказати потпуно стање ствари, како произлази из навода странака, уз означење доказних средстава, које су странке изнеле, као и доказних приговора и изјава изнесених о доказним средствима и доказним приговорима.

Одређени судија стараће се да странке предаду исправе, на које су се позвале у погледу оспорених тврђења, а које би према резултату расправе могле послужити за доказивање; уколико то овај закон наређује, он ће добавити те исправе. То вреди и за обавештајне ствари, које служе за доказивање и за предмете увиђаја, ако се могу донети пред суд.

Докази ће се у припремном поступку само онда изводити, ако се у погледу ових доказа појави која од околности, означених у § 340 бр. 3 или ако је извођење доказа потребно за то, да би се доказ обезбедио.

Одговара § 250 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 340—344 и 346—351 Грађ. парн. пост.

§ 346. — Ако се правни спор, због особености чињеничних навода, упути на припремни поступак (§ 340 бр. 2), одређени ће судија преслушањем странака или усменим расправљањем изнаћи потпуно стање ствари у погледу свих захтева, средстава напада̀ја и одбране, који су по садржини припремних поднесака оспорени, па ће то стање ствари записником утврдити и навести доказна средства, изнесене доказне приговоре и изјаве странака о доказним средствима и доказним приговорима. Осем тога треба одређени судија по пропису последњих ставова § 345 да припреми доказни поступак пред парничним судом.

Одговара § 251 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 340—345, 347—351 и 480 Грађ. парн. пост.

§ 347. — У припремном поступку не сме се ићи преко захтева и противзахтева, изнесених у припремним поднесцима; али странке могу пред одређеним судијом у циљу поткрепљавања и побијања тих захтева, изнети и такве чињеничне тврдње и понудити доказе, који у припремним поднесцима још нису били наведени.

Извиђаји, записничка утврђења и извођења доказног припремног поступка имају да обухвате и околности, изнесене за образложење приговора недопустивости редовног правног пута, ненадлежности суда, приговора да већ тече парница и да је ствар правноснажно пресуђена, ако суд није наредио да се о тим приговорима одвојено расправља.

У колико су тврђења, изјаве и понуђени докази, које би требало утврдити записником, садржани у поднеску, који се налази код одређенога судије, у записнику ће се само позвати на тај поднесак, а не треба их унети у записник.

Ако на којем рочишту припремнога поступка противник призна који захтев, не треба записником утврдити садржину расправе о том признатом захтеву.

Одговара § 252 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 340—346, 348—351, 537, 643, 651, 657, 662 и 690 Грађ. парн. пост.

§ 348. — Ако се нареди припремни поступак ради извођења доказа (§ 340 бр. 3), онда ће одређени судија прво преслушањем странака изнаћи стање ствари, уколико му је потребно да узмогне управљати повереним му извођењем доказа, а доказе ће изводити у толико у колико је потребно да се на усменој расправи олакша и потпомогне утврђење истинитога стања ствари. Резултат тога преслушања утврдиће се записником (§ 347. став 3).

Извођење доказа пред одређеним судијом ограничиће се на оне доказе због којих је правна ствар упућена на припремни поступак.

Одговара § 253 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 340—347 и 349—351. Грађ. парн. пост.

§ 349. — Ако која странка не дође пред одређенога судију на рочиште, које није одређено само за извођење доказа, имају се наводи странке, која је дошла, утврдити записником према прописима који вреде у поједином случају за припремни поступак, и ново рочиште одредити. На то ће се рочиште позвати странка, која није дошла на раније рочиште, и по предлогу противниковом доставиће јој се препис записника и опоменути је на последице које су везане с њезиним поновним изостанком.

Ако странка не дође ни на поновно рочиште, сматраће се истинитим чињенични наводи дошавше странке онако, како су садржани у достављеном препису записника. Изостала странка не може више дати изјаве које је о понуђеним или поднесеним доказним средствима имала давати на овим рочиштима.

Одговара § 254 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 340—348, 350 и 351 Грађ. парн. пост.

§ 350. — Од председника већа, коме је упућена правна ствар, може се тражити, да измени наредбе и закључке које одређени судија изда у току припремнога поступка, уколико се по овом закону могу побијати засебним правним леком. Такав се предлог може ставити и усмено. Пре него што председник одлучи по овом тражењу треба одређеном судији дати прилику, да се изјасни, а могу се пре тога повести и други потребни извиђај.

Исто тако ће председник, по пријави које странке или по службеној дужности, наредити што је потребно, да се спречи одуговлачење припремнога поступка.

Против одлуке председника нема места правном леку.

Предлози, да се изведу докази или да се добаве исправе, обавештајне ствари и предмете увиђаја, могу се поновити на усменој расправи, ако их је одређени судија одбио.

Одговара § 255 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 340—349 и 351 Грађ. парн. пост.

§ 351. — Припремни поступак треба по могућности убрзати, а кад се заврши, предаће се председнику већа, пред којим ће бити спорна расправа, сви списи, нарочито и сви записници састављени у припремном поступку као и доказне исправе, обавештајне ствари и предмети увиђаја које је примио одређени судија. Ако председник, или по његовом предлогу, веће у нејавној седници не нареди допуну припремног поступка, председник по службеној дужности наредиће рочиште за усмену спорну расправу.

Против закључка, да се допуни припремни поступак нема места правном леку.

Одговара § 256 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 340—350 Грађ. парн. пост.

Усмена спорна расправа.

§ 352. — Рочиште за усмену спорну расправу треба тако одредити, да странкама најмање остане од доставе позива на рочиште рок од осам дана, да се могу припремити за усмену спорну расправу.

При одређивању рочишта председник ће наредити што буде потребно у погледу предлога, стављених по § 324 у којем припремном поднеску, ако о њима није већ одлучено приликом оређивања првог рочишта или у припремном поступку. Против тих наредаба нема места правном леку, али странка може на усменој спорној расправи поновити предлоге, које председник није усвојио. Тако исто могу странке на усменој расправи изнети своје примедбе против наредаба које је председник издао о таквим предлозима.

О наредбама и закључцима, који се издају по предлозима означеним у предњем ставу, обавестиће се увек и без одлагања противник оне странке која је ставила предлог.

Одговара § 257 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 353—360 и 523 Грађ. парн. пост.

§ 353. — Ако се расправа одреди без претходног припремног поступка, могу странке у времену између одређивања и почетка расправе, једна другој саопштити посебним припремним поднеском предлоге, средства нападаја и одбране, тврђења и одказе, што још нису садржани у тужби или у одговору на тужбу, а које намеравају изнети на спорној расправи.

Под истим условом могу странке за‘ то време поднесцима или изјавом у судски записник стављати суду предлоге по § 324. Председник ће о том без одлагања издати потребне наредбе (§ 352.).

Ако се на тај начин за спорну расправу пријаве такви докази, да за извођење њихово постоји која од предпоставака § 340 бр. 3, онда суд може без одлагања упутити ствар на припремни поступак пред одређеног судију (§ 342) и опозвати одређено рочиште.

Одговара § 258 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 352, 354—360, 374 и 536 Грађ. парн. пост.

§ 354. — Спорна расправа врши се по општим прописима о усменој расправи; она обухвата и извођење доказа и претресање њиховог резултата.

У току усмене расправе може туженик ставити предлог ради утврђивања по § 331 (међупредлог за утврђивање), а зато није потребан тужиочев пристанак.

Одговара § 259 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 352, 353, 354—360, 378, 383, 424, 448, 464, 471, 489, 507 и 536 Грађ. парн. пост.

§ 355. — Странка, која подиже који од приговора означених у § 334 став 2, није овлашћена, да се због тога противи упуштању у расправљање главне ствари.

Веће може још пре почетка усмене спорне расправе наредити, да се о таквим приговорима одвојено расправља, у којем случају треба у исто доба по службеној дужности одредити рочиште за расправу о приговорима.

У погледу ових наредаба вреде прописи § 256.

Предњи ће се прописи примењивати и онда, ако једна странка тек за време усмене спорне расправе изнесе приговор, да није допуштен редован правни пут, да није суд надлежан, да већ тече парница или да је ствар правноснажно пресуђена (§ 335). Странка, која је изнела који од горњих приговора нема права да због тога одбије да даље учествује у расправи о главној ствари.

Одговара § 260 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 352—354, 356—360, 494 и 537 Грађ. парн. пост.

§ 356. — О приговорима и о предлозима, стављеним због недопустивости редовног правног пута, због ненадлежности суда, због тога што већ тече парница или што је правна ствар правноснажно пресуђена, одлучиће се закључком после претходнога усменог расправљања о томе; али ако се о тим приговорима и предлозима расправљало у вези са главном ствари, онда се одлука, којом се они одбијају, неће засебно отправити странкама него ће ући у олуку о главној ствари.

Но ако се приговор или предлог одбије на усменој спорној расправи или на темељу одвојеног расправљања, онда веће може по предлогу или по службеној дужности наредити, да се одмах отпочне расправљање о главној ствари. У том се случају неће засебно странкама отправљати објављена одлука: да је суд надлежан, да не тече парница, да је редовни правни пут допуштен, или да ствар није још правноснажно пресуђена, већ ће се и она унети у одлуку о главној ствари.

Против наредбе да се отпочне расправљање о главној ствари, нема места правном леку.

Кад се одлука о горепоменутим приговорима унесе у одлуку о главној ствари, онда се она може побијати само правним леком против одлуке о главној ствари.

Ако се који од горе споменутих приговора и предлога засебном одлуком одбије, а не нареди се одмах расправљање о главној ствари, може свака странка после правноснажности закључка предложити, да се одреди рочиште за усмену расправу о главној ствари.

Предња се наређења примењују и онда, када веће по службеној дужности покрене питање, да ли је допуштен редован правни пут, да ли је суд надлежан, да ли већ тече парница или да ли је правна ствар правноснажно пресуђена, и то питање учини предметом усмене расправе.

Одговара § 261 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 352—355, 357—360, 523, 543, 608 и 615 Грађ. парн. пост.

§ 357. — Ако туженик изнесе приговор ненадлежности може тужилац предложити, да суд, ако уважи тај приговор, спроведе тужбу ономе суду који тужилац означи.

Тај предлог има суд да усвоји, осим када сматра да је и тај други суд очевидно ненадлежан.

Одлука, да се тужба упути другом суду, унеће се у закључак, којим суд изјављује да је ненадлежан. Против тога закључка има места правноме леку једино у погледу трошкова, насталих у спору о надлежности. Овим упућивањем тужбе не прекида се ток парнице, него ће се на новој расправи употребити расправни записник, састављен на расправи код суда, који је изјавио да није надлежан, као и сви парнични списи, а расправа ће се наставити у смислу § 508.

Туженик може на тој расправи изнети приговор ненадлежности суда, пре него се упусти у расправљање о главној ствари, али тај приговор не може заснивати на разлозима, који су у опреци са његовим пређашњим тврдњама.

Одговара § 261 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 352—356 и 358—360 Грађ. парн. пост.

§ 358. — Ако је расправи парнице претходио припремни поступак по §§ 345 или 346, онда ће један члан већа на расправи изложити на основу судских записника резултат припремнога поступка.

На расправи могу се по предлогу или по службеној дужности прочитати у целини или од чести записници о расправама, преслушањима и доказивањима, извршеним у припремном поступку.

Одговара § 262 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 352—357, 359 и 360 Грађ. парн. пост.

§ 359. — Странка, која у припремном поступку дође пред одређеног судију па пропусти или неће да да изјаву о чињеницама, о

понуђеним или поднесеним доказима, ма да ју је судија позвао, да то учини, не може више на усменој спорној расправи накнадно о томе давати никакву изјаву.

Ако је спорној расправи претходио припремни поступак по §§ 345 и 346, онда се, ако се противна странка томе противи, смеју износити нови захтеви, нове тврдње, нова доказна средства и нови доказни приговори, који се односе на делове парнице, претресене у припремном поступку само тада, ако странка учини вероватним да за време припремнога поступка није знала за њих.

Одговара § 263 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 352—358, 360, 370 и 385 Грађ. парн. пост.

§ 360. — Сведоци или вештаци, који су већ саслушани у припремном поступку, саслушаће се поново на усменој спорној расправи, ако веће сматра потребним овакво понављање у циљу потпуности и исправности доказивања, извршеног у припремном поступку, или у циљу, да се утврди истинито стање ствари, које је важно по одлучивање о спору.

Одговара § 264 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 352—359 и 385 Грађ. парн. пост.

Утврђивање записником.

§ 361. — Председник може наредити, да странка на самој расправи напише и преда своје предлоге и изјаве које се по §§ 271 и 272 имају унети у расправни записник. Странкама се може, и онда кад председник није то наредио, по предлогу допустити да напред поменуте предлоге и изјаве поднесу у кратком писменом саставу. Ти ће се саставци (§ 271 став 2 реченица 3) на расправи одмах предати председнику већа који ће их приложити расправном записнику.

Таква ће се писмена утврђивања прочитати, а о њиховој исправности одлучује веће.

Закључак, којим се такво писмено утврђивање наређује или допушта, као и одлука о исправности писменог утврђивања не може се побијати правним леком.

Одговара § 265 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 260, 273, 275, 277, 536 и 571 Грађ. парн. пост.

Друга глава. Општи прописи о доказу и извођењу доказа.

Доказ.

§ 362. — Чињенице, које тврди једна странка не треба доказивати, у колико их је противна странка изреком признала у којем поднеску, у току парнице, на усменој расправи или у записнику одређеног или замољеног судије. За правоваљаност таквог судског признања чињеница није потребно да га противник прими.

Уколико се таква признања додацима и ограничењима странке потиру или у свом дејству умањују, као и уколико њено опозивање

утиче на вредност признања, оцењује суд по слободном уверењу брижљиво обазирући се при том на све околности.

На исти ће начин суд оцењивати уколико због вансудскога признања које чињенице, отпада потреба доказивања.

Одговара § 266 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 363—369 Грађ. парн. пост.

§ 363. — Где нема изречнога признања противникова суд ће, брижљиво обазирући се на целокупну садржину онога што је противна странка навела, оцењивати, да ли се имају сматрати као прећутно признате оне чињенице, које је странка навела.

Одговара § 267 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: Пропис става 2 § 267 аустр. Грађ. парн. пост. по којем суд има да пресуди, да ли се изјава које странке „да не зна или да се не сећа" има сматрати као признање дотичне тврдње или као непризнавање стварало је у пракси несигурност. Појавила се је наиме сумња да ли се овде ради о слободном оцењивању доказа у смислу § 272 аустр. Грађ. парн. пост., који одговара § 368 Законика, или о једном тумачењу. Важност схватања у једном или другом смислу лежи у томе, што се судско оцењивање доказа не може побијати ревизијом.

Пропис онакав какав јест присиљава странке да чињенице, на које се заиста не сећају или за које заиста не знају опреза ради у сваком случају изречно поричу.

Обзиром на све то сматрало се је да ће бити боље да се став 2 § 267 аустр. Грађ. парн. пост. не преузме у § 363 Законика, који има да одговара § 267 аустр. Грађ. парн. пост., а да се у место тога пропис става 2 § 368 Законика, који одговара ставу 2 § 272 аустр. Грађ. парн. пост. допуни одредбом по којој ће се по прописима овог става пресуђивати и изјава странке „да не зна, или да се не сећа".

Види §§ 362 и 364—369. Грађ. парн. пост.

§ 364. — Кад одлука о спорној ствари зависи од доказа и урачунљивости извесног кривичног дела, онда је суд везан за садржину правноснажне осуђујуће пресуде казненог суда, у колико се та пресуда односи на доказ и урачунљивост дотичног кривичног дела.

Одговара § 268 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: У погледу прописа § 268 аустр. Грађ. парн. пост. појавила се је у пракси сумња о томе, у којем је опсегу грађански суд везан за осуђујућу пресуду кривичног суда. Да се ова сумња уклони, дата је у овом пропису јаснија стилизација (§-ом 364 Законика) из које ће се разабрати, да је грађански суд везан за осуђујућу кривичну пресуду само у колико се та пресуда односи на доказ о питању урачунљивости кривичног дела. То одговара владајућем схватању у аустријској литератури и јудикатури.

Види §§ 362, 363 и 365—369 Грађ. парн. пост.

§ 365. — Изнесене чињенице, које су код суда опште познате, не треба доказивати.

Одговара § 269 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 362—364 и 366—369 Грађ. парн. пост.

§ 366. — Чињенице за које закон предмњева (претпоставља) да постоје, не треба доказивати. Доказ о противном допуштен је, уколико га закон не искључује. Тај се доказ може извести и саслушањем странака по § 467 и следећима.

Одговара § 270 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 362—365 и 367—369 Грађ. парн. пост.

§ 367. — Право, које вреди у туђој држави, обичајно право, привилегије и статуте потребно је доказивати само утолико, уколико нису суду познати.

При доказивању ових правних наређења, суд није везан за доказе, које су странке понудиле; он може у том циљу наредити по службеној дужности потребне извиђаје, а може се по потреби послужити и посредовањем Министра правде.

Одговара § 271 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 362—366, 368 и 369 Грађ. парн. пост.

§ 368. — У колико није овим законом што друго наређено, има суд, обазирући се брижљиво на резултат целокупне расправе и изведених доказа, по слободном уверењу оценити да ли се који чињенични навод има сматрати истинитим или не.

На исти начин има суд одлучити какав утицај има на просуђивање ствари то што која

странка неће да одговара на питања, која јој је ставио председник или по допуштењу председника, или већа ко други или се ограничи на изјаву да не зна или да се не сећа.

Побуде услед којих је суд дошао до овог уверења, имају се навести у разлозима одлуке.

Одговара § 272 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: Обзиром на разлоге изнете код § 363 Законика, сматрало се је, да ће бити боље, да се став 2 § 267 аустр. Грађ. парн. пост. не преузме у § 363 Законика, који има да одговара § 267 аустр. Грађ. парн. пост., а да се у место тога пропис става 2 § 368 Законика, који одговара ставу 2 § 272 аустр. Грађ. парн. пост. допуни одредбом по којој ће се по прописима овога става просуђивати и изјава странке „да не зна или да се не сећа".

Види §§ 362—367 и 369 Грађ. парн. пост.

§ 369. — Ако је утврђено, да којој странци припада накнада штете или интереса, или да она иначе има што тражити, али се спорни износ, који странци у то име припада, не може доказати никако или само са несразмерним тешкоћама, онда може суд, по предлогу или по службеној дужности, тај износ по слободном уверењу одмерити и без обзира на доказ, који је странка понудила. Пре него што се одмери тај износ може суд саслушати странке (§ 467 и следећи) о околностима, које су меродавне да се одмери износ.

Одговара § 273 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 362—368, 467 и 504 Грађ. парн. пост.

Вероватност.

§ 370. — Ко има вероватном да учини коју чињеничну тврдњу, може се за то послужити свима доказним средствима допуштеним по овом закону, с изузетком доказа који се изводи саслушањем странака. Доказивање, које се не може одмах извести, није погодно за то да се нешто учини вероватним.

Извођење доказа, које бива у циљу да се која околност учини вероватном, није везано за посебне прописе о доказном поступку.

Одговара § 274 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 18, 192, 198, 309, 349, 385, 401, 404, 419, 429, 451, 477, 481 и 631 Грађ. парн. пост.

Извођење доказа.

§ 371. — Докази које су странке понудиле, ако се суду не чине важним за одлуку, изречно ће се одбити.

Суд може по предлогу или по службеној дужности изрећи да не допушта извођење понуђених доказа, кад се увери, да се ови докази нуде само ради одуговлачења парнице.

Одговара § 275 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 372—377, 514, 582 и 609 Грађ. парн. пост.

§ 372. — Докази, које суд сматра важним, изводиће се у току расправе пред парничним судом, осим:

1. када суд по прописима овога закона одреди извођење доказа изван расправнога рочишта, и

2. кад су докази већ у припремном поступку изведени, а њихово поновно извођење није допуштено по прописима овога закона или се то не чини суду потребним.

Ако буде потребно, да одређени или замољени судија изведе доказе изван расправнога рочишта, наредиће парнични суд што је потребно.

Одговара § 276 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 371, 373—377, 379, 385, 415, 448, 464 и 471 Грађ. парн. пост.

§ 373. — Извођење доказа наређује се закључком (доказни закључак). У тим закључцима треба тачно означити спорне чињенице, о којима се има извести доказ и доказна средства.

Суд није у даљем току парнице везан схватањем на којем се оснива доказни закључак.

Кад се докази имају извести пред одређеним или замољеним судијом, доказни се закључци имају и напосе писмено саставити и у њих унети стање ствари како произилази из расправе утолико уколико је то потребно судији за руковођење и потпуно извођење доказивања.

Против доказних закључака нема места засебноме правноме леку.

Одговара § 277 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 371, 372, 374—377, 387 и 609 Грађ. парн. пост.

§ 374. — Сва доказивања која се не могу одмах на самој расправи изводити, а нарочито она, која има изводити одређени или замољени судија, ваља наредити једним и истим доказним закључком тек пошто је сасвим претресено стање ствари, осим кад прилике изискују или суд сматра за целисходно, да се друкчије поступи.

Кад нема претпостављака § 257 став 3, има се, ради претреса резултата на такав начин извршеног доказивања, понова по службеној дужности одредити расправа пред парничним судом. По предлогу или по службеној дужности може се закључком изрећи да су недопуштени нови чињенични наводи и нове понуде доказа, који буду на тој расправи изнесени, ако ти нови наводи и понуде доказа нису проузроковани резултатом доказивања, које је међутим извршено, а ови наводи и понуде доказа нису раније изнесени у очевидној намери, да би се парница одуговлачила.

Одговара § 278 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 371—373 и 375—377 Грађ. парн. пост.

§ 375. — Ако доказивање спречава каква околност за коју се не зна колико ће трајати, или ако се сумња да ли ће се моћи изводити доказ, или ако се доказ има изводити изван државе, онда ће суд у доказном закључку по предлогу одредити рок за извођење доказа. Када тај рок протече безуспешно, наставиће се, по предлогу које странке, расправа без обзира на то што је доказ изостао.

На настављеној усменој расправи може се тај доказ употребити само онда, кад се тиме не одуговлачи поступак.

Одговара § 279 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 371—374, 376, 377, 379, 387, 404, 405, 514, 582 и 624 Грађ. парн. пост.

§ 376. — Парнични суд може по предлогу које странке дозволити да извођење доказа бележи један или више стенографа. Стенограф, који није за ту службу стално заклет, заклеће се, да ће оно, што буде усмено изнесено, верно забележити, а забелешке верно пренети на обично писмо. Кад је судски чиновник одређен за стенографа, онда не треба да се заклиње.

Стенографа одређује председник већа по предлогу странке.

Стенографске се белешке имају пренети на обично писмо за 48 сати и предати председнику или судији, пред којим се изводе докази, а они ће их приложити списима.

Ако стенографисање нису предложиле обе странке сносиће трошкове око тога странка, која је то предложила, а неће имати права на накнаду тих трошкова ни онда, ако победи у парници.

Одговара § 280 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 371—375, 377 и 387 Грађ. парн. пост.

§ 377. — Ако се ради извођења доказа пред парничним судом мора које рочиште одгодити, онда ће се рочиште, на којем се има

изводити доказ, у исто време одредити и за настављање усмене расправе.

Али ако доказивање има да се изврши пред одређеним или замољеним судијом, и ако се не може сигурно одредити време, када ће се довршити извођење тога доказа, председник ће, чим стигну списи и записници о извођењу доказа, по службеној дужности одредити рочиште за наставак усмене расправе и то странкама објавити.

Одговара § 281 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 371—376, 385, 495 и 538 Грађ. парн. пост.

Извођење доказа пред одређеним или замољеним судијом.

§ 378. — За извођење доказа изван расправнога рочишта у месту парничног суда или у његовој близини, одредиће се члан већа, које је позвано да одлучи о тој правној ствари.

Одговара § 282 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 379—383 Грађ. парн. пост.

§ 379. — Молбе (замолнице) суда, издане ради извођења доказа изван државе, могу се предати доказиваоцу по његовом предлогу, да их он достави замољеној власти.

По предлогу доказиваочеву може суд надаље допустити да се не изда замолница, а да се доказивалац овласти до донесе јавну исправу о извршеном доказивању, која одговара законима оне државе, у којој би се имао

доказ изводити. Доказивалац треба противну странку, ако је могућно благовремено да обавести о месту и времену доказивања, тако, да ова може бранити своја права при извођењу доказа. Ако противник није био обавештен, има парнични суд, по брижљивој оцени свију околности одлучити, да ли се и у колико се доказивалац, тако извођеним доказима може служити на усменој расправи.

У оба ће се случаја у доказном закључку одредити рок, у којем треба поднети списе о извршеном доказивању, па ако тај рок безуспешно протече наступиће правне последице наведене у §-у 375.

Одговара § 283 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 378 и 380—383 Грађ. парн. пост.

§ 380. — Судија, који је одређен или замољен, да руководи извођењем доказа, има иста она овлашћења која има председник, када се изводе докази пред парничним судом.

Такав судија може издавати и друге наредбе које се тичу извођења доказа, уколико оне нису по закону задржане за парнични суд.

Одговара § 284 аустр .Грађ. парн. пост.

Види §§ 378, 379, 381—383, 385, 428, 429, 450, 459, 461 и 464 Грађ. парн. пост.

§ 381. — Ако при извођењу доказа пред одређеним или замољеним судијом настане какво спорно питање, а од његовог решења зависи настављање доказивања, па ако судија, којему је поверено извођење доказивања.

није овлашћен да о њему одлучи, парнични суд ће одлучити на основу извештаја тога судије. Парнични ће суд, ако то буде потребно, по службеној дужности одредити рочиште за расправљање с том спорном питању.

Ако се у току доказивања пред одређеним или замољеним судијом појави потреба, да се ради извођења или довршења доказивања мора замолити други суд, тада ће овакву молбу издати непосредно онај судија, коме је било поверено извођење доказа. Тај исти судија има и право замолити други суд ради извођења доказа, ако разлози целисходности захтевају, да се доказивање тамо изводи.

Одговара § 285 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 378—380, 382, 383, 399, 404 и 421 Грађ. парн. пост.

§ 382. — Председник ће испитати записнике и остале списе о извођењу доказа, поднесене од одређеног или замољеног судије, па ако опази недостатке, наредиће потребне исправке или допуне. Странке ће се затим обавестити, да им је слободно прегледати списе о извођеним доказима од првога рочишта одређеног за усмену расправу.

О предлогу, који у том међувремену стави која странка ради уклањања недостатака или ради допуне, одлучиће председник, који ће такође без одлагања издавати потребне наредбе. Такав се предлог може и усмено ставити.

Ако се тек на усменој расправи појави потреба да се допуни или понови доказивање,

издаће суд наредбе које одговарају стању ствари. Но суд може такође наредити, да се доказивање допуни или понови на самој усменој расправи.

Одговара § 286 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 378—381, 383, 385 и 387 Грађ. парн. пост.

§ 383. — Председник ће на усменој расправи у подесно време на основу записника и осталих списа, приказати резултат доказивања, које није извршено пред парничним судом.

Ако ово приказивање по мишљењу које странке у знатним тачкама одступа од садржине списа, онда ће се по њеном предлогу прочитати цела садржина записника о доказивању, а и других списа који се тичу доказивања.

Странкама је слободно, да се и пре него што је председник приказао резултат доказивања, позову у својим говорима на садржину списа о доказивању.

Одговара § 287 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 357, 358, 378—382, 550, 580 и 603 Грађ. парн. пост.

Поступак код извођења доказа.

§ 384. — За позив као и за све друго што је потребно ради извођења доказа, бринуће се претседник већа по службеној дужности, ако извођење доказа бива пред парничним судом, а иначе судија којему је поверено изво-

ђење доказа. Овај ће судија по службеној дужности одредити и рочиште за извођење доказа.

Странке могу и без судскога позива на расправу пред парнични суд повести сведоке и вештаке, које су већ предложиле или намеравају предложити на усменој спорној расправи.

Одговара § 288 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 385—387 Грађ. парн. пост.

§ 385. — Странке могу присуствовати извођењу доказа; оне могу преко председника или преко судије, који руководи доказивањем или са њиховом дозволом непосредно ставити сведоцима и вештацима она питања, за која мисле, да су потребна ради објашњења или допуне исказа, као и ради објашњења спорног одношаја или оних одношаја који су битни за оцену доказне снаге којега исказа. Судија неће допустити питање за које држи да му нема места.

Доказивање ће се изводити, уколико је према стању ствари могућно, и ако не дође ниједна од позваних странака. Но парнични суд, а, кад извођење доказа још није довршено, и одређени или замољени судија, може допустити, да се извођење доказа допуни, ако странка учини вероватним, да је извођење доказа остало у битности непотпуно због тога, што она услед непредвиђене препреке није могла доћи, и ако се доказивање може допунити без знатнога одуговлачења спора.

Одговара § 289 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 384, 386 и 387 Грађ. парн. пост.

§ 386. — Извођеном доказу који је извршила, иностранa власт, и ако извођење има недостатака по иностраним законима, странка се не може противити, када то извођење одговара законима који важе за парнични суд.

Одговара § 290 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 384, 385 и 387 Грађ. парн. пост.

§ 387. — Није допуштен засебни правни лек против закључака, којима су били одбијени понуђени докази или по ставу 2. § 374. нови чињенични наводи и понуде нових доказа, против закључака којима се одређује извођење доказа, или се то поверава одређеноме судији; против закључака којима се издају молбе ради извођења доказа; надаље, против закључака, којима се не допуштају питања странака при доказивању, или против закључака којима се одређује рок за извођење доказа или за добављање списа који се односе на доказивање извршено изван наше државе; напослетку против закључака, којима се дозвољава или ускраћује употреба каквог доказа по ставу другом § 375. или којима се ускраћује допуна доказивања, предложена по ставу 2. § 382.

Нема уопште места правноме леку: против закључака, којима се допушта стенографско бележење доказивања; којима се доказиваоцу, допушта по ставу 1. § 379 достављање молбе, напослетку којима се одређује допуна или понављање доказивања.

Одговара § 291 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 372, 375, 378, 379, 384—386, 405, 585 и 606 Грађ. парн. пост.

Трећа глава. Доказ исправама.

Доказна снага исправа.

§ 388. — Исправе, које у држави у прописаном облику и границама свог службенога делокруга изда која јавна власт или које у свом пословном делокругу изда каква особа која, по сили закона, ужива јавно поверење (јавне исправе), доказују оно што власт или особа јавног поверења у њима службено наређује или изјављује или посведочава. То исто вреди и за исправе које су издане изван наше државе, али их, у границама свога делокруга, издају јавни органи који су подређени власти са седиштем у нашој држави.

Допуштено је доказивати да је у исправи неистинито утврђен догађај, или да је у њој неистинито утврђена чињеница или да је сама исправа неисправно састављена.

Одговара § 292 аустр. Грађ. парн. пост.

Уводни закон за законик о судском поступку у грађанским парницама (Грађански парнични поступник):

Чл. 11. — Не дира се у прописе грађанског права:

1) којима се извесне исправе признају као јавне или се признају равним домаћим јавним исправама;

2) којима се доказна снага извесних приватних исправа чини зависном од одређених услова;

3) којима се прописује, да за доказивање дана и места издања извесних исправа није довољна сама изјава издаваоца исправа, него је потребан други доказ;

4) којима се прописује начин подношења трговачких књига и одређују правне последице неподношења тих књига;

5) којима се прописује подношење дневника трговачких мешетара и изворника исправа састављених од јавног бележника.

Види §§ 389—392 Грађ. парн. пост.

§ 389. — Једнаку доказну снагу имају и друге исправе које су нарочитим законским прописима признате као јавне исправе.

Исправе издане изван наше државе, које у месту свога издања важе као јавне исправе, имају под условом узајамности и у нашој држави доказну снагу јавних исправа, ако су прописно оверене.

Одговара § 293 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 388 и 390—392 Грађ. парн. пост.

§ 390. — Приватне исправе, ако их је потписао издавалац или ако је на њима његов ручни знак оверен од суда или од јавнога бележника, доказују да је издавалац исправе дао у њима садржане изјаве.

Одговара § 294 аустр. Грађ. парн. пост.

Закон о уређењу редовних судова:

§ 106. — Потписи на приватним исправама, који су оверени од суда или јавног бележника или ког другог надлежног јавног органа по прописима који вреде у дотичном подручју у коме су оверени, вреде у целој држави као правоваљано оверени.

Закон од 15 априла 1931 год., о оверавању исправа на подручју Касационог суда у Београду:

§ 1. — Док се на подручју Касационог суда у Београду не уведе јавно бележништво, у том подручју оверавање исправа, потписа на исправама и преписа исправа вршиће и надаље поред судова и оне друге власти, које су их до сада вршиле. Оверавања извршена од ових власти иза 1 априла 1931 год. до ступања на снагу овог закона задржавају своју пуну важност.

Прописима првог става не дира се у посебне прописе којима су извесна оверавања дата у искључиву надлежност управних власти.

§ 2. — Овај закон ступа у живот и добија обавезну снагу кад се обнародује у Службеним новинама.

(Службене новине Бр. 87-XXVIII од 20 априла, 1931 год.).

Види §§ 388, 389, 391 и 392 Грађ. парн. пост.

§ 391. — Опште претпоставке за доказну снагу трговачких књига, као и дневника и закључница трговачких посредника (мешетара) процењују се по постојећим законима; али колику доказну снагу имају те исправе, оцењује се по § 368.

Једнако се оцењује и доказна снага трговачких књига, које се воде у којој другој држави, по прописима који тамо вреде.

Суд ће по §-у 368. оцењивати, уколико књига која се води о пословима каквог господарства, обрта или другога каквог пословног

предузећа, даје доказ односно своје садржине и односно послова и дела на којима се оснивају уписи.

Одговара § 295 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: Пропис § 295 аустр. Грађ. парн. пост. у доказној снази трговачких књига не одговара доказним начелима садашњег аустр. Грађ. парн. поступка. Он се појављује као остатак доказне теорије старог аустријског поступка.

Аустријски владин предлог овога прописа је друкчије гласио, а наиме да се доказна снага трговачких књига има просудити по општем начелу из § 272 (§ 368 Законика). Такозвана перманентна комисија аустријске Господске куће дала је овом пропису данашњи облик с мотивацијом, да треба сачувати доказну повластицу трговачких књига.

Међутим се је показало, да таквом пропису не припада никаква практична важност. Аустријска пракса држи се и овде само начела § 272 аустр. Грађ. парн. пост.

Уваживши то, препоручило се је дати овоме пропису облик, какав га је имао по аустријском владином предлогу, што је учињено § 391 Законика.

Види §§ 368, 388—390 и 392 Грађ. парн. пост.

§ 392. — Ако је на исправи што прецртано остругано или иначе избрисано, уметнуто, или ако су на исправи други спољни недостатци, тада ће суд по § 368. оцењивати да ли је и у којој мери умањена или укинута доказна снага исправе.

Одговара § 296 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 368, 388—391 и 641 Грађ. парн. пост.

Доказивање исправама.

§ 393. — Исправе, на које се странка позива за доказ својих навода, поднеће она сама суду, осим ако је по наређењима овог закона суд позван наредити да се исправе добаве.

Одговара § 297 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 394—398 Грађ. парн. пост.

§ 394. — Исправе треба поднети на такав начин да суд и противна странка могу прегледати целу њихову садржину.

Кад су важни само поједини делови неке исправе, која се тиче разних правних односаја, може суд пошто је прегледао целу садржину исправе, по предлогу наредити, да се противној странци, осим увода, свршетка, датума и потписа покажу само она места која су од значаја за спорни правни одношај.

Противника доказивачева треба позвати да се изјасни о поднесеној исправи.

Одговара § 298 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 393 и 395—398 Грађ. парн. пост.

§ 395. — Ако је странка поднела само препис исправе може јој суд по предлогу или по службеној дужности наложити, да поднесе изворник. Ако она то не учини суд ће по своме слободном уверењу оцењивати, да ли ће се и у колико веровати поднетоме препису с обзиром на то што је оверен, с обзиром на време његова постанка, на његово порекло и на друге околности. При том ће брижљиво оцењивати и оно што је странка као разлог навела да није поднела изворник, као и све остале околности појединог случаја.

Одговара § 299 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 393, 394 и 396—398 Грађ. парн. пост.

§ 396. — Кад се изворник које исправе не може поднети на усменој расправи због знатних препрека, или ако суд сматра подношење изворника које важне исправе као опасно из бојазни да се не изгуби или не оштети, онда суд може, по предлогу или по службеној дужности, наредити, да се исправа поднесе одређеноме или замољеноме судији.

У таквом ће случају суд наредити, које се околности имају утврдити записником о тој службеној радњи судијиној, а може наредити и то, да се записнику прикључи препис или извод из исправе.

Противника доказивачева треба на време обавестити о рочишту, које је одредио одређени или замољени судија ради подношења исправе. Ако се исправа на овом рочишту не поднесе, онда се не зауставља даљи ток парнице због тога доказнога средства.

Одговара § 300 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 393—395, 397 и 398 Грађ. парн. пост.

§ 397. — И у току усмене расправе може се предложити, да се нареди подношење исправе, која се има употребити као доказно средство, а налази се код какве јавне власти или се чува код јавног бележника и за коју странка не може непосредно испословати да се преда или покаже.

Ако суд овај предлог усвоји, наредиће председник већа што треба ради добављања исправе.

Одговара § 301 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 393—396 и 398 Грађ. парн. пост.

§ 398. — Пошто је исправа поднесена, може се доказивалац одрећи тога доказног средства само ако на то пристане противна странка.

Одговара § 302 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 393—397, 441 и 459 Грађ. парн. пост.

Подношење исправа од противника.

§ 399. — Ако која странка тврди да се исправа, важна по њезино доказивање, налази код противне странке, може суд овој странци по предлогу прве странке закључком наложити да поднесе ту исправу.

Странка, која то предлаже, треба да поднесе препис исправе, коју би противна странка имала поднети, а ако то не може учинити, има што тачније и потпуније навести садржину исправе и назначити чињенице, које се имају исправом доказати. Осим тога треба об-

разложити околности, које чине вероватним, да је исправа код противне странке.

Ако се такав предлог стави изван усмене расправе, онда ће се о њему усмено или писмено прослушати противник, пре него што се о њему одлучи.

Одговара § 303 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 400—403, 467, 470 и 471 Грађ. парн. пост.

§ 400. — Подношење исправе не може странка ускратити:

1. ако се она сама позвала на ту исправу ради доказивања у парници;
2. ако је по грађанском праву дужна предати или показати исправу;
3. ако се исправа по својој садржини за обе странке сматра као заједничка.

Као заједничка сматра се исправа нарочито за она лица, у интересу којих је састављена или којих се лица узајамни правни односи њоме засведочавају. Као заједнички сматрају се и писмени преговори о којем правном послу између учесника или између једнога од њих и заједничког посредника посла.

Одговара § 304 аустр. Грађ. парн. пост.

Уводни закон за Законик о судском поступку у грађанским парницама (Грађански парнични поступник):

Чл. 34. — Тужбом се може тражити подношење заједничке исправе (§ 400 гр. п. п.) и онда, ако она није потребна за доказ у неком правном спору, који је већ у току.

Види §§ 399 и 401—403 Грађ. парн. пост.

§ 401. — Подношење других исправа може се ускратити:

1. ако се њихова садржина тиче породичнога живота;

2. ако би противна странка подношењем исправе повредила дужност коју јој налаже част и поштење;

3. ако би се изношењем садржине исправе на јавност нанела странци или трећим лицима срамота, или би им претила опасност кривичног гоњења;

4. ако би странка подношењем исправе повредила дужност ћутања коју држава налаже а од које она није ваљано разрешена, или би повредила какву уметничку или пословну тајну;

5. ако има других исто тако важних разлога, који оправдавају да се ускрати подношење исправе.

Одговара § 305 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 399, 400, 402 и 403 Грађ. парн. пост.

§ 402. — Ако се који од разлога наведених у § 401. тиче само појединих делова исправе, има се поднети оверен извод исправе.

Одговара § 306 астр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 394, 396, 399—401, 403 и 415 Грађ. парн. пост.

§ 403. — Ако противна странка пориче, да има исправу, а суд сматра, да су чињенице, које се исправом имају доказивати, важне и

да постоји дужност подношења исправе, може суд закључком наредити, да се противна странка под заклетвом саслуша у том циљу да би се сазнало, да ли она има исправу или бар да ли зна, где се иста налази, или да ју није она или по њеном потицају ко други уклонио, да не би доказивалац могао до ње доћи, или да ју је учинио неупотребљивом.

Оставља се судијском нахођењу да, обазирући се брижљиво на све околности, одлучи од каквог је утицаја за оцењивање случаја то, што противна странка не поступи по налогу да поднесе исправу, за коју је признала да ју има, или ако пориче да ју има а неће да се о томе саслуша никако или не под заклетвом, или ако из њених исказа излази, да је исправа намерно уклоњена или учињена неупотребљивом. Нарочито ће пак просудити, да ли ће се наводи доказиваочеви о садржини исправе у тим случајевима сматрати за доказане.

Одговара § 307 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 371, 374, 391, 399—402 и 471 Грађ. парн. пост.

Подношење исправа од трећих лица.

§ 404. — Ако се исправа потребна за доказивање, налази у рукама трећега лица, које је дужно предати или показати исправу, било по прописима грађанскога права било за то што је исправа по својој садржини заједничка за доказиваоца и то треће лице (§ 400 бр. 3), онда може суд томе трећем лицу по-

предлогу доказиваоца закључком наложити да у одређеном року положи ту исправу о доказивачеву трошку код парничнога суда ради употребе на усменој расправи.

О таквом ће предлогу одлучити парнични суд после саслушања противне странке и трећег лица за које се тврди да је ималац исправе, а ако ово лице пориче да има исправу, поступиће се по предлогу само онда, кад странка, која то предлаже, учини вероватним да се исправа налази у рукама тога трећег лица. Ради саслушања учесника може суд одредити нарочито рочиште. Закључак се може извршити кад постане правноснажан и кад протече рок за подношење исправе.

Ако предлог буде одбијен, накнадиће се тобожњему имаоцу исправе, потребни трошкови, који су му проузроковани тим поступком, ако их захтева.

Одговара § 308 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 405 и 608 Грађ. парн. пост.

§ 405. — Кад настане потреба да се лице, за које се тврди да има исправу, тужбом принуди на предају или показивање исправе, било зато што се није успело вероватним учинити, да се исправа налази код тога трећег лица, било зато што одлука о томе, да ли је треће лице дужно предати или показати исправу, зависи од претходног истраживања и утврђења спорних чињеничних околности онда парнични суд може, по предлогу, наредити да се настављање усмене расправе одложи, док не протече рок који ће се истодобно доказиваоцу одредити ради подношења исправе (§ 375).

Али доказиваочев противник може и пре него што протече предњи рок, предложити да се настави расправа, ако по тужби доказиваочевој против трећег лица буде раније одлучено, или ако доказивалац одуговлачи с подношењем тужбе или вођењем парнице или извршењем.

Подношење исправе бива о трошку доказиваочеву.

Одговара § 309 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 375, 404 и 467 Грађ. парн. пост.

Доказ истинитости исправе.

§ 406. — За исправе, које се обликом и садржином показују као јавне исправе, предмњева се (претпоставља се) да су истините.

Ако суд посумња у истинитост може по предлогу или по службеној дужности наредити, да се о истинитости њезиној изјасни власт или лице, од којега би имала да потиче та исправа. Ако се не може на тај начин уклонити сумња, онда је дужан доказати истинитост исправе онај, који се хоће њом послужити као доказним средством.

Одговара § 310 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 388, 389 и 407—409 Грађ. парн. пост.

§ 407. — Суд ће према приликама случаја оценити да ли се без даљега доказа има сматрати истинитом исправа, која се показује као

да је издата од какве иностране власти или иностранога лица јавнога поверења.

За доказ истинитости такве исправе довољно је где нема посебнога другога прописа, да ју овери Министарство Иностраних дела или који посланик или конзул наше државе.

Одговара § 311 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 389, 406, 408 и 409. Грађ. парн, пост.

§ 408. — Истинитост приватне исправе сматра се као неоспорена, ако је противник доказиваочев пропустио изјаснити се о истинитости њеној, а из осталих се његових изјава не види намера његова, да јој оспорава истинитост. Ако се на исправи налази какав потпис, има се доказиваочев противник изјаснити и о истинитости потписа да га не би постигле исте правне последице.

Оспорену истинитост приватне исправе или потписа, који се на њој налази, има да докаже онај, који хоће да се послужи том исправом као доказним средством.

Одговара § 312 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 368, 390, 392, 406, 407 и 409 Грађ. парн. пост.

§ 409. — Странку, која из обести оспори истинитост какве исправе, или потписа ваља казнити због обести. (§ 268).

Одговара § 313 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 268, 406—408 и 618 Грађ. парн. пост.

Упоређивање рукописа.

§ 410. — Истинитост или неистинитост исправе може се доказивати и упоређивањем рукописа.

За упоређивање могу се употребити само таква писмена, којима истинитост није оспорена или се бар може доказивати без већег одуговлачења.

Прописи овога закона о подношењу доказних исправа примењиваће се и на подношење писмена за упоређивање рукописа.

Ако нема доста рукописа за упоређивање, може се наложити оној странци, за коју се има утврдити да ли писмено од ње потиче, да пред парничним судом или пред одређеним или замољеним судијом напише неколико речи, које ће јој се означити.

Што странка напише, приложиће се расправном записнику. Оставља се суду да оцени, колико ће утицаја на постигнуће доказа имати то, што странка неће да послуша такав налог суда или што пише очевидно изврнутим писмом.

Одговара § 314 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 400—405, 411 и 415 Грађ. парн. пост.

§ 411. — Рукописе може суд сам упоређивати или ако буде у сумњи, може затражити мнење вештака.

О резултату упоређивања рукописа одлучује суд по слободном уверењу.

Одговара § 315 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 410, 415 и 447 Грађ. парн. пост.

Чување исправа код суда.

§ 412. — Исправе, којима је оспорена истинитост или којима се приговара, да им је садржина измењена, могу се задржати код суда, док се правноснажно не сврши парница, осем ако буде потребно да се у интересу јавнога поретка предаду другој којој власти.

Одговара § 316 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 308, 388—390 и 406 Грађ. парн. пост.

Обнављање исправе.

§ 413. — Кад приватна исправа постане нечитка или се оштети, може њен ималац или сваки други учесник захтевати од издаваоца исправе, да се она о трошку предлагачеву судским путем обнови. Ради тога треба позвати сва лица, против којих исправа по стању ствари има да служи као доказ.

Ако се издавалац томе противи, може се он само тужбом принудити, да обнови исправу.

Одговара § 317 аустр. Грађ. парн. пост.

Види § 529 Грађ. парн. пост.

Обавештајне ствари.

§ 414. — Суд ће, брижљиво оцењујући све околности, просудити колико доказа дају споменици, гранични знакови, међашници (међашки знакови), мерачки кочеви и слични знакови, или роваши (рабоши) за које је утврђено, да су служили странкама у њихову саобраћају.

Наређења §§ 399. до 405. имају се сходно примењивати и на подношење обавештајних ствари.

Одговара § 318 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 400, 401, 404, 415 и 465 Грађ. парн. пост.

§ 415. — Против судских закључака, наредаба и налога изданих по §§ 394, 395, 396, 397, 405 став 1 и 2, и §§ 406, 410 и 411 нема места правноме леку.

Против закључка, изданих по §§ 399, 403 и 412, нема места засебноме правноме леку.

Одговара § 319 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 394—397, 399, 403, 405, 406 и 410—412 Грађ. парн. пост.

Четврта глава. Доказ сведоцима.

Недопустивост и ускраћивање сведочења.

§ 416. — Као сведоци не смеју се саслушавати:

1. лица која нису способна саопштити оно што су опазила, или која у време, на које би се имао односити њихов исказ, нису била способна опазити чињеницу, коју треба доказати;

2. свештеници о ономе, што им је било поверено на исповести или иначе као службена духовна тајна;

3. државни чиновници, кад би својим исказом повредили службену тајну, коју су обавезни чувати, док их њихове старешине не разреше од дужности чувања те тајне.

Одговара § 320 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 417—422 Грађ. парн. пост.

§ 417. — Сведок може ускратити сведочење:

1. на питања, на која би одговор био на срамоту или би довео у опасност кривичнога гоњења сведока, његовога брачнога друга, заручницу, заручника или лице, с којим је сведок у сродству или тазбини ма до којега степена у правој линији а у побочној до другога степена, или за које је везан усвојењем; надаље његове хранитеље, храњеника, стараоца или стараника;

2. на питања, на која би одговор нанео непосредну и знатну имовинско-правну штету сведоку или којем од лица означених под бр. 1.;

3. о чињеницама, о којима сведок не би могао сведочити, а да не повреди своју државом признату дужност ћутања, уколико није ваљано разрешен од те дужности;

4. о ономе, што је странка сведоку као своме адвокату поверила;

5. на питања, на која сведок не би могао одговорити, а да не изда какву уметничку или пословну тајну.

Сведочење може се у случајевима под бр. 1. и 2. ускратити у погледу тамо означене своје и кад више не постоји брачни одношај.

Одговара § 321 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 416, 418—422 и 435 Грађ. парн. пост.

§ 418. — О предузимању и садржини правних послова при којима је сведок био присутан као позвани сведок; о чињеницама које се тичу имовинских послова, условљених брачним или породичним односом; о рођењима, венчањима или смртним случајевима своје, означене у § 417 бр. 1; напослетку о радњама, које је сведок предузео у погледу спорнога правног односа као правни претходник или заступник једне од странака, не сме се ускратити сведочење из бојазни од какве имовинске штете.

Одговара § 322 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 416, 417, и 419—422 Грађ. парн. пост.

§ 419. — Сведок, који неће никако или неће о појединим питањима да сведочи, треба зато да изнесе разлоге усмено или писмено пре-рочишта, које је одређено ради његова саслушања, или на самом том рочишту. Ако буде противљења, треба да учини те разлоге вероватнима.

У првом случају треба оно, што сведок наведе, саопштити странкама, ако је могуће још пре рочишта одређенога за саслушање.

Одговара § 323 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 416—418 и 420—422 Грађ. парн. пост.

§ 420. — Да ли сведок има право ускратити сведочење, одлучиће закључком парнични суд, ако сведок има пред њим да сведочи; а иначе одређени или замољени судија. Пре него што суд донесе одлуку може преслушати странке.

Ако би се о томе повела расправа, сведок не мора бити заступан адвокатом. Ако је сведок писмено или усмено у записник изјавио, зашто неће да сведочи, имају се његови наводи при одлучивању о томе да ли је ускраћивање сведочења оправдано, узимати у обзир и онда, кад он не дође на рочиште, одређено ради његовога саслушања.

Одговара § 324 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 416—419, 421 и 422 Грађ. парн. пост.

§ 421. — Ако сведок неће да сведочи, а не наведе разлоге за то, или ако сведок остаје при томе да неће сведочити и онда, пошто буде одлучено, да ускраћивање сведочења није оправдано, или ако сведок неће да положи захтевану заклетву, може се сведок по службеној дужности принудити на сведочење новчаном казном до десет хиљада динара или притвором. Притвор сме трајати само дотле, док тече парница у дотичном степену, а ни у којем случају не се трајати дуже од шест недеља.

Парнични суд наређује појединa принудна средства и њихово извршење на начин прописан законом о извршењу и обезбеђењу,

а замољени судија онда, кад саслушање бива пред њим. Пре одлучивања треба преслушати сведока.

Одговара § 325 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 416—420 и 422 Грађ. парн. пост.

§ 422. — Парнични суд има да одлучи о томе, да ли је и од коликог је утицаја на даљи ток поступка у главној ствари то, што сведок неоправдано није хтео сведочити, заклетву положити или што су због тога употребљена принудна средства против сведока. Зато ће одређени или замољени судија сваки пут без одлагања о таквом догађају известити парнични суд, који о томе може да одлучи без претходне усмене расправе.

У сваком случају, кад сведок неоправдано ускраћује сведочење, одговара странкама за штету, коју је проузроковао тиме, што је осујетио или одуговлачио доказивање; нарочито је дужан и да накнади све трошкове, који су проузроковани његовим ускраћивањем сведочења.

Ако сведок из обести није хтео да сведочи, онда ће се осим тога над њим изрећи казна због обести. Закључак о дужности накнаде трошкова доноси парнични суд, а казне због обести може изрећи и одређени или замољени судија.

Одговара § 326 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 416—421, 430 и 608 Грађ. парн. пост.

Оцена сведочанства.

§ 423. — Суд ће по слободном уверењу брижљиво оцењивати све околности, које утичу на непристрасност сведока и на веродостојност његовог исказа.

Одговара § 327 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: Питање допустивости или недопустивости доказа сведоцима стоји у ускоj вези са гледиштем грађанског права о форми уговора и мора у њему наћи своје решење. Тако је поступало француско, талијанско, белгијско и низоземско законодавство. Грађански законици Француске, Белгије и Низоземске прописују писмену форму као услов за ваљаност уговора, чији предмет вреди више од 150 франака, односно 300 низоземских форинти; талијански грађански закон поставља такав услов изречно за правне послове наведене у чл. 1314, а прећутно за све правне послове чија вредност прелази износ од 500.— тал. лира.

Међутим, грађанско право које данас важи у појединим правним подручјима наше државе не прописује, изузев неке посебне случајеве, посебну форму као услов за правну ваљаност правних послова. И Грађански законик који важи у Србији стоји на начелу слободне форме уговора; на истом начелу стоји и пројекат Грађанског законика.

Признати слободу форме код склапања уговора, а у другу руку прописати да се постојање и садржај уговора може доказати само писменом исправом, значи, према изложеном, крајњу контрадикцију закона.

То пуштају из вида они који траже, да се у нови поступник уноси забрана доказивања сведоцима, позивајући се при томе на поменуто страно законодавство.

Тако се исто мора узети, да је закон сам са собом у контрадикцији, кад у једну руку усваја начела истраживања материјалне истине и слободне оцене доказа, а у другу руку забрањује употребу доказивања сведоцима. Не иде никако да се усвоји Аустријски грађански парнични поступак, а да се уносе прописи који се противе целом његовом духу.

Али не само теоретски него и јаки практични разлози говоре против ограничења употребе сведока као доказног средства.

Нема сумње, да су исправе најпоузданије доказно средство. Али то вреди само за ваљане и уредне исправе. Међутим се не може претпоставити, да ће наш свет моћи тако лако доћи до ваљаних и уредних исправа.

У нас, где је већи део народа неписмен и неук, увођење исправа као готово искључиво доказно средство, значило би пре свега стезати широке слојеве народа у њиховом пословном саобраћају и наметати им велике трошкове, јер би онда требало да се о сваком важнијем послу направи исправа, пошто се не може у напред знати, која ће ствар доћи на суд. Тако ће наш свет не само требати плаћати знатне таксе, које су прописане за исправе, него још и тражити лице, које ће им написати исправу, а то лице треба дакако и добро платити. А што је главно, таквим доказним системом предаје се наш свет којекаквим пискарачима, који не пружају никакву гарантију нити за то, да ће исправе које ће они саставити ваљати и верно репродуцирати оно, што су странке усмено уговориле, нити за то,

да неће намером што год криво уписати на штету једне или друге странке.

Опасност од непотпуних и нејасних исправа постаје тим већа што се по овом доказном систему не допушта доказ против садржаја исправе.

Искуство нас учи, да се и у случајевима, где постоји писмени уговор о правном послу, врло често рађају спорови о садржини уговора, јер се тврди, да оно што произлази из текста исправе или у опште није било уговорено или није било тако уговорено. А у таквим случајевима може се по правилу само доказом сведоцима утврдити права воља странака.

Према споменутом може се рећи да је у нас, обзиром на наше прилике опасност од непотпуних, нејасних и лажних исправа ако не већа, бар не мања него од лажних сведока. Право суда, које му признаје модерни поступак, да обазирући се брижљиво на резултат целокупне расправе и проведених доказа, по слободном уверењу пресуди, да ли треба коју чињеницу сматрати доказаном или не (§ 368), даје довољну гаранцију, да се опасност од лажних сведока сведе на минимум.

У колико се ограничење доказивања сведоцима покушава правдати тиме, да у Србији нико не подиже глас у корист неограниченог доказног средства сведоцима, може се као протуаргуменат истаћи да у свим осталим деловима државе ван Србије постоји од дугог времена доказно средство сведоцима у неограниченом опсегу, а да још нико није подигао глас против овог доказног средства, већ напротив да су се не само сви судови и правни факултети

него и све сталешке корпорације из крајева ван Србије одлучно изјавиле против сваког ограничења доказивања сведоцима.

Најзад се још мора имати у виду, да се у случају, ако се у грађанском поступку тврди, да је исправа продуцирана као доказ лажна или фалсификована, истинитост или неистинитост ове тврдње може, у кривичном поступку, опет само средством сведока доказати. Већ из тога разлога ограничење доказивања сведоцима у грађанском поступку представља једно неоправдано отешчавање тражења правде, и то тим неоправданије, што се оно по предложеном уређењу не односи на трговце, који могу лако доћи до исправе, јер се они у свом пословном саобраћају служе по правилу исправама, већ само на нетрговце, међу које спада као претежни део сељачки свет, који може врло тешко доћи до ваљаних исправа.

Извођење доказа од стране одређеног или замољеног судије.

§ 424. — Извођење доказа сведоцима може парнични суд поверити одређеноме или замољеноме судији:

1. ако би се лакше сазнала истина, кад би се сведок саслушао на лицу места;
2. кад би извођење доказа пред парничним судом имало знатних тешкоћа;
3. кад би саслушавање пред парничним судом проузроковало несразмерно велике трошкове с обзиром на накнаду сведокове дангубе, трошкова путовања и борављења у месту саслушања;

4. ако је сведок спречен да дође пред парнични суд.

Сведок који због болести, слабости или из других разлога не може изаћи из свога стана да буде саслушан и сведок, који по постојећим наређењима није дужан доћи пред суд, ради свога саслушања у грађанским стварима, саслушаће се у своме стану.

Чланове владалачког дома саслушава као сведоке у њихову стану председник окружног суда њихова боравишта.

Без обзира на околности означене у ставу првом број 3. озога параграфа сведоци ће се позивати пред парнични суд, ако која странка изјави, да је готова платити, без права на накнаду, трошкове који буду тиме проузроковани уколико буду већи од трошкова извођења доказа пред одређеним или замољеним судијом. Претседник већа може наредити, да та странка у одређеном року унапред положи износ, који он одреди, ради покрића ових трошкова (§ 428. став. 2.).

Одговара § 328 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 428 и 437 Грађ. парн. пост.

Позивање сведока.

§ 425. — Сведоке позива суд.

Позив треба, поред имена странака и кратког означења предмета саслушања, да садржи налог сведоку, да дође ради сведочења на рочиште за које је у исто доба назначено место и време. У позиву треба осим тога навести законске прописе о пристојбама сведока, као и законске последице изостанка.

Одговара § 329 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 426, 427, 429 и 442 Грађ. парн. пост.

§ 426. — Лица која су у активној служби војске, морнарице, жандармерије, финансијске, пограничне страже и страже за одржавање јавне безбедности, позиваће се на сведочење молбом, упућеном непосредно претпостављеној команди.

Позиве за самосталне заповеднике (команданте), доставиће им се непосредно.

Одговара § 330 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 266, 290, 425, 427 и 428 Грађ. парн. пост.

§ 427. — Ако је лице, које се има позвати за сведока у таквој јавној служби, да му се због јавне безбедности или других јавних интереса мора поставити заменик за време, док је спречено, онда ће се једновремено обавестити о том његов претпостављени старешина.

Овај пропис вреди и онда, кад се позива за сведока службеник или радник превозног, рудничког, топиоиичког (талиоиичког), водоводног или сличног завода или предузећа или лице, које је у приватној шумарској служби.

Одговара § 331 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 425, 426 и 428 Грађ. парн. пост.

§ 428. — Ако се сведоку вероватно има дати накнада, онда може претседник већа, одређени или замољени судија наредити, да до-

казивалац у одређеном року унапред положи износ, одређен ради покрића трошкова, који ће настати саслушањем сведока.

Ако тај износ не буде положен на време, може суд одустати од позивања сведока и по предлогу противне странке наставити расправу без обзира на изостали доказ (§ 375.).

Одговара § 332 аустр. Граћ. парн. пост.

Види §§ 425—427, 442 и 445 Граћ. парн. пост.

Последице изостанка.

§ 429. — Ако прописно позвани сведок не дође на рочиште, одређено ради његовог саслушање, а довољно не оправда изостанак, изрећи ће парнични суд, одређени или замољени судија закључком, да је сведок дужан накнадити све трошкове, које је проузроковао својим изостанком; осим тога биће сведок поновно позван и биће кажњен због нарушења реда (§ 268.). Ако би сведок опет изостао, ова ће се казна удвостручити у границама законске мере и наредиће се да се сведок доведе силом.

Ако сведок накнадно довољно оправда изостанак, опозваће се изречена казна; осим тога може се ослободити од накнаде трошкова сасвим или од части.

Ако се које од лица споменутих у §-у 426. не одазове позиву, обратиће се судија, који руководи извођењем доказа, на претпостављенога старешину тога лица с молбом да

непослушнога сведока казни и нареди да се доведе.

Непослушни сведок одговара осим тога за сву штету, коју је странкама проузроковао тиме, што је својом кривњом осујетио или одуговлачис доказивање.

Одговара § 333 аустр. Граћ. парн. пост.

Уводни закон за Законик о судском поступку у грађанским парницама (Грађански парнични поступник):

Чл. 9. — Грађанским парничним поступником не дира се у прописе државних уговора, по којима се консуларни функционари имају саслушати као сведоци у своме стану, или им се има допустити да као сведоци дају свој исказ писмено.

Види §§ 430, 431, 608, 616 и 618 Граћ. парн. пост.

§ 430. — У року од осам дана, пошто постане правноснажним закључак по којем је сведок обавезан да накнади трошкове у случајевима §§ 422 и 429 мора странка подносећи трошковник, тражити да суд одмери износ тих трошкова, јер ће иначе изгубити право на ту накнаду. Одређени или замољени судија само ће онда одмерити износ трошкова, ако је по наређењима овога закона позван изрећи да је сведок дужан накнадити трошкове.

Одговара § 334 аустр. Граћ. парн. пост.

Види §§ 429, 431, 507, 611—613 и 622 Граћ. парн. пост.

§ 431. — Ако се безуспешно покушавало саслушање сведока а постоји бојазан да би се парница и даље одуговлачила, кад би се то поновно покушало, онда ће парнични суд по предлогу одредити рок за извођење овога доказа; па кад тај рок безуспешно протече, расправа ће се по предлогу ма које странке наставити без обзира на овај доказ. Парнични суд може одредити рок и онда, ако саслушавање сведока бива пред одређеним или замољеним судијом. Пре одлучивања о таквом предлогу треба преслушати противника предлагачева.

За накнадно саслушавање сведока вреди пропис §-а 375. став 2.

Одговара § 335 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 429, 430, 445 и 514 Грађ. парн. пост.

Саслушавање сведока.

§ 432. — Не смеју се заклињати сведоци, који су били осуђени због кривог сведочења или кривоклетства или који у време саслушања нису навршили шеснаесту годину живота, као и лица која због недостатка разума не схватају довољно суштину и значај заклетве.

Суд може одлучити да се не заклињу сведоци, ако обе странке изјаве да то не траже.

Неоправдано ускраћивање полагања заклетве има исте последице, као и неоправдано ускраћивање сведочења (§ 421 и § 422.).

Уредбом ће се прописати облик заклетве као и то која ће лица моћи дати свечано обећање у место заклетве.

Одговара § 336 аустр. Грађ. парн. пост.

Уредба Бр. 9930 од 2 фебруара, 1933 год., о облику заклетве по прописима Грађанског парничног поступка и свечаном обећању у место заклетве.

На основу чл. 49 став 2 Уводног закона за Законик о судском поступку у грађанским парницама од 9 јула, 1930 год., и § 432 став 4 Законика о судском поступку у грађанским парницама од 13 јула, 1929 год., прописује се Уредба о облику заклетве по прописима Грађанског парничног поступка и свечаном обећању у место заклетве који гласи:

§ 1. — За полагање заклетве по прописима Грађанског парничног поступка вреди следеће:

1) формула заклетве, без обзира на веру лица, које се има заклети, гласи:

а) за сведоке:

„Заклињем се Богом Свемогућим и Свезнајућим, да сам о свему што ме је суд питао (да ћу о свему што ће ме суд питати), чисту и потпуну истину а ништа друго него истину исказао (исказати). Тако ми Бог помогао!"

б) за вештаке:

„Заклињем се Богом Свемогућим и Свезнајућим, да ћу налаз и своје мишљење дати по своме најбољем знању и савести а по правилима науке (уметности, заната). Тако ми Бог помогао!"

в) за заклетву странке:

„Заклињем се Богом Свемогућим и Свезнајућим да — (овде следе речи заклетве у смислу прописа § 473 Грпп.) — Тако ми Бог помогао!"

§ 2. — Судија мора пре него приступи заклињању, лице које има положити заклетву опоменути на светост заклетве са верског стајалишта, на важност заклетве по правни поредак, на земаљске и вечне казне криве заклетве и мора му дати на знање да оно има да се закуне без придржаја (резерве) и без двосмислице. То судија има да изврши на начин, који одговара степену образовања и схваћања лица, које се има заклети.

§ 3. — Хришћани, при заклињању држе у вис палац и два прста десне руке и полажу заклетву пред распећем и две горуће свеће. Распеће мора да одговара хришћанском обреду, којем припада лице, које се заклиње.

Распеће и свеће неће се употребљавати при заклињању лица хелветске конфесије.

Муслимани, пошто за судијом изговоре формулу заклетве додају речи „Биллах и Таала" (Тако ми Превишњег Бога) или „Валлахи", (У име Бога) или све троје.

Јевреји (Мојсијевци) имају да при полагању заклетве ставе на главу капу (шешир или слично) и да положе десну руку на књигу — тору, седми стих двадесете главе друге књиге Мојсијеве.

§ 4. — Ако треба заклињати немо лице, онда формулу заклетве пише то немо лице, или, ако му је то тешко, пише је друго које лице, па се та заклетва у присутности двају сведока, којима су његови знаци познати, чита, а при крају

сваке реченице се од немог захтева да даде свој знак потврђивања. Затим немо лице потписује целу формулу заклетве. Ако немо лице не зна писати, онда ће испод формуле заклетве ставити рукознак.

§ 5. — Лица која не припадају ни једној од признатих вера или припадају признатој вери чија правила забрањују полагање заклетве, даће, пошто их је судија опоменуо сходно прописима § 4, уместо заклетве свечано обећање сходно тексту прописане заклетве.

§ 6. — Ова Уредба добија за поједина подручја обавезну снагу на дан када за дотично подручје добије обавезну снагу Законик о судском поступку у грађанским парницама.

(Службене новине Бр. 32—X од 11 фебруара, 1933 год.).

Види §§ 433—441 Грађ. парн. пост.

§ 433. — Сведока треба заклети пре него што буде саслушан. Но пре но што сведок буде заклет, може га суд питати о његовим личним одношајима, затим о околностима на основу којих би се могло утврдити да ли он сме бити саслушан или заклет као сведок, као и то да ли би сведок могао исказати нешто што ће послужити сазнању стања ствари.

На темељу таквог испита суд може, пре-слушавши странке, донети закључак, да сведока не треба саслушати или да ће тек после саслушања сведока одлучити, да ли ће се сведок заклети. Одређени или замољени судија мора у сваком случају сведока саслушати, али одлуку о заклињању сведока може одгодити, док га не саслуша, или може оставити парничном суду, да о томе одлучи.

Ако је сведок вољан одговарати на питања, на која би по § 417 бр. 1 и 2 имао право да ускрати одговор, може парнични суд, одређени или замољени судија, који руководи саслушавањем, оставити да тек после саслушања сведока одлучи о заклетви његовој.

Одговара § 337 аустр. Грађ. парн. пост.

Кривични законик од 27 јануара, 1929 год., са изменама и допунама од 9 октобра, 1931 год.:

§ 144. — Ко пред судом под заклетвом лажно нешто искаже казниће се робијом до пет година. Ако се сведок, вештак, преводилац или тумач у кривичном поступку против ког лица лажно заклео, у корист или на штету овога, казниће се робијом до десет година.

Ако је кривоклетник лажно исказао, у намери да оптуженик на смрт осуђен буде и осуда буде извршена, казниће се вечитом робијом.

§ 145. — Казнама из прописа § 144 казниће се сва она лица, која су законом ослобођена полагања заклетве или су се позвала на већ положену заклетву, ако су штогод лажно исказала пред судом. Заклетви је равно свечано обећање дато у место заклетве.

§ 146. — Сведок, вештак, преводилац или тумач, који није положио заклетву а лажно је пред судом сведочио, вештачио, преводио или тумачио, казниће се строгим затвором и губитком часних права.

§ 147. — Ако лица поменута у § 144 опозову своја лажна казивања пре но што судска одлука о дотичном предмету буде изречена, казниће се, ако је то учињено из властите пободе, затвором до годину дана или новчано до 10.000.— динара, а ако је то учињено стицајем других прилика казниће се затвором.

Ако услед тога није било никакве штете нити последице ни за кога може суд ублажити казну по слободној оцени или ослободити учиниоца од сваке казне.

§ 148. — Прописи §§ 144—147 примењују се и у поступку пред управним, берзанским, избраним судовима и другим судовима и пред страним или међународним судовима или међународним комисијама.

За лажне исказе пред управним властима казниће се затвором.

Види § 432 и 434—441 Грађ. парн. пост.

§ 434. — У свима случајевима, у којима се о заклетви има одлучити тек после саслушања, треба сведока пре саслушања опоменути на дужност казивања истине, на светост и значај заклетве коју ће имати да положи и на кривично-правне последице кривога сведочења. После саслушања може парнични суд, одређени или замољени судија одлучити, да се сведок не заклиње, с обзиром на безначајност његова исказа или с обзиром на то, што му се може мало веровати.

Ако је сведока саслушао одређени или замољени судија, онда може парнични суд, када му стигне исказ незаклетога сведока, наредити да се сведок закуне.

Одговара § 338 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 432, 433 и 435—441 Грађ. парн. пост.

§ 435. — Сведоку треба пре саслушања саопштити о којим питањима може ускратити сведочење (§ 417.).

Сведоке ваља саслушати појединачно, без присуства оних сведока који ће се касније саслушати. Којим ће се редом саслушавати сведоци, одређује претседник већа, кад саслушање биза пред парничним судом, а иначе одређени или замољени судија.

Пре него што се доврши саслушавање свих позваних сведока, не сме се удаљавати ни један сведок без судијске дозволе.

Сведоци, којих се искази не слажу један с другим, могу се суочити.

Одговара § 339 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 417, 432—434 и 436—441 Грађ. парн. пост.

§ 436. — Саслушавање сведока почиње тиме, да сведок буде упитан за име, године живота, вероисповест, занимање и боравиште. Ако је потребно биће упитан и о таквим околностима које се тичу његове веродостојности у дотичној ствари, а нарочито о његовим односима према странкама.

При саслушавању има претседник већа, одређени или замољени судија, који руководи саслушавањем, да стави сведоку питања о оним чињеницама, које се његовим сведочењем имају доказати, а и питања по којима се може сазнати на чему се оснива знање сведоково. Кад се сведок саслушава пред парничним судом, могу сведоку стављати питања и други чланови већа.

Одговара § 340 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 432—435 и 437—441 Грађ. парн. пост.

§ 437. — Што се тиче суделовања странака при суслушавању сведока вреде прописи §-а 385.

Кад се саслушавају сведоци, који по постојећим прописима нису дужни доћи пред суд ради сведочења у грађанским стварима, странке ће вршити своје право питања на тај начин, што ће на време саопштити писмена питања судији, који има да изводи саслушање.

Одговара § 341 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 385, 432—436 и 438—441 Грађ. парн. пост.

§ 438. — Ако се оспори допустивост којега питања или ако председник већа сматра да је питање неумесно, онда о томе одлучује по предлогу веће. О том може одлучивати и одређени и замољени судија, али његова је одлука само привремена, те је може парнични суд преиначити.

Нађе ли парнични суд, да је питање које је било стављено при саслушању пред одређеним или замољеним судијом недопуштено, може изрећи, да се одговор на то питање у даљем току поступка не узима у обзир.

Одговара § 342 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 432—437 и 439—441 Грађ. парн. пост.

§ 439. — Битну садржину сведочења ваља забележити у записник а кад је то потребно, од речи до речи. Ако је сведок саслушан на расправном рочишту забележиће се то у расправни записник.

Што буде забележено, даће се сведоку и присутним странкама на преглед, или ће им се прочитати.

У записнику треба навести, да ли је сведок заклет пре или после саслушања, да ли је заклетва изостала, да ли је остављено, да о њој одлучи парнични суд, јесу ли странке и која од њих биле присутне при саслушавању, напослетку, да ли су и шта су странке или сведоци приговорили записнику.

Одговара § 343 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 432—438, 440 и 441 Грађ .парн. пост.

§ 440. — Парнични суд може по предлогу или по службеној дужности наредити, да се поновно саслушају сведоци, нарочито ако сматра да није било оправдано ускраћивање сведочења или ускраћивање одговарања на поједина питања, што је одређени или замољени судија био нашао за оправдано; надаље, ако сведоци нису уредно или нису потпуно саслушани; ако је сведочење у погледу важних тачака нејасно, неодређено или двосмислено, или ако сведок сам тражи, да допуни или исправи свој исказ.

При поновном или накнадном саслушању не треба сведока редовно поновно заклињати, него га само опоменути да истинитост свога

исказа потврди позивајући се на своју ранију заклетву.

Одговара § 344 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 432—439 и 441 Грађ. парн. пост.

§ 441. — Странка се може одрећи сведока, којега је она предложила. Али противник може захтевати, да се сведок, ако је већ дошао на саслушање, саслуша без обзира на ово одрицање, или да се настави његово саслушање, ако је већ отпочело.

Одговара § 345 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 398, 409 и 432—440 Грађ. парн. пост.

Пристојбе сведока.

§ 442. — Сваки сведок има право на накнаду потребних трошкова, проузрокованих путовањем у место саслушања, борављењем у том месту и повратком из истога.

За дангубу може тражити накнаду само ако је због тога осетно оштећен у својој дневној заради.

Сведок треба да тражи накнаду за време од двадесет и четири часа по саслушању, јер иначе губи право на њу.

На молбу сведока, који не станује у седишту суда, председник већа, одређени или замољени судија може наредити да парнична странка, која се на сведока позвала, за тога сведока унапред положи суду у одређеном

року износ који је довољан за покриће путних трошкова.

Одговара § 346 аустр. Грађ. парн. пост.

Види § 443 Грађ. парн. пост.

§ 443. — Парнични суд, односно одређени или замољени судија, који је сведока саслушао, одмериће износ, који ће се у име трошка накнадити сведоку и наложиће странци, да га плати сведоку у року од 15 дана под претњом извршења. Због правног лека против таквог закључка не заустављa се ток парнице.

Ближа наређења, као и пристојбеник (тарифа) по коме ће се одмеравати накнада трошкова, издаће Уредбом Министар правде.

Одговара § 347 аустр. Грађ. парн. пост.

Види § 442 Грађ. парн. пост.

Начин и облик поднашања.

§ 444. — Сведок може своје изјаве, молбе и правне лекове изван рочишта давати усмено у записник или поднеском, за који није потребан потпис адвоката.

Одговара § 348 аустр. Грађ. парн. пост.

Види § 429 Грађ. парн. пост.

Правни лекови.

§ 445. — Парничне странке немају засебнога правнога лека против одлуке о томе да ли је сведок оправдано ускратио сведочити или

положити заклетву или одговорити на поједина питања; против закључка, да сведока по § 433. не треба саслушати, ни против закључака и наредаба изданих у погледу саслушања, по §§ 435. до 438.

Нема места правном леку: против одлуке парничнога суда, да се и онда када сведок не хтедне сведочити или положити заклетву настави поступак; против одлуке да се настави расправа у случајевима §§ 428. и 431.; против закључака којима се наређује позивање сведока или његово довођење или одређује рок, у којем се има положити предујам за накнаду, што ће се дати сведоку (§ 428. ст. 1. и § 442. став 4.); као ни против закључака који се односе на заклињање сведока.

Одговара § 349 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: У погледу прописа § 349 аустр. Грађ. парн. пост. појавило се је питање да ли сведок има право да засебним правним леком побија одлуку суда да је неоправдано ускраћивање сведочења.

Службено објашњење аустријског Министарства правде о овом питању полази са гледишта, да сведок може против такве одлуке уложити правни лек тек у стадију извршења, т. ј. кад му се судском одлуком запрети новчана казна или затвор за случај ако би и на даље ускратио сведочење.

Ово се гледиште не може одобрити. Ако закон даје сведоку право да сме из извесних разлога ускратити сведочење, мора му дати и правни лек против одлуке којом се признаје оправданост разлога за ускрату, које је он изнео.

Не иде да се сведок неоправдано изложи неприликама егзекуције.

Из ових разлога дао је § 445 Законика који одговара § 349 аустр. Грађ. парн. пост. овом пропису такву стилизацију, да искључи схватање да сведок не сме таку одлуку побијати засебним правним леком истичући наиме изречно, да ово ограничење вреди само за странке.

Види §§ 428, 431, 433, 435—438 и 442 Грађ. парн. пост.

Сведоци стручњаци.

§ 446. — Прописи о доказу сведоцима примењиваће се и онда, када се као сведоци саслушавају лица са стручним знањем ради доказа прошлих чињеница или стања за опажање којих је потребна посебна вештина.

Одговара § 350 аустр. Грађ. парн. пост.

Види § 451 Грађ. парн. пост.

Пета глава. Доказ вештацима.

Именовање вештака.

§ 447. — Ако је ради оцене неке чињенице, важне по одлуку, или ради извршења увиђаја потребно стручно знање, којим суд не располаже, онда ће се извести доказ вештацима. У таквом случају парнични суд, преслушавши странке о личности вештака, поставиће одмах једнога или више вештака. При том ће се, ако посебне околности не захтевају што друго, пре свега узети у обзир вештаци, који су јавно постављени за давање мишљења дотичне врсте.

Суд може на место првобитно постављеног вештака поставити другога.

Одговара § 351 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: Пошто се у пракси опажа тенденција, да зову вештака и где нема за то фактичне потребе, само да тако од себе свале одговорност, препоручило се је, да се пропису § 447 (који одговара § 351 аустр. Грађ. парн. пост.), даде таква стилизација, из које ће јасније доћи до изражаја, да судија има позивати вештаке само када сам не располаже стручним знањем потребним за утврђивање какве чињенице или када се има извршити какав увиђај (разглед).

Види §§ 448, 449 и 462 Грађ. парн. пост.

§ 448. — Ако се предмет који имају вештаци да разгледају, не може донети пред парнични суд, или ако би извођење доказа вештацима пред тим судом из других разлога било скопчано са знатним тешкоћама, онда се доказ вештацима може извести пред одређеним или замољеним судијом.

У том случају може се оставити судији који рукозоди доказивањем, да одреди број вештака или да их изабере; надаље могу вештаци бити изабрани без претходног преслушања странака, кад се то покаже корисним да се спречи одуговлачење или несразмерни трошак. Имена постављених вештака саопштиће

одређени или замољени судија странкама у исто време, када их извести о рочишту за извођење доказа.

Одговара § 352 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 447, 448 и 462 Грађ. парн. пост.

§ 449. — Ко је јавно постављен за давање мишљења извесне врсте или ко се јавно бави знаношћу, уметношћу, вештином или обртом, које треба познавати па да се може дати потребно мишљење, или ко је јавно намештен или овлашћен, да се њима бави, дужан је одазвати се, кад га суд постави за вештака.

Из истих разлога, из којих је сведок овлашћен да ускрати сведочење, може вештак захтевати да буде разрешен од дужности вештака.

Јавни се намештеници имају осим тога разрешити од те дужности и онда кад им старешине из службених обзира забране, да раде као вештаци, или ако су посебним наређењима ослобођени од те дужности.

Одговара § 353 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 417, 418, 447 и 448 Грађ. парн. пост.

Последица изостанка и невршења дужности.

§ 450. — Ако постављени вештак без довољног разлога неће да даде мишљење, или ако уредно позван, без довољног оправдања не дође на рочиште, одређено за извођење доказа, има му се закључком наложити, да накнади трошкове које је проузроковао тиме што није дао своје мишљење или што није дошао; а осим тога има се изрећи казна због нарушења реда или, ако из обести не хтедне дати своје мишљење, има бити кажњен због обести. При доношењу ових закључака сходно ће се примењивати наређења §§ 422., 429. и 430.

На место непослушног вештака поставиће се други вештак.

Непослушни вештак одговара, поред накнаде трошкова, и за сваку даљу штету, коју странке претрпе услед осујећења или одуговлачења доказивања.

Одговара § 354 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 417, 418, 429, 438, 451 и 452 Грађ. парн. пост.

§ 451. — Вештак се може изузети из истих разлога, из којих се може изузети судија, али за изузеће није разлог та околност, што је вештак у истој правној ствари раније био саслушан као сведок.

Изјава, којом се изузима вештак има се предати парничном суду поднеском или усмено, а кад је избор вештака био остављен одређеном или замољеном судији, онда томе судији. Ако суд преслуша странке о личности вештака пре него што овога постави, странке се морају изјаснити о изузећу вештака одмах при преслушању, а у осталим случајевима најдаље за осам дана од када буду обавештене о постављању, али ако је рочиште за изво-

ћење доказа вештацима одређено пре протека овога рока, онда се треба изјаснити о изузећу пре него што отпочне извођење доказа. Касније може вештак бити изузет само онда, кад странка учини вероватним, да она није могла раније сазнати за разлог изузећа или да га није могла раније истаћи због неотклониве препреке, или што је тај разлог касније наступио.

Ако је у случају таквог накнадног изузећа већ довршено доказивање пред одређеним или замољеним судијом, онда се може изузеће изнети само пред парничним судом.

Одговара § 355 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: По § 355 аустр. Грађ. парн. пост. треба изјаву којом се изузима вештак, предати суду „пре него што извођење доказа, а кад се мишљење даје писмено, пре него што мишљење буде поднето суду".

Ово се решење не може сматрати целисходним, јер се може лако злоупотребљавати, пошто омогућује завлачење поступка; поред тога може имати за последицу сувишне трошкове.

Зато се у § 451 Законика у овом погледу мења преузети § 355 аустр. Грађ. парн. пост. и прописује да странка мора изузеће вештака извршити за осам дана од када буде обавештена о његовом постављању, а само у случају ако рочиште одређено за саслушање вештака пада у овај рок, треба изузеће изјавити пре него што почне извођење овог доказа.

Види §§ 239, 448, 450 и 452 Грађ. парн. пост.

§ 452. — Кад се изузима вештак, ваља одмах навести разлоге изузећа. О изузећу одлучује парнични суд или замољени или одређени судија, према томе, пред којега је од њих по §-у 451. изнесено изузеће.

Ако изузеће није изнесено на рочишту, одлучује се о њему без усмене расправе. Странка, која изузима вештака, треба да на захтев суда учини вероватним разлоге изузећа, које је изнела. Ако се усвоји предлог за изузеће, треба без одлагања поставити другога вештака.

Одговара § 356 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 370, 448, 450, 451, 462 и 609 Грађ. парн. пост.

Извођење доказа.

§ 453. — Парнични суд или судија, који руководи доказивањем, може наредити, да се мишљење поднесе писмено. У том случају дужни су вештаци, кад се захтева, дати усмена објашњења о свом писменом мишљењу или га на усменој расправи објаснити.

Одговара § 357 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 452—460, 462 и 609 Грађ. парн. пост.

§ 454. — Сваки вештак има да положи за вештаке прописану заклетву пре него што започне извођење доказа. Ова заклетва може изостати, ако обе странке на то пристану.

Ако је вештак стално заклет за давање мишљења дотичне врсте, онда је доста да буде опоменут на положену заклетву.

Одговара § 358 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 144—148 Кривичног законика код § 433, — и §§ 432, 452, 453, 455—460 и 462 Грађ. парн. пост.

§ 455. — Вештацима се имају показати предмети, списи и помоћна средства, која су им потребна за одговор на стављена питања, а налазе се код суда.

Одговара § 359 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 452—454 и 456—460 Грађ. парн. пост.

§ 456. — Ако се не може одмах дати темељито и исцрпно мишљење, судија који руководи доказивањем, има одредити рок или посебно рочиште за давање мишљења.

Кад стигне писмено мишљење, обавестиће се странке о томе (§ 382.).

Одговара § 360 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 382, 384, 385, 448, 452—455, 457—460 и 462 Грађ. парн. пост.

§ 457. — Ако је постављено више вештака, онда они могу своје мишљење дати заједнички кад се у мишљењу слажу. Ако су различитог мишљења, онда сваки вештак има напосе изложити своје мишљење и разлоге за то.

Одговара § 361 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 452—456 и 458—460 Грађ. парн. пост.

§ 458. — Вештачко мишљење треба увек образложити.

Ако је вештак пре него што је дао мишљење разгледао особе, ствари, месне прилике и т. д. и, ако је познавање њихове особености потребно за разумевање и оцењивање мишљења, има вештак, пре него што образложи своје мишљење, тачно описати разгледани предмет (налаз).

Ако дато мишљење није јасно или је иначе недовољно; даље, ако су вештаци различитог мишљења, може суд по предлогу или по службеној дужности наредити, да дају ново мишљење исти или други вештаци или да се уз прве позову и нови вештаци. То се може нарочито наредити онда, када је вештак изузет пошто је већ дао своје мишљење. Овакве наредбе може издати и одређени или замољени судија.

Одговара § 362 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 216, 256, 358, 451—457, 459, 460 и 463 Грађ. парн. пост.

§ 459. — Странка, која понуди доказ вештацима, може одустати од тога доказа. Но противна странка може захтевати, да се без обзира на то изведе наређено доказивање, ако је оно већ започето или ако су вештаци бар ради тога пред суд дошли.

Одустанком странака од вештачења не дира се у право, које по §-у 247. припада председнику већа да по службеној дужности нареди, да вештаци дају своје мишљење.

Одговара § 363 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 247, 398, 400, 441, 452—458 и 460 Грађ. парн. пост.

§ 460. — Према § 447. може суд, вршећи судску власт у трговачким, поморским или рудничким стварима, у којима предмет суђења захтева стручно знање или у којима долази у питање постојање пословних обичаја, одлучити и без вештака, ако је у којем случају излишно да се позивају вештаци, пошто и сам судија има довољно стручног знања.

Одговара § 364 аустр. Грађ .парн. пост.

Види §§ 447 и 452—459 Грађ. парн. пост.

Делимична пресуда.

§ 461. — Вештак има право на накнаду проузрокованих му трошкова и издатака, на одштету за дангубу и на награду за труд; он може тражити, да му се даде сразмеран предујам.

Председник већа, одређени или замољени судија, пред којим се врши доказивање могу наредити, да доказивалац унапред положи одређени износ, да се тиме измире трошкови око извођења доказа вештацима (§ 428. став 2.).

На одмеравање вештачких пристојби примењиваће се сходно прописи §-а 443. Против

закључка, којим се одмерава износ пристојби, допуштен је рекурс.

Одговара § 365 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 428, 443, 445, 618 и 622 Грађ. парн. пост.

Празни лекови.

§ 462. — Против закључака, којима се одбија изузеће вештака или се наређује давање писменога мишљења, нема места засебноме правном леку.

Не могу се побијати правним леком: одлука којом се одређује број вештака, закључак којим се одређеном или замољеном судији оставља постављење вештака (§ 448.) или којим се вештак разрешава услед изузећа; закључци о заклињању вештака; напослетку закључци, којима се према § 456. одређује рочиште или рок за давање мишљења.

Одговара § 366 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 447, 448, 451—454 и 463 Грађ. парн. пост.

§ 463. — Уколико није у овој глави што друго наређено, за доказивање вештацима, а нарочито за њихово саслушавање као и за бележење налаза и мишљења у записницима примењиваће се сходно прописи, који вреде и за доказивање сведоцима.

Одговара § 367 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 423—440 и 462 Грађ. парн. пост.

Шеста глава. Доказ увиђајем.

§ 464. — Ради разјашњења ствари може суд по предлогу или по службеној дужности наредити увиђај. Ако буде потребно, позваће на увиђај једнога или више вештака.

Ако се предмет, који ваља разгледати, не може донети пред парнични суд, или ако би разгледање пред тим судом из других разлога било скопчано са знатним тешкоћама, онда може извршити увиђај одређени или замољени судија. У томе се случају може оставити судији, којему је поверен увиђај, да одлучи о томе, да ли су вештаци потребни и ако су потребни да их постави. Против ових закључака нема места правном леку.

Ако се може предвидети, да ће извођење увиђаја проузроковати трошкове, може председник већа, одређени или замољени судија наредити, да доказивалац унапред положи сразмеран износ за покриће тих трошкова (§ 428. став 2.)

Одговара § 368 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 428, 465 и 466 Грађ. парн. пост.

§ 465. — Ако се има разгледати ствар која се по наводу доказиваоца налази код противне странке, или коју чува јавна власт или јавни бележник, онда ће се сходно примењивати §§ 397. и 399. до 403. с тим што се оставља судији, да, брижљиво оцењујући све околности, одлучи какав утицај има то што противна странка не хтедне показати или предати ствар или што је она ствар намерно уклонила или оштетила или је бар дала повода

да се то десило или се успротивила да се о томе изјасни.

Одговара § 369 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 403—405, 414, 464 и 466 Грађ. парн. пост.

§ 466. — Против закључака и наредаба, изданих при извођењу увиђаја, нема места засебноме правном леку. То вреди и за закључак, којим се одбија предлог, да се позову вештаци.

Резултат увиђаја забележиће се у расправном записнику, а ако је увиђај изведен изван расправнога рочишта, у посебном записнику, и то одмах пошто се сврши увиђај.

У записнику ће се забележити, да ли су странке и која од њих биле присутне увиђају, затим да ли су оне и које примедбе учиниле при увиђају или против записника.

Одговара § 370 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 280, 361, 385, 439, 462, 464 и 465 Грађ. парн. пост.

Седма глава. Доказ саслушањем странака.

§ 467. — Доказ о спорним чињеницама, које су важне за одлучивање, може се изводити и саслушањем странака.

Ово се доказивање може наредити по предлогу или по службеној дужности, али само онда, кад суд није дошао до уверења о истинитости или неистинитости чињеница важних за одлучивање (§ 368) ни на основу доказних средстава, која су странке понудиле, нити

оних, која је суд био наредио по службеној дужности или кад о спорним чињеницама других доказа уопште нема.

Одговара § 371 аустр. Грађ. парн. пост.

Уводни закон за Законик о судском поступку у грађанским парницама (Грађански парнични поступник):

Чл. 12. — (1) Даље се не дира у прописе §§ 99, 157 и 158. Грађанског законика, који важи у подручју Банског стола у Загребу и Виших земаљских судова у Љубљани и Сплиту, ни у прописе § 114. Грађанског законика за Краљевину Србију.

(2) Сметња за ступање у брак споменута у § 99 Грађанског законика не може се доказивати саслушавањем супружника у смислу прописа § 467 и след. Грађанског парничног поступника.

Чл. 32. — Старатељи (штитници-тутори или скрбници) могу у парницама својих стараника предложити доказ саслушањем странака, и без одобрења старатељске власти.

Види §§ 368, 416, 432 и 468—479 Грађ. парн. пост.

§ 468. — Ради доказивања не смеју се саслушавати странке, које се по §§ 416 и 432 став 1 не би могле саслушати као сведоци или које се не могу заклети.

Одговара § 372 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 416, 432, 457 и 469—479 Грађ. парн. пост.

§ 469. — Ако парницу води законски заступник лица, које стоји под посебном заштитом закона, онда се оставља суду, да саслуша законскога заступника, или кад је то по § 468 допуштено, оно лице, које он заступа или обоје.

Ако је стечајна маса парнична странка, онда може суд наредити, да се саслуша стечајни управитељ или стечајни дужник или обоје.

У парницама јавнога трговачкога друштва сматрају се као странке у погледу саслушања странака, сви другари; код командитних друштава сви лично одговорни другари, а кад парницу води друго какво друштво, задруга, удружење, општина или какав други правни субјект, који није физичко лице, онда њихови законски заступници.

Ако се из поменутих разлога или због тога, што има на једној страни супарничара, може више лица саслушати, онда ће суд одлучити, да ли ће се саслушати сва ова лица или само нека од њих и која.

Одговара § 373 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 467, 468 и 470—479 Грађ. парн. пост.

§ 470. — Суд ће, оцењујући брижљиво све околности, одлучити, да ли доказивање саслушањем странака има сасвим отпасти, ако се уверио, да странка која је дужна доказивати оспорену чињеницу, за ову ништа не зна, или ако по наређењима § 468 није допуштено саслушати ту странку.

Одговара § 374 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 467—469 и 471—479 Грађ. парн. пост.

§ 471. — Доказивање саслушањем странака наређује се закључком, против којега нема места засебноме правноме леку. Тај се доказ изводи тако, да суд ставља странци која се има саслушати прикладна питања о чињеницама које се имају доказати саслушањем. При том саслушању странке имају се сходно примењивати §§ 436 до 439.

То саслушање има да буде пред парничним судом. Ако странка, која се има саслушати, није лично присутна, онда треба наредити, да се позове и да јој се у позиву саопште чињенице, о којима ће бити саслушана. Извођење овога доказа преко замољенога судије само је онда допуштено, ако странка због неотклоњивих препрека не може лично доћи или би то проузроковало несразмерне трошкове.

Саслушање странака пред одређеним судијом није допуштено.

Одговара § 375 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 436—439, 467—470 и 472—479 Грађ. парн. пост.

§ 472. — Странке ће прво бити саслушане без заклетве; за овим може следовати саслушање под заклетвом.

При саслушању без заклетве треба редовно обадве странке саслушати о чињеницама,

које се имају доказати. Пре саслушања без заклетве суд ће напоменути странке, да и ако се саслушавају без заклетве, ипак говоре истину, јер се према околностима може од њих захтевати да положе заклетву на свој исказ.

Одговара § 376 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 467—471 и 473—479 Грађ. парн. пост.

§ 473. — Ако саслушање без заклетве није довољно да увери суд о истинитости или неистинитости чињеница, које треба доказати, онда може наредити саслушање под заклетвом.

Исказ под заклетвом о истој чињеници може се захтевати само од једне странке. При томе, може суд, обазирући се на особност случаја, захтевати да странка, пошто се закуне, понови свој исказ, који је раније без заклетве дала или може из исказа, датог без заклетве, истаћи поједина тврђења која тврђења странка, пошто се закуне, сада има да понови, или може саставити формулу, у којој ће странка заклетвом потврдити извесне чињеничне околности из ранијег исказа.

Исказ странке под заклетвом, ако је лажан, има кривично-правне последице које су одређене у кривичном законику за лажни исказ под заклетвом пред судом. Странку ваља, пре њезиног саслушања под заклетвом, опоменути на дужност казивања истине, на светост и значење заклетве и на кривично-правне последице лажног исказа под заклетвом. Ову опомену треба у записнику забележити.

Одговара § 377 аустр. Грађ. парн. пост.

Уводни закон за Законик о судском поступку у грађанским парницама (Грађански парнични поступник):

Чл. 33. — (1) Ко је по прописима Грађанског права дужан показати какву имовину или дугове, или за кога постоји вероватност да зна, да је неко други какву имовину прећутао или затајио, може се пресудом принудити на то да, према потреби уз подношење списка те имовине или тих дугова, наведе, шта му је познато у погледу те имовине или тих дугова односно у погледу прећутања или затајивања дотичне имовине, и да положи заклетву о томе, да су његови наводи истинити и потпуни.

(2) На подизање тужбе овлашћено је свако лице, које има приватноправни интерес, да се изнађе стање које имовине или дугова.

(3) Ако је са тужбом за проказивање имовине под заклетвом спојена тужба за предају онога, што тужени дугује на основу правног односа на којем се оснива захтев за предају, онда тужилац може оставити да означи чинидбу коју тражи све дотле док не буде учињено проказивање имовине под заклетвом.

Види §§ 467—472 и 474—479 Грађ. парн. пост.

§ 474. — Суд ће, брижљиво оцењујући све околности а нарочито оцењујући већу или мању вероватност исказа једне и друге странке, донети закључак, која ће се од странака саслушаних без заклетве саслушати под заклетвом о спорној чињеници.

Одговара § 378 устр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 467—473 и 475—479 Грађ. парн. пост.

§ 475. — Суд може ради саслушања једне странке под заклетвом расправу одгодити, ако му се учини умесно да странци, која се има саслушати, даде времена за размишљање.

Одговара § 379 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 467—474 и 476—479 Грађ. парн. пост.

§ 476. — Прописи о доказивању сведоцима примењују се и на извођење доказа саслушањем странака, уколико у овој глави није што друго наређено. Али странка не може разлогом наведеним у § 417 бр. 2 правдати ускраћивање свог исказивања.

Ако која странка не дође на рочиште, одређено по § 471 ради саслушања, или ако која од странака, које су дошле на рочиште, ускраћује исказивање, онда то не смета, да се присутна противна странка саслуша.

Није допуштено употребљавати принудне мере да странка, која се има саслушати без заклетве или под заклетвом, дође суду или да даде свој исказ.

Одговара § 380 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 417, 467—475 и 477—479 Грађ. парн. пост.

§ 477. — Од каквог је утицаја на доказ када странка без довољног разлога ускраћује исказивање или одговор на поједина питања; што странка, позвана на саслушање без заклетве или под заклетвом не дође; или што се странкин исказ под заклетвом у важним тачкама не слаже са изјавама, датим при њеном саслушању без заклетве, оцењиваће суд брижљиво обазирући се на све околности.

Одговара § 381 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 467—476, 478 и 479 Грађ. парн. пост.

§ 478. — Странке позване ради саслушања у циљу доказивања немају право на пристојбе по § 442, али им се оставља право да траже накнаду својих трошкова и дангубе као дела парничних трошкова (§ 144).

Прописи §§ 468 и 477 сходно се примењују кад се саслушава и под заклетвом испитује једна странка, ако је суд то наредио ради подношења доказне исправе, предмета увиђаја или обавештајних ствари.

Одговара § 382 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 144, 442, 467—476 и 479 Грађ. парн. пост.

§ 479. — Ако је парнична странка у току парнице изјавила, да је вољна под заклетвом у парници потврдити околности, које треба доказати, али умре или постане неспособном за саслушавање или за полагање заклетве пре него што се могла саслушати, онда ће суд ту изјаву оценити по § 368.

Одговара § 383 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 283, 327, 368, 432 и 467—478 Грађ. парн. пост.

Осма глава. Обезбеђење доказа.

§ 480. — Ради обезбеђења доказа, може се у сваком стању парнице, па и пре него што је отпочела, предложити, да се изведе увиђај или да се саслушају сведоци и вештаци, ако постоји бојазан, да ће се иначе то доказно средство изгубити или да ће се отежати његова употреба.

Но ово се извођење доказа може предложити и без горе поменутих претпоставака, ако се имају утврдити недостатци које ствари или којег дела, за које противник има јемчити. Тако исто и отуђивач може предложити да се изведу такви докази ако прибавилац саопшти отуђивачу, од којега је ствар прибавио, да ова има недостатака или мана или неће да је прими због њезиних недостатака или мана. На исти је начин и предузимач каквог дела овлашћен то предложити, ако му наручилац саопшти који недостатак илиману или због тога неће да прими дело.

Предлог треба поднети парничноме суду, а у хитним случајевима, као и кад парница још не тече, среском суду, у чијем се подручју налазе ствари, које ваља разгледати или које имају служити као подлога доказу вештацима, или где бораве лица, која се имају саслушати. Предлог се може ставити и у судски записник.

Одговара § 384 аустр. Грађ. парн. пост.

Уводни закон за Законик о судском поступку у грађанским парницама (Грађански парнични поступник):

Чл. 13. — (1) Остају у важности:

1) прописи Трговачког закона о надлежности за тужбу за продају задржаних предмета (чл. 315 Трг. закона који важи у подручјима Виших земаљских судова у Љубљани и Сплиту; § 310 Трг. зак., који важи у подручјима Банског стола у Загребу и Апелационог суда у Новом Саду и § 327 Трг. зак., који важи у подручју Врховног суда у Сарајеву);

2) прописи Трговачког закона, на основу којих странка може тражити претходни судски увиђај и саслушање вештака (чл. 348, 365 и 407 Трг. зак., који важи у подручјима Виших земаљских судова у Љубљани и Сплиту; §§ 347, 371 и 481 Трг. зак., који важи у подручјима Банског стола у Загребу и Апелационог суда у Новом Саду, и §§ 365, 384 и 422 Трг. зак., који важи у подручју Врховног суда у Сарајеву).

(2) У случајевима споменутим у првом ставу под бр. 2. надлежан је суд наведен у § 480 ст. 3 Грађанског парничног поступника. У погледу постављања, заклињања и саслушања вештака долазе до примене прописи §§ 480 и 485 Грађанског парничног поступника о обезбеђењу доказа.

Види §§ 128, 247, 345, 346 и 481—485 Грађ. парн. пост.

§ 481. — У предлогу има странка да наведе чињенице, које се имају доказати, као и доказна средства, уз назначење сведока и вештака. Странка, која ставља предлог, треба да изложи разлоге, који оправдавају бојазан, да ће се доказно средство изгубити или да ће се отежати његова употреба.

Странка треба надаље да именује противника, осим ако из изложених околности произлази, да странка по стању ствари не може означити противника.

Одговара § 385 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 480 и 482—485 Грађ. парн. пост.

§ 482. — О предлогу ће се одлучити без претходне усмене расправе закључком. Но, пре него што се одлучи, има се, у колико не постоји опасност од одлагања, преслушати противник предлагача, ако је познат, и ако није већ доказано да је пристао. Странци, која је ставила предлог, може се наложити пре одлучивања, да учини вероватним околности, због којих је потребно да се обезбеди доказ.

Код зборних судова одлучиће председник већа, којему је правна ствар упућена, као судија појединац.

У закључку, којим се усваја предлог, треба судија да означи чињенице, о којима се има изводити доказ, као и доказна средства, а навешће и имена сведока и поставити вештаке. Истим ће се закључком наредити све што је потребно за извођење доказа. Непознатом противнику може суд поставити скрбника који ће бранити његова права при извођењу доказа.

Против закључка, којим се усваја предлог, нема места правном леку.

Одговара § 386 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 480, 481 и 483—485 Грађ. парн. пост.

§ 483. — Противник странке позваће се на рочиште, одређено за извођење доказа доставом закључка, а ако није био раније по предлогу саслушан, доставиће му се и примерак поднеска, којим је предлог стављен или препис записника о том предлогу.

Но у хитним случајевима може суд дозволити да се започне доказивање још пре него што се достази закључак познатоме противнику. Таква се дозвола може по предлогу дати у исто време, када се дозвољава предложено извођење доказа. Против закључка, којим се таква дозвола даје или ускраћује, нема места празном леку.

Одговара § 387 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 385, 480—482, 484 и 485 Грађ. парн. пост.

§ 484. — Извођење доказа бива по прописама друге, четврте, пете и шесте главе овога одсека.

Записник о доказивању чува се код суда, који је наредио извођење доказа. Ако се парница води или ће се водити код другог суда, онда ће се записник послати парничноме суду на његово захтевање или по предлогу које од странака.

Трошкове извођења доказа сноси странка, која је ставила предлог, а она има и противнику накнадити потребне трошкове суделовања код извођења доказа. Тиме се не дира у њено право да, према исходу парнице о главној ствари, добије накнаду тих трошкова као дела парничних трошкова.

Одговара § 388 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 324, 338, 353, 362—387, 416—466, 480—483 и 485 Грађ. парн. пост.

§ 485. — Свака странка може у току парнице употребити доказе који су изведени ради обезбеђења доказа.

Парнични ће суд оценити по § 368 од каквог је утицаја приговор, да доказ није био изведен по прописима, који вреде за извођење доказа у току парнице, или што противник предлагача није био уопште или не на време обавештен о извођењу доказа. У току парнице може се наредити допуна или поновљеног изведенога доказа.

Одговара § 389 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 247, 324, 338, 353, 385 и 480—484 Грађ. парн. пост.

Други одсек. Пресуде и закључци.

Прва глава. Пресуде.

Коначна пресуда.

§ 486. — Чим је правни спор према резултату поведене расправе и изведених доказа дозрео за коначну одлуку, суд има да донесе одлуку пресудом (коначна пресуда).

То вреди и онда кад за коначну одлуку дозре само једна од више парница, које су спојене ради заједничког расправљања.

Одговара § 390 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 331, 354, 356, 634, 691 и 692 Грађ. парн. пост.

Пристојбе.

§ 487. — Ако је један део тужиочевога захтева или ако су од више захтева, изнесених у истој тужби, некоји од њих услед изречнога признања или иначе дозрели за коначну одлуку, онда суд може у погледу тога дела захтева, односно тих захтева, одмах закључити расправу и донети пресуду (делимична пресуда).

Делимична се пресуда може донети и онда, када је при поднесеној противтужби само захтев тужбе или противтужбе дозрео за одлуку.

Кад туженик приговором истакне ради пребијања противтражбину, која не стоји у правној вези с утуженом тражбином, може се о тужбеном захтеву донети делимична пресуда, ако је само расправа о тужбеном захтеву дозрела за одлуку. Расправа о истакнутој противтражбини наставиће се без прекидања па ако суд нађе да се приговорена противтражбина не може уважити ради пребијања, онда ће коначном пресудом изрећи да се захтев ради пребијања одбије; а ако нађе да је противтражбина сасвим или од чести основана, онда ће коначном пресудом

изрећи, да је делимичном пресудом досуђена тражбина у целости или од чести пребијањем измирена.

Одговара § 391 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: У погледу прописа става 3 § 391 аустр. Грађ. парн. пост. појавиле су се у пракси услед помањкања изречног прописа сумње о томе, како у случају приговорене противтражбине треба да гласи делимична пресуда о тужбеном захтеву, а како коначна пресуда о приговореној противтражбини, када се о тужбеном захтеву донесе делимична пресуда, а наставља се расправа о приговореној противтражбини.

Да се ове сумње уклоне предвиђа се при крају става 3 § 487 законика (који одговара § 391 аустр. Грађ. парн. пост.) изречна одредба о томе.

Види §§ 334, 362, 488, 489 и 491 Грађ. парн. пост.

§ 488. — Свака делимична пресуда у погледу правних лекова и извршења сматра се као самостална пресуда.

Наређења става 2. § 154 важе и у погледу споредних тражбина из захтева или из дела захтева, о којему се доноси делимична пресуда.

Одговара § 392 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 487 и 504 Грађ. парн. пост.

Међупресуда.

§ 489. — Ако је у којој парници оспорен који тужбени захтев и у основу и у износу, а расправа је најпре само односно

основа захтева дозрела за одлуку, онда може суд најпре о основу захтева донети пресуду (међупресуда).

Даље може се међупресудом, донесеном пре одлуке о главној ствари, одлучити у случајевима §§ 331 и 354 о томе да ли постоји или не постоји неки правни одношај или право, чим је расправа дозрела за одлуку о том питању.

Пресуде донесене у смислу прва два става, сматраће се, што се тиче правних лекова, као коначне пресуде. Ако буде уложен призив или ревизија против међупресуде, донесене по ставу првом, заустaвиће се даље расправљање о тужби док не стане на правну снагу међупресуда. У свима другим случајевима наставља се расправљање о главној ствари без обзира на призив или ревизију уложену против међупресуде. Но суд може наредити, да се до правноснажности донесене међупресуде заустави расправљање о тужби, ако је том међупресудом изречено, да не постоји правни одношај или право, које је битно за одлучивање о главној ствари. Против ове наредбе нема места правноме леку.

У погледу трошкова сходно ће се примењивати пропис става другога § 154.

Одговара § 393 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 154, 254, 359 и 488 Грађ. парн. пост.

Пресуда на основу одрицања.

§ 490. — Ако се тужилац на првом рочишту или на усменој спорној расправи изречно одрече свога захтева, онда ће се тужбено тражење по предлогу туженикову одбити пресудом на основу одрицања.

Ако се одрицање тиче само једнога дела захтева или једнога од више утужених захтева, онда се може на основу одрицања по предлогу донети делимична пресуда.

Одговара § 394 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 334, 337, 362, 495, 515, 538, 566 и 578 Грађ. парн. пост.

Пресуда на основу признања.

§ 491. — Ако туженик, на првом рочишту или на усменој спорној расправи, изрично призна сасвим или од чести тужбени захтев, онда ће се по предлогу тужиочеву донети пресуда на основу признања.

Одговара § 395 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 334, 337, 490 и 516 Грађ. парн. пост.

Пресуда због изостанка или пропуштања.

§ 492. — Ако тужилац или туженик изостане с првога рочишта, сматраће се истинитим они чињенични наводи дошавше странке, који се односе на предмет правнога спора, уколико ти наводи нису оповргнути доказима, који су већ пред судом, или чињеницама које су код суда опште познате (§ 365), па ће се на тој подлози, по предлогу дошавше странке, донети о тужбеном тражењу пресуда због изостанка.

Одговара § 396 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: Аустријски Грађ. парн. поступак прописује у § 396 да ће се, у случају ако на прво рочиште приступи само једна од обеју странака, сматрати истинитим чињенични наводи дошавше странке, у колико ти наводи нису оповргнути „доказима који су пред судом".

Овај нејасан пропис даје у аустријској пракси повода различитим схватањима.

Фактично могу озде доћи у обзир само исправе или списи, на које се дошавша странка сама позивала, или чињенице које су код суда опште познате (ноторне, § 365 Законика).

Да би се у нашој пракси уклонила свака сумња о томе, пропис § 396 аустр. Грађ. парн. пост. надомештен је прописом § 492 Законика; у овом пропису је изречно наведено, шта суд треба да уважи и узме у обзир при изрицању пресуде због изостанка.

Види § 493—499 Грађ. парн. пост.

§ 493. — Писмена што их поднесе странка, која је изостала, неће се узимати у обзир.

Пресуду због изостанка и пресуду на основу одрицања или признања захтева односи на првом рочишту судија, којему је поверено да одржи то рочиште.

Одговара § 397 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 492 и 494—499 Грађ. парн. пост.

§ 494. — Ако туженик не преда на време одговор на тужбу, може тужилац предложити да се о главној ствари донесе пресу-

да због пропуштања према прописима § 492. Председник већа судиће о томе као судија појединац у року од осам дана без одређивања расправе.

Но ако је туженик на првом рочишту изнео приговор, да редован правни пут није допуштен, да суд није надлежан, да спор већ тече или да је ствар правноснажно пресуђена, и, ако је било наређено одвојено расправљање о таквом приговору (§ 355), тужилац може, после правноснажног одбијања тих приговора, предложити, да се о главној ствари донесе пресуда због пропуштања. Ако није била одређена одвојена расправа о тим приговорима може тужилац претходно предложити само то, да се одреди рочиште за усмену спорну расправу. У том ће се случају усмена спорна расправа ограничити на изнесене приговоре. Ако се они одбију, одмах ће се по даљем предлогу тужиочеву донети пресуда због пропуштања (§ 492).

Ако туженик дође на одређено рочиште, онда то не смета, да се донесе пресуда због пропуштања; његови усмени наводи, који се тичу главне ствари неће се узимати у обзир, при доношењу пресуде.

Ако тужилац изостане од рочишта, одређеног по његову предлогу да се расправља о приговорима изнесеним на првом рочишту, онда ће поступак мировати, а туженик не може предложити, да се донесе пресуда због пропуштања или да се одгоди рочиште за расправу о главној ствари.

Одговара § 398 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 492, 493 и 495—499 Грађ. парн. пост.

§ 495. — Ако је рочиште за усмену расправу о спору одређено пошто је туженик на време поднео одговор на тужбу, а једна од странака изостане са овог или доцнијег рочишта, онда дошавша странка може на том рочишту предложити, да се донесе пресуда. При доношењу пресуде нови ће се чињенични наводи дошавше странке, који су супротни садржини писмених поднесака, што их је предала, или њезиним пређашњим изјавама и чињеничним наводима, само у толико узимати у обзир, у колико су противној странци пре рочишта саопштити припремним поднеском. Но при доношењу пресуде треба се обазирати не само на резултат раније изведених доказа, него и на изјаве и чињеничне наводе, што их је изостала странка раније изнела, уколико су те изјаве и наводи утврђени у припремним поднесцима, записницима и њиховим прилозима или су предмет доказа наређеног на ранијем рочишту (§ 497 ст. 2.).

Ако буде предложено, да се због изостанка странке доносе пресуда о главној ствари, док још тече одвојена расправа о приговорима недопустивости редовног правног пута, ненадлежности суда, о приговору да већ тече парница или да је ствар правноснажно пресуђена, онда се пресуда може донети тек пошто се ти приговори правноснажно одбију.

Одговара § 399 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 492—494 и 496—499 Грађ. парн. пост.

§ 496. — Наређења §§ 492. до 495. примењиваће се и онда, када странка буде уклоњена из суднице због непристојног понашања.

Одговара § 400 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 492—495 и 497—499 Грађ. парн. пост.

§ 497. — Околност, што је једна странка изостала са рочишта, не разрешава суд од дужности, да се обазире на све оно, на што се мора пазити по службеној дужности, нити разрешава противну странку од дужности, да докаже оно, што је потребно у погледу таквих околности, које се по службеној дужности имају узети у обзир.

Околност, што је једна странка изостала са рочишта, не смета, да се изведу докази пред парничним судом, или да се прикаже резултат доказа, који није изведен пред парничним судом.

Одговара § 401 астр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 492—496, 498, 499, 565, 574, 588 и 598 Грађ. парн. пост.

§ 498. — Предлог да се због изостанка или пропуштања странке донесе пресуда (§§ 492., 494., 495.) има се одбити:

1. ако нема доказа да је изостала странка била уредно позвана на рочиште. Но судија може по предлогу дошавше странке одгодити доношење пресуде, до дана, који се одреди, и закључити расправу. Ако из доставнице, која у том року стигне, или из поведених извиђаја о достави, произлази, да је изостала странка на време примила позив тако да је могла доћи на рочиште, донеће се

пресуда због изостанка у року од осам дана откада стигне доставница или се заврши извиђај о достави;

2. ако је код суда опште познато, да је изостала странка каквим природним догађајем или другим неотклоњивим случајем била спречена доћи;

3. ако дошавша странка не може на рочишту поднети доказ, који суд тражи у погледу околности, која се по службеној дужности мора узети у обзир.

Предлог, да се против супарничара донесе пресуда због изостанка или пропуштања, одбиће се кад постоји супарничарство, које се просуђује по § 115., ако и само за једнога супарничара нема доказа да је уредно позван, или ако постоји која од препрека споменутих под бројем 2. овога §-а ма за једног супарничара.

Кад се не усвоји предлог да се због изостанка или пропуштања које странке донесе пресуда, одгодиће се рочиште по службеној дужности на време, које одговара околностима, а на ново рочиште позваће се изнова и она странка, која је била изостала.

Одговара § 402 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 492—496, 499 и 608 Грађ. парн. пост.

§ 499. — Ако закључком буде одбачен предлог, да се због изостанка или пропуштања једне странке донесе пресуда, али овај закључак услед рекурса буде укинут, онда се може

донети пресуда без одређивања новога рочишта.

Одговара § 403 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 492—498, 511, 515 и 516 Грађ. парн. пост.

Садржај пресуде.

§ 500. — Пресуда, донесена о главној ствари, треба да одлучи о свима предлозима, који се тичу глазне ствари и споредних тражбина у колико о појединим предлозима није већ раније одлучено или уколико они нису остављени за одвојену одлуку.

Кад је више правних спорова међу истим странкама по §-у 251. спојено ради заједничког расправљања и кад су остали спојени до закључења расправе, онда треба о њима одлучити једном пресудом.

Одговара § 404 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: По § 251 Законика који одговара § 187 аустр. грађ. парн. пост., може суд спојити више парница, које се воде пред њим, ако се оне воде између истих лица или ако је у њима исто лице парнични противник разних тужилаца или разних туженика.

Став 2 § 404 аустр. Грађ. парн. пост. прописао је у свом првобитном тексту, да се о тако спојеним парницама може одлучити једном пресудом само, ако су се водиле међу истим лицима. Трећом новелом измењен је овај пропис тако, да се у сваком случају може о спојеним парницама одлучити једном пресудом.

Ова се измена не може одобрити јер по искуству у пракси могу настати разне потешкоће ако се донесе једна пресуда о више парница у којим нису исте странке.

Обзиром на то остао је § 500 законика при првобитном тексту § 404 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 501—506 Грађ. парн. пост.

§ 501. — Суд није овлашћен да досуди странци нешто, што она није тражила. То вреди нарочито и за плодове, камате и друге споредне тражбине.

Одговара § 405 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 500, 502—506, 517 и 571 Грађ. парн. пост.

§ 502. — На какву чинидбу може се осудити само онда, ако је она већ доспела у време кад се доноси пресуда. Но ако се тражи издржавање, онда се може осудити и на давања, која доспевају тек после доношења пресуде.

Одговара § 406 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 500, 501 и 503—506 Грађ. парн. пост.

§ 503. — Кад ко буде осуђен, да плаћа новчану ренту због лишења живота, телесне повреде или лишења слободе, суд може, ако сматра да је обезбеђење очито потребно, у пресуди, по тужиочевом предлогу, наложити осуђеноме да даде обезбеђење за будућа плаћања.

И ако у парници није био такав предлог стављен, може онај који има право на то накнадно тужбом захтевати обезбеђење, ако су се међутим знатно погоршале имовинске прилике обавезаникове.

Под истом претпоставком може се тужбом захтевати, да се повећа обезбеђење, које је пресудом одређено.

Одговара § 407 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 500—502 и 504—506 Грађ. парн. пост.

§ 504. — Ако суд нађе, да је странка, која је била побеђена у парници, исту водила очевидно из обести, може је суд по предлогу противне странке осудити, да странци, која је победила, плати као одштету износ који одговара околностима.

Расправљање о том предлогу не сме заустављати одлучивање о главној ствари.

При одмеравању износа одштете примењиваће се пропис §-а 369.

Одговара § 408 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 369, 500—503, 505 и 506 Грађ. парн. пост.

§ 505. — Кад се пресудом налаже каква чинидба, треба у исто време одредити рок, у којем се има испунити та дужност. Кад овај закон не прописује што друго, тај рок износи петнаест дана.

Али ако се пресудом наложи, да се изврши каква радња или посао, онда ће суд ра-

ди испуњења те обавезе одредити примерен рок, узевши у обзир личне прилике обавезаникове. При том треба нарочито на то пазити, да обавезанику та радња или посао не смета да на време сврши послове око сетве, жетве или бербе.

Ти рокови почињу тећи првога дана после доставе пресуде осуђеној странци, ако се против ње не уложи правни лек; у случајевима § 513. и § 546., првога дана пошто је пресуда била објављена.

Ако је био уложен правни лек, онда ти рокови почињу првога дана пошто је пресуда постала правноснажном.

Одговара § 409. аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 500—504, 506, 513 и 546 Грађ. парн. пост.

§ 506. — Ако се пресудом досуди предмет, који се не састоји из своте новаца, треба у исто доба у пресуди изрећи да се туженик може ослободити од давања тога предмета, ако плати износ новца, за који је тужилац у тужби или на расправи изјавио, да га је вољан примити место тога предмета.

Одговара § 410 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 51, 321 и 500—505 Грађ. парн. пост.

Правноснажност пресуде.

§ 507. — Пресуде, које се не могу више побијати правним леком, постају правноснажне утолико, уколико је у њима одлучено о захтеву, који је изнесен тужбом или противтужбом или о правном односају или о праву које је постало спорним у току парнице, а за које је било по §-у 331. или §-у 354. тражено, да се утврди да ли постоји или не постоји. Одлука о постојању или непостојању противтражбине, коју туженик истакне у циљу пребијања, постаје правноснажном само до износа, до којега се има пребити.

На правноснажност пресуде треба се увек обазирати по службеној дужности.

Одговара § 411 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 553, 643, 651, 657 и 662. Грађ. парн. пост.

Доношење, објављивање и достављање пресуде.

§ 508. — Пресуду могу донети само оне судије, које су суделовале у усменој расправи, на којој се пресуда оснива.

Ако се пре доношења пресуде мора променити председник или који други члан већа, провешће се усмена расправа изнова пред промењеним већем, при чему ће се употребити тужба, одговор на тужбу, расправни записник и у списима утврђени докази.

Одговара § 412 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: Аустријски Грађ. парн. поступак прописује у § 476 да ће се у случају, ако се побијана пресуда укине због ненадлежности суда првог степена, нова расправа пред надлежним судом, провести по § 138 (§ 202 Законика).

Из тога би се морало закључити, да ће се нова расправа пред надлежним судом провести као да се она наставља пред истим судијом.

Но то се противи једноме од главних начела овога поступка, наиме начелу непосредности. И заиста се види, и заиста се у аустријској литератури и јудикатури даје овом пропису тумачење, које се противи слову закона.

Из ових разлога одступио је Законик овде од аустријског закона и прописао у § 570 став 1, да ће се у таквом случају нова расправа провести по § 508 став 2 Законика (§ 412 став 2 аустр. Грађ. парн. пост.).

Види §§ 509—513 Грађ. парн. пост.

§ 509. — Већање и гласање судија не бива јавно. У тежим случајевима може председник већа поставити известиоца за то већање.

Одговара § 413 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 508 и 510—513 Грађ. парн. пост.

§ 510. — Пресуду треба на основу усмене расправе донети и ако је могуће објавити одмах чим се закључи расправа. Заједно с пресудом објавиће се и њезино образложење. Пресуда ће се објавити и кад странке нису присутне. Онај део пресуде који садржава изреку (диспозитив § 514. бр. 3.) мора бити писмено састављен и потписан пре него што се пресуда објави. То не вреди за изреку о парничном трошку у случају § 155.

Код пресуда због изостанка у смислу § 492., може се објављење заменити саопштењем

да се пресуда изриче према стављеном предлогу.

Код објављивања, баш и да је пресуда већ писмено сасвим израђена, може се веће ограничити на то, да саопшти само изреку пресуде са најбитнијим разлозима.

При том може се при објављивању саопштити да је одмеравање трошкова остављено за писмени отправак пресуде. Одмеравање трошкова може се поверити и једноме члану већа.

Објављену пресуду треба доставити свакој странци у писменом отправку са потпуним разлозима.

Одговара § 414 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: Немачки (§ 282), мађарски (§ 398) и бос. херцеговачки (§ 200) Грађ. парн. поступак прописује да изрека пресуде (диспозитив) мора бити написана пре него што ће се пресуда објавити.

Аустр. Грађ. парн. поступак (§ 414) нема таквог прописа. Помањкање таквог прописа има за последицу, да се код аустријских судова често дешавају случајеви, да писмено састављена пресуда не одговара оном, што је као пресуда објављено.

У аустријској пракси појавило се је и питање, како треба поступати у случају несугласности писмене пресуде са оном што је као пресуда усмено објављено, да ли се на име та несугласност може сматрати као нетачност у пресуди која се по § 418 аустр. Грађ. парн. пост., коме одговара § 519 Законика, може исправити или не.

Да се томе доскочи, препоручило се је, да се у § 510 Законика, који одговара § 414 аустр. Грађ. парн. пост. уметне пропис, да треба изреку пресуде написати пре него што ће се пресуда објавити.

Види §§ 155, 492, 508, 509 и 511—514 Грађ. парн. пост.

§ 511. — Ако се пресуда не може донети одмах по закључењу усмене расправе, а нарочито онда, када је расправа по ставу 3. §-а 257. закључена пре него што се доврши извођење доказа, треба пресуду поднети за осам дана по закључењу усмене расправе, а у случају става 3. § 257. за осам дана, пошто стигну затражени списи, односно списи о извођењу доказа. У таквом случају пресуда се не објављује усмено.

Одговара § 415 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 257, 508—510, 512 и 513 Грађ. парн. пост.

§ 512. — Према странкама пресуда има учинак тек од дана, кад буде достављена. Но суд је везан за своју пресуду, чим је она објављена или у случају §-а 511. чим је она у писменом саставу предата писарници да се отправи.

Одговара § 416 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 508—511 и 513 Грађ. парн. пост.

§ 513. — Пресуда на основу одрицања или признања захтева, ако се објави у присутности обеју странака, има учинак према странкама чим се објави, те ће се у отправку достављати само оној странци, која то нарочито затражи. Пресуда због изостанка, којом се потпуно задовољава тражење тужиочево, има учинак за тужиоца, чим се објави (§ 510. став 1. и 2.) а отправак те пресуде издаће се тужиоцу само ако то затражи.

Одговара § 416 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 490, 491, 508—512 и 546 Грађ. парн. пост.

Писмени отправак пресуде.

§ 514. — Пресуда у писменом отправку садржаваће:

1. ознаку „пресуда“ и означење суда и судија, који су суделовали у доношењу пресуде; ако је окружни суд, вршећи судску власт у трговачким (поморским) или рудничким споровима донео пресуду, онда се уз означење суда мора да истакне и та нарочита судска власт;

2. означење странака по презимену и имену, занимању, пребивалишту и положају у парници, означење њиних заступника и пуномоћника, као и кратко означење предмета парнице;

3. изреку пресуде (диспозитив);

4. образложење.

Изрека пресуде и образложење морају се одвојено написати. У образложењу треба, уз истицање предлога, које су ставиле странке у главној ствари, навести чињенице, на којима се оснива захтев или правни одношај, о ко-

јем се одлучује као и чињенице, које је суд сматрао за утврђене, а на којима је основао своју одлуку. Ако суд то сматра за целисходно, може укратко и одвојено од образложења да прикаже стање ствари, како произлази из усмене расправе (чињенично стање пресуде).

У чињеничном стању ваља споменути и оне наводе странака, које је суд по §§ 243., 245. став 3, 371. став 2. и 374. став 2. прогласио недопуштенима, као и оне доказе, који нису били допуштени због тога, што је безуспешно протекао рок за њихово извођење.

Одговара § 417 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 375, 379, 405, 414, 431 и 515—517 Грађ. парн. пост.

§ 515. — Пресуда због изостанка или пропуштања, као и оне на основу одрицања или признања захтева могу се отправити у скраћеном облику при чему се употребљава примерак тужбе или рубрике (забелешка пресуде). Ближи прописи о тој забелешци пресуде издаће се уредбом Министра правде.

Одговара § 417 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 514, 516 и 517 Грађ. парн. пост.

§ 516. — Писмени састав пресуде, који је одређен да остане у судским списима (изворник пресуде) потписују претседник већа односно судија појединац и записничар.

Ако се донесе пресуда због изостанка или пропуштања по тражењу тужиочеву или се

донесе пресуда на основу одрицања или признања захтева, може се место састава пресуде који би имао да остане у судским списима, ставити на тужбу кратка забелешка о пресуди, коју потписује судија. Ближи прописи о тој забелешци издаће се уредбом Министра правде.

Одговара § 418 аустр. Грађ. парн. пост.

Закон о уређењу редовних судова:

§ 24. — Претседник већа дели послове члановима већа. Он може одредити поједине чланове већа за известиоце у извесним предметима и наредити да писмено предложе нацрт одлуке.

Види §§ 514, 515 и 517 Грађ. парн. пост.

§ 517. — Извод из пресуде мора садржавати поред изреке пресуде још и наводе, означене у § 514. бр. 1 и 2. Изводи и преписи пресуде не могу се издавати пре него што су писмени отправци пресуде достављени странкама.

Одговара § 418 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 513—516 и 546 Грађ. парн. пост.

Исправљање пресуде.

§ 518. — Суд, који је донео пресуду, може у свако време исправити погрешке у писању или у рачунању и друге очевидне нетачности у пресуди или у њезиним отправцима Нарочито се има по предлогу или по службеној дужности исправити писмени отправак пресуде ако се он не слаже са донесеном пресудом.

Тако исто имају се додати и подаци који су испуштени противно пропису § 514. ст. 3.

Суд може о исправљању одлучити без претходне усмене расправе. Против закључка, којим се одбија предлог за исправљање, нема места засебном правном леку.

И суд вишега степена може наредити исправљање.

Одговара § 419 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 243, 245, 371, 374, 375, 379, 405, 414, 431 и 609 Грађ. парн. пост.

Допуњавање пресуде.

§ 519. — Ако је у пресуди изостављен који захтев о којем се имало да одлучи или ако о захтеваној накнади трошкова није одлучено никако или само непотпуно, има се допуна изрећи пресудом (допунска пресуда).

Предлог за допуну треба поднети парничноме суду у року од осам дана по достави пресуде; због пропуштања овога рока нема места повраћају у пређашње стање.

О том предлогу одлучује суд по претходној усменој расправи, која ће се ограничити на нерешени део правнога спора. Ако се та кав предлог одбије, бива то закључком.

Одговара § 423 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 520, 579, 590 и 608 Грађ. парн. пост.

§ 520. — Расправа о допуњавању пресуде не утиче на ток рока за улагање правнога лека против пресуде, која се има исправити или допунити.

Одговара § 424 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 488, 489 и 519 Грађ. парн. пост.

Друга глава. Закључци.

§ 521. — Кад суд по прописима овога закона не одлучује пресудом, онда своје одлуке доноси закључком; закључак може по садржини бити решење или налог или наредба.

Суд је везан за своје закључке (§ 512) у колико се они не односе на управљање парницом.

Прописе §-а 508 ваља сходно примењивати и на судске закључке.

Одговара § 425 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 508, 512 и 522—526 Грађ. парн. пост.

§ 522. — Све закључке који буду донесени у току расправе или за време извођења доказа, објављиваће претседник већа односно одређени или замољени судија.

Странкама, које су биле присутне објављивању, доставиће се отправак закључка само онда кад има места правноме леку против закључка или кад могу на основу закључка одмах водити извршење.

Странкама, које нису биле присутне при објављивању закључка, доставиће се отправак не само у горе поменутим случајевима, него и онда, када то захтева управљање парницом.

У случајевима кад не треба достављати писмени отправак,, усмено објављивање закључка има исто дејство као и достављање отправка.

Одговара § 426 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 514, 521, 523—526, 546 и 609—615 Грађ. парн. пост.

§ 523. — Закључци донесени изван рочишта саопштавају се странкама доставом отправка.

Закључак, којим се одбија предлог једне странке без претходнога саслушања противне странке, доставиће се противној страници само кад то затражи предлагач.

Одговара § 427 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 324, 352, 521, 522 и 524—526 Грађ. парн. пост.

§ 524. — Закључци о предлозима, који су међу собом у опреци и закључци којима се какав предлог одбија, морају се образложити.

У образложењу ће се навести предлози, о којима се одлучује, и стање ствари, уколико је то потребно за разумевање закључка, ако се то већ не разбира из поднеска или преписа записника, који се у исто време доставља.

Одговара § 428 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 521—523, 525 и 526 Грађ. парн. пост.

§ 525. — Ако је закључак донело веће, изворник закључка потписаће претседник и записничар, а иначе судија који га је донео.

Отправак закључка треба да садржи и податке споменуте у §-у 514. бр. 1. и 2.

Одговара § 429 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 514, 521—524 и 526 Грађ. парн. пост.

§ 526. — Прописи §§ 516. ст. 1. и 517. до 520. вреде и за издавање отправака и извода, као и за исправљање и допуњавање закључака.

Одговара § 430 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 516, 517, 520—525, 643, 651, 657 и 662 Грађ. парн. пост.

Четврти део. Поступак пред среским судовима.

§ 527. — За поступак пред среским судовима вреде, уколико није што друго прописано, прописи о поступку пред зборним судовима првога степена.

Права и дужности, које по прописима трећега дела овога закона припадају већу или његову претседнику, вршиће у поступку пред среским судовима судија појединац.

Одговара § 431 аустр. Грађ. пост.

Мотиви: Аустријски Грађ. парн. поступак предвиђа у прописима § 444 за поступак пред среским судом олакшање утврђивања садржаја расправе записником о расправи на тај начин, што овлашћује суд да у случају кад изда доказни закључак (§ 373 Законика), унесе наводе странака о стању ствари у отправак тога закључка, а да се ти наводи не унесу у сам записник, а то с тога што се стање ствари мора свакако унети у отправак доказног закључка, па је сувишно да се по два пута бележи, на име један пут у записнику у расправи а други пут у отправку доказног закључка.

Како ови разлози говоре и за једнако олакшање састава записника пред зборним судом, преузео је у § 279 Законик пропис § 444 аустр. Грађ. парн. пост. и за поступак пред пред зборним судом.

Дакако вредеће он према § 527 Законика надаље и за поступак пред сресним судом.

Види §§ 528—542 Грађ. парн. пост.

§ 528. — Судија ће, ако је потребно, странке, које нису веште праву, а нису заступане адвокатом, упућивати како ће предузимати своје парничне радње и поучити их о правним последицама њихових радња и пропуштаја.

Судија, објављујући своје одлуке, нарочито треба да упозори такве странке на рок, у којем се може одлука побијати правним леком као и на законска наређења, по којима се мора за улагање правног лека поставити адвокат за парничног пуномоћника.

Одговара § 432 аустр. Грађ. парн. пост.

Одговара § 432 аустр. Грађ. парн. пост.

§ 529. — Ко намерава поднети тужбу пред ма који суд овлашћен је да, пре него што је поднесе, предложи срескоме суду противникова пребивалишта, да противника позове пред тај суд ради покушаја поравнања.

У местима, где има више сресних судова, могу се, у томе циљу, сва лица, која могу бити тужена једном тужбом а пребивају у том месту, позивати пред онај сресни суд истог места, који је надлежан за једнога од њих.

Против одлуке о таквом предлогу нема места правноме леку.

Одговара § 433 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: Закон предвиђа у § 529 у сагласности са § 433 аустр. Грађ. парн. пост. да може странка која намерава поднети какву тужбе, тражити да се још пре поднесене тужбе противник позове пред сресни суд његовог пребивалишта због покушаја поравнања.

У аустријској пракси се је појавила сумња да ли је странка могла трошак безуспешнога покушаја поравнања урачунати у парнични трошак, када се после поднесе тужба. Да се спречи таква сумња при примени овога прописа додана је § 149 Закона (који одговара § 47 аустр. Грађ. парн. пост.) одредба да се тај трошак сме урачунати у парнични трошак. Ово решење је стварно оправдано а служиће у корист ове институције, која је у интересу да се парнице по могућности избегавају.

Види §§ 527, 528 и 530—542 Грађ. парн. пост.

§ 530. — Тужбу и све молбе, предлоге и саопштења изван усмене расправе могу странке, које не заступа адвокат, изјавити у судски записник.

Отказ пуномоћија може свака странка изјавити у записник.

Одговара § 434 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 527—529 и 531—542 Грађ. парн. пост.

§ 531. — Кад писмена тужба, по мишљењу судије, треба у чему да се допуни или објасни или ако судија посумња да ли се може поступак отпочети, онда ће судија, пре него што донесе какву одлуку о тужби, дати тужиоцу ако га не заступа адвокат, потребне упуте како ће допунити или усправити тужбу.

Ако се покаже, да тужби изјављеној у записник нема места зато, што није допуштен редован правни пут, што суд није надлежан, што тужилац или туженик нема способности да буде странка или нема парничне способности или што тужилац нема овлашћења за подизање тужбе, онда треба о томе поучити тужиоца усмено, а ако он то захтева и писмено. Тако исто треба тужиоца усмено поучити, ако је тужба очито неоснована. Ипак се не сме ускратити пријем тужбе, ако тужилац и унаточ поуке остане при томе, да се тужба прими у записник.

Одговара § 435 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 527—530 и 532—542 Грађ. парн. пост.

§ 532. — Рочиште за усмену расправу о тужби може се у хитним случајевима, а нарочито у случајевима сметања поседа одредити на исти дан, којега је тужба суду предана.

Одговара § 436 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 527—531 и 533—542 Грађ. парн. пост.

§ 533. — Тужилац се позива на усмену расправу достављањем отправка закључка изданог по тужби, у којем ће му се наложити да

донесе на рочиште предмете, који се имају на расправи разгледати, и исправе, које се тичу правнога спора, а не налазе се још у изворнику код суда. У позиву ће се тужиоцу саопштити, које штетне последице везује закон за изостанак од рочишта.

Одговара § 437 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 527—532 и 534—542 Грађ. парн. пост.

§ 534. — Позивање туженика бива достављањем писменог отправка закључка, изданога по тужби, с прилогом једнога примерка тужбе или преписа записника о тужби. Ако је писмена тужба на записнику исправљена или допуњена, онда ће се туженику доставити и препис овога записника. Туженик ће у исто доба бити позван, да на рочиште донесе предмете увиђаја и исправе, које се тичу спора, и да још пре рочишта, које је одређено за усмену расправу, предложи да се добаве доказне исправе и предмети за увиђај, који се налазе код противне странке или се чувају код јавне власти или бележника, и да предложи да се позову сведоци на ту расправу, ако су потребни. У позиву треба туженику саопштити, које штетне последице везује закон за изостанак од рочишта.

Одговара § 438 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 527—533 и 535—542 Грађ. парн. пост.

§ 535. — У извесне судске дане, које треба унапред одредити и јавно обзнанити на огласној судској табли и по свима општинама сре-

за на начин обичајан у њима, може тужилац са противном странком и без позива доћи пред суд, да отпочну спор и о њему расправљају.

У таквом ће се случају и тужбено тражење забележити у записник о расправи.

Одговара § 439 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 527—534 и 536—542 Грађ. парн. пост.

§ 536. — У поступку пред среским судовима треба по правилу већ прво рочиште одредити као рочиште за расправљање о самој ствари. Ипак се може наредити, да се одвојено одржи прво рочиште за то, да се предузму парничне радње означене у §-у 334.

Прописи садржани у трећем делу овога закона о дужности туженика да одговори на тужбу припремним поднеском; надаље прописи о припремном поступку ред одређеним судијом не примењују се у поступку пред среским судовима.

Но у парницама означеним у §-у 340. бр. 1. може суд странкама наложити, ако их заступају адвокати, да преко суда измењају припремне поднеске, или може послушати странке у судски записник у циљу припремања усмене спорне расправе. Против таквог налога нема места правноме леку.

Усмену расправу треба, ако је могућно, завршити на првом рочишту, које је одређено по тужби.

Само странци, коју на расправи заступа адвокат, може судија наложити, да на самој расправи писмено утврди своје предлоге и изјаве по § 361.

Одговара § 440 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 334, 340, 361, 527—535 и 537—542 Грађ. парн. пост.

§ 537. — Приговор ненадлежности суда има тужених на првом расправном рочишту изнети пре него што се упусти у расправљање о главној ствари. После одржаног првог рочишта (§ 334.), или кад оно није било одређено, пошто се туженик већ упустио у расправљање о главној ствари, може се ненадлежност узети у обзир само под претпоставком § 335. става 2.

Одговара § 441 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 334, 335, 527—536 и 538—542 Грађ. парн. пост.

§ 538. — Против странке која изостане од првог рочишта, одређенога на основу тужбе или против туженика, који изостане од првог рочишта, одређенога за спорну усмену расправу после првог рочишта одржаног у смислу § 334., донеће се по предлогу пресуда због изостанка (§ 492.).

Ако тужилац изостане од првог рочишта одређеног за усмену спорну расправу после првог рочишта одржаног у смислу § 334. или ако која од странака изостане од којега доц-

нијега рочишта, па ако се при доношењу пресуде (§ 495.) имају узети у обзир нови чињенични наводи дошавше странке, који су противни садржају припремних поднесака те странке или њезиним пређашњим изјавама и чињеничним наводима, а ти нови чињенични наводи нису били саопштени противној страни припремним поднеском још пре рочишта, онда ће се ти наводи по предлогу дошавше странке утврдити записником, а странка која је изостала поново ће се позвати на расправу о спору уз доставу преписа тога записника. Ако противна странка опет изостане од рочишта, онда то више не смета, да се при пресуђивању узму у обзир наводи, који су записником утврђени.

Одговара § 442 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 495, 527—537 и 539—542 Грађ. парн. пост.

§ 539. — Што странка наведе о чињеницама и доказима унеће се редовно у записник на начин означен у §-у 274., уколико нема припремних поднесака (став 1. §-а 273.).

Одговара § 443 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 273, 274, 527—538 и 540—542 Грађ. парн. пост.

§ 540. — Ако се усмена расправа проведе и заврши на једном рочишту, није потребно унети у записник оно што су странке навеле о стању ствари, већ се могу ти наводи прика-

зати у чињеничном стању пресуде (§ 514. ст. 2.). У расправни записник унеће се само оно, што је наведено у §§ 269. и 271.

У таком ће се случају писмени састав чињеничнога стања пресуде у року од три дана после закључене расправе изложити у судској писарници странкама на преглед. Странке могу за три дана, пошто буду обавештене о излагању писменога састава, изјавити своје противљење против нетачних података чињеничнога стања пресуде о чињеничним и доказним наводима. Противљење може се изјавити кратком писменом белешком (275. став 4. и 5.) или усмено у записник.

Према оваквом противљењу може судија поправити чињенично стање пресуде.

Одговара § 445 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 269, 271, 275, 514, 527—539, 541 и 542 Грађ. парн. пост.

§ 541. — Ако срески суд, вршећи судску власт у трговачким, рудничким или поморским споровима, донесе пресуду, онда треба унети у њу додатак, који то изражава, ако то обе странке заједно предложе, или ако то пре закључења расправе предложи једна странка а суд тај предлог усвоји.

Наредба, да се такав додатак унесе у пресуду или да се то ускраћује, не може се побијати правним леком.

Одговара § 446 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 527—540 и 542 Грађ. парн. пост.

§ 542. — У отправцима пресуде има срески суд нарочито истаћи, да је за улагање правнога лека против пресуде осим случаја из § 559. ст. 2., као и за поступак о правним лековима уопште, потребно заступање адвокатом.

Одговара § 447 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 527—541 и 559 Грађ. парн. пост.

Посебна наређења за поступак у маличним (багателним) стварима.

§ 543. — Посебни прописи §§ 544 до 547 примењиваће се, ако тужбом захтевана свота новаца или вредност спорнога предмета не прелази пет стотина динара, или ако тужилац изјави да хоће, место у тужби захтеванога предмета, да прими износ новца који не прелази пет стотина динара (§ 506.). Вредност спорног предмета означена у тужби меродавна је за примену маличног поступка, ако је туженик не оспори пре него што се упусти у расправљање; а ако то на време оспори, онда ће се вредност утврдити у смислу § 55.

Ако је у спору које стварно право на непокретнинама, онда нема места овом поступку.

Одговара § 448 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: Пошто се у маличним (багателним) стварима пресуда може побијати само из разлога ништавости (в. § 546 Законика), може бити случајева у којим ће тужилац назначити

мању вредност предмета спора, да тако у спору добије за себе повољнији поступак.

По општем пропису (в. § 56 Законика) вредност спорног предмета назначена у тужби меродавна је како за суд тако и за туженика.

Из споменутих разлога предвиђа § 543 Законика да пропис § 56 не важи за маличні поступак, како то прима и аустријска пракса, и ако у одговарајућем § 448 аустр. Грађ. парн. пост. нема у томе погледу никаквог изречног прописа.

Уводни закон за Законик о судском поступку у грађанским парницама (Грађански парнични поступник):

Чл. 39. — Ако би се у случајевима поменутим у чл. 37 и 38 по досадашњим прописима имао примењивати сумарни или багателни поступак, таква правна ствар ће се према томе, да ли ће она доћи у надлежност зборног или среског суда провести и довршити по прописима новог Грађанског парничног поступника, који вреди за поступак пред зборним судовима, или по прописима, који вреде за поступак пред среским судовима. У последњем случају примењиваће се и посебни прописи §§ 543—547 Грађанског парничног поступника о поступку у маличним (багателним) стварима.

Види §§ 544—547 Грађ. парн. пост.

§ 544. — Ако се о којем од приговора, означених у § 334 став 2, расправља одвојено, па се тај приговор одбије, по објављењу тога закључка, одмах ће се отпочети расправљањем о главној ствари. Одлука о том

приговору унеће се у одлуку о главној ствари, а неће се засебно странкама отправити.

Одговара § 450 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 543 и 545—547 Грађ. парн. пост.

§ 545. — У маличним стварима записник о расправи садржава само:

1. податке наређене у §§ 269 и 271 бр. 1;

2. забележавање пуномоћија које је присутна странка дала присутном пуномоћнику; тужбено тражење, ако је по § 535 изнето на судски дан; битну садржину извођења доказа, да ли је сведок или вештак заклет пре свога саслушања или после, или је изостала заклетва; напослетку околност, да је странка пре саслушања без заклетве и пре саслушања под заклетвом опомената како закон прописује (§§ 472 и 473);

3. пресуде, које су на расправи донесене и објављене, као и оне судијине налоге и наредбе против којих је допуштен правни лек;

4. навод, да ли су странке биле присутне при објављивању пресуде.

У случају ако се отпочета расправа не може завршити једнога дана, има се осим тога, по предлогу или по службеној дужности, укратко забележити у записник изречно туженикове порицање тужиочевих тврдња на којима тужилац оснива тужбу.

Одговара § 451 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 269, 271, 472, 473, 535, 543, 544, 546 и 547 Грађ. парн. пост.

§ 546. — Пресуда објављена у присутности обеју странака има учинак (§ 512) према странкама чим се објави, те ће се отправак пресуде доставити само странци, која то затражи. Ако је само једна странка била присутна објављивању пресуде, отправак ће се по службеној дужности доставити свакој странци.

При објављивању пресуде судија ће поучити странке да се против те пресуде може уложити призив само због разлога ништавости наведених у § 571. Исту поуку треба унети и у писмени отправак пресуде.

Одговара § 452 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: Прописи § 546 Законика одступају од § 452 аустр. Грађ. парн. пост. прво одредбом да ће се отправак пресуде доставити само оној странци, која није била присутна при њеном објављивању, а друго да се пресуда може побијати и онда ако је изрека пресуде неразумљива или сама собом противречна.

Прво је отступање учињено ради растерећења суда, а друго зато, јер се мора сматрати оправданим да се у таквом случају даје могућност побијања пресуде донесене и у маличним стварима.

Види §§ 512, 543—545, 547 и 571 Грађ. парн. пост.

§ 547. — Ако се у току поступка преиначи тужба и тиме прекорачи граница вредности, постављена у § 543, али тако, да и за тако преиначену тужбу остане стварно надлежан срески суд, онда ће се ствар расправ-

ьати и одлучити по прописима, који у опште вреде за поступак пред среским судовима.

Ако се ограничењем тужбеног тражења у току поступка пред среским судом умањи износ или вредност спорног предмета до или испод границе постављене у § 543, онда ће се правна ствар даље расправљати и одлучити по поступку у маличним стварима.

Одговара § 453 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: Аустријски Грађ. парн. поступак прописује у § 553 став 2, да ће се у случају, ако се ограничењем тужбеног захтева у поступку пред среским судом умањи вредност спорног предмета испод границе одређене за редовни поступак пред среским судом (в. § 543 Законика) ствар даље расправљати по прописима маличног поступка.

Законик је овде одступио од Аустријског закона, одредивши прописом става 2 § 547, да ће се у таквом случају ствар и на даље расправљати и одлучити по истом (т.ј. редовном) поступку.

То је учињено нарочито са разлога, што је оправдана бојазан, да би тужилац могао такав пропис злоупотребити на штету туженикову, т.ј. да му узме могућност призива.

Види §§ 543—546 Грађ. парн. пост.

Нарочити прописи за поступак по тужбама због сметања поседа (државине).

§ 548. — У поступку по тужби због сметања поседа ствари или права, када се тужбом захтева само заштита и повраћај последње-

га стања поседа, вредиће посебни прописи §§ 549 до 554. Такве тужбе морају се предати у року од тридесет дана, пошто тужилац сазна за сметње. Доцније подигнуту тужбу суд ће одбацити по службеној дужности.

Тужбе због сметања поседа треба споља нарочито означити као такве.

Одговара § 454 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 549—554 Грађ. парн. пост.

§ 549. — При одређивању рокова и рочишта треба увек имати особитог обзира на хитност решавања.

Одговара § 455 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 548 и 550—554 Грађ. парн. пост.

§ 550. — На основу тражења стављеног у тужби, да се по прописима грађанског законика изда забрана подизања или рушења грађевине, водних или других направа, судија ће одмах кад изда прву одлуку по тужби и без преслушања противне странке наредити што је потребно.

Одговара § 456 аустр. Грађ. парн. пост.

Уводни закон за Законик о судском поступку у грађанским парницама (Грађански парнични поступник):

Чл. 30. — Праву, које Грађански законик даје поседнику непокретнине или стварног права, да код суда тражи забрану подизања или рушења грађевине, нема места ако је лице, ко-

је подиже или руши грађевину, по постојећим грађевинским прописима тражило дозволу подизања или рушење грађевине, а лице које тражи забрану није приступило на рочиште које је надлежна власт прописно одредила о тражењу за дозволу подизања односно рушења грађевине, мада је било уредно и благовремено позвано на рочиште, или ако је приступило на рочиште, али није приговорило траженој дозволи.

Види §§ 548, 549 и 551—554 Грађ. парн. пост.

§ 551. — Расправа ће се ограничити на претресање и доказ чињенице последњега стања поседа и насталог сметања, а искључено је свако претресање о праву на посед, о наслову, поштењу или непоштењу (савесности или несавесности) поседа или о захтевима одштете.

Искључено је доказивање саслушавањем странака по § 467 и следећим.

Одговара § 457 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 548—550 и 552—554 Грађ. парн. пост.

§ 552. — Судија може у току расправе издати једну или више привремених наредаба, које су допуштене по прописима закона о извршењу и обезбеђењу, уколико се то показује потребним, да се отклони хитна опасност противправног оштећења, да се спрече насиља и одврати ненакнадива штета. Издавање оваквих наредаба може се учинити

зависним од тога да се даде примерено обезбеђење.

Одговара § 458 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 548—551, 553 и 554 Грађ. парн. пост.

§ 553. — Чим се закључи расправа о спору, одлучиће се одмах закључком (коначни закључак), који ће се ограничити само на то, да се привремено уреди фактично стање поседа или да се у случајевима из § 550 привремено по грађанском законику изрече забрана или обезбеђење накнаде штете, која би могла настати услед продуженог грађења или рушења. Тиме се не спречава доцније остваривање права на посед и захтева који од овога права зависе. У разлозима закључка треба укратко изнети и стање ствари. Рок за испуњење дужности, која је наложена коначним закључком одредиће судија према околностима појединог случаја.

Одговара § 459 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 548—552 и 554 Грађ. парн. пост.

§ 554. — У поступку због сметања поседа искључени су осим рекурса сви правни лекови као и повраћај у пређашње стање и тужба за обновљење.

Одговара § 460 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 548—553 и 612 Грађ. парн. пост.

ПЕТИ ДЕО. ПРАВНИ ЛЕКОВИ.

Први одсек. Призив (Незадовољство).

§ 555. — Против пресуда донесених у првом степену има места призиву.

Одговара § 461 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 556, 571, 572 и 590 Грађ. парн. пост.

§ 556. — Призивни суд испитује одлуку првостепенога суда у границама призивних предлога и призивних разлога.

Но призивни суд оцењује у исто време и оне закључке, који су били донесени у поступку, што је претходио пресуди, али само утолико, уколико није по закону искључено њихово побијање, или у колико се они не могу више преиначити због тога што у погледу њих није на време изјављена замерка (§ 260) или што није на време био уложен рекурс или због тога, што је на основу уложеног рекурса о њима већ било одлучено.

Одговара § 462 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: У § 556 Законика, који одговара § 462 аустр. Грађ. парн. пост., додане су у првом ставу речи „и призивних разлога" којих нема у § 462 аустр. Грађ. парн. пост.

Наиме услед тога што ових речи нема у § 462 аустр. Грађ. парн. пост. настала је сумња, да ли је призивни суд при испитивању првостепене пресуде везан само за призивне предлоге или је везан и за призивне разлоге. Услед те сумње настала је потреба, да се службеним објашњењима (Аустриског Министарства правде и Врховног суда) на то упозори, да је призивни суд везан и за призивне разлоге.

Да се ова сумња не понови при примени овог закона, препоручило се је, да се додаду споменуте речи.

Види §§ 546, 555, 571, 588 и 595 Грађ. парн. пост.

Општи прописи за призивни поступак.

§ 557. — На призивни се поступак примењују прописи о поступку пред зборним судовима првога степена, уколико следећа наређења што друго не прописују.

У призивном поступку морају бити странке заступане адвокатом.

Одговара § 463 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 542, 559, 585 и 638 Грађ. парн. пост.

Призивни рок.

§ 558. — Призив се улаже у року од петнаест дана, а тај се рок не може продужити.

Рок почиње за сваку странку, чим јој буде достављен отправак пресуде; а у маличним (багателним) стварима кад су обе странке биле присутне при објављивању пре-

суде (§ 546), као и у случајевима § 513, чим пресуда буде објављена.

Одговара § 464 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 502, 508, 560, 562, 565, 566, 589, 641, 649, 662 и 670 Грађ. парн. пост.

Улагање призива.

§ 559. — Призив се улаже предајом припремнога поднеска (призивног писмена) парничноме суду првога степена.

Ако у месту парничнога суда нема бар два адвоката могу се призив и одговор на призив заменити одговарајућим изјавама у судски записник, и зато није потребно да суделује адвокат. Судија, који саставља записник, позваће странку, да тачно назначи призивне предлоге и призивне разлоге, да изнесе нове чињенице и доказе, којима ће поткрепити призивне разлоге, и поучиће странку о правним последицама које наступају ако се пропусте ти наводи.

Прописи закона о призивном писмену вреде и за записничке изјаве, које их замењују.

Одговара § 465 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 560—563 Грађ. парн. пост.

§ 560. — Кад се благовремено уложи призив, онда се тиме спречава да наступи правна снага и извршност пресуде уколико је она призивом побијана и то док се не одлучи о призиву или овај не буде повучен.

Одговара § 466 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 559 и 561—563 Грађ. парн. пост.

§ 561. — Поред онога, што је уопште прописано за припремни поднесак, мора призивно писмено садржавати:

1. означење призивнога суда;
2. означење пресуде, против које се улаже призив;
3. одређену изјаву у колико се побија пресуда, затим одређено кратко назначење разлога, из којих се она побија (призивни разлози), и изјаву, да ли се предлаже укидање или преиначење пресуде и какво преиначење (призивни предлог);
4. навод чињеница и доказних средстава, којима ће се доказати основаност призивних разлога;
5. потпис адвоката, ако призивни предлог није изјављен у записник (§ 559 став 2).

Одговара § 467 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 559, 560, 562 и 563 Грађ. парн. пост.

§ 562. — Кад је призив благовремено уложен, доставиће се противнику призиваочевом призивно писмено или препис записника, који га замењује, уз означење призивног суда. Призиве касно поднесене одбациће парнични суд првога степена по службеној дужности закључком.

Ако противник призиваоца хоће да у призивном поступку употреби чињенице и доказе, који још нису изнесени у досадашњем поступку, у циљу да оповргне призивне разлоге, има припремним поднеском или у случају § 559. ст. 2. изјавом у судски записник

(одговор на призив) саопштити парничноме суду ове чињенице и доказе и то у строгом року од петнаест дана по пријему призивнога писмена, јер ће се иначе ти наводи искључити.

Ако је одговор ни призив на време поднесен, суд ће доставити призиваоцу један примерак одговора на призив, односно један препис записника о одговору на призив.

Одговара § 468 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 558—561, 563, 649 и 670 Грађ. парн. пост.

§ 563. — Пошто на време стигне одговор на призив или пошто безуспешно протече рок, одређен за то, послаће парнични суд првога степена призивноме суду призивно писмено, одговор на призив, ако је поднесен, као и све списе, који се тичу правнога спора, а нарочито и потврде о достави пресуде и призивнога писмена.

Ако о правном спору није било потпуно одлучено побијаном пресудом, па се расправа о тачкама које још нису одлучене (§§ 487. и 489) има наставити за време док траје призивни поступак, онда треба призивноме суду поднети оверене преписе делова оних парничних списа, који су потребни за поступак у првом степену, а тичу се предмета призивнога поступка.

Одговара § 469 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 487, 489 и 559—562 Грађ. парн. пост.

Поступак код призивнога суда.

Претходни поступак

§ 564. — Кад призивни списи стигну призивноме суду, испитаће их претседник већа коме је правна ствар упућена или онај члан већа којега претседник већа за то одреди.

Одговара § 470 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 565—573 Грађ. парн. пост.

§ 565. — На темељу тога испита изнеће се призив пред призивно веће без одређивања рочишта за усмену расправу:

1. ако се покаже, да призивни суд није надлежан да одлучи о уложеном призиву:

2. ако се покаже, да призив по закону није допуштен или да није уложен у законском року;

3. ако у призивном писмену није наведена пресуда, против које је уложен призив; ако у призивном писмену нема никаквог или нема одређеног призивнога предлога, или ако призивни разлози нису наведени појединце ни изреком ни јасним упућивањем на то: у чему призивалац налази погрешност првостепене пресуде или поступка, који јој је претходио;

4. ако се призив против пресуде донесене због изостанка или пропуштања оснива на томе да није било изостанка или пропуштања;

5. ако се пресуда или поступак до доношења пресуде побија као ништаван;

6. ако се побија одлука суда, унесена у пресуду, којом се одлучује о приговору ненадлежности;

7. ако судија, при претходноме испитивању призивних списа, налази да у погледу пресуде или поступка, који јој је претходио, има разлога за ништавност, коју призивалац није истакао.

Одговара § 471 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 564 и 566—573 Грађ. парн. пост.

§ 566. — Нарочито није призив допуштен ни онда, када га улаже лице, које нема право на призив или које се пуноважно одрекло призива.

Изјава, којом се странке после објављења или после доставе првостепене пресуде одричу призива, важи и без прихвата од стране противникове.

Одговара § 472 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 564, 565 и 567—573 Грађ. парн. пост.

§ 567. — У случајевима §-а 565. одлучује призивно веће о призиву закључком у нејавној седници, без претходне усмене расправе.

Ако призивно веће налази, да су за утврђење призивних разлога или разлога за ништавост потребна каква објашњења чињеница од стране странака или парничнога суда или да су потребни какви други извиђаји, онда ће оно то извести било само, било преко одређеног судије, било преко парничног суда.

Одговара § 473 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 564—566 и 568—573 Грађ. парн. пост.

§ 568. — Ако постоји разлог означен у §-у 565. бр. 1., изрећиће суд да није надлежан и упутиће призив суду, који је за то надлежан.

У случајевима §-а 565. бр. 2. и 3. призив ће се одбацити.

Ако се у случају §-а 565. бр. 4. нађе да је призив основан, пресуда ће се укинути и правна ствар вратити парничноме суду, да донесе нову пресуду или да настави расправљање, па потом донесе нову пресуду, и то према томе, да ли је првостепена расправа потпуна или није.

Одговара § 474 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 564—567 и 569—573 Грађ. парн. пост.

§ 569. — Ако је у случају §-а 565. бр. 6. суд првога степена погрешно изрекао да није надлежан, онда ће призивни суд наложити парничном суду, да донесе пресуду о главној ствари или да расправља и потом да донесе пресуду према томе: да ли је првостепена одлука донесена после расправе проведене о главној ствари или пак на основу одвојене расправе о горе означеном приговору још пре него што је довршена расправа о главној ствари. Но ако је први суд погрешно изрекао, да је надлежан, онда ће се укинути пресуда првог суда и наредити што треба да се поступак поведе пред надлежним судом.

Одговара § 475 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 564—568 и 570—573 Грађ. парн. пост.

§ 570. — Ако побијана пресуда буде укинута због ненадлежности суда првога степена, па се правни спор спроведе надлежноме суду ради нове расправе, провешће се та нова расправа на основу записника састављеног о првој расправи и на основу свих осталих парничних списа, који су стигли призивноме суду. Нова ће се расправа повести по другом ставу § 508.

Сва признања странака односно чињеница на првој расправи и све остале њихове изјаве вреде и за нову расправу. Но странке могу на новој расправи износити и таква чињенична тврђења и доказе, средства нападаја и одбране, која нису истицала на правој расправи; странке могу на новој расправи накнадно дати изјаве о чињеничним тврђењима и понудама доказа, које су пропустиле дати или их ускратиле на првој расправи.

Одговара § 476 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: Аустријски Грађ. парн. поступник прописује у § 476 да ће се у случају, ако се побијана пресуда укине због ненадлежности суда првог степена, нова расправа пред надлежним судом провести по § 138 (§ 202 Законика).

Из тога би се морало закључити да ће се нова расправа пред надлежним судом провести као да се она наставља пред истим судијом.

Но то се противи једном од главних начела овога поступка, наиме начелу непосредности. И заиста се у аустријској литератури и јудикатури даје овом пропису тумачење, које се противи слову закона.

Из ових разлога одступио је Законик овде од аустријског закона и прописао у § 570 став 1, да ће се у таквом случају нова расправа провести по § 508 став 2 Законика (§ 412 став 2 аустр. Грађ. парн. пост).

Уводни закон за Законик о судском поступку у грађанским парницама (Грађански парнични поступник):

Чл. 36. — (1) У колико није у следећим члановима што друго наређено, прописи новог Грађанског парничног поступника неће се примењивати на правне спорове, у којима је на дан, кад је тај Закон добио обавезну снагу, већ поднесен одговор на тужбу (приговор на тужбу, односно протуспис) или је већ почела усмена спорна расправа (расправа о главној ствари). Ови ће се спорови претресати и одлучивати по досадашњим прописима.

(2) Али ако су у питању правни спорови који су вођени по поступницима што су важили пре грађанских парничних поступника, који данас важе у појединим правним подручјима, а поступак се у таквим споровима на дан ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника не налази у редовном току, било зато што мирује или из којег другог разлога, онда ће се у случају, ако се после ступања на снагу новог Грађанског парничког поступника у таквом спору тражи наставак поступка, поступак наставити по прописима новог Грађанског парничког поступника, осим ако је већ донесена првостепена пресуда. Предња наређења вреде и у случају, ако је првостепена пресуда донесена у таквом правном спору пре ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника, услед правног лека укинута. На поступак настављен по про-

писима новог Грађанског парничног поступника сходно ће се примењивати прописи § 570 тог поступника.

(5) Предњи прописи вреде нарочито и за оне случајеве, у којима по наређењима чл. 3. овог Закона прописи новог Грађанског парничног поступника имају да замене досадашње друге врсте поступка.

Види §§ 564—569 и 571—573 Грађ. парн. пост.

§ 571. — Побијана пресуда укинуће се као ништавна (§ 565. бр. 5. и 7.), а и поступак који јој је претходио уколико га захвата ништавост:

1. ако је у одлучивању суделовао судија, који је био по закону искључен од судијског пословања у тој правној ствари, или за којега је суд одлучио да је оправдано изузет;

2. ако парнични суд није био прописно састављен;

3. ако је пресуду донео суд, који није могао ни изречним споразумом странака постати надлежан за ту правну ствар;

4. ако којој странци незаконитим поступањем, нарочито пропуштањем доставе, није дата могућност да расправља пред судом;

5. ако која странка у поступку није била никако заступана, или је није заступао законски заступник, ако јој је такав био потребан, уколико вођење парнице није било накнадно по пропису закона одобрено;

6. ако је пресуђено о ствари, у погледу које редовни правни пут није допуштен или

о којој већ тече парница или о којој је већ правноснажно пресуђено;

7. ако је јавност била неоправдано искључена;

8. ако су странке или њихови заступници против прописа §-а 273. став 3. приложили судским списима нацрте за расправне записнике;

9. ако је пресуда састављена с таким недостацима да ју није могућно са сигурношћу испитати; ако изрека пресуде сама себи противречи; ако за одлуку нису изнесени никакви разлози, а ови се недостаци не могу уклонити ни исправком пресуде (§ 518). коју би наредио призивни суд.

Вођење расправе сматраће се накнадно одобреним и онда ако се законски заступник упусти у призивни поступак подношењем призива или одговора на призив (§ 562.) не износећи у њему недостатак заступања.

Одговара § 477 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: По § 335 став 2 Законика, који одговара § 240 аустр. Грађ. парн. пост., мора суд у свако доба по службеној дужности узимати у обзир, да није допуштен редовни правни пут, да већ тече парница и да је правна ствар правноснажно пресуђена.

Из тога следи, да се мора сматрати као ништаван поступак, који је проведен и ако постоји једна од поменутих запрека.

Међутим § 477 бр. 6 аустр. Грађ. парн. пост. уважује као разлог ништавности само запреку, да није допуштен редовни пут правде.

Пошто према пропису § 335 треба све поменуте запреке, које спречавају парницу, једнако уважити, морају се доследно томе и једнако у-

важити као разлози ништавности. Обзиром на то, прописом § 571 бр. 6 Законика допуњен је у том погледу преузети пропис § 477 бр. 6 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 564—570, 572 и 573 Грађ. парн. пост.

§ 572. — Ако се првостепена пресуда укине због ништавости, а због тога није потребна даља расправа за одлучивање о ствари (§ 571. бр. 5. и 6.), онда ће се одбацити тужба уколико досеже ништавост.

Ако услед тога, што је првостепена пресуда укинута у целини или од чести због ништавости буде потребна даља расправа, вратиће се ствар суду првога степена.

Ако се првостепена пресуда укине из којега од разлога ништавости, споменутих у бр. 1. и 2. §-а 571., онда се ствар ради поновнога расправљања може уместо парничном суду спровести другом првостепеном суду исте врсте у подручју призивнога суда.

Но упућивање по ставу 2. и 3. опозваће се ако обе странке у строгом року од 8 дана по достави одлуке призивнога суда, предложе да призивни суд сам одржи усмену расправу и ствар пресуди. Тај се предлог има ставити код призивнога суда. У таквом случају призивни ће суд расправљати спорну ствар по прописима који вреде за поступак пред зборним судовима првог степена.

Одговара § 478 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: У § 572 Законика, који одговара § 478 аустр. Грађ. парн. пост., додана је

при крају одредба, да ће призивни суд у случају ако по предлогу странака сам расправља ствар, у којој је првостепена пресуда укинута, ту расправу провести по прописима, који вреде за поступак пред зборним судом првог степена.

Овај се је додатак препоручио обзиром на то, што се је у Аустрији појавила потреба, да се судови на то изречно упозоре објашњењем аустријског Врховнога суда.

Види §§ 564—571 и 573 Грађ. парн. пост.

§ 573. — Ако се правна ствар спроводи по §-у 572. којему суду првога степена, онда ће тај суд по службеној дужности одредити рочиште за усмену расправу. Но ако призивни суд изрече, да се поступак у првом степену има отпочети или наставити тек када његова одлука постане правноснажном, онда ће се одредити рочиште тек пошто је та одлука постала правноснажном. То може призивни суд наредити по предлогу или по службеној дужности, а против такве одлуке нема места засебноме правном леку.

Тако исто у случају §-а 568. став 1. пошто одлука призивнога суда постане правноснажном, надлежни ће призивни суд по службеној дужности наредити што је потребно, да се пред њим настави поступак.

Одговара § 479 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 564—572 и 613 Грађ. парн. пост.

Одређивање призивне расправе

§ 574. — Ако нема услова зато, да призивно веће донесе одлуку још у претходном поступку, или ако призивно веће у том поступку на-

ће, да је призив прикладан за одређивање усмене призивне расправе, одредиће је председник призивнога већа тако да између доставе позива странкама и рочишта остане размак времена од прилике петнаест дана. У хитним случајевима може се тај рок и скратити.

Призивни ће суд одредити рочиште за усмену расправу и онда, кад је у нејавној седници одбацио призив који је изјављен због којег од разлога ништавости или због тога што је првостепени суд погрешно сматрао да постоји изостанак (§§ 492. и 495.) или пропуштање (§ 494.) или што је првостепени суд погрешно одлучио, да је он за правну ствар надлежан (§ 565. бр. 4, 5 и 6), а у призивном писмену су поред којег од горе наведених побојних разлога изнесени још и други призивни разлози, о којима се може одлучивати само на основу усмене призивне расправе.

Ако су странке већ јавиле суду адвокате, који ће их заступати, доставиће се овима позив за усмену призивну расправу.

Одговара § 480 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 564, 565, 585 и 586 Грађ. парн. пост.

§ 575. — Ако се већ при одређивању рочишта појави потреба, да се у призивној расправи утврди истинитост појединих чињеница, наведених у призиву или у одговору на призив, на којима се оснива призив, или ако се иначе појави потреба, да се докази, изведени пред првостепеним судом, понове, допуне, или да се изведу докази, који су до сада били само по-

нуђени, онда ће претседник призивнога већа позвати на призивну расправу именоване сведоке или вештаке саслушане у првом степену, па и странке, да дођу ради саслушања под заклетвом и наредиће, да се добаве сва остала доказна средства.

Одговара § 481 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 574, 585 и 586 Грађ. парн. пост.

Усмена призивна расправа

§ 576. — На расправи пред призивним судом не сме се ставити никакав нов захтев нити изнети нов приговор, осим захтева који се тиче трошкова призивнога поступка.

Странке у призивном поступку смеју своје захтеве и приговоре оснивати само на овим чињеницама, односно доказима, које су према садржини парничних списа и пресуде већ изнеле пред првим судом. Нове пак чињенице и нове доказе могу странке изнети само утолико, уколико се њима хоће да докаже или да оповргне оправданост истакнутих призивних разлога; али и на такве чињенице, односно доказе, сме се призивни суд обазирати само онда ако су они у призивном писмену односно у одговору на призив, били саопштени противнику.

Одговара § 482 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 577—587 Грађ. парн. пост.

§ 577. — На усменој се расправи не смеју призивни предлози без пристанка противникова ни проширити ни другима заменити. То вреди и за призивне разлоге.

Ако се присутни призивни противник не противи, већ се упусти у расправљање о промењеним предлозима или о новим разлозима призива, сматраће се да је на то пристао.

Тужба, на којој се оснива побијана пресуда, не сме се преиначити ни са пристанком противника.

Одговара § 483 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 576 и 578—587 Грађ. парн. пост.

§ 578. — Призив се може повући до закључења усмене призивне расправе. То се може учинити изјавом на усменој расправи или предајом писменога поднеска призивноме суду. Ако се поднесак преда пре почетка усмене призивне расправе, може председник већа као судија појединац наредити, да се не држи одређено рочиште.

Странка која повуче призив, осим што губи правни лек, дужна је сносити и трошкове, који су настали због правнога лека, нарочито и оне који су противнику проузроковани.

О дужности накнаде трошкова одлучиће призивни суд закључком; али ако је председник већа по ставу првом наредио, да се одређено рочиште не држи, одлучиће о трошковима председник већа као судија појединац. У првом случају може се одмеравање износа трошкова поверити једноме члану већа. Предлог има се ставити на усменој призивној расправи, јер ће иначе бити одбачен; но ако се по ставу првом није одржало одређено рочиште за призивну расправу, онда предлог

треба ставити у року од осам дана, пошто је призивни противник извештен да је призив повучен.

Одговара § 484 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 576, 577 и 579—587 Грађ. парн. пост.

§ 579. — Када је по §-у 519. предложена допуна пресуде, може се по предлогу одложити расправа о призиву против те пресуде, док допунска пресуда не постане правноснажном, а буде ли и против допунске пресуде уложен призив, онда дотле, док тај призив не стигне призивноме суду. У том случају спојиће се расправа о обома призивима.

Одговара § 485 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 519, 576—578 и 580—587 Грађ. парн. пост.

§ 580. — Пошто призивна ствар буде оглашена, усмена призивна расправа почиње тиме што један члан призивнога већа као известилац прикаже помоћу парничних списа стање призивне ствари и досадашњи ток парнице, уколико је то потребно за разумевање призивних предлога као и за испитивање призивних разлога и исправности побијане пресуде. После тога ће известилац, пошто прочита предлоге странака и део првостепене пресуде, који се призивом побија, и њеног образложења, саопштити оно што је битно у поднесцима, које су странке у призивном поступку поднеле, а означиће и спорне тачке,

које из свега тога произилазе. Ако председник већа или веће нађе за потребно, прочитаће се и односни делови расправнога записника првостепенога суда. Известилац не сме изразити своје мишљење о одлуци, која се има донети.

Затим ће суд саслушати говоре странака. Ако се говор које странке не слаже са садржином парничних списа, председник ће је на то упозорити.

Одговара § 486 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 576—579 и 581—587 Грађ. парн. пост.

§ 581. — Предлог да се одбије надлежност призивнога суда, може се у призивном поступку ставити само кад се хоће испословати или одбити суђење призивнога суда, који врши трговачку, поморску, или рудничку судску власт. У циљу да се испослује суђење од стране таквога призивнога суда, предлог се може ставити само, ако је у пресуду првога степена унесен додатак означен у §-у 541., а предлог да се одбије суђење од стране таквог призивног суда може се ставити само онда кад пресуда првога степена не садржи додатак означен у § 541. Но у првом случају не може тај предлог ставити она странка, која се изјаснила против уношења таквога додатка у првостепену пресуду.

Предлог, да се одбије надлежност призивнога суда треба ставити одмах чим известилац заврши приказивање стања призивне ствари, јер ће иначе бити одбачен; о том

предлогу треба без одлагања расправљати и одлучити пре него што отпочне расправљање о призиву.

Ако суд усвоји предлог да се одбије надлежност призивнога суда, донеће закључак да није надлежан.

Кад тај закључак постане правноснажним, наставиће се призивни поступак пред надлежним призивним судом. Овај је суд у погледу врсте судске власти која се има вршити везан за донесени закључак.

Ако се предлог одбије, призивно расправљање одмах ће се започети и спровести. Закључак о предлогу неће се у овом случају засебно отправити, него ће се унети у одлуку призивног суда о главној ствари.

Одговара § 487 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 576—580 и 582—587 Грађ. парн. пост.

§ 582. — Призивно веће може извести не само доказе, који поткрепљују или побијају призивне разлоге (§ 576), него, ако се покаже потребним за одлуку о призивним предлозима, може и поновити или допунити доказе изведене пред судом првога степена, а може и накнадно изводити доказе, које су странке безуспешно понудиле у првостепеном поступку.

У последњем случају, а и онда, кад се има допунити увиђај, може призивно веће само спровести доказни поступак по прописима, који вреде за извођење доказа у првом степену, или може наредити да доказе изведе одређени или замољени судија.

Ако је у првом степену изведен доказ вештацима, може га призивни суд поново извести средством других вештака.

Одговара § 488 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 576—581 и 583—587 Грађ. парн. пост.

§ 583. — Ако је једна странка у првом степену саслушана под заклетвом, призивни суд не може наредити да противна странка буде о истој чињеници саслушана такође под заклетвом.

Ако призивно веће нареди да се изнова под заклетвом саслуша странка, која је у првом степену већ тако саслушана, онда је призивни суд неће поново заклињати, него ће је само саслушати опоминьући је на заклетву, положену пред првим судом.

Призивни суд може само онда наредити, да се под заклетвом саслуша странка, која је у првом степену одбила да буде саслушана или није хтела да положи заклетву, ако се увери да је странка имала довољних разлога за то што није хтела да се саслуша или што није хтела да се закуне, а да је, међутим, тих разлога нестало (§ 368).

Одговара § 489 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 368, 576—582 и 584—587 Грађ. парн. пост.

§ 584. — Призивни ће суд још пре него што одлучи о призиву, по предлогу изрећи закључком уколико је пресуда првога суда

извршна због тога што није у целини побијана. Против овога закључка нема места засебноме правноме леку.

Одговара § 490 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 576—583 и 585—587 Грађ. парн. пост.

§ 585. — Ако изостану једна или обе странке, ипак ће призивни суд расправљати о призиву и одлучити, обазирући се на све оно, што је изнесено у призивном писмену и у одговору на призив. Уколико се нов навод (став 2. §-а 576.) има сматрати као признат или оспорен, одлучиће призивни суд обазирући се на пресуду, која се побија, и на све остале парничне списе суда првога и другога степена.

Одговара § 491 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 576—584, 586 и 587 Грађ. парн. пост.

§ 586. — Странке се могу одрећи, да се одреди рочиште за усмену расправу о призиву. Одрицање је ваљано ако га странке изреком изјаве у призиву или у посебном поднеску предатом првостепеном или призивном суду. У том случају призивно писмено може садржавати и правна разлагања и излагања о чињеницама и доказима (§ 178. последњи став).

У таквом ће се случају одлучити о призиву у нејавној седници.

Став први и други вреде и онда, кад се призивалац одрекао усмене расправе, а про-

тивна се странка за петнаест дана пошто јој је било достављено писмено о одрицању, не изјасни противно, о чему ће суд известити призиваоца.

Призивни суд може у сваком случају одредити расправу, ако сматра, да је то потребно.

Одговара § 492 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: Аустријски Грађ. парн. поступник предвиђа у § 492, да се странке могу споразумно одређи, да се одреди рочиште за усмену расправу о спору и у случајевима у којима би се по закону имало о призиву одлучити на основу усмене расправе.

Аустријска пета новела аустријског Грађ. парн. поступника од 1925 год., ишла је у овом погледу још даље прописујући, да ће се примити, да су се странке одрекле усмене расправе већ онда, када нису ни призивалац у призивном писму нити противна странка у одговору на призив, изречно тражили, да се одреди усмена расправа о призиву.

Пројекат је сматрао, да би се код нас таквим прописом за наше прилике предалеко ишло, па је с тога изабрао средњи пут прописујући наиме у § 586 Законика, који одговара § 492 аустр. Грађ. парн. пост., да ће се узети, да су се странке одрекле усмене расправе и онда, ако се тога одрекао призивалац у призивном писму, а противна се странка, за 15 дана пошто јој буде достављено призивно писмо, не изјасни против тога.

Види §§ 178, 576—585 и 587 Грађ. парн. пост.

§ 587. — У записник о усменој призивној расправи унеће се садржина чињеничног навођења и понуда доказа странака само уколико се разликује од онога, што је наведено у првостепеним парничним списима о садржини расправе.

Одговара § 493 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 269 и 576—586 Грађ. парн. пост.

Одлука о призиву

§ 588. — Ако се призивни суд тек за време расправе увери, да у пресуди која се побија или у поступку суда првога степена има какве ништавости, која је до сада остала неопажена, онда има суд, баш и ако ништавост није била истакнута ни од једне странке, поступити по §§ 571. и 572., уколико није реч о недостатку заступања (§ 571. бр. 5.), који је уклоњен изречним или прећутним одобрењем.

Одговара § 494 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 571, 572 и 589—595 Грађ. парн. пост.

§ 589. — Ако се недостаци, означени у § 565 бр. 2. и 3., опазе тек на усменој расправи, суд ће призив одбацити закључком, и то у случају бр. 2. безусловно, а у случају бр. 3. само онда ако присутни противник призиваоца не пристане на исправку призивнога писмена.

Одговара § 495 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 565, 588 и 590—595 Грађ. парн. пост.

§ 590. — Призивни ће суд вратити ствар парничноме суду првога степена да о њој расправља и донесе пресуду, и ако не би било разлога за ништавост:

1. ако суд коначном пресудом, која се побија, није донео потпуну одлуку о свим стварним предлозима;

2. ако поступак у првом степену има битних недостатака, који су спречили да се спорна ствар исцрпно претресе и темељно оцени;

3. ако према садржини парничних списа у првом степену нису никако биле претресане чињенице, које призивни суд сматра за важне.

Поступак пред парничним судом ограничиће се у случају бр. 1. овога §-а на захтеве и предлоге, о којима суд није донео одлуку, а у случају бр. 2. на делове првостепенога поступка и пресуде, на које се делове недостатак односи.

Ако обе странке сагласно предложе, или ако призивни суд по своме нахођењу сматра да је то целисходно ради тога да се ускори одлучивање о призиву или да се знатно приштеде трошкови, може сам о самој ствари пресудом одлучити, пошто по потреби допуни првостепену расправу, уместо да ствар врати првостепеноме суду.

Одговара § 496 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: У вези са § 496 аустр. Грађ. парн. пост. појавило се је у аустријској пракси питање, како ће се поступати, ако пресудом нису утврђене чињенице, о којима се је расправљало или о којима се је извео доказ, а које су одлучне за суђење о ствари.

Овај недостатак свакако не спада међу оне, који по § 571 бр. 9 чине разлог ништавности; али се он ипак мора сматрати битним без обзира на то, што одлуци призивног суда служи као основа резултат расправе и доказивања, како је утврђен у пресуди првостепеног суда, у колико овај резултат није измењен призивним поступком (§ 592 законика, § 498 аустр. Грађ. парн. пост.).

Да се у овом погледу уклони свака сумња проглашен је § 590 законика (који одговара § 496 аустр. Грађ. парн. пост.) и овај недостатак као разлог, с којег ће се вратити ствар парничноме суду да о њој расправља и донесе нову одлуку.

Види §§ 588, 589 и 591—595 Грађ. парн. пост.

§ 591. — У колико се не примењују наређења §§ 588., 589 и 590., одлучује призивни суд пресудом о самој ствари.

Пресуда ће обухватити све спорне тачке, које се тичу досуђеног или одбијеног захтева, а које се према призивним предлозима имају претресати и пресудити у другом степену.

Првостепена се пресуда сме само толико преиначити, уколико је то предложено.

Одговара § 497 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 588—590 и 592—595 Грађ. парн. пост.

§ 592. — Призивни ће суд узети за основу своје одлуке резултат расправе и доказивања, како је утврђен у првостепеним парнич-

ним списима и у пресуди првостепенога суда, уколико овај резултат није измењен призивним поступком.

Какво значење има противљење, које је на време било изјављено против појединих утврђења у записнику првога суда, или против навода о чињеницама и доказима, садржаним у отправку доказнога закључка или у чињеничном стању пресуде (§§ 279. и 540.), оцењиваће призивни суд, према потреби, након усмене расправе о оспореним утврђењима и наводима (§ 582.), пошто брижљиво оцени резултат призивнога поступка и све остале околности.

Одговара § 498 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 279, 540, 582, 588—591 и 593—595 Грађ. парн. пост.

§ 593. — У случајевима §§ 588. и 590. правна ствар враћа се закључком парничном суду првога степена.

Суд, којему правна ствар дође услед закључка призивнога суда, по којем суд сасвим или од части има о њој изнова да расправља или да о њој одлучи, или да спроведе призивни поступак (§ 581.), везан је при том за правно схватање, на којем је призивни суд засновао свој закључак.

Кад се поведе нова расправа, примењиваће се § 573.

То исто вреди, ако призивни суд преиначи пресуду којом је тражење за обнову било одбијено (§ 634. ст. 1.).

Одговара § 499 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 573, 581, 588—592, 594, 595 и 634 Грађ. парн. пост.

§ 594. — Пресуду или закључак призивнога суда, којим се о призиву коначно одлучује, ваља увек странкама доставити написмено.

При излагању стања ствари у пресуди може се призивни суд позивати на чињенично стање пресуде првога суда.

Ако призивни суд потврди пресуду првога суда, а спорни предмет парнице не састоји се само из новца, онда има призивни суд у својој пресуди изрећи, да ли вредност спорнога предмета, о којем је он одлучио, прелази 5000 динара. При израчунавању вредности призивнога спорнога предмета сходно ће се примењивати §§ 49. до 55. Али суд није везан за онај износ новца, за који је тужилац изјавио, да га је вољан примити место захтеваног предмета или који је он означио као вредност спорнога предмета (§ 56.). По потреби призивни ће суд на призивној расправи преслушати странке о вредности спорнога предмета. Утврђивање вредности спорнога предмета у призивном степену не може се побијати правним леком, а веже и ревизијски суд.

Одговара § 500 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 588—593 и 595 Грађ. парн. пост.

§ 595. — У маличним стварима може се пресуда првог суда побијати само призивом због разлога ништавости наведених у § 571.

Одговара § 501 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 571 и 588—594 Грађ. парн. пост.

Други одсек. Ревизија.

Кад има места ревизији.

§ 596. — Против пресуде призивнога суда има места ревизији.

Против одлуке призивног суда у маличним стварима нема места даљем правном леку.

Против пресуде призивнога суда, којом се потврђује пресуда првога суда, није допуштена ревизија, ако вредност спорнога предмета о којем је одлучио призивни суд без споредних тражбина не прелази 5.000 динара.

Но ревизија је допуштена без обзира на вредност спорнога предмета о којем је одлучио призивни суд ако је пресуда првога суда, коју је призивни суд потврдио, била донесена услед закључка призивнога суда, који се није могао рекурсом побијати (§ 613. бр. 3.), а којим је пређашња пресуда била укинута према § 590. бр. 2. и 3. и ствар враћена суду првога степена, а та је нова пресуда донесена на основу правног схватања за које је првостепени суд био везан услед закључка призивног суда (§ 593. ст. 2.).

Одговара § 502 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: Правни лек ревизије има поред своје редовне сврхе да испита одлуке нижих судова још и функцију да служи као регулатор јудикатуре, т. ј. да обезбеди једноликост суђења. Обзиром на то требало би желети да се што мање ограничи могућност употребе овог правног лека. Али с друге стране постоји опасност, да би се тиме, што би се овај правни лек допустио без ограничења, врховна инстанција толико оптеретила, да би број судија требало подвостручити а с временом чак и потростручити. Зато и страна законодавства предвиђају извесна ограничења употребе овог правног лека. Аустр. Законик увео је ово ограничење новелом од 1914. год. и то прописом да је против призивних пресуда којим су потврђене пресуде првог суда допуштена ревизија само ако вредност спорног предмета прелази 1.000 круна, а новелом од 1925. год. је ова вредносна граница повишена на 1.000 шилинга, што би одговарало 8.000 динара (§ 502). Мађарски грађ. парн. поступник, који вреди у Војводини, предвидео је као општу вредносну границу за допустивост ревизије 500 круна, а овај је износ сада за Војводину повишен на 5.000 динара.

Закон се је у овом питању повео за аустријским законником и ограничио ревизију само у погледу сугласних пресуда нижих степена, а предвидео је као вредносну границу за ово ограничење 5.000.— динара, који се износ (§ 596) према изложеном не може сматрати превисоким.

Види §§ 590, 593, 597, 598 и 613 Грађ. парн. пост.

§ 597. — Ревизија се може тражити само из којега од следећих разлога:

1. што је пресуда призивнога суда ништава из којега од разлога, означених у §-у 571;

2. што у призивном поступку има каквог недостатка, који истина не ствара ништавост, али је могао спречити, да се правна ствар исцрпно претресе и темељно оцени.

3. што се пресуда призивнога суда у којој битној тачци оснива на чињеничној претпоставци, која стоји у противречности са парничним списима суда првога или другога степена;

4. што се пресуда призивнога суда оснива на погрешној правној оцени ствари.

Одговара § 503 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: У § 597 Законика, који одговара § 503 аустр. Грађ. парн. пост., допуњен је бр. 2 одредбом, да се као разлог ревизије може узети и то, што пресудом призивног суда нису утврђене чињенице меродавне за одлучивање о самој ствари.

Разлози за ову допуну су у главном исти, којим се је руководило при допуни споменутој код § 496 Законика. Овде је такова допуна тим потребнија, што се призивна пресуда може побијати само из таксативно набројаних разлога и што је ревизијски суд при испитивању призивне пресуде везан за чињенично стање, како је оно утврђено у призивној пресуди.

Види §§ 571, 596 и 598 Грађ. парн. пост.

§ 598. — Ревизијски суд испитује пресуду призивнога суда у границама предлога и разлога изнесених у ревизијском поступку. Ако постоји који разлог ништавости, ревизијски ће га суд по службеној дужности узети у обзир и ако није изнесен у ревизијском писмену.

Нова чињенична тврђења или докази могу се у ревизијском поступку износити само у циљу да се поткрепи или побије тврђење,

да је пресуда призивнога суда ништава због којега од разлога споменутих у §-у 571. или да у призивном поступку има каквог недостатка који је могао спречити, да се спорна ствар исцрпно претресе и темељно оцени.

Одговара § 504 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 571, 596 и 597 Грађ. парн. пост

Улагање ревизије.

§ 599. — Ревизија се улаже предајом писменога поднеска (ревизијско писмено) парничноме суду првога степена.

Ревизијски рок износи петнаест дана од доставе призивне пресуде; тај се рок не може продужити.

Кад се благовремено уложи ревизија, онда се тиме спречава да наступи правна снага и извршност пресуде уколико је она ревизијски побијана и то док се не одлучи о ревизији или она не буде повучена.

Одговара § 505 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 600—602 Грађ. парн. пост.

§ 600. — Ревизијско писмено мора уз оно, што уопште треба за поднеске (§§ 175. до 177. и 180.) садржавати још и:

1. означење пресуде, против које се улаже ревизија;

2. одређену изјаву у којој се мери побија пресуда; затим одређено кратко означење разлога из којих се она побија (ревизијски

разлози) и изјаву да ли се предлаже укидање или преиначење пресуде и какво преиначење (ревизијски предлог);

3. навод чињеница и доказних средстава којима ће се доказати оправданост ревизијских разлога наведених у § 597. бр. 1. и 2.;

4. потпис адвоката.

Кад се ревизија оснива на ревизијском разлогу наведеном у §-у 597. бр. 4. треба у ревизијском писмену без излишне опширности изложити с којих разлога предлагач ревизије сматра, да је ствар с правне стране погрешно оцењена.

Одговара § 506 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 175—177, 180, 597, 599, 601 и 602 Грађ. парн. пост.

§ 601. — Прекасно уложене или недопуштене ревизије одбациће парнични суд првога степена закључком. Ако парнични суд првога степена сматра, да је ревизија допуштена и благовремено уложена, одредиће достављање једнога примерка ревизијског писмена противнику предлагача ревизије (ревизијски противник). Благовременост и допустивост ревизије не може се побијати рекурсом него само у ревизијском одговору.

Ревизијски противник, пошто му буде достављено ревизијско писмено, може у строгом року од петнаест дана парничноме суду првога степена, писменим поднеском поднети ревизијски одговор.

На ревизијски одговор сходно се примењује наређење §-а 600, с изузетком онога,

што се тражи под бр. 1. и 2. Ревизијски суд узимаће у обзир само оне нове чињенице и доказе ревизијског противника, које је овај за оповргавање оправданости разлога истакнутих у ревизијском писмену унео у ревизијски одговор.

О подношењу ревизијског одговора обавестиће парнични суд предлагача ревизије доставом једнога примерка тога одговора.

Подношење ревизијскога писмена и ревизијскога одговора не може се заменити изјавом у судски записник.

Одговара § 507 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 599, 600 и 602 Грађ. парн. пост.

§ 602. — Пошто буде предан ревизијски одговор или пошто безуспешно протече рок, који је за то одређен, послаће парнични суд првога степена поменута писмена заједно са свима парничним списима, који се тичу правнога спора, призивноме суду, који ће их, прилажући списе призивнога суда, даље спровести ревизијском суду.

Одговара § 508 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 599—601 Грађ. парн. пост.

Поступак пред ревизијским судом.

§ 603. — Ревизијски суд одлучује о ревизији у нејавној седници без претходне усмене расправе.

Но ревизијски суд може по предлогу или по службеној дужности одредити усмену ре-

визијску расправу, ако то сматра за потребно. За ту расправу вреде прописи, који вреде за усмену расправу пред призивним судом.

Извиђаје и извођење доказа, који су потребни за утврђивање оправданости ревизијских разлога, споменутих у § 597. број 1. и 2., извршиваће замољени судија, који ће списе о извиђају, или извођењу доказа поднети непосредно ревизијскоме суду. На ове извиђаје и извођења доказа треба увек позивати странке.

Одговара § 509 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: У аустријској пракси појавило се је питање, како треба поступати при извршењу извиђаја, које наређује рекурсни суд, јер у односном § 526 аустр. Грађ. парн. пост. нема о томе изречног прописа.

Да се уклони ова сумња уметнута је у 620 Законика, који одговара § 526 аустр. Грађ. парн. пост., одредба, да и за ове извиђаје вреди пропис § 603 став 3 реченица 1.

Види §§ 577, 580, 589 и 604—607 Грађ. парн. пост.

§ 604. — Ревизијски суд, по правилу, одлучује о самој ствари. Али ако по § 571. бр. 4 и 5 прогласи ништавом пресуду призивнога суда, или ако је укине с разлога § 597. бр. 2., па стога налази да је за одлучивање о ствари потребна нова расправа, вратиће у тој сврси спорну ствар призивном суду.

Кад се пресуда призивнога суда има укинути из разлога означеног у § 597. бр. 2., али

је очевидно потребна расправа у првом степену, да би ствар постала зрелом за одлуку, укинуће се и пресуда првога суда у границама ревизијских предлога и спорна ствар вратиће се суду првога степена.

Ако ревизијски суд нађе да треба укинути пресуду или поступак због ништавости, која се десила већ у првом степену, а на коју ваља пазити по службеној дужности, вратиће се ствар суду првога степена (§ 572. став 2 и 3.).

Ако се ревизија тражи из разлога § 597. бр. 4., а ревизијски суд нађе, да је овај ревизијски разлог оправдан, али да се ревизијски предлог, којим се захтева преиначење призивне пресуде не може усвојити за то, што чињенично стање, које је, према садржини парничних списа меродавно за правно оцењивање ствари, није у призивној пресуди утврђено у погледу навода ревизијског противника, и то без његове кривње, онда ће ревизијски суд укинути призивну, а по потреби и првостепену пресуду (став 2.) и вратити ствар призивном односно првостепеном суду, ма да у том погледу у ревизијском поступку није стављен предлог.

Одговара § 510 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: Обзиром на то што је ревизијски суд везан за ревизијске разлоге, појавило се је у аустријској пракси питање, како треба поступати, ако је ревизија уложена само из разлога § 597 бр. 4, што се наиме призивна пресуда оснива на погрешној правној оцени ствари, а ревизијски суд нађе, да је додуше у том погледу ревизија оправдана, али да призивни

суд тиме, што је пошао са кривог правног гледишта није утврдио чињенице које би ишле у прилог противника предлагача ревизије.

Један практични пример објасниће важност овог питања. А тужи Б због какве тражбине. Б тврди да је ову тражбину намирио и позива се у доказ тога на В, преко кога је он наводно А новац послао. Нижи судови нису провели овај доказ, јер су тражбени захтев одбили за то, што су сматрали да предлежи застара. Тужилац А побија ово правно схватање ревизијом из § 597 бр. 4. Ревизијски суд налази да је ревизија из овог разлога оправдана. Но ако се пође с правног гледишта (усвојеног од ревизијског суда) требало би провести доказ који је тужени нудио о томе, да је тражбину тужитељу исплатио. По слову закона не може ревизијски суд у таквом случају укинути призивну пресуду због недостатка призивног поступка, јер није из таквог разлога уложена ревизија, а ако се то не учини, мора то у многим случајевима довести до очито неправедних пресуда.

Аустријски Врховни суд бавио се у више наврата овим питањем и донео напокон пленарну одлуку од 8 јуна, 1905 (уписану под Бр. 230 у књигу јудиката Врховног суда), да ће у таквом случају ревизијски суд укинути призивну, а по потреби и првостепену пресуду и вратити ствар призивном односно првостепеном суду, ма да у том погледу у ревизијском поступку није стављен предлог. Фактична потреба, дакле, присилила је аустријски Врховни суд, да овде заузме гледиште противно слову закона.

Да наша јудикатура не дође у једнаку неприлику, препоручило се је уметнути изречно

одредбу саобразну поменутој пленарној одлуци аустријског Врховног суда.

Ова одредба уметнута је као четврти став § 604 Законика, који иначе одговара § 510 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 603 и 605—607 Грађ. парн. пост.

§ 605. — Суд, којему је ствар враћена, везан је у даљем поступању и одлучивању за правно схватање, по којем је ревизијски суд донео своју укидајућу пресуду.

Ради преузимања поступка код призивнога или првостепенога суда, ови ће судови по службеној дужности одредити рочиште за усмену расправу.

Одговара § 511 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 603, 604, 606 и 607 Грађ. парн. пост.

§ 606. — Ако ревизијски суд нађе, да је ревизија очевидно уложена из обести или за то, да би се ствар одуговлачила, изрећиће против предлагача ревизије или његовог адвоката казну због обести (§ 268.).

Одговара § 512 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: Аустријски Грађ. парн. поступник прописује у § 512, да ће ревизијски суд ако нађе да је ревизија очито обесна, изрећи казну због обести или против предлагача ревизије или против његовог адвоката.

По § 606 Законика изрећи ће се у таквом случају казна због обести само против адвоката,

јер се он мора сматрати једино одговорним, пошто му стоји на вољу да одбије улагање ревизије, која је очевидно обесна.

Види §§ 268 и 603—605 Грађ. парн. пост.

§ 607. — У колико у овом одсеку није што друго наређено прописи о призиву вреде и за ревизију.

Одговара § 513 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 557, 558, 566, 568, 576, 579, 584, 585, 587 и 594 Грађ. парн. пост.

Трећи одсек. Рекурс.

Кад има места рекурсу.

§ 608. — Против закључака допуштен је рекурс где га овај закон изречно не искључује.

Закључци се могу рекурсом побијати нарочито и због разлога ништавости наведених у § 571.

Одговара § 514 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 571 и 609—613 Грађ. парн. пост.

§ 609. — У случајевима, у којима по наређењима овога закона није против каквог закључка допуштен засебан правилни лек, странке се могу жалити против тога закључка оним правним леком, који оне уложе против прве идуће одлуке, која се може побијати.

Одговара § 515 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 608 и 610—613 Грађ. парн. пост.

§ 610. — Закључци, које доноси старешина зборнога суда, претседник већа или одређени судија, могу се побијати рекурсом, уколико није што друго наређено. Но нема места побијању, ако странка пре тога није предложила зборноме суду, односно већу, да се закључак преиначи.

Одговара § 516 аустр. Грађ парн. пост.

Види §§ 608, 609 и 611—613 Грађ. парн. пост.

§ 611. — У маличним стварима може се уложити рекурс само против следећих закључака првога степена:

1. ако је ускраћено, да се поведе или настави законити поступак по тужби;

2. ако је одлучено о предлогу, да се да обезбеђење за парничне трошкове или да се то обезбеђење допуни;

3. ако је повредом прописа §-а 198. усвојен предлог о одгађању рочишта закључком који се може побијати по §-у 205.;

4. ако је одбијен предлог за повраћај у пређашње стање због изостанка од рочишта или због протека рока за улагање правнога лека;

5. ако је закључком одлучено о накнади трошкова.

Нема рекурса против закључака призивнога суда у маличним стварима (§ 596. став 2.).

Одговара § 517 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 198, 205, 596, 608—610, 612 и 613 Грађ. парн. пост.

§ 612. — У поступку због сметања поседа (§ 548. до § 554.) може се рекурс уложити само против закључка, којим суд није допустио да се поведе или настави поступак по тужби као и против коначнога закључка.

Засебним рекурсима против осталих закључака, донесених у току поступка, а нарочито против привремених наредаба издатих у току поступка, нема места него их треба спојити са рекурсом против коначног закључка.

Одговара § 518 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 548—554, 608—611 и 613 Грађ. парн. пост.

§ 613. — Против закључака призивнога суда у призивном поступку допуштен је рекурс само:

1. кад је призив у случајевима § 565. бр. 2., 3. и 4. и § 589 закључком одбачен;

2. кад је призивни суд донео закључак, да је пресуда првог суда ништава и да се тужба одбаци;

3. кад је правна ствар закључком спроведена којему суду првог степена или којему другоме призивноме суду, да о њој одлучи или да о њој расправља и одлучи, па кад у том закључку призивнога суда буде изречено, да се поступак у првом степену или у призивноме степену имаде предузети или наставити тек пошто тај закључак призивнога суда постане правноснажан.

Одговара § 519 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 565, 589 и 608—612 Грађ. парн. пост.

Улагање рекурса

§ 614. — Рекурс се улаже предајом писменог поднеска (рекурсно писмено) ономе суду којега се закључак побија, или чији је старешина донео побијани закључак или којему је припадао претседник већа, одређени или замољени судија, против чијег се закључка рекурс улаже. Но и рекурси против закључака другостепених судова улажу се предајом рекурсног писмена суду првога степена.

Писмени рекурси морају бити потписани од адвоката.

Код срески судова могу странке, које нису заступане адвокатом, улагати рекурс и усмено у записник.

Рекурс се може оснивати на новим чињеницама или доказима само онда, кад је побијени закључак био донесен, а жалилац није имао могућности да се изјасни о ономе што је било предмет закључивања.

Ако се закључак побија због тога, што је основан на погрешном правном схватању ствари, има се сходно примењивати пропис последњега става §-а 600.

Одговара § 520 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: У аустријском Грађ. парн. поступку нема изречног прописа о томе, да ли су у рекурсном поступку допуштена нова, али се ипак прима да нису допуштена, пошто то одговара главним начелима аустријског поступка (види мишљење аустријског Врховног суда од 22 јуна, 1904 год.).

Ово се гледиште може одобрити. Али би било неоправдано претеривање овог начела, ако

би се нова искључила и у оним случајевима, у којима је побијани закључак донесен, а жалилац није имао могућности да се изјасни о ономе што је било предмет закључивања.

Да се прече таква схватања при примени овога законскога прописа уметнута је у § 614 Закона, који иначе одговара § 520 аустр. Грађ. парн. пост., као став 3 изречна одредба према гореизложеном гледишту.

Види §§ 615—619 Грађ. парн. пост.

§ 615. — Рок за рекурс износи петнаест дана; тај се рок не може продужити.

Рок почиње са првим даном после доставе писменог отправка онога закључка који се хоће рекурсом да побија, а у маличним стварима, ако су обе странке биле присутне при објављивању закључка, с првим даном по објављивању.

Одговара § 521 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 614 и 616—619 Грађ. парн. пост.

§ 616. — Ако је рекурс уложен против ускраћења или одузимања сиромашког права, против казнених наредаба изречених према сведоку или вештаку или против закључка, који се тиче само управљања парницом, онда може сам суд или судија, којега се одлука односно наредба побија, задовољити рекурсно тражење.

Ако суд то не учини или ако се побијају други закључци, а не они назначени у првом ставу, онда треба без одлагања спровести ре-

курс рекурсном суду с извештајем, којим се ствар, ако је потребно, објашњава као и са свима списима, потребним за одлучивање по рекурсу.

Одговара § 522 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 614, 615 и 617—619 Грађ. парн. пост.

§ 617. — Рекурсе против закључака, против којих по прописима овога закона уопште нема места рекурсу или пак нема места засебноме правноме леку, као и рекурсе који буду уложени по протеку рока за рекурс, суд првога степена одбациће по службеној дужности.

Одговара § 523 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 614—616, 618 и 619 Грађ. парн. пост.

§ 618. — Рекурсом се не одгађа извршење побијеног закључка ни почетак његове извршности.

Изузимају се, ако закон друго не наређује (§ 265. ст. 2.), оне казнене наредбе, које се могу побијати правним лековима управљеним на судове вишега степена.

Но суд, којега се закључак побија рекурсом, може, пошто нареди, да се даде какво обезбеђење, ако је оно потребно, по предлогу наредити да се обустави поступак, или да се привремено не изврши побијани закључак, или да се на основу њега не поведе извршење, ако би се без тога циљ рекурса осујетио, а у исто време за противну странку

не би настала несразмерна штета. Против такве наредбе нема места засебноме правноме леку.

Исто то може наредити старешина суда, претседник већа, одређени или замољени судија, кад се уложи рекурс против њихових закључака.

Одговара § 524 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 265, 614—617 и 619 Грађ. парн. пост.

§ 619. — Ако се у поступку по тужби због сметања поседа извршењем коначног закључка не дира у привремене мере, наређене у току расправе, онда ће првостепени судија одлучити по своме нахођењу, да ли те наредбе имају остати у снази док се не одлучи по рекурсу или се имају укинути још пре одлучивања по рекурсу.

Одговара § 525 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 614—618 Грађ. парн. пост.

Поступак код рекурснога суда.

§ 620. — Суд одлучује по рекурсу закључком у нејавној седници без претходне усмене расправе. Но пре него што одлучи, може наредити извиђаје које сматра за потребне. Пропис § 603 став 3 реченица прва вреди и овде. Недопуштени или задоцнели рекурс одмах ће се одбацити.

Одлука рекурсног суда отправљаће се и достављати сходно примењујући § 594 ст. 1.

Одговара § 526 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: У аустријској пракси појавило се је питање како треба поступати при извршењу извиђаја, које наређује рекурсни суд, јер у односном § 526 аустр. Грађ. парн. пост. нема о томе изречног прописа.

Да се уклони ова сумња уметнуто је у § 620 закона, који одговара § 526 аустр. Грађ. парн. пост., да и за ове извиђаје вреди пропис § 603 став 3 реченица 1.

Види §§ 594, 603, 621 и 622 Грађ. парн. пост.

§ 621. — Рекурсни суд, ако рекурс уважи, може поверити суду, који је донео побијани закључак, да изда даље наредбе, које би можда биле потребне услед рекурсне одлуке.

Ако рекурсни суд укине побијани закључак и наложи суду првога степена, да после допуне поступка о ствари поновно одлучи, онда се може одлука рекурснога суда побијати само тада, када је њоме наређено да првостепени суд изврши дати му налог, тек пошто одлука рекурснога суда постане правноснажном.

Одговара § 527 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 620 и 622 Грађ. парн. пост.

§ 622. — Није допуштен рекурс: против закључка другостепеног суда, којим се потврђује побијани закључак првостепенога суда, против одлуке другостепенога суда о пар-

ничним трошковима или о пристојбама вештака или сведока, као и против одлука другостепеног суда у споровима због сметања поседа.

Суд првога степена одбациће по службеној дужности недопуштене и доцкан уложене рекурсе против одлуке суда другог степена.

Ако рекурсни суд нађе да је рекурс против закључка другостепеног суда уложен из обести или само ради одуговлачења ствари, онда ће изрећи казну због обести против улагача рекурса или адвоката који је потписао рекурс.

Одговара § 528 аустр. Граћ. парн. пост.

Мотиви: У погледу § 622 Законика, који говори о казнама због обести, вреди оно исто што је примећено к § 606 Законика.

Види §§ 606, 620 и 621 Граћ. парн. пост.

Шести део. Тужба због ништавости и тужба за обновљење.

§ 623. — Правноснажна одлука, којом је каква ствар завршена, може се побијати тужбом због ништавости:

1. ако је у ствари судио судија који је по закону био искључен да у том правном спору врши судијску дужност;

2. ако која странка није била у спору никако заступана или је није заступао законски заступник где је то требало, уколико вођење парнице није било накнадно одобрено по прописима закона.

Но тужба због ништавости није допуштена, кад је у случају бр. 1 разлог за искључење, а у случају бр. 2 недостатак парничне способности или законског заступања још у току парнице без успеха изнесен.

Тужба није допуштена ни онда, када је странка могла већ, у пређашњем поступку или каквим правним леком, изнети разлог за искључење.

Одговара § 529 аустр. Граћ. парн. пост.

Уводни закон за Законик о судском поступку у грађанским парницама (Грађански парнични поступник):

Чл. 40. — Против коначних пресуда које су донесене пре ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника, а тако исто и против коначних пресуда донесених после ступања на снагу новог поступника у парницама проведеним по досадашњим прописима, има места повраћају у пређашње стање односно обнови поступка, али по досадашњим прописима. Напротив, могу се такве пресуде после ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника побијати тужбом због ништавности по новим прописима Грађанског парничног поступника (§ 263 гр. п. п.). Да ли у поједином случају постоји разлог за побијање, пресуђиваће се по прописима који су важили у погледу побијаног поступка у време кад се је овај поступак вршио.

Види §§ 624—626 Граћ. парн. пост.

§ 624. — Поступак, који је пресудом завршен, може се по предлогу које странке обновити:

1. ако је исправа на којој се оснива пресуда, лажна или лажно преиначена;

2. ако је сведок или вештак дао лажан исказ или ако се противник при своме саслушању криво заклео, а пресуда се оснива на том сведочанству или саслушању;

3. ако је пресуда издејствована преварном радњом заступника странке, њеног противника или противниковог заступника, које је преварно дело кажњиво по кривичном закону; или ако је судија, при доношењу пресуде или какве раније одлуке на којој је пресуда основана, на штету странке, учинио по кривичном закону кажњиву повреду својих службених дужности односно правнога спора;

4. ако је осуда казненог суда, на којој се оснива пресуда, укинута другом правноснажном одлуком казненог суда;

5. ако странка нађе или стекне могућност да употреби правноснажну пресуду (§ 507), која је о истом захтеву или о истом правном односу раније донесена међу странкама парнице која би се имала обновити;

6. ако странка сазна за какве нове чињенице или нађе или стекне могућност да употреби каква доказна средства, по којима би главна ствар могла бити повољније за њу пресуђена, да су те чињенице или докази били изнесени и употребљени у прећашњем поступку.

Због околности наведених у бр. 5 и 6 може се допустити обновљење само онда, када странка без своје кривње није била кадра да те околности изнесе пре закључења усмене расправе, по којој је донесена пресуда суда првога степена.

Одговара § 530 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 507, 623, 625 и 626 Грађ. парн. пост.

§ 625. — Обновљење се може допустити и зато да се изведу докази, који су по §-у 375 став 1, били искључени од расправе, ако је очевидно, да би употреба ових доказа у прећашњем поступку имала за последицу да главна ствар буде за странку повољније пресуђена.

Одговара § 531 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 375, 623, 624 и 626 Грађ. парн. пост.

§ 626. — За тужбу због ништавости као и за тужбу за обновљење, подигнуту због каквог кажњивог дела судије (бр. 3, реченица друга, § 624), искључиво је надлежан суд који је донео пресуду, која се тужбом побија. Ако се тужбом побијају пресуде донесене у истом правном спору од судова различитих степена, онда је надлежан највиши од тих судова.

У свима осталим случајевима (§ 624 бр. 1 2, 3 реченица прва, 4—6 и § 625), мора се тужба за обнову поднети парничном суду првога степена, а кад се разлог побијања тиче само пресуде вишега степена, дотичном суду вишега степена.

Одговара § 532 аустр. Грађ. парн. пост.

Уводни закон за Законик о судском поступку у грађанским парницама (Грађански парнични поступник):

Чл. 41. — (1) За правне спорове који су на дан ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника већ у току и који се по прописима чл. 36. имају провести и довршити по досадашњим прописима, остају све до њиховог свршетка надлежни судови у чију надлежност спадају по досадашњим прописима. То вреди нарочито за надлежност у другом и трећем степену.

(2) Ако се пресуда донесена у таквим парницама или пресуда донесена пре ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника може побијати тужбом због ништавности у смислу члана 40., надлежан је за такву тужбу суд наведен у § 626 новог Грађанског парничног поступника.

(3) Изузетно од прописа првог става, у подручјима Врховног суда у Сарајеву и Великог суда у Подгорици решавање правних лекова, за које су били надлежни Врховни суд у Сарајеву, односно Велики суд у Подгорици, прелази у надлежност апелационих судова, који буду установљени за ова подручја. На њих прелази и надлежност за тужбе због ништавности у оним случајевима у којима би по § 626 новог Грађанског парничног поступника за такву тужбу имао бити надлежан Врховни суд у Сарајеву, односно Велики суд у Подгорици.

Види §§ 623—625 Грађ. парн. пост.

Поступак.

§ 627. — За подношење тужбе због ништавости и тужбе за обновљење као и за даљи поступак имају се примењивати прописи дела другог до петога овога закона, уколико следећи прописи не наређују што друго.

Судија због чијег се учествовања у доношењу одлуке подноси тужба због ништавости (§ 623. бр. 1.) или због чијега се поступања подноси тужба за обновљење (§ 624. бр. 3.) искључен је од учествовања у расправи и одлучивању по овим тужбама.

Одговара §§ 533 и 537 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 623, 624 и 628—640 Грађ. парн. пост.

§ 628. — Тужбу треба подићи у строгом року од месец дана.

Тај ће се рок рачунати:

1. у случају §-а 623. бр. 1., од дана кад је странка сазнала за разлог искључења, или, ако је зато сазнала пре правноснажности побијане одлуке, од дана, када је одлука постала правноснажна;

2. у случају §-а 623. бр. 2, од дана, кад је одлука странци достављена, а ако странка није парнично способна, кад је достављена њезиноме законском заступнику, али опет не пре, него што је побијана одлука постала правноснажна;

3. у случајевима § 624 бр. 1. до 4., од дана кад је пресуда казненог суда или обустава кривичног поступка постала правноснажна;

4. у случајевима § 624. бр. 5. и 6., од дана када је странка могла употребити правно-

снажну пресуду или изнети пред суд чињенице и доказна средства за која је сазнала;

5. у случају §-а 625., од доставе односно у случајевима § 513. и § 546., од објављења пресуде суда првога степена.

По протеку десет година од дана, када је пресуда постала правноснажна, тужба се не може подићи изузевши случај споменут у бр. 2. овог параграфа.

Одговара § 534 аустр. Грађ. парн. пост.

Уводни закон за Законик о судском поступку у грађанским парницама (Грађански парнични поступник):

Чл. 35. — Доселост (одржај) или застара права, која је наступила за време трајања парнице, или пошто је већ довршена парница ,не може се истицати на штету онога, коме је накнадно дозвољено обновљење парнице, која се је водила о дотичном праву.

Види §§ 513, 546, 623—625, 627 и 629—640 Грађ. парн. пост.

§ 629. — Када се тужба не подиже пред оним судом, који је у пређашњем поступку судио у првом степену, већ пред којим по степену вишим судом, код којега је по прописима што вреде за поступак пред њим, могућно расправљати о самој главној ствари, онда се имају, у погледу усмене расправе, извођења доказа, саопштења по тужби изречене пресуде суду првога степена, као и побијања пресуде, примењивати они прописи, који вреде за тај виши суд кад одлучује по правним лековима.

Одговара § 535 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 627, 628 и 630—640 Грађ. парн. пост.

§ 630. — У тужби се морају нарочито навести:

1. одлука која се побија;
2. законски основ побијања (разлог ништавости, разлог обновљења);
3. околности, из којих произлази, да је тужба поднесена у законском року, и доказна средства за то;
4. околности, које су битне за оцену надлежности; и
5. изјава, уколико се предлаже да се укине побијана одлука и која се друга одлука о главној ствари предлаже.

Одговара § 536 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 627—629 и 631—640 Грађ. парн. пост.

§ 631. — Пре него што одреди рочиште за усмену расправу, суд ће испитати, и то код зборних судова у нејавној седници, да ли се тужба оснива на којем од законских разлога побијања (§§ 623. до 625.) и да ли је подигнута у законском року. Ако не постоји који од ових услова или ако тужба из којега од разлога наведених у §-у 325. став 2. није допуштена, има се она одбацити закључком као неприкладна за то, да се по њој одреди рочиште за усмену расправу.

Околности из којих произлази, да се тужилац држао законскога рока, имају се на захтевање суда учинити вероватнима.

Одговара § 538 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 627—630 и 632—640 Грађ. парн. пост.

§ 632. — Ако се тражи обнова поступка због којега од кривичних дела, означених у §-у 624. бр. 1. до 3., а о томе кривичноме делу још није изречена правноснажна осуда, онда ће парнични суд, без претходне усмене расправе, учинити што је потребно да се поведе кривични поступак у циљу, да се извиди и утврди наведено кривично дело. Против таквога закључка нема места правноме леку; но, пре него што суд понесе такав закључак, може преслушати странке или само једну од њих и извршити потребне извиђаје.

Рочиште за усмену расправу по тужби за обновљење одредиће се тек пошто се правноснажно сврши кривични поступак, и то само онда ако је тај поступак довео до правноснажне осуде због кривичног дела, које је истакнуто као разлог тужби за обновљење, или ако је кривични поступак истина довршен без осуде, али из других разлога, а не због тога што не постоји кривично дело или што за њ нема доказа. Иначе ће се тужба након саопштења резултата кривичног поступка одбацити као недопуштена. И у овом ће се случају тужба одбацити без претходне усмене расправе закључком, који се код зборних судова доноси у нејавној седници. Казнени суд или јавни тужилац, кад саопштава свој закључак да се не поведе или да се обустави кривични поступак, увек треба изречно да означи разлог, због којега се поступак неће повести или због којега се обуставља.

Одговара § 539 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 624, 627—631 и 633—640 Грађ. парн. пост.

§ 633. — Ако се у случајевима §-а 624. разлог за обновљење докаже исправама, које су приложене тужби у изворнику или овереном препису, или ако се обновљење предлаже по § 625., онда ће се расправа и одлука о разлогу и допустивости обновљења спојити с расправом о главној ствари; но и у овом случају суд је овлашћен да поступа у смислу § 253.

О главној ће се ствари изнова расправљати само утолико, уколико је захвата разлог побијања.

Но када виши суд, који је надлежан за одлуку по тужби за обновљење поступка, а по прописима, који вреде за поступак пред њим, не може да расправља о самој главној ствари, онда се тај виши суд мора ограничити на то, да одлучи само о допустивости обновљења, и мора, пошто је правноснажном постала пресуда, којом се дозвољава обновљење, правни спор у сврху расправљања о главној ствари вратити ономе суду, који је у првом степену имао расправљати о главној ствари. Тај ће суд по службеној дужности одредити рочиште за усмену расправу о главној ствари и провести је по поступку, који за њ вреди.

Одговара § 540 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 253, 624, 625, 627—632 и 634—640 Грађ. парн. пост.

§ 634. — У свима другим случајевима има се расправљати и пресудом одлучити само о разлогу и допустивости обновљења поступка или о томе има ли се поступак прогласити ништавим.

Ако се дозволи обновљење, онда треба поступак у главној ствари, уколико га обухвата разлог побијања, провести код оног суда, којему је поднесена тужба за обновљење. Но ако тај суд по законским прописима, који вреде за поступак пред њим, не би могао расправљати о самој главној ствари, онда треба правни спор упутити на расправљање ономе суду, који је за расправљање о главној ствари у првом степену био позван.

Што се тиче упућивања правног спора, одређивања рочишта за усмену расправу и спровођења расправе вреде прописи става 3. §-а 633.

Одговара § 541 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 627—633 и 635—640 Грађ. парн. пост.

§ 635. — Ако се расправа о главној ствари има провести пред судом, који је надлежан за одлуку о допустивости обновљења, онда може суд, пошто објави одлуку, којом се дозвољава тражено обновљење, наредити закључком, да се расправља о главној ствари пре него што се та одлука странкама отправи. Против тога закључка нема места правном леку.

Одлука о допустивости обновљења унеће се у том случају у одлуку о главној ствари.

Одговара § 542 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 627—634 и 636—640 Грађ. парн. пост.

§ 636. — Тужба за обновљење или тужба због ништавости одбациће се закључком, ако се тек на усменој расправи покаже да се оснива на разлогу, који закон не допушта или да је прекасно поднесена.

Одговара § 543 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 627—635 и 637—640 Грађ. парн. пост.

§ 637. — Кад је тужба за обновљење подигнута у исто време кад је уложен призив или ревизија против те исте пресуде, или кад је тужба поднесена док тече призивни или ревизијски поступак, онда ће се по предлогу или по службеној дужности наредити, да се без одлагања прекине призивни или ревизијски поступак, ако се тужба за обновљење темељи на каквом разлогу споменутом под бр. 1. до 4. §-а 624. а тужби буде приложена у изворнику или овереноме препису правноснажна пресуда казненог суда. Чим суд донесе такав закључак, обавестиће одмах о томе онај суд, код којега тече поступак по уложеном правном леку.

Одговара § 544 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 624, 627—636 и 638—640 Грађ. парн. пост.

§ 638. — О томе да ли ће се у осталим случајевима услед подношења тужбе за обновљење прекинути текући призивни или ревизијски поступак, који је поведен о истој пресуди, одлучиће по предлогу или по службе-

ној дужности онај суд, који је позван, да расправља по тужби, с обзиром на посебне прилике случаја и на доказе понуђене о томе да постоје разлози за обновљење.

То се прекидање може наредити и у току усмене расправе по тужби за обновљење. Кад се наређује прекидање поступаће се по § 637., реченица друга.

Одговара § 545 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 627—637, 639 и 640 Грађ. парн. пост.

§ 639. — Против закључка, којим се одлучује о предлогу да се прекине поступак по §§ 637. и 638., нема места правноме леку.

Ако је тужба за обновљење правноснажно одбачена или тужбено тражење за обновљење правноснажно одбијено, наставиће се прекинути поступак о правним лековима по предлогу или по службеној дужности. Такав се предлог има ставити суду, пред којим је у време прекидања текао призивни или ревизијски поступак. Тај ће суд по службеној дужности наредити, да му се благовремено поново поднесу списи, који су потребни за настављање расправе.

Одговара § 546 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 627—638 и 640 Грађ. парн. пост.

§ 640. — Ако се услед подношења тужбе за обновљење не нареди према предњим прописима прекидање текућег поступка по правном леку, онда подношење ове тужбе не спречава да побијана пресуда постане правноснажна и извршна.

То, што је поднесена тужба због ништавости или тужба за обновљење, не утиче на извршност правноснажне одлуке која се том тужбом побија.

Одговара § 547 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 627—639 Грађ. парн. пост.

Седми део. Нарочите врсте поступка.

Први одсек. Мандатни поступак.

§ 641. — Тужилац може у тужби, којом остварује какву тражбину у новцу или другим замењивим стварима, предложити да суд изда против туженика платни налог (мандат), ако су све чињенице, на којима се тужбени захтев о главној ствари као и споредне тражбине оснивају, доказане исправама доле означене врсте, а које су поднесене у изворнику несумњивога спољашњег облика:

1. јавним исправама, споменутим у § 388. и у § 389. став 1.;

2. приватним исправама, на којима су потписи издавалаца оверени од нашег суда или од нашега јавног бележника;

3. другим исправама, на основу којих је за утужену тражбину укњижено какво стварно право у домаћој јавној књизи, ако поред тога против судског закључка, по којем је то право укњижено, није уложен правни лек, о којем још није правноснажно одлучено, нити је у књизи забележено, да је то укњижење оспорено.

Одговара § 548 аустр. Грађ. парн. пост.

Уводни закон за Законик о судском поступку у грађанским парницама (Грађански парнични поступник):

Чл. 37. — (1) Ако су у мандатном поступку, у поступку у меничним споровима или у поступку у споровима из порабних уговора тужба, отказ или предлог да се порабни предмет преда или натраг прими поднесени пре ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника, а приговори против платног налога или против отказа или против налога да се порабни предмет преда или натраг прими благовремено поднесени после ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника или ако су приговори додуше раније благовремено поднесени, али на дан ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника још није отпочела расправа о овим приговорима, онда се на даљи поступак о овим приговорима имају примењивати прописи новог закона.

(2) Прописи предњег става сходно ће се примењивати и у случају, ако је у поступку о опомињању (чл. 14, бр. 1) тражење да се изда уветни платни налог тужбом стављено пре ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника, а противљење против платног налога поднесено благовремено тек после ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника, или ако расправа, одређена по тужби услед противљења благовремено поднесеног пре ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника на дан његовог ступања на снагу још није отпочела, као и у случају, ако је у поступку о платежним налозима (чл. 16, бр. 1) молба да се изда платни налог поднесена пре ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника а контрадикција против платног налога поднесена благовремено, тек после ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника, или ако расправа, одређена услед контрадикције благовремено поднесене пре ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника на дан његовог ступања на снагу још није отпочела.

Види §§ 388, 389 и 642—648 Грађ. парн. пост.

§ 642. — Ако тужбу не подиже оно лице, којем по исправама, на којима се оснива тужба, припада право или ако се подиже тужба против кога другога, а не против обвезаника, именованог у тим исправама, онда се предлог, да се изда платни налог, може само тада уважити, ако и уколико се исправама означеним у § 641, докаже, да је тражбина или обавеза у целини или делимично прешла од првобитног овлашћеника или обвезаника на оно лице које тужбу подигне или против којега је тужба подигнута.

Ради наплате тражбине, против које би могао туженик приговорити застарелост, може суд само онда издати платни налог ако тужилац већ у тужби исправама како су означене у § 641. докаже, да је застаревање прекинуто или заустављено.

Одговара § 549 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 641 и 643—648 Грађ. парн. пост.

§ 643. — По предлогу стављеном према §§-има 641. и 642. платни налог издаће се без претходне усмене расправе и без преслушања туженика.

Ако је срески суд надлежан да изда платни налог, и, ако се исправе, потребне према §§ 641. и 642. за заснивање тужбеног захтева, налазе у изворнику код истог среског суда, онда се може тужилац позвати на дотичне судске списе, у место да поднесе изворне исправе.

У платном налогу треба изрећи, да туженик има, под претњом извршења, у року од петнаест дана по достави налога, намирити захтеве утужене против њега, заједно с трошковима, које је суд одмерио, или у истом року подићи све приговоре, које би имао против налога. Овај се рок не може продужити.

Тако исто у налогу треба изрећи, да ће суд доцкан поднесене приговоре, без претходне усмене расправе, одбацити и да неће узимати у обзир приговоре изнесене тек на усменој расправи.

Налог ће се доставити туженику према наређењима која вреде за достављање тужаба.

Одговара § 550 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: По општем схватању у аустријској литератури и јудикатури мора туженик у законском року изнети све приговоре које има против платежног налога, дакле како формалне тако и материјалне приговоре.

Приговори изнесени тек на усменој расправи не могу се узети у обзир.

Да не буде о томе сумње истакнуто је то изречно одредбом 3 става § 643 Законика, који одговара 2 ставу § 550 аустр. Грађ. парн. пост.

(„све своје приговоре") и доданим четвртим ставом истог §-а Законика.

Види §§ 641, 642 и 644—648 Грађ. парн. пост.

§ 644. — Ако се у писмено предатој тужби предлаже, да се изда платни налог против више туженика, онда се тај предлог може уважити само у погледу оних туженика, за које се поднесу примерци тужбеног писмена са преписима свих прилога при чему је мерodаван ред у којем су туженици именовани у тужби.

Одговара § 551 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 641—643 и 645—648 Грађ. парн. пост.

§ 645. — Платни налог, осим у њему садржане одлуке о трошковима, туженик не може побијати рекурсом, већ само приговорима (§ 643. ст. 3.).

Своје приговоре мора туженик поднети парничноме суду у року означеном у налогу; доцније поднесене приговоре суд ће без расправе одбацити.

О приговорима, поднесеним благовремено, суд ће без поновног предлога тужиочева у што краћем времену одредити рочиште за усмену расправу о спору.

Одговара § 552 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: Прописима § 645 Законика дата је јаснија стилизација преузетим прописима § 552 аустр. Грађ. парн. пост. наиме из садашње стилизације § 552 аустр. Грађ. парн. пост. мо-

гло се закључити, да против налога не припада ни једној странци право рекурса, осим у колико је у питању одлука о трошковима, која се налази у налогу. Међутим, то не одговара правој интенцији прописа овог §-а. Такво ограничење постоји само за туженика, коме је место рекурса дато право приговора, дочим за тужиоца не постоји никакво ограничење у погледу права рекурса, па је то јасно изражено у § 645 Законика.

Види §§ 641—644 и 646—648 Грађ. парн. пост.

§ 646. — Тужба се може повући без пристанка туженикова само до подношења приговора; но ако се тужилац у исто доба одрече тужбеног захтева, онда се може тужба повући све до закључења усмене расправе о спору (§ 332.); на повлачење приговора примењиваће се сходно прописи, који вреде за повлачење призива (§ 578.).

Одговара § 552 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 332, 578, 641—645, 647 и 648 Грађ. парн. пост.

§ 647. — У пресуди, којом се решава правни спор, треба изрећи да ли се платни налог одржава у снази или се и уколико укида.

Ако туженик приговори да нису постојали законски услови за издање платног налога, суд ће најпре одлучити о овом приговору, и, уколико га нађе оправданим, изрећиће пресуду у смислу прописа предњег става, а уосталом поступаће сходно прописима § 648.; а ако се овај приговор одбије, суд ће по службеној дужности наредити да се одмах отпочне расправљање о самој ствари. У овом случају неће се засебно странкама отправљати одлука о том приговору, већ ће се она унети у одлуку о самој ствари. Против наредбе да се отпочне расправљање о самој ствари нема места правном леку. Прописи § 356. вреде и овде.

Ако суд услед приговора недоспелости нађе, да је утужена тражбина доспела тек пошто је налог био издат али пре изречене пресуде, онда ће суд, укидајући платни налог, осудити туженика на утужену чинидбу (§ 502.).

Одговара § 553 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: Што се тиче одлучивања о извесним приговорима, ограничио се је аустр. Грађ. парн. поступник на пропис, да треба у пресуди изрећи, да ли се платни налог одржава у снази или се и у колико укида (§ 553).

Овај се је пропис у пракси показао недовољним.

Треба наиме разликовати између приговора да нису постојали законски услови за издање платног налога и осталих приговора (процесуалне и материјалне природе).

Затим се је појавило питање како ће се поступити, ако је изнесен приговор недоспелости тражбине, а покаже се, да је утужена тражбина доспела, додуше, пошто је већ платни налог издат, али је ипак пре изречене пресуде.

О свим овим питањима дају сада прописи § 647 Законика потребна решења.

Види §§ 356, 502, 641—646 и 648 Грађ. парн. пост.

§ 648. — Ако се предлог, да се изда платни налог не може уважити, онда ће суд, уколико је тужба погодна да се по њој одреди рочиште за усмену расправу пред њим, поступати по прописима овога закона, иначе ће се тужба одбацити.

Одговара § 554 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 641—647 Грађ. парн. пост.

Други одсек. Поступак у меничним и чековним споровима.

§ 649. — У поступку по тужбама, којима се остварују менични захтеви, суд ће у пресуди одредити рок од три дана за испуњење свих обавеза наложених туженику пресудом.

За поднашање предлога за повраћај у пређашње стање, затим за улагање призива и одговара на призив, ревизије и одговора на ревизију, као и за улагање рекурса рок је осам дана; ови се рокови не могу продужити.

Одговара § 555 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: Одредбом § 649 Законика преузети прописи § 555 аустр. Грађ. парн. пост. јасније су стилизирани, да не буде сумње, да се рок од три дана за испуњење односи и на споредне обавезе наложене пресудом а нарочито и на парничне трошкове.

Уводни закон за Законик о судском поступку у грађанским парницама (Грађански парнични поступник):

Чл. 37. — (1) Ако су у мандатном поступку, у поступку у меничним споровима или у поступку у споровима из порабних уговора

тужба, отказ или предлог да се порабни предмет преда или натраг прими поднесени пре ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника, а приговори против платног налога или против отказа или против налога да се порабни предмет преда или натраг прими благовремено поднесени после ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника или ако су приговори додуше раније благовремено поднесени, али на дан ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника још није отпочела расправа о овим приговорима, онда се на даљи поступак о овим приговорима имају примењивати прописи новог закона.

(2) Прописи предњег става сходно ће се примењивати и у случају, ако је у поступку о опоминању (чл. 14, бр. 1) тражење да се изда уветни платни налог тужбом стављено пре ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника, а противљење против платног налога поднесено благовремено тек после ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника, или ако расправа, одређена о тужби услед противљења благовремено поднесеног пре ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника, на дан његовог ступања на снагу још није отпочела, као и у случају, ако је у поступку о платежним налозима (чл. 16, бр. 1) молба да се изда платни налог поднесена пре ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника, а контрадикција против платног налога поднесена благовремено тек после ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника, или ако расправа, одређена услед контрадикције благовремено поднесене пре ступања

на снагу новог Грађанског парничног поступника на дан његовог ступања на снагу још није отпочела.

Види §§ 650—654 Грађ. парн. пост.

§ 650. — У меничним споровима нема места повраћају у пређашње стање, ни обновљењу поступка против оне странке, која није својом кривњом изазвала потребу за повраћај или обновљење ако је она у времену до подношења предлога за повраћај или тужбе за обновљење своје меничне захтеве против трећих лица сасвим или од чести изгубила услед протека времена или их не може више остваривати због краткоће времена, које јој још преостаје.

Одговара § 556 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 649 и 651—654 Грађ. парн. пост.

§ 651. — Ако се утужена тражбина оснива на меници, која има све законске услове ваљаности и против чије истинитости нема никакве сумње, и ако се заједно у тужби уз меницу поднесу у изворнику и протест и повратни рачун, уколико су те исправе у поједином случају потребне за заснивање тужиочевих захтева, онда тужилац може тражити, да се туженику под претњом извршења наложи да у строгом року од три дана плати уз менични дуг и споредне тражбине као и судом одмерене трошкове, или да у истом раку подигне против тога налога све приговоре које би имао (платни налог). Изворни протест може се заменити и овереним преписом из протестног регистра.

Одговара § 556 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 649, 650 и 652—654 Грађ. парн. пост.

§ 652. — Захтеви из меничне изјаве коју није потписало само лице које је ту изјаву дало, већ неко друго лице у његово име, могу се у меничном поступку остваривати против лица у чије је име изјава потписана само ако је то друго лице овој изјави додало и свој властити потпис с нарочитим додатком да ову изјаву даје као овлашћеник, и ако уз то тужилац поднесе пуномоћије властодавца (§ 98 ст. 2 меничног закона). Тиме се не дира у законске прописе о потписивању фирме трговца.

Одговара Закону од 19 јуна, 1872 год., Д. з. **Бр. 38.**

Мотиви: У поступку у меничним споровима елиминиран је пропис § 558 аустр. Грађ. парн. пост., који се односи на регрес због обезбеђења будући да нови Менични закон не познаје више регрес због обезбеђења. Место тога унети су § 652 Законика прописи о томе под којим се условима могу у меничном поступку износити захтеви из меничне изјаве, коју није потписало само лице, које је ту изјаву дало, него које друго лице у његово име. Ови прописи одговарају аустријском Закону од 19 јуна, 1872 год., Д. з. Бр. 38

Види §§ 649—651, 653 и 654 Грађ. парн. пост.

§ 653. — Наређења §§ 649—652 сходно ће се примењивати на тужбе, којима се остварују регресни захтеви по чековном закону.

Мотиви: Прописом § 653 Законика наређено је, да ће се прописи о меничном поступку сходно примењивати и на тужбе, којима се остварују регресни захтеви по чековном праву.

Види §§ 649—652 и 654 Грађ. парн. пост.

§ 654. — Ако се у тужби предложи, да се изда менични или чековни платни налог, сходно ће се примењивати на даљи поступак наређења §§ 643—648, изузев прописе става 2 и 3 § 647.

Одговара § 559 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 643—653 Грађ. парн. пост.

Трећи одсек. Поступак у споровима који проистичу из порабних уговора.

Отказивање.

§ 655. — У колико је по прописима грађанског права, у циљу да се спречи прећутно обновљење порабног уговора или да се овај раскине, потребан отказ порабног уговора склопљеног у погледу земљишта, зграда и других ствари, које закон за непокретне признаје, као и у погледу воденица или других грађевина подигнутих на лађама, тај се уговор сме отказати:

1. ако су се странке посебно погодиле о року за отказ и повраћај порабног предмета, онда редовно само у томе року;

2. ако такве погодбе нема, мора се тамо, где су, по посебним прописима о томе изданим или, ако таквих прописа нема, по посебним обичајима места утврђени за испражњавање порабних предмета извесни дани у години са одређеним роковима за отказ, отказати пре но што протече време до којега се може дати отказ;

3. у свима осталим случајевима закупи се морају отказати најмање шест месеци; годишњи најмови или најмови, чије уговорено трајање прелази годину дана, најмање три месеца; најмови, који по уговору истина трају дуже од месец дана, али мање од године дана, најмање четрнаест дана, а сви остали најмови морају се отказати најмање осам дана пре него што треба да се порабни предмет преда или натраг прими.

Одговара § 560 аустр. Грађ. парн. пост.

Уводни закон за Законик о судском поступку у грађанским парницама (Грађански парнични поступник):

Чл. 10. — (1) Даље се не дира у рокове одређене за отказ порабног уговора (уговора о закупу и најму) у погледу земљишта, зграда или ствари, које грађанско право за непокретнине признаје, као ни у дане и рокове одређене за предају или примање натраг таквих порабних предмета (§§ 655 бр. 2 и 668 ст. 2 гр. п. п.).

(2) Где такви дани или рокови нису одређени, може их одредити банска управа за своје подручје по споразуму са надлежним апелационим судом. На исти начин могу се преиначити већ постојећи рокови и одредити, у које доба и

у којем обиму порабилац мора допустити прегледање порабног предмета споменуте врсте, у погледу којег је порабни уговор отказан, лицима која би хтела да узму под порабу тај предмет. Ове наредбе банске управе морају се објавити у новинама одређеним за службене објаве дотичне бановине.

Чл. 24. — Прописи Грађанског парничног поступника о отказивању порабних уговора и о поступку у споровима који проистичу из порабних уговора неће се примењивати на тежачке односе, који постоје у данашњем подручју Вишег земаљског суда у Сплиту, изузев подручја среских судова у Крку и Каставу, а који су односи означени у наредби бивше Покрајинске управе за Далмацију од 8 децембра 1928 год. бр. 12735-18, Далм. Гласник бр. 11.

Чл. 37 — (1) Ако су у мандатном поступку, у поступку у меничним споровима или у поступку у споровима из порабних уговора тужба, отказ или предлог да се порабни предмет преда или натраг прими поднесени пре ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника, а приговори против платног налога или против отказа или против налога да се порабни предмет преда или натраг прими благовремено поднесени после ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника или ако су приговори додуше раније благовремено поднесени, али на дан ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника још није отпочела расправа о овим приговорима, онда се на даљи поступак о овим приговорима имају примењивати прописи новог закона.

(2) Прописи предњег става сходно ће се примењивати и у случају, ако је у поступку о

опомињању (чл. 14, бр. 1) тражење да се изда уветни платни налог тужбом стављено пре ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника, а противљење против платног налога поднесено благовремено тек после ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника, или ако расправа, одређена о тужби услед противљења благовремено поднесеног пре ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника, на дан његовог ступања на снагу још није отпочела, као и у случају, ако је у поступку о платежним налозима (чл. 16 бр. 1) молба да се изда платни налог поднесена пре ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника, а контрадикција против платног налога поднесена благовремено тек после ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника, или ако расправа, одређена услед контрадикције благовремено поднесене пре ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника на дан његовог ступања на снагу још није отпочела.

Види §§ 656—659 Грађ. парн. пост.

§ 656. — Порабне уговоре може отказати судским или вансудским путем како порободавац тако и порабилац.

Отказ, који је једна странка пуноважно учинила, може против ње извршити и странка, којој је било отказано.

Одговара § 561 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 655 и 657—659 Грађ. парн. пост.

§ 657. — Судски отказ може се учинити писменим поднеском или усмено. Писмени поднесак или судски записник састављен о отка-

зу треба нарочито да садржава означење порабнога предмета, означење времена кад порабни уговор треба да престане и предлог да се противнику под претњом извршења наложи: да порабни предмет у одређено време преда или натраг прими или да поднесе суду против отказа све приговоре, које би имао. За подношење приговора одредиће се рок од осам дана, ако рок за отказ износи најмање четрнаест дана, а иначе рок од три дана.

Ако онај, који отказује, не станује ни у месту ни у подручју надлежнога среског суда, онда он треба да постави пуномоћника за пријем достава, који ту станује, и да означи име овог пуномоћника и место његовог боравишта.

Откази, који не одговарају овим прописима, или који се поднесу ненадлежноме суду, одбациће се закључком по службеној дужности, ако се недостатак не може уклонити по § 183.

Одговара § 562 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 655, 656, 658 и 659 Грађ. парн. пост.

§ 658. — Да судски отказ буде пуноважан за дан за који се порабни уговор отказује, мора бити поднесен суду као и достављен противној странци тако, да јој остану рокови споменути у § 655. Отказе који се поднесу тако касно да се не могу одржати ти рокови, суд ће одбацити закључком по службеној дужности.

Отказ који се поднесу пре него што отпочне тећи уговорени или законски рок за отказ, не смеју се одбацити само са тога разлога.

Одговара § 563 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: Прописи § 563 став 1 аустриског Грађ. парн. поступника чине разлику између отказних разлога из бр. 1 и 2 § 560 (§ 655 Законика) и оних из бр. 3 § 560. Они наиме наређују за случајеве наведене у бр. 1 и 2 § 560 као услов за пуноважност отказа, да је он поднесен суду и достављен противној страни пре него што протеку рокови одређени у бр. 1 и 2 § 560 дочим за случајеве из бр. 3 § 560 не стављају једнак услов за пуноважност отказа.

Не само што се ово разликовање не може сматрати оправданим, него оно има за последицу и нејасност прописа § 563 став. 1.

Из ових разлога одступио је Законик у овом погледу од аустријског закона одбацивши прописом става 1 § 658 Законика, који одговара § 653 став 1 аустр. Грађ. парн. пост. споменуто разликовање између случајева из бр. 1 и 2 § 655 и оних из бр. 3 § 655 Законика.

Види §§ 655—657 и 659 Грађ. парн. пост.

§ 659. — У налогу издатом по § 657 треба изрећи да ће суд доцкан изнесене приговоре без претходне усмене расправе одбацити и да неће узимати у обзир приговоре, изнесене тек на усменој расправи. Тај налог треба противнику оне странке, која отказује, одмах доставити по прописима, који вреде за

достављање тужаба, са једним примерком писменог поднеска или преписом судског записника.

Но ако је налог био достављен тако касно, да противној странци не би остао рок одређен у § 655, онда је отказ ипак пуноважан, ако се против судскога налога на време не поднесу приговори (§ 657 став први.)

Одговара § 564 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: У § 659 Законика допуњени су преузети прописи § 564 аустр. Грађ. парн. пост. Одредбом да суд у свом налогу који изда каде доставља отказ (в. § 657 Законика) има изрећи, да ће прекасно поднесене приговоре без претходне усмене расправе одбацити и да неће узимати у обзир приговоре изнесене тек на усменој расправи.

Овај се је додатак препоручио прво, да се тако противнику отказивачу даде боља заштита, а друго зато. да се уклоне сумње, које су се појавиле у пракси о томе, да ли су све врсти приговора против отказа везане за законски рок.

Види §§ 655—658 Грађ. парн. пост.

Вансудско отказивање.

§ 660. — Вансудско отказивање може се вршити преко јавног бележника или на који други начин. И при таквом отказивању странке морају пазити на рокове означене у § 658.

Саопштење, које се у циљу отказивања има учинити противнику оне странке, која отказује, треба увек да садржава и податке означене у ставу 1 и 2 § 657.

Да би такво вансудско отказивање имало дејство судскога отказа, мора бити доказано исправама споменутим у §§ 388 и 389.

Дан отказивања или дан достављања отказа мора бити такође доказан онаквим исправама, какве су означене у предњем ставу.

Одговара § 565 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: Аустријски Грађ. парн. поступак даје прописом § 565 став 3 вансудском отказу једнаки учинак као и судском, стављајући за то као једини услов, да вансудски отказ буде доказан исправама, које у погледу своје доказне снаге не дају повода никаквој сумњи.

Овај пропис створио је у пракси велике потешкоће, које не стоје никаквом сразмеру са његовом практичном вредношћу.

Шта се имаде сматрати као исправа, која у погледу своје доказне снаге не даје повода никаквој сумњи, о томе се мишљења јако разилазе.

За отказивача има овај пропис врло малу практичну вредност већ за то, што му је скоро немогуће доћи до ваљано извршног (овршног) наслова, ако отказ није дат преко суда или преко јавног бележника.

Водећи о свему томе рачуна одступио је Законик у овом погледу од аустријског закона и прописао у § 660 да се вансудском отказу може признати једнаки учинак (једнако дејство) као судском само онда, ако је доказан јавним исправама.

Ваља споменути, да у овом случају мађарски Грађ. парн. пост. (§§ 621 и 637) заузимље једнако гледиште.

Види §§ 388, 389, 657 и 661 Грађ. парн. пост.

§ 661. — Онај против којега је управљен вансудски отказ, има за осам дана или, ако рок за отказ износи мање од 14 дана, за три дана (§ 657 став први) од како му је отказ био саопштен или достављен, све приговоре, које би против отказа имао, поднети писмено или усмено ономе суду, у којега се подручју налази порабни предмет, јер ће иначе отказ ступити на снагу.

Странка, која отказује, има на захтев суда доказати исправама, споменутим у § 660 став 3 којега је дана отказ саопштен странци, која подноси приговоре.

Одговара § 566 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 657 и 660 Грађ. парн. пост.

Налог да се преда или прими порабни предмет.

§ 662. — Код порабних уговора, који без претходног отказивања престају по протеку одређенога времена, може свака странка, још пре него што протече порабно време, предложити да суд противној странци под претњом извршења изда налог, да у одређено време преда или прими порабни предмет, или да за осам дана поднесе суду против тога налога све приговоре које би имала. Ако је порабни уговор склопљен за више од шест месеци, онда се овај предлог може ставити само за последњих шест месеци.

Наређења § 659 став 1 примењиваће се и на достављање таквих налога.

Ако је пак за укидање порабног уговора потребан отказ онда се захтев, да се порабни

предмет преда или прими, може остваривати тужбом још пре него што протече отказни рок, а са тужбом може се спојити и отказ.

Одговара § 567 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 659 и 660 Грађ. парн. пост.

Односај према узимаоцу на потпорабу (поднајамнику или подзакупцу)

§ 663. — Сви отказни, налози, одлуке и наредбе, које се издејствују против порабиоца, а тичу се постојања или престајања порабног уговора о којем од предмета означених у § 655. пуноважни су и извршни такође и против узимаоца на потпорабу, уколико се томе не противи правни однос, који постоји између порабодавца и узимаоца на потпорабу.

Одговара § 568 аустр. Грађ. парн. пост.

Види § 655 Грађ. парн. пост.

Прећутно обновљење порабног уговора.

§ 664. — Порабни уговори, који престају протеком времена, а за њихово престајања или спречавање прећутнога обновљења није потребан отказ, сматраће се да су тиме, што порабилац надаље употребљава или искоришћује порабни предмет, а порабодавац то трпи, прећутно обновљени само ако за четрнаест дана, пошто протече порабно време не подигне тужбу ни порабодавац да му се поврати порабни предмет, ни порабилац да порабни предмет порабодавац натраг прими. У

погледу уговора, који су првобитно склопљени за време краће од месец дана, треба тужбу предати у року, који износи половину првобитно уговореног порабног времена, а који се рачуна од дана, кад је протекло порабно време.

Одговара § 569 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 655, 657 и 662 Грађ. парн. пост.

Рокови у порабним стварима.

§ 665. — Рокови утврђени у §§ 655. до 664., не могу се продужити.

Одговара § 570 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 655—664 Грађ. парн. пост.

Поступак.

§ 666. — Услед благовремено поднесених приговора, суд ће одредити рочиште за усмену спорну расправу. Одређујући прво рочиште и, ако их буде, следећа рочишта, као и одређујући рокове, суд треба нарочито да се обазире на хитност решавања.

Као тужилац сматраће се она странка, која је отказала или затражила да се порабни предмет преда или натраг прими.

Доцкан поднесене приговоре против отказа порабног уговора или против судскога налога да се преда или натраг прими порабни предмет, суд ће без расправе одбацити по службеној дужности.

Враћају у пређашње стање због пропуштања рока за подношење приговора нема места.

Одговара § 571 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 667—671 Грађ. парн. пост.

§ 667. — У пресуди, којом се свршава поступак о приговорима, треба изрећи да ли се и у колико отказ или налог, издан по § 662., одржава у снази или се укида, као и да ли је и када туженик дужан предати или натраг примити порабни предмет.

Одговара § 572 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 662, 666 и 668—671 Грађ. парн. пост.

§ 668. — Ако је, онда када је донесена пресуда, порабно време већ протекло, а буде пресуђено да је туженик дужан предати или натраг примити порабни предмет, онда ће се у погледу најмова у пресуди изрећи, да предаја или примање има одмах да следује, а кад је у питању закуп, може се за то одредити рок, који не сме прећи осам дана.

Ако порабно време није још протекло, онда ће се време за предају или примање одредити према посебним прописима, који вреде у погледу рокова за испражњавање, а где таквих рокова нема, по обичајима места.

Ако пак нема ни таквих обичаја, онда ће се у погледу најмова наредити, да испражњавање има почети најкасније три дана пре него што протече време најма и то тако, да

се у подне првога од ова три дана примаоцу има оставити погодно место, где ће чувати један део своје покретности, а да се сасвим испражњени предмет најма има предати најкасније у подне последњега дана времена најма. Ако је у питању закуп таквих добара, на којима постоје какве зграде, суд ће наредити да испражњавање има почети најкасније осам дана пре него што протече закупно време и то тако, да се у подне првога дана тога рока примаоцу има оставити примерен део просторија за чување покретности и за отпочињање господарства, а да се сасвим испражњени закупни предмет има предати најкасније у подне последњега дана закупног времена. Кад су у питању закупи друге врсте, онда треба наредити да се закупни предмет има испразнити и предати пре него што протече закупно време.

Трећи или осми дан пре протека порабног времена тако ће се рачунати, да између дана, којега почне испражњивање, и дана, којега се заврши, буду два цела односно седам целих календарских дана.

Наређења става 2. до 4. о испражњивању и предаји порабнога предмета вреде и онда, кад се не поднесу на време приговори против судског или вансудског отказа или против налога, да се порабни предмет преда или натраг прими.

Извршење се може дозволити на основу правноснажних пресуда, отказа и судских налога за предају или примање порабнога предмета чим протече рок, у коме се по горњим

ставовима имао порабни предмет сасвим испражњен предати.

Одговара § 573 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 666, 667 и 669—671 Грађ. парн. пост.

§ 669. — Наређења § 668. примењиваће се и онда, кад се порабни уговор, без претходног судског или вансудског отказа, на основу тужбе пресудом прогласи да је укинут или да је престао.

Одговара § 574 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 655, 662, 666—668, 670 и 671 Грађ. парн. пост.

§ 670. — У поступку који бива у смислу наређења овога одсека услед благовремено поднесених приговора, износи рок за подношење предлога за повраћај у пређашње стање, затим за улагање призива и одговора на призив, ревизије и одговора на ревизију, као и за улагање рекурса осам дана. Ти скраћени рокови вреде и у поступку поведеном на основу које од тужби споменутих у § 662. последњи став.

Ови се рокови не могу продужити.

Против судских налога да се преда или прими порабни предмет, који буду издани на основу отказа или по молби учињеној према § 662., нема места, осим приговора, другоме правноме леку.

Судски или вансудски отказ или налог да се преда или прими порабни предмет, против којега се не поднесу на време приговори, за-

тим правноснажне пресуде о таквим приговорима и правноснажне пресуде донесене на основу које од тужби поменутих у првом ставу овог параграфа губе, осим одлуке издате о накнади трошкова, своју снагу, ако се за петнаест дана од кад је наступило време, које је у тим налозима или пресудама одређено за испражњивање или примање поврабног предмета, не тражи извршење тога испражњења или примања.

Одговара § 575 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: Ставом 1 § 670 Законика, који одговара ставу 1 § 575 аустр. Грађ. парн. пост. учињене су ове допуне:

а) у садањој првој реченици овог §-а додане су речи „услед благовремено поднесених приговора". Сврха овог додатка је та, да дође до јасног изражаја, да нема повраћаја у пређашње стање, ако се пропусти законом прописани рок за подношење приговора,

б) у истом ставу додана је као друга реченица одредба, да скраћени рокови вреде и за поступак поведен на основу које од тужби споменутих у § 662 Законика.

Једно и друго одговара схватању које се већ данас заступа у аустријској јудикатури.

Види §§ 662. 666—669 и 671 Грађ. парн. пост.

§ 671. — Наређења овога одсека примењиваће се и на уговоре, у којима неко лице прими од власника пољско добро ради привреде с тим, да власнику даје један сразмеран део плодова (н. пр. половину, трећину). Такви ће се уговори у смислу овога закона сматрати као закупни уговори.

Одговара § 576 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 666—670 Грађ. прав. пост.

Четврти одсек. Поступак пред избраним судовима.

Уговор о избраном суду.

§ 672. — Уговор, да известан правни спор има да пресуди један или више избраних судија (уговор о избраном суду), има утолико правно дејство, уколико су странке способне склопити поравнање у погледу предмета спора.

У уговору о избраном суду могу странке пуноважно уговорити и то, да спорове, који би у будуће настали из извесног правног односаја, има да пресуди један или више избраних судија.

Уговор о избраном суду мора бити писмен.

Одговара § 577 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 673—690 Грађ. парн. пост.

§ 673. — Судије и судијски помоћници не смеју, док су у судској служби, примити се избора за избранога судију.

Одговара § 578 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 672 и 674—690 Грађ. парн. пост.

§ 674. — Нико не мора примити се дужности избранога судије, осим ако се на то писмено обавезао; но из важних разлога избра-

ни судија може одустати од примљене дужности.

Одговара § 579 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 672, 673 и 675—690 Грађ. парн. пост.

§ 675. — Ако у уговору о избраноме суду нису именоване избране судије, нити се у њему налази одредба о њиховом броју и начину постављења, онда ће свака странка поставити по једнога судију, а ови бирају председника.

Одговара § 580 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 672—674 и 676—690 Грађ. парн. пост.

§ 676. — Ко, по уговору о избраноме суду, има да постави избранога судију, може бити од противне странке, или, ако треће лице има да постави избраног судију, од сваке странке позван, да за петнаест дана постави судију и да то саопшти странци која позива. Исти позив допуштен је и онда, ако избрани судија, који је већ постављен на основу уговора о избраноме суду, не хтедне примити се судијске дужности или је не хтедне вршити, ако са успехом буде изузет, ако одустане од већ примљене дужности (§ 674), ако умре или не може бити више избрани судија због кога другог узрока.

Ако и странка која позива има да постави избранога судију, онда ће она у своме позиву противној странци саопштити и то, које је лице она сама за избранога судију поставила.

Ови узајамни позиви и саопштења могу се вратити преко среског суда или преко јавног бележника.

Лице, које је позвано да постави избранога судију, везано је за постављење, које је оно извршило, чим је то постављење саопштено противнику или једној од странака.

Одговара § 581 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 672—675 и 677—690 Грађ. парн. пост.

§ 677. — Ако избрани судија не буде на време постављен или ако обе судије не могу да се сложе о председнику, онда ће судију, односно председника по предлогу поставити суд. Предлог треба ставити ономе суду, који би био у првом степену надлежан за правни спор, кад не би било уговора о избраноме суду. Предлоге могу ставити странке, а у случају § 675. и сваки од обојице избраних судија, За предлагање није ни пред зборним судовима потребно заступање адвокатом. Против закључка донесеног по томе предлогу нема места правноме леку.

Одговара § 582 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: У § 682 Законика, који одговара § 586 аустр. Грађ. парн. пост. додана је као трећи став одредба, да ће суд споменут у § 677 Законика одлучити о изузећу изјављеном против којег од изабраних судија, ако нису странке саме о томе што друго уговориле.

Тиме се испуњава једна празнина аустријског закона.

Види §§ 672—676 и 679—690 Грађ. парн. пост.

§ 678. — Суд означен у § 677. прогласиће, по предлогу, да уговор о избраном суду престаје важити:

1. ако странке не могу да се сложе о изабраним судијама, које оне имају заједнички поставити;

2. ако су у самом уговору о избраном суду за изабране судије постављена одређена лица, па једно од њих не хтедне се примити судијске дужности; ако са успехом буде изузето, или ако одустане од већ примљене дужности (§ 674.); ако умре или ако не може бити више избрани судија због каквог другог узрока, или ако неће да врши већ примљену дужност, или ако вршење те дужности одуговлачи.

Исто тако свака странка може, уместо да се послужи овлашћењем означеним у § 677., предложити суду, да прогласи уговор о избраном суду неважним.

Одговара § 583 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 672—677 и 679—690 Грађ. парн пост.

§ 679. — Ако је уговор о избраноме суду склопљен у погледу свих спорова, који би настали из извесног правног одношаја, а околност, због које суд има да прогласи уговор о избраном суду за неважан, не искључује, да спорове, који би у будуће још настали из тога правнога одношаја, решава изабрани суд, онда ће суд изрећи само то, да уговор о избраном суду не важи само за тај извесан случај.

Одговара § 583 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 672—678 и 680—690 Грађ. парн. пост.

§ 680. — О предлогу, стављеном у смислу § 678. и § 679. суд ће, по претходној усменој расправи, закључком одлучити. Ову одлуку као и одлуку о предлогу, стављеном по § 667., може пред зборним судовима донети и старешина суда, или судија којега је старешина за то одредио.

Изабрани судија који никако не врши или не врши на време примљену дужност, одговара странкама, без повреде њиховог права да траже раскинуће уговора о избраном суду, за сваку штету, коју је скривио тиме што своју дужност никако није вршио или што је вршење дужности одуговлачио.

Одговара § 584 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 672—679 и 681—690 Грађ. парн. пост.

§ 681. — Наређења §§ 677., 678. и 679. не примењују се утолико, уколико су странке у уговору о избраном суду или у писменој погодби, која је следовала склапању тога уговора, нешто друго углавиле за означене случајеве.

Одговара § 585 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 672—680 и 682—690 Грађ. парн. пост.

§ 682. — Избрани судија може бити изузет из истих разлога из којих и државни судија.

Странка која је поставила избраног судију сама или заједнички са својим противником, овлашћена је тога судију изузети само онда, ако је разлог изузећу настао или је странка за њ сазнала тек пошто је изабрани судија постављен.

Кад у уговору о избраном суду или доцније склопљеним уговором није што друго углављено, онда о изузећу одлучује суд, означен у § 677.

Одговара § 586 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: У § 682 Законика, који одговара § 586 аустр. Грађ. парн. пост., додана је као трећи став одредба, да ће суд спомснут у § 677 Законика одлучити о изузећу изјављеном против којег од изабраних судија, ако нису странке саме о томе што друго уговориле.

Тиме се испуњава једна празнина аустријског закона.

Види §§ 672—681 и 683—690 Грађ. парн. пост.

Поступак пред избраним судијама.

§ 683. — Избране судије треба, пре него што донесу пресуду да преслушају странке и да извиде стање ствари, које је основа спору. Избране судије одређују поступак по своме слободном нахођењу, ако уговором о избраном суду или доцнијом писменом погодбом странака није што друго углављено.

Ако се једна странка не упусти у расправљање пред избраним судом, расправљаће се само са другом странком.

Одговара § 587 аустр. Грађ. парн. пост.

Уводни закон за Законик о судском поступку у грађанским парницама (Грађански парнични поступник):

Чл. 5. — (1) Прописи о берзанским избраним судовима остају у важности са овим изменама и допунама:

1) Овлашћује се Министар правде да, по споразуму са Министром трговине и индустрије, Уредбом пропише, која наређења берзанска правила морају да садрже о уређењу берзанских избраних судова и о поступку пред њима.

2) Пресуда берзанског избраног суда може се побијати жалбом због ништавности:

а) ако уговор о избраном суду није ваљан;

Уговор о избраном суду није ваљан нарочито онда ако га је жалилац склопио с обзиром на то што је утаначењима између чланова Савеза предузетника (картела) прописано, да се материја, оруђа и остала помоћна сретства потребна за његову обртничку (индустријску) производњу смеју продавати само под условом, да се купац у погледу спорова из овог правног посла подвргне берзанском избраном суду.

Нико се не може, пре него што почне расправа пред избраним судом одрећи права да чини приговор о ништавности у смислу предњих прописа.

б) ако се избрани суд неоправдано прогласио надлежним или ненадлежним;

в) ако тужба није достављена на начин, како то прописују берзанска правила или ако

којој странци поступањем противно берзанским правилима, односно правилима о берзанском суду није била дата могућност да расправља пред изабраним судом;

г) ако је расправљало лице, које по закону није било за то способно или није било на то овлашћено;

д) ако је у расправљању и одлучивању суделовао судија, који је по берзанским правилима, односно правилима о берзанском суду био оправдано изузет;

ђ) ако избрани суд није био прописно састављен;

е) ако је јавност била неоправдано искључена.

Жалба због ништавности мора се поднети трговачком односно окружном суду, у чијем подручју избрани суд има своје седиште, и то у року од 15 дана, када је достављена одлука избраног суда.

Суд ће, пре него што донесе свој закључак, преслушати странке, а ако је потребно и претседника и записничара избраног суда.

Жалба не зауставља извршење пресуде избраног суда. Но суд, код којега је поднесена жалба, може, на предлог, одгодити извршење све дотле, док закључак о жалби због ништавности не постане правноснажним, ако је странка која је победила обезбеђена тиме што је која извршна радња већ проведена или на који други начин; ако је одлуком избраног суда наложено плаћање новчаног износа, може се извршење одгодити и онда, ако је дотични износ положен код суда.

3) Одлука избраног суда може се побијати тужбом као без учинка, ако се она противи

принудним правним прописима или ако избрани суд у споровима који не проистичу из берзанских послова, није уопште или ако је погрешно одлучио о приговору да је туженом захтеву основ диференцијски посао, који се има просудити као опклада или игра.

Тужба се мора поднети у року од тридесет дана, од дана када је достављена пресуда избраног суда, код суда споменутог у бр. 2 став 2. Пропис бр. 2 став 4 важи и овде.

(2) Ако је одлука, којом се је избрани суд прогласио ненадлежним, постала правноснажном, не може редовни суд одбити расправљање и одлучивање о дотичној правној ствари.

Види §§ 672—682 и 684—690 Грађ. парн. пост.

§ 684. — Изабране судије смеју само без заклетве саслушавати странке, као и сведоке и вештаке. Они не смеју ни против странака ни против других лица употребити принудна средства или изрицати какве казне.

Одговара § 588 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 672—683 и 685—690 Грађ. парн. пост.

§ 685. — Судске радње, које изабране судије сматрају за потребне, а сами нису овлашћени вршити их извршиће по молби њиховој надлежни државни суд. У сумњи молбе ће се спровести ономе среском суду, у којега подручју треба да се радња изврши или доказ изведе.

Замољени суд треба да изврши молбу, уколико није недопуштена по закону. У погледу извођења доказа овоме суду припадају нарочито и одлуке, на које је онда, кад замољени судија изводи доказе по наређењима овога закона, овлашћен само парнични суд (§ 380. и § 381.).

Одговара § 589 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 380, 381, 672—684 и 686—690 Грађ. парн. пост.

§ 686. — Кад је више од двојице избраних судија постављено, онда ће се пресуда донети апсолутном већином гласова, ако у уговору о избраном суду није што друго уговорено.

Одговара § 590 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 672—685 и 687—690 Грађ. парн. пост.

§ 687. — Ако се не може постићи већина гласова, која је потребна за одлуку, или, кад су постављене само две судије, па није могућно постићи једногласност, избране судије треба то да саопште странкама.

Ако ни у уговору о избраноме суду нити у доцнијој писменој погодби странака није што друго уговорено за такав случај, онда може свака странка предложити суду, означеном у § 677., да изрече, да уговор о избраноме суду уопште или за поједини случај не важи (§ 679.).

Одговара § 591 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 672—686 и 688—690 Грађ. парн. пост.

§ 688. — Избране судије морају своју пресуду образложити, ако странке нису што друго уговориле.

Странкама ће се доставити отправци пресуде, и то преко среског суда или преко јавног бележника.

На тим отправцима, као и на изворнику пресуде треба означити којега је дана пресуда била састављена, а потписаће их све избране судије, јер иначе пресуда неће имати вредности.

Ако изворник пресуде нису потписали све избране судије, свака странка може за 15 дана од пријема отправка предложити суду означеном у § 677. да позове избраног судију који није потписао изворник, да га потпише у року, који ће му суд у исто време одредити. То исто може тражити странка односно отправка пресуде који је примила, но који није потписан од свих избраних судија.

Одговара § 592 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: § 688 став 3 Законика прописује у сагласности са § 592 аустр. Грађ. парн. пост. да избране судије морају потписати како изворник тако и отправке пресуде, јер иначе пресуда неће имати важности.

По пропису § 691 бр. 3 Законика, који одговара § 595 бр. 3 аустр. Грађ. парн. пост., може се тражити поништење пресуде избраног суда, ако изворник или отправци нису потписани од изабраних судија.

Међутим нема у аустријском закону изречног прописа о томе, када ће се сматрати да није било могуће добити ове потписе и да с тога постоји разлог да се тражи поништење пресуде.

Да се ова нејасност уклони и примени прописа § 691 бр. 3 Законика даде сигурна подлога, додана је у § 688, који одговара § 592 аустр. Грађ. парн. пост., одредба, да у случају ако нису изворник пресуде потписале све изабране судије, може свака странка за 15 дана од пријема отправка пресуде тражити, да суд (споменут у § 677 Законика) позове изабране судије да га потпишу у року који ће суд одредити; то исто да може тражити странка у погледу отправка, који је она непотписан примила. Тек кад овај рок без успеха протекне може странка из споменутог разлога тражити поништење пресуде.

За тим је додана као први став одредба, да изабране судије морају своју пресуду образложити, ако странке нису што друго уговориле.

Ова се је допуна препоручила обзиром на то, што је у неким случајевима потребно да се зна за разлоге пресуде, нарочито када странка тражи поништење пресуде из разлога § 691 бр. 9, т. ј. јер тврди да има разлога за обновљење поступка.

Једнаку одредбу имају бос. херц. (§ 425) и мађарски (§ 782) Грађ. парн. пост.

Напослетку прописује став 2 § 688 Законика одступајући од прописа § 592 аустр. Грађ. парн. пост., да ће се отправци пресуде доставити или преко суда или преко бележника. То је учињено зато, што је потребно да има о достави доказ исправом, о чијој доказној снази нема никакве сумње.

Уводни закон за Законик о судском поступку у грађанским парницама (Грађански парнични поступник):

Чл. 4. — (1) Остају у важности:.. 20) законски прописи, којима се коморама за трговину, обрт и индустрију или другим корпорацијама, друштвима и удружењима признаје право, да поставе избране судове за пресуђење извесних спорова.

(2) На поступак пред избраним судовима поменутим у предњем ставу примењиваће се, уместо прописа §§ 688 став 2 до 4 и 689 став 1 Грађанског парничног поступника, дотична наређења правилника коморе, корпорације, друштва или удружења о избраном суду. Пресуде таквог избраног суда не могу се побијати по наређењу бр. 3 § 691 Грађанског парничког поступника, у колико се ово наређење односи на поменуте прописе § 688 став 2 до 4 Грађанског парничног поступника.

Види §§ 672—687, 689 и 690 Грађ. парн. пост.

§ 689. Изворник пресуде са писменим потврдама да су отправци достављени странкама, чуваће суд означен у § 677.

Изворник пресуде и писмена потврда о достави вредеће као исправе странкама заједничке.

Одговара § 593 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: § 689 Законика прописује одступајући од § 593 аустр. Грађ. парн. пост., да ће се изворник пресуде са потврдама о достави отправка чувати код суда означеног у § 677 Законика.

То је без сумње најпоузданији начин чувања.

Једнаку одредбу имају немачки (§ 1039), мађарски (§ 782) и бос. херц. (§ 425) Грађ. парн. пост.

Види §§ 672—688 и 690 Грађ. парн. пост.

§ 690. — Пресуда избранога суда има међу странкама снагу правноснажне пресуде државних судова, ако странке у уговору о избраном суду нису углавиле да је допуштено побијати пресуду пред избраним судом вишега степена, који је предвиђен у уговору о избраном суду.

Избране судије имају на захтев једне странке на отправку пресуде потврдити, да је пресуда задобила правну снагу и да је извршна.

Одговара § 594 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 334, 335, 356, 672—689 и 691 Грађ. парн. пост.

Поништај пресуде избраног суда.

§ 691. — Пресуду избранога суда поништиће суд по тужби:

1. ако уопште нема уговора о избраном суду или ако тај уговор није био пуноважан, или ако је пре доношења пресуде избранога суда изгубио снагу или је постао неважан за поједини случај;

2. ако странци, која тврди да пресуда не важи, у поступку пред избраним судом није било дато да своје право брани, или ако која странка није била у поступку заступана ни-

како или је није заступао законски заступник где је то по закону било потребно, уколико вођење парнице није накнадно по прописима закона било одобрено;

3. ако је у погледу састава избранога суда или у погледу одлучивања повређено какво наређење овога закона или уговора о избраном суду, ако пресуда противно пропису § 688. ст. 1. није образложена или ако изворник пресуде и отправци нису потписани од свих избраних судија, а овај се недостатак није могао уклонити у року из трећег става § 688.;

4. ако избрани суд неоправдано одбаци изузеће избраног судије;

5. ако избрани суд прекорачи границе свога задатка;

6. ако је пресуда у својој изреци неразумљива или изрека сама себи противречи;

7. ако се пресуда противи принудним правним прописима;

8. ако избрани суд осуди странку на какву законом недопуштену или уопште забрањену радњу;

9. из разлога обновљења поступка по § 624. бр. 1. до 6.

Одговара § 595 аустр. Грађ. парн. пост.

Мотиви: У § 691 Законика, који одговара § 595 аустр. Грађ. парн. пост., додан је у сагласности са прописом § 571 бр. 9 Законика као разлог из којег се може тражити поништење и то, што је пресуда у својој изреци неразумљива или што је изрека сама себи противречна.

Уводни закон за Законик о судском поступку у грађанским парницама (Грађански парнични поступник):

Чл. 44. — Допустивост побијања пресуда избраних судова, донесених пре ступања на снагу новог Грађанског парничног поступника просуђује се по досадашњим законским прописима.

Види §§ 624, 688 и 692—694 Грађ. парн. пост.

§ 692. — Тужбу, којом се тражи поништење пресуде избранога суда, треба предати суду означеном у § 677. и то у строгом року од месец дана. Ако се она ослања на који од разлога означених у § 691. бр. 1. до 8., тај рок рачунаће се од дана, којега је пресуда достављена странци, но ако се за разлог побијања (§ 691. бр. 1. до 8.) сазна тек доцније, онда од онога дана, кад је странка сазнала за разлог побијања. У случају пак § 691. бр. 3. друга реченица, рок ће се рачунати од тада, кад протекне рок одређен избраном судији по § 688. ст. 3.

У случају бр. 9. § 691. вреде у погледу рока за тужбу наређења § 628. бр. 3., 4. и 5.

Кад протече десет година од дана, којега је пресуда постала правноснажном, тужба за поништење пресуде избранога суда не може се више подићи, изузевши случај споменут у бр. 2. § 691.

На основу благовремено предате тужбе за поништење пресуде избранога суда поступиће се по општим прописима овога закона; доцкан предату тужбу суд ће закључком одбацити по службеној дужности.

Одговара § 596 и 597 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 628, 677, 688, 691, 693 и 694 Грађ. парн. пост.

§ 693. — Странке се не могу ни у уговору о избраноме суди нити којом другом погодбом одређи примене §§ 682., 688. ст. 2. до 4. и 691.

Одговара § 598 аустр. Грађ. парн. пост.

Види §§ 682, 688, 691, 692 и 694 Грађ. парн. пост.

§ 694. — Ако је предмет уговора о избраном суду неки спор о којему већ тече парница пред редовним судом, сматраће се да је она услед тога уговора престала тећи пред редовним судом од дана кад уговор буде суду саопштен и да од тога дана тече пред избраним судом, али ако се у смислу §§ 678. и 687. ст. 2. уговор о избраном суду прогласи неважним, онда свака странка може тражити да се парница пред редовним судом настави. То исто вреди кад се, у смислу § 691., пресуда избранога суда поништи, ако није за тај случај уговором о избраном суду што друго уговорено.

Мотиви: У аустријском Грађ. парн. поступку нема прописа о томе, шта треба да вреди, ако је предмет уговора о изабраном суду неки спор, о којем већ тече парница, наиме да ли се имаде сматрати да је спор престао тећи код редовног суда или не, затим шта треба да вреди, ако се после уговор о избраном суду или пресуда избраног суда поништи.

Помањкање прописа о томе показало се је у пракси као осетна празнина аустријског закона.

Ову празнину испуњава законик доданим прописима § 694, сматрајући да решење које дају ови прописи најбоље одговара природи ствари.

Види §§ 678, 687 и 691—693 Грађ. парн. пост.

§ 695. — Прописи овога одсека сходно ће се примењивати на избране судове, који на законом допуштени начин буду одређени статутима, наредбом последње воље или којом другом наредбом, која се не оснива на уговору парничара. Примена §§ 682., 688. ст. 2. до 4. и 691. не може се пуноважно искључити ни једностраном наредбом ни наређењима каквога статута.

Одговара § 599 аустр. Грађ. парн. пост.

Закон о радњама од 5 новембра, 1931 год.:

§ 343. — За решавање спорова из односа о служби између службодаваца и помоћног особља (помоћника, калфа), занатских и фабричких радника и ученика (шегрта), чији су односи регулисани овим Законом, устројиће се избрани одбори при општим управним властима првог степена које ће одредити бан. Избрани одбор неће решавати спорове између службодаваца и особља коме су поверене важније службе (§ 307).

§ 344. — Уколико вредност спорног предмета не износи више од 12.000 динара, избрани одбори надлежни су за:

1. спорове због плата односно принадлежности;

2. спорове о постојању уговора о служби, о почетку, о настављању и свршетку ученичког и службеног односа помоћног особља као и о обављању службе у предузећу;

3. спорове о извршењу службе и отштете, који проистичу из службеног и ученичког односа, нарочито спорови о обрачунавању плате, о одмору и о конвенционалним казнама;

4. спорове о издавању и уписивању у пословне књижице, сведоџбе и уверења и сл., као и спорове о насталој штети из ових предмета;

5. спорове о отказу и испражњавању радничких станова и сл., које поменуто помоћно особље употребљава бесплатно или уз накнаду.

§ 345. — (1) Избрани одбори састоје се од претседника и потребног броја чланова из круга службодаваца и службопримаца свих струка и њихових заменика. Претседник одбора биће шеф опште управне власти првог степена који има пуну спрему правног факултета односно његов заступник с истом спремом. Код првостепених општих управних власти чији шеф нема пуну спрему правног факултета поставиће се за претседника одбора активни или пензионисани државни чиновник који има пуну спрему правног факултета. Чланове одбора поставиће бан у две групе, и то из групе службодаваца и службопримаца. Предлоге за постављање чланова из прве групе састављаће надлежна комора, а за другу групу радничка комора.

(2) За стручне службодавачке и службопримачке непринудне организације које су закључиле колективни уговор постављаће се у избране одборе чланови односних струка ових организација.

(3) Бан мора отклонити постављање појединих чланова који не испуњавају законске услове.

(4) Ближе одредбе о броју, састављању и постављању чланова избраних одбора издаће споразумно Министар трговине и индустрије, Министар правде, Министар социјалне политике и народног здравља правилником.

§ 346. — (1) За чланове избраних одбора могу се поставити само службодавци односно помоћници или фабрички радници, који су југословенски поданици, пунолетни, непорочни и уживају сва часна права. Помоћници (радници) могу се постављати само ако су били запослени најмање три године.

(2) Дужност ових чланова је почасна и не сме се одбити. Само ради важних разлога може бан уважити оставку члана.

(3) Чланови се постављају на четири године и морају да своју дужност врше до постављања нових чланова.

(4) Бан мора појединог члана разрешити дужности ако после постављања наступи разлог ради кога није могао бити постављен, ако се тешко огреши о своју дужност или ако је престао бити члан групе за коју је постављен.

§ 347. — (1) Ако члан избраног одбора не долази редовно на рад може га претседник казнити новчаном казном до 500 динара, као и на плаћање насталих трошкова. Ако се члан накнадно довољним разлозима оправда, претседник може своју пресуду делимично или сасвим ставити ван снаге.

(2) Противу казне дозвољена је жалба бану у року од 15 дана.

(3) Новчане казне иду у корист Фонда за помагање стручних школа.

§ 348. — Чланови одбора полажу заклетву да ће своју дужност вршити савесно и непристрасно. Ту заклетву прима претседник одбора.

§ 349. — Чланови имају право на накнаду оних издатака које су у готовом имали. Члановима из службопримачке групе припада за трошак и дангубу накнада коју ће одредити бан правилником по саслушању коморе и радничке коморе. Ови трошкови сачињавају део парничних трошкова.

§ 350. — (1) Избрани одбори решаваће у већу од три члана: од претседника односно његовог заменика и два члана. Један члан биће из групе службодаваца, а други из службопримаца, које по једног изабере свака парнична страна, а које позива претседник. Деловођа је један чиновник опште управне власти првог степена кога одреди надлежни шеф, а његова је дужност да води записник о усменој расправи у који имају да уђу све најбитније околности из поступка.

(2) Код избора чланова има се по могућности пазити да исти припадају оној струци којом се занимају парничне стране.

(3) Искључити или изузети се мора члан који је сам парнична страна или лично заинтересован у спору, који стоји са једном од парничних страна у сродству по крви у правој линији до кога било степена, у побочној до четвртог степена, а по тазбини до другог степена, или је с њим у кумству, или ако је једној од страна био пуномоћник, пословођа, или старалац.

§ 351. — За расправу и решавање службених спорова надлежни је избрани одбор на чијем подручју се налази предузеће, радионица, пословница или фабрика. Ако се ради о помоћном особљу које ради изван радионице на парче (по комаду) или према појединим чинидбама, надлежан је онај избрани одбор на чијем се је подручју служба обављала или имала обављати или зарада (принадлежности) исплаћивати.

§ 352. — (1) Тужба из спора службених односа има се писмено или усмено (у записник) поднети надлежној општој управној власти првог степена. Тужба треба да садржи одређено тражење, са потребним подацима и вредност предмета, која је у питању.

(2) Странке могу заступати њихови пуномоћници. Пуномоћник може бити и члан породице, пословође, помоћно особље или радници дотичне струке, као и претставници стручних удружења службодаваца и службопримаца. Странка која се у спору служила адвокатом сноси сама трошкове за то заступање у сваком случају.

(3) Избрани одбор дужан је да сваки предмет извиди и странке преслуша. Прво рочиште има се по правилу одредити у року од осам дана после предаје тужбе. На рочишту може претседник најпре без других чланова да посредује да се спор мирним путем или нагодбом поравна, да реши приговор да ли је решавање спора дозвољено пред избраним одбором, као и приговор о надлежности избраног одбора, и да изрече пресуду о признању, одрицању, изостанку или пропуштању. Претседник

је овлашћен да одмах расправи и реши главни предмет спора ако се странке договорно одрекну учествовања других чланова већа. У свим осталим случајевима спор ће се изнети пред избрани одбор и ту решити сва преостала питања. Ако је прво обавио сам претседник, он ће чланове већа одмах на почетку расправе известити о раду на првом рочишту. Избрани одбор ће у овом поступку најпре покушати да парничне стране на миран начин поравна. О поравнању се саставља записник који потписују парничари и избрани одбор, а парничарима се на захтев даје оверен препис записничког поравнања. За извршење поравнања надлежна је општа управна власт првог степена. Ако се поравнање не постигне приступиће се редовном поступку и изрицању пресуде, која мора бити писмена и образложена. Ако једна странка неоправдано изостане од рочишта, расправа ће се провести без ње. Ако обе странке изостану од рочишта, обуставиће се поступање.

(4) Поступак пред избраним одбором је усмен и јаван изузев одборског већања.

(5) Пресуда се изриче већином гласова на основи свестраног испитивања спорног предмета и оцене поднетих доказа, а она ће бити извршена у року од 8 дана, рачунајући од дана кад се пресуда прогласи. Пресуду извршиће на предлог странке надлежна општа управна власт првог степена. За извршење пресуде, одлука и поравнања изборног одбора важе одредбе одсека VI закона о општем управном поступку.

6) Пресуда избраног одбора може се тужбом код надлежног среског суда побијати сход-

но одредбама § 691, изузев т. 1 законика о судском поступку у грађанским парницама. Сваки други правни лек искључен је. За предају тужбе важиће сходно одредбе § 692 поменутог законика.

(7) Достављање одлука и пресуда које доносе избрани одбори слободно је од сваке поштарине.

§ 353. — Министар трговине и индустрије овлашћује се да ближе уређење и поступак избраних одбора пропише у споразуму са Министром правде, по саслушању комора и радничких комора уредбом.

§ 385. — (1) За решавања пословних спорова између чланова удружења и помоћног особља упосленог код чланова удружења (§ 343) може принудно удружење по одобрењу надлежног бана основати стални избрани одбор. Овај одбор биће надлежан за спорове из § 344 у случајевима када обе стране пристану да овај одбор решава њихов спор. Ако се споразум не постигне, надлежан је за решавање спора избрани одбор опште управне власти првог степена. Решења избраног одбора доносиће се под претседавањем претседника избраног одбора кога постави бан на три године из реда државних активних или пензионисаних чиновника са спремом правног факултета. Удружења која се оснивају за подручје целе бановине не могу имати избране одборе.

(2) Удружења која организују свој избрани одбор донеће правилник о њиховом устројству и поступку, у који имају да уђу одговарајућа наређења §§ 343 до 353 овог Закона. Правилник одобраваће бан по саслушању надлежне коморе и радничке коморе. Док се правилник не одобри, избрани одбор не сме вршити своје функције.

(3) Министар трговине и индустрије донеће образац правилника.

§ 394. — ..3. Коморе могу образовати по одобрењу Министра трговине и индустрије избрани суд...

Завршно наређење

§ 696. — Овај Законик о судском поступку у грађанским парницама за Краљевину Југославију ступа у живот кад се обнародује у „Службеним Новинама“, а дан„ кад ће добити обавезну снагу, одредиће се посебним законом.

Службене новине Бр. 179. — LXXV од 3. августа, 1929. год.

РЕГИСТАР

Адвокат — прекид поступка услед промене § 224.
— казна због нарушења реда § 186. и 243.
— као заступник § 128.
— у сиромашком праву § 167.
— узимање новог § 224.
— право присуства расправама § 238.
— мора показати пуномоћство § 131.
— овлашћења из пуномоћства § 132.
— сноси трошкове проузроковане грубом кривњом § 151.
— у својим пословима врши сам парничне радње § 129.
Адвокатска комора — одбор одређује адвоката сиромашној странци § 167. и 168.
Адвокатски приправник — као заступник адвоката § 133.
Адресат — начин достазе § 306.
— непосредан пријем § 308.
Апелациони Суд — кад не одлучује у већима § 9.
— кад је другостепена судска власт § 4.
— одлучује у већима § 7.
— одлучује због ускраћивања правне помоћи § 38.
— одређивање другог суда § 28.
Апсолутна већина — код пресуда § 686.
— при одлучивању суда § 12.
Ауктор — дејство преузимања парнице § 124.
— кад не дође на прво рочиште § 125.

Ауктор — позивање на рочиште ради изјашњења § 123.
— право да ступи као странка § 124.

Брачни спор — надлежност по замени § 98.
— редовна надлежност § 73.
Брзојав — као форма поднеска § 185.

Вансудско признање — кад искључује доказивање § 362.
Већање — како бива § 10.
— записник о већању § 13.
— по реферату известиоца § 509.
Веће — у првостепеном суду § 5.
— у Апелационом суду § 7.
— у Касационом Суду § 8.
— трговачко § 47.
— рударско § 48.
— ко њиме руководи § 10.
Вештак — ко може бити § 447. и 448.
— изузеће § 451.
— обавеза на заклетву § 454.
— мишљење § 457. и 458.
Војно лице — надлежност суда § 65.
Вредност спора — код обезбеде тражбине § 52.
— неутврђена § 54.
— означавање у тужби § 51.
— оцена § 49.
— прекомерно висока § 55.

Гласање — у већу судскоме § 10.
— записник § 13.
— нејавно § 509.

Дан — отказа како мора бити утврђен § 660.
— предаје поднеска § 193.

Делегација — надлежности § 27. и 28.
— не одлаже поступак као предлог § 29.
Делимична пресуда — кад јој има места § 489.
— на основу одрицања § 490.
Делимична пресуда — самостална је § 488.
Додатак пресуди — кад му има места § 541.
Доказ — извођење § 347. и 348.
— извођење изван државе § 375.
— наређење извођења § 373.
— поступак при извођењу § 384.
— исправама § 388.—392.
— сведоцима § 423.
— вештацима § 447—449.
Доказ — саслушањем странака § 467.
— увиђајем § 464.
— изношење у ревизији § 598.
— у припремном поступку § 345.
Доказивалац — његове обавезе § 379.
— одрицање од доказа § 398.
Допуњавање пресуде — кад и како бива § 519.
Достава — како се врши § 289.
— ко је врши § 288.
— кад је извршена § 300.
— поштом § 294.
— доказ писменом сведоџбом § 316.
— тужбе туженику § 327.
— преко пуномоћника за пријем § 657.
— кад се не може извршити ни посредно ни непосредно § 300.
— јавним органима § 301.
— на бродовима и у војним зградама § 30.
— екстериторијалним лицима § 30.
— у иностранству § 314.
— пресуде § 510.
— војнику под заставом § 290.

Достава — пуномоћнику § 291.
— место и време § 298.
— одсутноме § 299.
— скрбнику § 310.
Доставница — као доказ доставе § 306.
Држава — надлежност суда § 66.
Државни чиновник — кад не може бити сведок § 416.

Екстериторијално лице — достава § 30. и 313.
— надлежност суда § 31.

Заклетва — вештака § 454.
— сведока § 432.
— странака § 473.
— полагање § 283.
— записник § 439.
— незаклињање § 434.
Закључак — достава § 483.
— већа ко потписује § 525.
— накнада трошкова услед кривње § 151.
— кад је извршан § 265.
— о припремном поступку § 342.
— изван рочишта § 523.
— објављивање § 522.
— допуњавање и исправљање § 526.
— побијање рекурсом § 668.
— недопуштеност засебног правног лека § 669.
— у маличним стварима § 611.
— о прекиду поступка § 639.
Закључење — расправе § 257.
Заступник — иностранца § 104.
— парнично неспособне странке § 105.
— заједнички § 289.
— сноси трошкове које је он проузроковао § 151.
— обавезе § 106.

Закуп — отказ § 655.
— уговори § 671.
Замена — судије почасним § 57.
Замерка — као дисциплинска казна за повреду закона § 260.
Записник — форма § 179.
Записник — расправни § 269.
— садржина § 271.
— исправљање § 276.
— потписивање § 276.
— потпун доказ § 278.
— о сведочењу § 439.
— о увиђају § 466.
— у расправи о маличним стварима § 545.
Записничар — улога § 14.
— потписује странку која не може да се потпише § 276.
Заступање — ерара и јавних завода § 128.
— приватних пред зборним судовима § 128.
— бесплатно § 165.
Избор — надлежности § 100.
Изабрани суд — ко не може бити судија § 673.
— избор претседника § 677.
— непримање дужности судије § 674.
— одустајање од дужности судије § 676.
— изузеће судије § 682.
— доношење пресуде § 688.
— образложење пресуде § 688.
— поништај пресуде § 691.
— потврда извршности пресуде § 690.
— одређивање судија § 675.
— правна снага пресуде § 690.
Изостанак — вештака § 450.
— сведока § 429.
— странке § 492.

Изузеће — судија § 17.
— других судских органа § 24.
— како се тражи § 18.
— ко одлучује § 21.
— одбијање § 19.
— вештака § 454.
Именовање — правног претходника § 123.
— вештака § 447.
Иностран суд — правна помоћ § 36.
— сукоб надлежности § 43.
Интервенција — главна § 117.
— споредна § 118.
Искључење — судија § 15.
— других судских органа § 24.
— јавности § 236.
Исправа — појам § 388.
— доказна снага § 388.—392.
— оригинална предаје се суду § 182.
— јавна § 379.
— одрицање од ње § 398.
— заједничка § 400.
— чување код суда § 412.
— обнављање § 413.
— издана изван државе § 389.
— приватна § 390.
— преправљања § 392.
Издавање — пресуде § 578.
Истинитост — исправе је претпоставка § 406.

Јавна — исправа § 388.
Јавни бележник — право присуства на расправама § 238.
— врше сами парничне радње § 129.
Јавност — искључење § 236.
— расправе § 235.
— присуствовање и поред искључења § 238.

Казна — странке због нарушења реда § 186.
— адвоката због нарушења реда § 243.
— због нарушења реда и непристојног понашања на расправи § 268.
— због обести предлагања ревизије § 606.
Касациони Суд — кад одлучује § 3.
— вршење судске власти § 8.
— одлучивање ван већа § 9.
— наређује надлежност § 25.
— изриче ништавост проведеног поступка § 40.
— одређује општу месну надлежност § 64.
Коначна пресуда — кад се доноси § 486.

Лажан исказ — странке под заклетвом § 473.
Лек правни — за трошкове поступка § 152.
— кад му нема места § 184. и 445.
— кад није особено дозвољен § 384.
— кад се сматра да је повучен § 181.
— које се одлуке и закључци не могу побијати § 462.

Маличне ствари — поступак § 543.
— записник о расправи § 545.
— појам § 547.
— дајство пресуде § 546.
— кад се може уложити рекурс против закључка § 611.
Мандантни поступак — појам и ток § 641—648.
Међупресуда — кад јој има места § 489.
Менични спор — надлежност § 86.
— рок за испуњење обавезе § 649.
— предлог за платни налог § 654.
— кад је обавеза дата преко пуномоћника § 652.
— искључен повраћај или обновљење § 650.
Месна надлежност — како се одређује § 62.
— лица без пребивалишта § 63.

Месна надлежност — нашег држављанина у иностранству § 64.
— општа § 61.
— лица у војној служби § 65.
— правних лица § 67.
Месна надлежност — државе § 66.
— супруге § 69.
— деце § 70.
— малолетне ванбрачне деце § 71.
— брачних ствари § 73.
— против судије § 75.
— оставинских стари § 74.
Министар Правде — у сукобима домаћих и страних судова § 43.
— одређује уредбом надлежност срески судова § 35.
— објашњава поступак за обезбеду парничних трошкова од иностранца § 159.
— наређује уредбом умеравање трошкова § 443.
— наређује уредбом који су дани празници § 190.
— прописује уредбу о форми скраћене пресуде § 515.
Мировање поступка — почетак § 234.
— докле траје § 238.
— правна дејства § 232.
— споразумом станака § 231.

Надлежност — оцена § 39 и 40.
— стварна среског суда § 44.
— општа месна § 61—74.
— у брачним стварима § 74.
— противу судије § 75.
— због повреде права § 76.
— због сметања поседа § 77.

Надлежност — због поседа права на водама § 78.
— у спору о пораби непокретности § 79.
— у спору из односаја чланства § 82.
— према месту занимања § 83.
— према месту становања § 84.
— према месту извршења § 85.
— за тужбе из поморског подвоза § 87.
— за сметање поседа на покретностима § 89.
— за супарничаре § 90.
— за противтужбу § 94.
— према ранијем пребивалишту § 95.
— за лађаре и морнаре § 96.
— за тужбе из брачних и родитељских односа § 98.
— избор § 100.
Надриписар — забрана заступања странака § 130.
Награда — адвокату за заступање сиромашне странке § 171.
Наредба — кад се може побијати правним леком § 256.
Нарушење реда — казна § 268.
Наслеђе — надлежност § 74.
Настављање — прекинутог поступка § 228.
Непокретност — надлежност § 77.
— оцењивање надлежности кад је у подручју више судова § 80.
Непристојност — као узрок уклањања странке са расправе § 263.
— казна за парничног пуномоћника § 264.

Обавештење — трећег лица о парници § 122.
— о одлагању рочишта § 203.
Обезбеђивање — парничних трошкова од стране иностранца § 159.
— за будућа плаћања § 503.

Обезбеђивање — накнаде штете § 553.
— парничних и осталих трошкова §§ 159 и 160.
Обичај места — код отказа и предаје закупнога предмета § 668.
Објава судских одлука — у опште је јавна § 235.
Обнова поступка — кад је могућа § 624.
— кад се одбије § 636.
— кад се дозволи где се спроводи § 634.
— надлежност § 626.
Одговор — на тужбу § 338.
Одлука — о трошковима § 157.
— објављивање § 245.
— о дозволи обнове § 635.
— по призиву и по рекурсу § 157.
— о сукобу надлежности § 42.
— суда у опште § 12.
— о додељивању адвоката сиромашној странци § 167.
— о настављању прекинутог поступка § 221.
Одлука — о изузећу судије § 23.
— о приговору о ненадлежности § 57.
Окружни суд — као судска власт првог степена § 2.
— као судска власт другог степена § 3.
— надлежност § 46.
Општинско поглаварство — доставља тужбу § 303.
Оспоравање — надлежности § 57.
Отказ — уговора о закупу § 656.
— закупа преко суда § 657.
— закупа вансудски § 661.
— закупа шта садржи § 660.
— пуномоћства у записник § 530.
Отправак — пресуде кад је писмен шта мора да садржи § 514.
— пресуде у скраћеном облику § 515.
— закључка парничним странкама § 522.
— пресуде парничним странкама § 546.

Отварање стечаја — прекида поступак § 223.
Оцена — вредности спора § 49.
— надлежности § 39.

Парница — кад је расправља судија појединац § 6.
— способност за вођење § 103.
— управљање од стране већа § 244.
Парница — спајање § 251.
Парнична способност — као услов § 102.
— ако се изгуби прекида се поступак § 222.
Парнична странка — ко је § 102.
— иностранац § 104.
— судска оцена о способности § 107.
— заступана пуномоћником § 127.
Парнична радња — коју странка сама може предузети § 127.
— пуномоћника § 136.
— лица без пуномоћства § 140.
— једног учесника § 148.
— рок за предузимање § 187.
— дејство пропуштања § 208.
— накнадно предузимање пропуштених § 209.
Парнични суд — надлежност § 370.
— одређује рочиште за расправу § 381.
— решава о накнади трошкова § 422.
— умерава износ трошкова § 443.
— решава о изузећу вештака § 452.
— оцењује дејство поговора § 485.
— кад противу његових одлука нема правнога лека § 445.
— одбацује призив касно поднесен § 562.
— одбацује ревизију касно поднешену и недопуштену § 601.
— шаље сва акта призивноме суду § 602.
Парнични трошкови — свака странка сноси своје § 142.

Парнични трошкови — кад их подноси тужилац § 147.
— накнађује их странка која изгуби § 143.
— умеравање по тарифи § 143.
— обезбеђење § 159.
— накнадна наплата § 172.
— у случају преиначења одлуке нижег суда § 152.
— за дангубу и пут § 144.
— одређује суд уделе § 148.
— укинутог поступка § 153.
— могу се непосредно наплатити § 171.
Пискарач — не може заступати странку § 130.
Платни налог — предлаже тужилац § 641.
— дејство приговора застарелости § 642.
— кад се издаје без усмене расправе и саслушања туженог § 643.
— садржина § 643.
— нема места рекурсу § 645.
— приговори § 647.
— неуважавање предлога § 648.
— чековни и менични § 654.
Повраћај — у пређашње стање § 210.
— дејство § 214.
— дозвола по предлогу § 234.
— нема му места у меничним споровима § 650.
— нема му места због пропуштања рока § 210.
— одлучивање о предлогу § 213.
Позив — сведока § 425.
— војних лица § 426.
— тужиоца на усмену расправу § 533.
— туженога § 534.
— за призивну усмену расправу § 574.
— не може бити за време прекида § 227.
— достава § 384.
Поднесак — садржина § 175.
— достављање странкама § 181.

Поднесак — број примерака § 180.
— одговора на тужбу § 338.
— кад је благовремен § 185.
— дан предаје пошти узима се као дан предаје суду § 193.
— прилози § 177.
— за припрему усмене расправе § 178.
Помоћ правна — између судова § 35.
— иностраним судовима § 36.
Поступак — пред зборним судовима у одлучивању § 110.
— прекидање § 219.
— кад је ништав § 108.
— дејство прекида § 227.
— мировање § 232 и 233.
— у главној ствари § 254.
— наредба за припремни § 340.
— код извођења доказа § 284.
— обнова § 624.
— тражење обнове због кривичнога дела § 632.
— настављање прекинутог § 639.
— мандатни § 641.
— из порабних уговора § 655.
— пред избраним судом § 683.
— пред парничним судом § 557.
— пред среским судом § 527.
— у маличним стварима § 543.
Правна помоћ — између судова § 35.
— иностраним судовима § 36.
— решавање у случају ускраћивања § 38.
Правни лек — када му нема места § 24 и 184.
— за трошкове поступка § 152.
— кад се сматра повученим § 161.
— у поступку § 554.

Правни последник — умрле странке § 219.
— кад оспорава ступање у парницу § 221.
— кад не дође на позив § 220.
Празник — дејство на ток рокова § 190.
— одређује их уредбом Министар Правде, § 190.
Претседник већа — руководи радом § 10.
— позива по потреби почасног судију § 58.
— одређује заменика редовном судији § 58.
— одбацује тужбу односно одговор § 139.
— управља парницом § 244.
— одређује ново рочиште у случају одлагања § 245.
— на усменој расправи § 246.
— наредбе ради припремне расправе § 247.
— одлаже рочиште § 249.
— одређује рочиште по службеној дужности § 351.
— старање код извођења доказа § 384.
— објављује закључке суда § 522.
— одређује призивну расправу § 574.
Преиначење — тужбе § 330.

Преиначење — тужбе § 330.

— отварањем стечаја § 223.
— променом адвоката § 224.
— дејства § 227.
— кад га наређује веће § 254.
— призивног или ревизијског поступка § 637.
— кад му има места § 638.
Пренос послова — на председника или одређеног судију § 32 и 33.
Препис — исправе за противну странку § 182.
— прилога уз поднесак § 181.

Пресуда — о накнади трошкова § 155.
— заједничка § 257.
— због изостанка § 270.
— коначна § 486.
— делимична § 487.
— на основу одрицања § 490.
— на основу признања § 491.
— због изостанака или пропуштања § 492.
— задобијање правне снаге § 507.
— објављивање и достављање § 510.
— дејство према странкама § 572.
— садржина писменог отправка § 514.
— скраћена § 515.
— ко потписује оригинал § 516.
— шта мора садржати извод § 517.
— исправљање § 518.
— допуњавање § 519.
— укидање и доношење нове § 568.
— призивнога суда § 594.
— о маличним стварима § 595.
— изабраног суда § 686.
— разлог за ревизију § 597.
— укидање § 604.
Претходник — као странка у парници § 124.
— дејство преузимања парнице § 124.
— недолазак на прво рочиште § 125.
— позив на рочиште § 123.
Приговор — ненадлежности § 335.
— одбијање § 544.
— касно поднесен § 643.
— рочиште за усмену расправу § 645.
— код предлога за платни налог § 647.
Приправник адвокатски — ако заступа адвоката § 133.
Припремни поступак — кад се наређује § 340.
— извиђаји и извођење доказа § 347.

Припремни поступак — допуна § 351.
— одређивање расправе без њега § 353.
Притвор — сведока који одбија да сведочи § 421.
Приватна исправа — доказна снага § 390.
Приступ — расправа коме је дозвољен § 235 и 238.
Призив — кад му има места § 555.
— рок § 588.
— улагање § 559.
— дејства § 560.
— одбачај касно уложеног § 562.
— одговор по њему § 562.
— изношење пред призивно веће § 565.
— недопуштеност § 566.
— неоснованост § 568.
— повлачење § 578.
— против међупресуде § 489.
Призивна — расправа § 574.
— поступак § 557.
— предлог § 577.
— рок § 558.
— писмено § 561.
— веће § 567.
Прививни суд — поступак § 557.
— рочиште за усмену расправу § 574.
— предлог о ненадлежности § 581.
— расправа о призиву § 585.
— достављање пресуде § 594.
— ревизија против пресуде § 596.
— кад је противу његових одлука допуштен рекурс § 613.
— извођење доказа § 582 и 583.
— одлука о извршности прве пресуде § 684.
— одлука о накнадним трошковима § 578.
Признање — оцењује суд § 362.
— вредност пређутног признања § 362.
— као основ пресуде § 491.

Професор права (на универзитету) — право присуствовања на расправама § 238.
— предузимају сами парничне радње § 129.
Пропуштање — парничне радње § 208.
— последице § 209.
— као основ пресуде § 492.
Протест менице — замена § 651.
Противтужба — докле се подноси § 94.
— кад се може поднети § 328.
Пуномоћство — овлашћења из њега § 132.
— опозивање § 137.
— дејство отказа или опозивања § 138.
Пуномоћник — ко може бити § 130.
— мора поднети пуномоћство § 131.
— предузима парничне радње § 127.
— обавезе после отказа § 138.
— сноси трошкове које је својом кривицом проузроковао § 151.
— казни се због непристојности § 264.
— за примање достава § 292.
— заједнички супарничара § 295.
— дужности § 297.

Расправа — је јавна § 235.
— случајеви искључења јавности § 236.
— усмена § 244.
— дужности претседника у случају одгађања § 245.
— закључење § 257.
— одржавање реда § 261.
— без припремног поступка § 353.
— изражавања одобравања или неодобравања забрањена су § 262.
— одређивање § 532.
— позивање тужиоца § 533.

Расправа — кад се неће одржавати § 565.
— призивна § 574.
— доношење закључка о главној ствари § 635.
— кад се може одложити призивна § 579.
— по тужбама због сметања поседа § 551.

Расправни записник — садржина § 269 и 281.
— кад га замењује забелешка § 270.
— састављање § 273.
— показује се странкама § 275.
— потписивање § 276.
— доказна снага § 278.

Рекурс — основи код одлуке о трошковима § 157.
— не може се побијати закључак суда о припремном поступку § 342.
— против одмеравања пристојби вештацима § 461.
— кад му у општте нема места § 162.
— средство за побијање благовремености и допустивости ревизије § 601.
— против закључка у општте § 608.
— у поступку због сметања поседа § 612.
— кад је допуштен противу одлука призивнога суда § 612.
— начин улагања § 614.
— рок за улагање § 615.
— спровођење рекурсноме суду § 616.
— одбацивање § 617.
— кад није допуштен § 622.
— рок за улагање за повраћај у пређашње стање § 649.

Рекурсни суд — поступак § 621.
— начин одлучивања § 620.
— одбацивање рекурса § 620.
— побијање његове одлуке § 621.

Ревизија — рок за улагање по предлогу за повраћај у пређашње стање § 649.
— одбацује се кад је касно уложена или недопуштена § 601.
— кад је благовремено уложена обуставља извршност пресуде § 599.
— основи са којих се може тражити § 597.
— кад јој има места § 596.
— против међупресуде обуставља поступак § 489.
— кад је допуштена § 596.
— рок за подношење одговора § 601.
— рок за подношење § 599.
— садржина § 600.

Ревизијски суд — предмет одлуке § 604.
— начин одлучивања о ревизији § 603.
— кад одређује усмену расправу § 603.
— кад укида призивну пресуду § 604.
— кад нађе да је ревизија уложена из обести § 606.
— на шта се обзире § 601.
— дејство судских ферија § 320.
— за извођење доказа § 431.

Рок — почетак тока § 505.
— како се рачунају празнични дани § 190.
— за улагање призива § 558.
— за улагање ревизије § 599.
— за улагање рекурса § 615.
— за подизање тужбе § 628.
— у закупним предметима § 665.
— рачунање кад има супарничара § 191.
— парничној радњи наређује суд § 187.
— одређен за парничну радњу може суд продужити § 192.

Рочиште — начин одређивања § 194.
— одгађање § 198.

Рочиште — одређивање новог саопштава се одмах усмено § 201.
— кад га одређује председник већа § 204.
— за припремни поступак § 343.
— недолазак које странке § 349.
— одлагање због извођења доказа § 377.
— одређивање пред зборним судовима § 536.
— по тужби за обновљење § 632.
— услед приговора § 666.
Рубрика — садржина § 180.
Рудничке ствари — надлежност § 48.
Рудничко веће — надлежност § 48.
— оспоравање надлежности § 57.
Сведок — кад може одбити сведочење § 417.
— кад се не сме одбити сведочење § 418.
— изношење разлога несведочења § 419.
— принуда на сведочење § 421.
— казни се ако из обести неће да сведочи § 422.
— позивање § 425.
— саслушавање у стану § 424.
— саслушавање пред судом § 432.
— заклетва § 433
— кад може ускратити сведочење § 435.
— саслушава се појединачно § 435.
— суочавање § 435.
— право на накнаду трошкова § 442.
— право на дангубу § 442.
— саслушање на рочишту § 429.
— постављање питања § 436.
Свештеник — о чему се не сме саслушавати као сведок § 416.
Сиромашко право — кад га суд признаје странкама § 164.
— користи од признања § 165.

Сиромашко право — одузимање и престајање § 169.
— признавање иностранцима § 164.
Скрбник — парнично неспособне странке § 109.
— трошкови постављања § 111.
— објављивање постављања § 311.
— екстериторијалним лицима § 313.
— непознатом противнику § 482
Смрт странке — прекида поступак § 219.
Списи — враћање странкама § 286.
— показивање вештацима § 455.
— разгледање и преписивање од стране парничара § 285.
— разгледање и преписивање од стране трећих лица § 286.
Споразум — о надлежности кад може бити § 101.
Споредно мешање — како бива § 18.
— може се одбити § 119.
Сметање поседа — надлежност по тужби § 77. и 78.
— подношење тужбе § 548.
— поступак у расправи § 551.
— искључење правних лекова сем рекурса § 554.
— рекурс § 612.
— поступак у расправи о уложеном рекурсу § 612.
Срески суд — кад је суд првог степена § 2.
— надлежност општа § 44.
— надлежност за платне налоге § 45.
— прописи о поступку пред њиме § 527.
— одређивање рочишта § 536.
Старатељ — неспособноме парничару § 109.
— предузимање поступка место умрле странке § 219.
— достављање § 310.
— екстереторијалним лицима § 313.
— трошкови постављања § 111.

Стенографисање — тока расправе § 376.
Странка — дужност накнаде трошкова § 150.
— признање сиромашког права § 164.
— позивање § 195.
— кад умре прекида се поступак § 219.
— уклањање са расправе § 262.
— кад не може или кад неће да потпише записник § 276.
— присуство саслушавању сведока § 437.
— кад изузима судију § 17 и 18.
— њено саслушавање § 467.
— кад изузима вештака § 452 .
— одрицање од призива § 566.
— изношење нових доказа § 576.
— саслушавање под заклетвом § 583.
— бира изабраног судију § 675.
— кад мора бити заступана адвокатом § 128.
— кад води парницу из обести § 504.
— последице изостанка са рочишта § 538.
— присуство извођењу доказа § 385.
Суд — надлежност § 39.
— ненадлежност § 40. и 41.
— умерава трошкове § 143.
— оцена способности парничара § 107.
— пази на пуноважност пуномоћија § 139.
— признаје сиромашко право § 164.
— кад одгађа расправу § 475.
— кад одбацује призив одлуком § 589.
— кад одбацује рекурс § 617.
— испитивање основаности тужбе § 631.
— издаје платни налог § 642.
— одбацује доцкан поднесене приговоре § 643.
— одређује рочиште за расправу о приговору § 645.
— одлучује о изузећу изабраног судије § 682.

Судија — појединац § 5.
— допунски § 5.
— искључење § 15.—17.
— изузеће § 18.
— одређени или замољени § 380.
Судски одмор — рачунање рокова § 320.
— феријалне ствари § 318.
Судски орган — искључење и изузеће § 24.
Сукоб — надлежности домаћих судова § 42.
— надлежности с иностраним судовима § 43.
Супарничар — надлежност § 90.
— самосталност у парници § 114.
— дејство односа § 115.
— обзнана суду заједничког пуномоћника § 295.

Трговачки суд — степен § 2.
— надлежност § 47.
Трошкови — извиђања § 55.
— постављање старатеља § 111.
— парнични § 142. и 143.
— поводом правнога лека § 153.
— умеравање износа § 430.
— око извођења доказа § 484.
Тужба — достављање § 302.
— писмена § 331.
— преиначење § 330.
— повлачење § 332.
— за обновљење § 626.
— због сметања поседа § 548.
— за тражење обезбеђења § 503.
— извршена у судски записник § 530.
— упут за допуну или исправку § 531.
— преиначење у току поступка § 547.
— кад се не може преиначавати § 577.
— повучена може се поново поднети § 332.

Тужба — упућивање другом суду § 357.
— противу пресуде изабраног суда § 692.
Туженик — непознатог боравишта § 326.
— право на противтужбу § 328.
— изношење приговора ненадлежности § 357.
— делимична пресуда у случају истицања противтражбине § 487.
— недолазак на рочиште § 494.
— позивање § 534.
— побија платни налог само приговорима § 645.
— подношење приговора § 645.
— приговор на издање платног налога § 647.
Тужилац — тражење обезбеђења § 52.
— кад сноси парничне трошкове § 147.
— одређивање рока за обезбеђивање § 161.
— стављање међупредлога § 331.
— може повући тужбу § 332.
— предлог доношења пресуде због пропуштања § 494.
— позивање на усмену расправу § 533.
— изостанак са првог рочишта за усмену расправу § 538.
— предлог за издавање платног налога § 614.

Увиђај — ко га одређује § 464.
Уговор — о изабраном суду § 672.
— закупни § 671.
Умешач — одбијање § 119.
— прима парницу § 120.
— има положај супарничара § 121.
Усмена — расправа § 339.
— призивна расправа § 576.

33251